

แนวโน้มนโยบายการศึกษาในระดับปฐมวัย

ปริญญานิพนธ์
ของ
สร้อยธร ฉันทวรภาพ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย

พฤษภาคม 2544

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

แนวโน้มนการนิเทศการศึกษาในระดับปฐมวัย

บทคัดย่อ

ของ

สร้อยธร จันทวรภาพ

h 12058

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย

พฤษภาคม 2544

สร้อย นันทพรภาพ. (2544). แนวโน้มการนิเทศการศึกษาในระดับปฐมวัย.

ปริญญาณิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

คณะกรรมการควบคุมผู้ช่วยศาสตราจารย์สิริมา

ภิญโญอนันตพงษ์, รองศาสตราจารย์ ดร.บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์.

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาแนวโน้มการนิเทศการศึกษาในระดับปฐมวัยของสำนักงานการประถมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ตามทฤษฎะของผู้เชี่ยวชาญด้านการนิเทศการศึกษาในระดับปฐมวัย 5 ด้าน คือ ด้านนโยบายของรัฐ ด้านยุทธศาสตร์ของการนิเทศการศึกษาปฐมวัย ด้านรูปแบบการนิเทศการศึกษาปฐมวัย ด้านการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานการนิเทศการศึกษาปฐมวัย และด้านบทบาทของชุมชนที่มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาปฐมวัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ด้านการศึกษาปฐมวัยจำนวน 25 คน โดยใช้แบบสอบถามปลายเปิดและแบบมาตราส่วนประเมินค่า สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่ามัธยฐาน ค่าฐานนิยม และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ ได้ข้อค้นพบที่สำคัญเกี่ยวกับแนวโน้มการนิเทศการศึกษาในระดับปฐมวัย ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1. ด้านนโยบายของรัฐ ในเรื่องการบริหารการจัดการศึกษาปฐมวัย ควรทำการบริหารโดย สถานศึกษาเอกชน กรมอนามัย องค์การบริหารส่วนจังหวัด และสถาบันพัฒนาเด็กปฐมวัย หน่วยงานเหล่านี้ควรดำเนินงานด้านงบประมาณด้วย ส่วนความจำเป็นการนิเทศต่อการจัดการศึกษาปฐมวัย ควรมีการพัฒนาบุคลากรให้มีประสิทธิภาพ มีการช่วยเหลือ แนะนำการจัดการศึกษาและจัดกระบวนการเรียนรู้ตามความถนัดและความสนใจของผู้เรียนให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

2. ด้านยุทธศาสตร์ของการนิเทศการศึกษาปฐมวัย โดยสร้างศูนย์โปรแกรมวิชาการ ส่งเสริมครูให้มีขวัญ และกำลังใจทำงาน เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ส่วนวิธีการนำยุทธศาสตร์ไปใช้ในการจัดการศึกษา ควรมีบุคลากรที่นิเทศ ประกอบด้วย ศึกษาพิเศษ ผู้บริหาร ครู หัวหน้าหมวด หัวหน้าชั้น และครูประจำชั้น โดยใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย อาทิ คอมพิวเตอร์

3. ด้านรูปแบบการนิเทศการศึกษาปฐมวัย จะต้องปฏิบัติการบูรณาการนิเทศ ซึ่งเป็นการนิเทศ 100% และการนำรูปแบบการนิเทศไปใช้เป็นการนิเทศแบบพาทำ คือ ร่วมคิด ร่วมทำ นำส่งเสริม สนับสนุน และชื่นชมยินดี สร้างสื่อนิเทศทางไกล เน้นการทดลองใช้เครื่องมือ ส่งเสริมการใช้อินเตอร์เน็ต

4. ด้านการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานการนิเทศการศึกษาปฐมวัย มีผลด้านการประกันคุณภาพ เพื่อพัฒนาระบบโครงสร้างขององค์กรมีคุณภาพ สร้างโรงเรียนเครือข่าย มีวิทยากรซึ่งมีความรู้ เปลี่ยนแปลงระบบสารสนเทศ จัดกิจกรรมการเรียนการสอนเน้นเด็กเป็นสำคัญ และพัฒนาผู้บริหาร/ศึกษานิเทศก์/ครู และกรรมการโรงเรียนให้เป็นผู้นำมืออาชีพ ส่วนนำการนิเทศ

การศึกษาปฐมวัยสู่เกณฑ์มาตรฐาน มีการวางแผน วิเคราะห์งานร่วมกันทุกฝ่าย ปฏิบัติตามแผนตามบทบาทของผู้นิเทศ ผู้รับการนิเทศ และผู้สนับสนุนการนิเทศ เป็นการสร้างขวัญกำลังใจ และเป็นการตรวจสอบติดตามการประเมินผล

5. ด้านบทบาทของชุมชนที่มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาปฐมวัย ควรสนับสนุนด้านงบประมาณ สถานที่ วัสดุอุปกรณ์ และอื่น ๆ ช่วยเหลือ แนะนำ ร่วมคิด ร่วมทำ และสละเวลาแรงงาน เพื่อร่วมให้ และใช้ข้อมูล กำหนดเป้าหมาย จัดทำแผนพัฒนาการศึกษา ส่วนผลดีชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมการจัดการศึกษาปฐมวัย ทำให้การดำเนินงานมีองค์กรหลายหน่วยงานมาร่วมช่วยให้การนิเทศประสบผลสำเร็จ สร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างโรงเรียนกับชุมชน มีการติดตามดูแลด้านการประเมินผลให้เป็นไปตามนโยบายของรัฐ

THE TREND OF SUPERVISION IN EARLY CHILDHOOD EDUCATION LEVEL

AN ABSTRACT

BY

SARUNTHORN CHANTAVORAPAP

Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Education degree in Early Childhood Education
at Srinakharinwirot University

May 2001

Sarunthorn Chantavorapap,(B.E. 2544), *An Educational Supervision Trend in Early Childhood Education*, Thesis, M.Edu. (Early Childhood Education), Bangkok : Graduate School, Srinakharinwirot University, Advisor Committee : Asst. Prof. Sirima Pinyoanuntapong, Assoc. Prof. Dr. Boonchird Pinyoanuntapong.

The purpose of this research was to study An Educational Supervision Trend of the Early Childhood Education of the Office of the Primary Education, Office of the Primary Education Commission. Views of experts on Early Childhood Education consisted of 5 themes as follows: National Policy, Strategies on Early Childhood Education Supervision, Model of Early Childhood Education Supervision, Standardization Level Set Up in Early Childhood Education Supervision, and Role of Community in Participation in Early Childhood Education Management

Sampling group used in the Research was 25 Experts having experience on Early Childhood Education through the use of open-end questionnaire and rating scale. Statistics to be used in data analysis were median, mode, interquartile range.

The key research results were summarised as follows:

1. National policy in an administration of Early Childhood Education should be done by Private Educational Institute, Public Health Department, Provincial Administration Organization, and Early Childhood Development Institute. They should also administer budget. As to the necessity of Early Childhood Education Supervision, personnel should be developed to become efficient personnel., assist and advise educational management, and learning process arrangement as to the skill and interest of the learner in compliance with Educational Act,B.E.2542.

- 2 Strategies on Early Childhood Education Supervision through building up center of technical program, encouraged teacher to have idea and willingness for educational quality development. As to method of exploitation of strategies in educational administration, should have supervision personnel composing of educational supervisor, administrator, teacher, theme head, class head and class teacher through use of appropriate technology such as computer.

3. Standardization Criteria Set Up in Early Childhood Education should perform an integrated approach in educational supervision so that it should be 100 percent supervision and applied supervision carriage model in supervision as think common, action common, encourage ,support, and appreciation , built up of supervision media emphasised on instrument trial, promoted the use of internet

4. Standardization Criteria Set Up in Early Childhood Education Supervision for the result of quality guarantee, for the development of infrastructure system of qualitative organization, built up of school net having knowledgeable instructor, information system modification, arranged learning teaching activities having children as important center and of administrator/educational supervisor/teacher and school committee so that they became professional leaders. As to introduction of early childhood education to standardization level, it should have planning, common analysis of all parties, plan implementation, as role of supervisor, supervision receiver, and supervision supporter for build up of idea, willingness and for monitoring and evaluation.

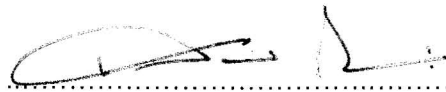
5. Role of Community in Participation in Early Childhood Education Management should support budget, office, equipment and etc, assisted and advised, think common, act common and time, labour volunteer for information utilization and given common ,set up goal, formulated educational development plan. As to advantage of community participation of early childhood education management, it generated several organization to participate for successful educational supervision, built up relation between school and community having monitoring evaluation in order to comply with national policy.

ปริญญานิพนธ์
เรื่อง

แนวโน้มนิเทศการศึกษาในระดับปฐมวัย

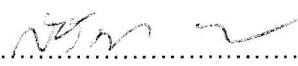
ของ
นางสร้อยธร จันทรภาพ

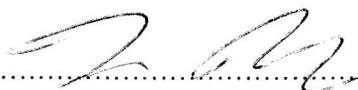
ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

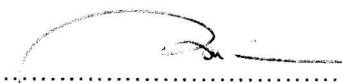
..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์)

วันที่ เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2544

คณะกรรมการสอบปริญญานิพนธ์

..... ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. นุชเชิด ภิญโญอนันตพงษ์)

..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(รองศาสตราจารย์ ดร. กุลยา ตันติผลาชีวะ)

..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(อาจารย์ ดร. สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยความกรุณาของ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิริมา ภิญโญนันตพงษ์ ประธานควบคุมปริญญานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.บุญเชิฏฐ ภิญโญนันตพงษ์ กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ที่กรุณาให้คำแนะนำที่มีคุณค่า ช่วยเหลือ และตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ในการวิจัยอย่างยิ่ง นับตั้งแต่เริ่มต้นดำเนินการจนเสร็จ เรียบร้อยสมบูรณ์ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาและขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.กุลยา ตันติผลาชีวะ และ ดร.สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์ ที่กรุณาเป็นกรรมการแต่งตั้งเพิ่มเติมในการสอบปริญญานิพนธ์ และให้ข้อเสนอแนะต่าง ๆ เพื่อปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องอันเป็นประโยชน์

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์นิภา ศรีไพโรจน์ อาจารย์ขวลิท รวยอาจิณ อาจารย์ราศี ทองสวัสดิ์ อาจารย์นิตยา จรูญผลลิตี ดร.ขวลิท โพธิ์นคร ที่กรุณาให้ความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจคุณภาพของเครื่องมือและให้คำแนะนำในการวิจัยครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณคุณเอกณาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ทุกท่าน ที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ ตลอดจนประสบการณ์ที่ดีแก่ผู้วิจัย อีกทั้งให้ความเมตตา ด้วยดีเสมอมา

ขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์มหาวิทยาลัย ศึกษานิเทศก์ ผู้อำนวยการโรงเรียน ผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียน และอาจารย์ในสถานศึกษา ที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาปฐมวัย ทุกท่าน ที่กรุณาให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลเบื้องต้น และตอบแบบสอบถามในการวิจัยเป็นอย่างดี

ขอกราบขอบคุณ อาจารย์ธิดา พิทักษ์สินสุข ที่ให้ความช่วยเหลือและแสดงความห่วงใยผู้วิจัยตลอดมา

ขอขอบพระคุณ บิดา มารดา พี่ น้อง และ คุณสมพงษ์ จันทวรภาพ ที่ให้กำลังใจและห่วงใยผู้วิจัยตลอดมา

คุณประโยชน์และความดีอันพึงมีจากปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบให้กับบิดา มารดา ที่ได้อบรมสั่งสอน ปลูกฝังคุณความดี และความมานะ อดทน ตลอดจนครูอาจารย์ ทุกท่านที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้อันเป็นพื้นฐานสำคัญในการประสบความสำเร็จทางการศึกษา

สร้อยธร จันทวรภาพ

สารบัญ

บทที่

หน้า

1	บทนำ	1
	ภูมิหลัง	1
	ความมุ่งหมายของการวิจัย	3
	ความสำคัญของการวิจัย	3
	ขอบเขตของการวิจัย	4
	นิยามศัพท์เฉพาะ	4
	กรอบแนวคิดในการวิจัย	5
	ขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย	6
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
	อิทธิพลที่มีต่อการจัดประสบการณ์ในระดับปฐมวัย	7
	ความหมายของการจัดการศึกษาปฐมวัย	9
	วัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาปฐมวัย	9
	นโยบายของรัฐในการจัดการศึกษาปฐมวัย	10
	การกำหนดมาตรฐานในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยศึกษา	16
	รูปแบบของการจัดบริการสำหรับเด็กปฐมวัย	22
	หน่วยงานและรูปแบบที่จัดบริการสำหรับเด็กปฐมวัย	23
	เอกสารและงานที่เกี่ยวข้องการนิเทศการศึกษาระดับปฐมวัย	26
	ความสำคัญของการนิเทศการศึกษาในสถานศึกษาปฐมวัย	26
	หลักการนิเทศการศึกษาในระดับปฐมวัย	27
	จุดมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษาระดับปฐมวัย	28
	วิวัฒนาการของการนิเทศการศึกษาในระดับปฐมวัย	29
	ขอบข่ายงานนิเทศในสถานศึกษาปฐมวัย	34
	กระบวนการและการจัดกิจกรรมในการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน	41
	กิจกรรมการจัดการนิเทศการศึกษาในระดับปฐมวัย	42
	รูปแบบการนิเทศการศึกษาปฐมวัย	46
	การวิจัยด้วยเทคนิคเดลฟาย	60

3	วิธีดำเนินการวิจัย	70
	การกำหนดกลุ่มตัวอย่างประชากร	70
	การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	72
	การเก็บรวบรวมข้อมูล	74
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	77
	เกณฑ์การแปลความหมายคะแนน	77
	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	78
5	สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ	89
	สังเขปความมุ่งหมาย สมมติฐาน และวิธีการศึกษาค้นคว้า	89
	การเก็บรวบรวมข้อมูล	91
	สรุปผลการศึกษาค้นคว้า	92
	อภิปรายผลการวิจัย	93
	ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป	96
	บรรณานุกรม	97
	ภาคผนวก	101
	ประวัติย่อผู้วิจัย	140

บัญชีตาราง

ตาราง

หน้า

1

เปรียบเทียบนโยบายการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยศึกษา ในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ	15
2 เปรียบเทียบการนิเทศการศึกษาแบบเดิมและแบบปัจจุบัน	31
3 แสดงผลการลดลงของความคลาดเคลื่อนของจำนวนผู้เข้าร่วมโครงการ	62
4 แสดงการจำแนกผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาปฐมวัยตามหน่วยงานที่สังกัด	71
5 จำนวนผู้เชี่ยวชาญและความคลาดเคลื่อน	71
6 นโยบายของรัฐโดยทั่ว ๆ ไป	79
7 ความจำเป็นการนิเทศต่อการจัดการศึกษาปฐมวัย	80
8 ยุทธศาสตร์ของการนิเทศการศึกษาปฐมวัย	81
9 วิธีการนำยุทธศาสตร์ไปใช้ในการจัดการศึกษา	82
10 รูปแบบการนิเทศการศึกษาปฐมวัย	83
11 การนำรูปแบบการนิเทศไปใช้	84
12 การกำหนดเกณฑ์มาตรฐานของการนิเทศการศึกษาปฐมวัย	85
13 นำการนิเทศการศึกษาปฐมวัยสู่เกณฑ์มาตรฐาน	86
14 บทบาทของชุมชนที่มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาปฐมวัย	87
15 ผลดีชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมการจัดการศึกษาปฐมวัย	88

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ		หน้า
1	แสดงลำดับขั้นของการดำเนินการวิจัย	6
2	แสดงกระบวนการนิเทศการศึกษา	36
3	แสดงรายละเอียดกระบวนการนิเทศการศึกษา.....	37
4	แสดงการวางแผนการนิเทศ	39
5	แสดงรูปแบบการนิเทศการศึกษา	53
6	แสดงกระบวนการนิเทศการศึกษาในอนาคต	54
7	แสดงรูปแบบของการจัดการ	55

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาประเทศโดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องการศึกษาเป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีกำลังกาย ทัศนคติ ทักษะและขีดความสามารถ โดยมีกระบวนการเรียนการสอนและการฝึกอบรมเป็นแกนกลางในการจัดการศึกษาแต่ละระดับ นอกจากนี้ การศึกษายังช่วยให้แต่ละบุคคลสามารถพัฒนาศักยภาพของตนเอง และสามารถทำงานที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจ การที่ประเทศจะพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมได้ตามเป้าหมาย จำเป็นต้องอาศัยปัจจัยทางด้านการศึกษามาก เพื่อให้งานจัดการศึกษาสนองต่อความต้องการด้านพัฒนาประเทศมากยิ่งขึ้น จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ระยะที่ 8 (พ.ศ. 2540 - 2544) ซึ่งแสดงจุดเน้นให้คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา และต้องพัฒนาคนให้เจริญเติบโตเต็มศักยภาพ การศึกษาจึงมีบทบาทที่สำคัญที่จะต้องพัฒนาคนให้มีคุณภาพ เพื่อเป็นพลังการพัฒนาของประเทศในอนาคต เมื่อคนได้รับการพัฒนาแล้วจะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาด้านอื่น ๆ การศึกษาจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง (มาโนช บุญญานุวัตร, 2533 : 92)

การศึกษาระดับปฐมวัย มีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างเสริมพัฒนาการด้านของเด็กปฐมวัย ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ให้เจริญเติบโตถึงขีดสุดศักยภาพ เตรียมความพร้อมเพื่อการเรียนรู้และชีวิต ในการที่จะทำให้เด็กพัฒนาได้ทุกด้านนั้น จำเป็นจะต้องพัฒนาคุณภาพของการศึกษา ซึ่งประกอบด้วย คุณภาพ 2 ด้าน คือ คุณภาพของครู ที่เป็นผู้จัดการเรียนรู้แบบเด็กเป็นศูนย์กลาง กระตุ้นให้คิดหลายลักษณะ หลายมิติ และสร้างนิสัยในการคิด และ คุณภาพของเด็ก เด็กจะต้องได้รับรู้จากของจริงทางประสาทสัมผัสทั้ง 6 ได้คิด ทั้งคนเดียวและคิดเป็นกลุ่ม ประการสำคัญได้ทำกิจกรรมตามความคิดทุกระยะ ซึ่งทำให้คิดเป็น มีความพร้อมที่จะเรียนต่อไป (กระทรวงศึกษาธิการ, 2538 : 9) การศึกษาปฐมวัย เป็นการจัดการศึกษาที่มีได้เน้นการศึกษาภาคบังคับ แต่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ยังให้ความสำคัญ โดยกำหนดเป็นสถาบัน การพัฒนาเด็กปฐมวัย หมายถึง ศูนย์เลี้ยงเด็กกลางวัน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน เป็นต้น

รัฐได้กำหนดการจัดการศึกษาและกรอบทิศทางพัฒนาคุณภาพการศึกษาระดับปฐมวัยและได้ดำเนินงานตอบสนองนโยบายของชาติ โดยเน้นการประกันโอกาส ประกันคุณภาพ และประกันประสิทธิภาพ การบริหารการนิเทศการศึกษา โดยมีการพัฒนาคุณภาพครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง มีการปฏิรูปการบริหาร การนิเทศการศึกษา เพื่อให้งานบรรลุตามเป้าหมาย (สำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา, 2541 : 1) และวิธีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าวนี้ มีกระบวนการที่สำคัญอยู่ 3 กระบวนการคือ กระบวนการบริหาร กระบวนการเรียนการสอน และกระบวนการนิเทศการศึกษา ซึ่งทั้งสามกระบวนการมีความสำคัญเท่าเทียมกัน และต้องปฏิบัติให้ประสานสัมพันธ์กัน จึงจะทำให้คุณภาพการศึกษารุดถึงเป้าหมายที่ต้องการเพราะการจัดการศึกษาปฐมวัยมีลักษณะการจัดที่แตกต่างจากการศึกษาระดับอื่น เป็นการจัดการศึกษา ให้เด็กตั้งแต่อายุ 3 - 6 ปี เป็นระยะที่สำคัญที่สุดของการพัฒนาการ ทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ จิตใจ สังคม และบุคลิกภาพ เป็นวัยที่เรียกว่า ช่วงแห่งพลังการเจริญเติบโตของสมองของชีวิต (สิริมา ภิญญอนันตพงษ์, 2537 : 223) เป็นสาขาที่มีความแตกต่างอย่างเห็นไปชัดจากสาขาวิชาอื่นเนื่องจากการจัดโปรแกรมการศึกษา ให้กับเด็กเล็กตั้งแต่อายุ 3 - 6 ขวบ โดยมีการดูแลและส่งเสริมพัฒนาการเด็กแตกต่างจากระดับอื่น ๆ จุดมุ่งหมาย การศึกษาระดับปฐมวัยมุ่งเน้นให้ประสบการณ์โดยส่วนรวมทุกด้าน ให้เด็กได้รับการพัฒนาอย่างเพียงพอที่เป็น ประโยชน์ต่อตัวเขาในอนาคต การจัดการศึกษาเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้นั้น การนิเทศมีบทบาทสำคัญและเป็น ส่วนหนึ่งที่ทำให้การศึกษาระดับนี้ตอบสนองนโยบายที่ตั้งไว้ โดยมีเป้าหมายที่สำคัญดังนี้ 1) นักเรียนระดับ

ปฐมวัยทุกคนมีพัฒนาการ ทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ จิตใจ และสังคม ตามเกณฑ์ และมีความพร้อมในการเข้าเรียนชั้นประถมศึกษา 2) นักเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้นทุกคนได้รับการพัฒนาให้มีคุณลักษณะที่เหมาะสม ดังนี้คือ มีความรู้ ความสามารถ และทักษะตามที่หลักสูตรกำหนด มีคุณธรรมและมีคุณลักษณะที่ดี มีสุขภาพสมบูรณ์ ตามเกณฑ์มาตรฐานของกระทรวงสาธารณสุข และมีสุขภาพจิตดี 3) นักเรียนทุกคนได้รับการพัฒนาความรู้ ความสามารถ และความถนัดตามศักยภาพ โดยเฉพาะกลุ่มเด็กปัญญาเลิศ เด็กพิการ และเด็กด้อยโอกาส (ประชากรศึกษา. 2542 : 3)

การพัฒนาคุณภาพการศึกษา ได้ดำเนินการโดยใช้ระบบการประกันคุณภาพ ซึ่งการนิเทศเป็นแนวทางหนึ่งที่มีส่วนในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ทั้งนี้เพราะ การนิเทศ หมายถึง กระบวนการทำงานร่วมกันระหว่างผู้ให้การนิเทศ ซึ่งได้แก่ ศึกษาธิการจังหวัด หรืออำเภอ ผู้นิเทศของศูนย์พัฒนาการศึกษาปฐมวัย ผู้บริหาร และผู้รับการนิเทศ ซึ่งได้แก่ ครูระดับปฐมวัย เพื่อให้ได้มาซึ่งความพร้อมทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาของเด็ก อันเป็นจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย การนิเทศการศึกษาในสถานศึกษาปฐมวัยก็เช่นเดียวกัน เป็นกิจกรรมหนึ่งที่มีความหมายสำคัญที่ช่วยบริการช่วยเหลือครูที่สอนเด็กเล็กให้ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (สิริมา ภิญโญนันตพงษ์. 2537 : 214 - 217) โดยมีจุดมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษา เพื่อให้สอดคล้องกับปรัชญา และหลักการทางการศึกษาปฐมวัย ซึ่งมุ่งเน้นพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน ให้แก่เด็กปฐมวัย และพัฒนาการเรียนการสอนตามแนวการจัดประสบการณ์ให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ยังต้องมีการพัฒนาตัวครูให้มีคุณภาพด้านการสอน รวมทั้งสร้างขวัญ กำลังใจในการทำงาน ซึ่งสิ่งเหล่านี้ถือว่าเป็นหัวใจหลักของการจัดการศึกษาปฐมวัย (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช. 2537 : 519)

ดังนั้น ครูจึงต้องมีการปรับปรุงพัฒนาตนเองให้มีความรู้ในการคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็นเสียก่อน เป็นการสร้างพื้นฐานที่มั่นคงให้แก่ตนเอง พัฒนาดตนเองให้เป็นครูมืออาชีพ เข้าสู่มาตรฐาน สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ยึดเด็กเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ และบูรณาการได้สอดคล้องกับแนวพระราชดำริเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง คือ เมื่อได้พื้นฐานที่มั่นคงพร้อมพอสมควรและปฏิบัติได้แล้วค่อยสร้าง ค่อยเสริมความเจริญและฐานะทางเศรษฐกิจขั้นที่สูงขึ้น โดยลำดับต่อไป (พรพิมล ปัญญามาลย์. 2543 : 2)

ในอดีตที่ผ่านมา การจัดการนิเทศการศึกษา ซึ่งส่วนใหญ่มุ่งเน้นในโรงเรียนประถมศึกษานั้น และพบว่ายังมีปัญหาและอุปสรรคอยู่มาก ดังจะเห็นได้จากผลงานวิจัยของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ที่ได้ศึกษาในปี 2530 (2530 : 37 - 38) และยังพบอีกว่า ผู้ให้การนิเทศไม่มีเวลาให้คำปรึกษาแก่ผู้รับการนิเทศเท่าที่ควร ขาดเครื่องมือ เอกสาร งบประมาณ และยานพาหนะในการนิเทศ (น้อมศรี เกท และคนอื่น ๆ. 2527 : 88 - 89) ซึ่งสอดคล้องกับ สมพร ศรีใส (2532 : 153) ครูไม่ได้รับการนิเทศอย่างต่อเนื่อง ผู้นิเทศไม่สามารถให้การนิเทศได้ อุปสรรค ปัญหาในการนิเทศโรงเรียนระดับปฐมวัย ได้แก่ ขาดแคลนวิทยากรสำหรับให้ครูเพิ่มพูนความรู้ ขาดความมั่นใจในตนเอง และขาดการยอมรับจากคุณครูในโรงเรียน ทำให้เกิดปัญหาการนิเทศไม่มีประสิทธิภาพดีพอ (สุชาติ ศรีสุวรรณ. 2527 : 88 - 89 และ สุนทร ไคลมี. 2527 : 4) อีกทั้งขาดการติดตามประเมินผลและเครื่องมือประเมินผลไม่มีคุณภาพ (พิชัย ปานยิ้ม. 2532 : 78 - 82) สำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ก็ประสบปัญหาด้านการนิเทศ ดังจะเห็นได้จากรายงานการนิเทศการศึกษาของสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร 2535 เป็นต้นมาว่า การอบรมครู ให้ความรู้ ความเข้าใจ และเทคนิควิธีสอนแก่ครูผู้สอน ครูยังไม่ทำได้ผล เนื่องจากขาดการติดตามนิเทศภายในจากผู้บริหาร และผู้ให้ความรู้โดยตรง ศึกษาธิการจังหวัดขาดการนิเทศ ติดตาม กำกับ ทำได้ไม่ทั่วถึง เพราะขาดทรัพยากร ขาดงบประมาณ และยานพาหนะ จึงได้แต่ทำเอกสารนิเทศทางไกลในเรื่องที่เป็นปัญหาสำคัญลำดับหนึ่ง คือ เอกสารเทคนิคการสอนที่เน้นเด็กเป็นศูนย์กลาง

การนิเทศการศึกษา มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อการศึกษา เพราะสภาพสังคมเปลี่ยนแปลงทุกขณะ การศึกษาในระดับนี้จำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องกับสังคมและความรู้ในสาขาวิชาต่าง ๆ เพิ่มขึ้นไม่หยุดยั้ง แนวคิดในการเรียนการสอนก็เกิดขึ้นใหม่ตลอดเวลา การนิเทศการศึกษา คือความพยายามอย่างหนึ่งในหลาย ๆ อย่างที่จะรักษามาตรฐาน และจะช่วยส่งเสริมให้การศึกษาที่มีคุณภาพ ทั้งในด้านการเรียนการสอน (สายภาณุรัตน์. 2517) แต่การดำเนินการนิเทศการศึกษาที่ผ่านมา มีปัญหาและอุปสรรคหลายด้าน ซึ่งสอดคล้องกับรายงานการวิจัย การวิเคราะห์แนวทางการจัดการศึกษาระดับอนุบาลของกรมวิชาการ (2530 : 34 – 35) พบปัญหา ที่มีปัญหาด้านการสอน การวัดและประเมินผล ผู้บริหารไม่เห็นความจำเป็นเร่งด่วน ซึ่งปัญหาเหล่านี้ อาจจะลดลง หรือกำจัดให้หมดไปได้ หากได้รับการสนับสนุนจากผู้เกี่ยวข้องในการดำเนินการศึกษาอย่างจริงจัง ทั้งในการสนับสนุนด้านการเงิน กำลังคน ตลอดจนการศึกษา ค้นคว้า วิจัย และนำเอาเทคนิคใหม่ ๆ มาปรับปรุงการจัดการนิเทศการศึกษาอยู่เสมอ

ซึ่งในการปรับปรุงและพัฒนาการนิเทศการศึกษา จำเป็นต้องมีการวางแผน มีทิศทางและเป้าหมายที่ชัดเจน ดังนั้น การศึกษาถึงอนาคตภาพการนิเทศศึกษาระดับปฐมวัยในอีก 10 ปีข้างหน้า จึงมีความจำเป็น นอกจากนี้ สมมติฐานของ ไวลส์ (Wiles. 1975) เกี่ยวกับการนิเทศศึกษาในอนาคต กล่าวว่า 1) สมมติฐานเกี่ยวกับอนาคตโดยธรรมชาติของครู เชื่อว่า ครูมีความต้องการเป็นพื้นฐานทางด้านร่างกาย สังคม จิตวิทยา และต้องการให้ความต้องการของตนได้รับความสำเร็จ 2) สมมติฐานเกี่ยวกับการเรียนการสอนในอนาคต โดยเชื่อว่า การเรียนการสอนในอนาคตต้องอาศัยหลักจิตวิทยา เทคโนโลยี และควมมีวินัยในตนเอง โดยเฉพาะโรงเรียนยังเป็นแหล่งถ่ายทอดมรดกทางการสังคม 3) สมมติฐานเกี่ยวกับอนาคตขององค์การทางการศึกษา เชื่อว่า องค์การทางการศึกษาจะเป็นระบบเปิดมากกว่าที่เป็นอยู่ ครูต้องเปลี่ยนแปลงการสอนของตนเองให้เหมาะสมกับทักษะใหม่ในอนาคต โดยกลไกที่สำคัญของการนิเทศศึกษาระดับปฐมวัยให้มีความสำเร็จก้าวหน้าได้ คือ ผู้บริหาร ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญจะนำไปสู่การบริหารงานที่บรรลุวัตถุประสงค์ได้

ด้วยเหตุผลดังกล่าวและประกอบกับยังไม่ปรากฏงานวิจัยเกี่ยวกับแนวโน้มการนิเทศการศึกษาในระดับปฐมวัย ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านการนิเทศการศึกษาปฐมวัย เพื่อวิเคราะห์แนวคิด ทิศทางใหม่ หรือแนวโน้มของการนิเทศการศึกษาในระดับปฐมวัยในอนาคต อันจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อวงการการศึกษา และเป็นแนวทางในการนำไปปรับปรุงงานการนิเทศการศึกษาในระดับปฐมวัยของสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานครให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ความมุ่งหมายของการวิจัย

เพื่อศึกษาแนวโน้มการนิเทศการศึกษาในระดับปฐมวัยของสำนักงานการประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ตามทฤษฎีของผู้เชี่ยวชาญด้านการนิเทศการศึกษาปฐมวัย

ความสำคัญของการวิจัย

1. การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นการศึกษาเฉพาะเรื่องแนวโน้มการนิเทศการศึกษาในระดับปฐมวัยไปใช้ในอนาคต
2. เป็นการศึกษาการนิเทศการศึกษาในระดับปฐมวัยของสำนักงานการประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ จะได้นำไปแก้ปัญหาและจัดการศึกษาให้ดีขึ้น เพื่อเป็นแบบอย่างและขยายผลต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

บทบาทและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะพระชนะของผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาปฐมวัยที่เกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาในระดับปฐมวัยในด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

- 1.1 นโยบายของรัฐในเรื่องของการจัดการนิเทศการศึกษาในระดับปฐมวัย
- 1.2 ยุทธศาสตร์ของการนิเทศการศึกษาปฐมวัย
- 1.3 รูปแบบการนิเทศการศึกษาปฐมวัย
- 1.4 การกำหนดเกณฑ์มาตรฐานของการนิเทศการศึกษาในระดับปฐมวัย มีผลด้านการประกัน

คุณภาพ

- 1.5 บทบาทของชุมชนที่เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาปฐมวัย

2. พระชนะของผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาปฐมวัยที่จะศึกษาตามเทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique) ในการมองถึงอนาคตและข้อมูลที่ได้จากการวิจัยสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการวางแผนการนิเทศการศึกษาในระดับปฐมวัยของสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

นิยามศัพท์

พระชนะ หมายถึง ความเชื่อ ความคิด หรือการแสดงความคิด วิเคราะห์ โดยใช้หลักการพื้นฐานอย่างใดอย่างหนึ่ง

แนวโน้ม หมายถึง พัฒนาการหรือการเปลี่ยนแปลงที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต 10 ปีข้างหน้า (พ.ศ. 2543 - 2553) โดยใช้ข้อมูลการเปลี่ยนแปลงในอดีตและปัจจุบันเป็นตัวกำหนดการทำนาย ตามพระชนะของผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาปฐมวัย

ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาปฐมวัย หมายถึง ผู้มีประสบการณ์ หรือมีตำแหน่งหน้าที่โดยตรงเกี่ยวข้องกับการวางแผนพัฒนาการศึกษาปฐมวัยของชาติ หรือเป็นนักวิชาการที่ปฏิบัติหน้าที่วางแผนด้านการนิเทศการศึกษาปฐมวัย ในหน่วยงานของกระทรวง หรือเป็นผู้มีประสบการณ์ด้านการนิเทศ และการสอนการศึกษาปฐมวัย หรือเป็นผู้บริหารที่ปฏิบัติหน้าที่โดยตรงอยู่กับเด็กในระดับปฐมวัย

การนิเทศการศึกษา หมายถึง กระบวนการในการทำงานร่วมกันระหว่างผู้ให้การนิเทศและผู้รับการนิเทศในการพัฒนาการจัดประสบการณ์กิจกรรมการเรียนการสอน ตลอดจนแนวทางการปรับปรุงการปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน

การศึกษาปฐมวัย หมายถึง การศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ซึ่งให้การศึกษาแก่เด็กตั้งแต่แรกเกิด - 6 ปี ในหน่วยงานของกรมพัฒนาชุมชน กรมประชาสัมพันธ์ สำนักงานการศึกษาส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย การศึกษาชั้นเด็กเล็ก หรือชั้นอนุบาลของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน

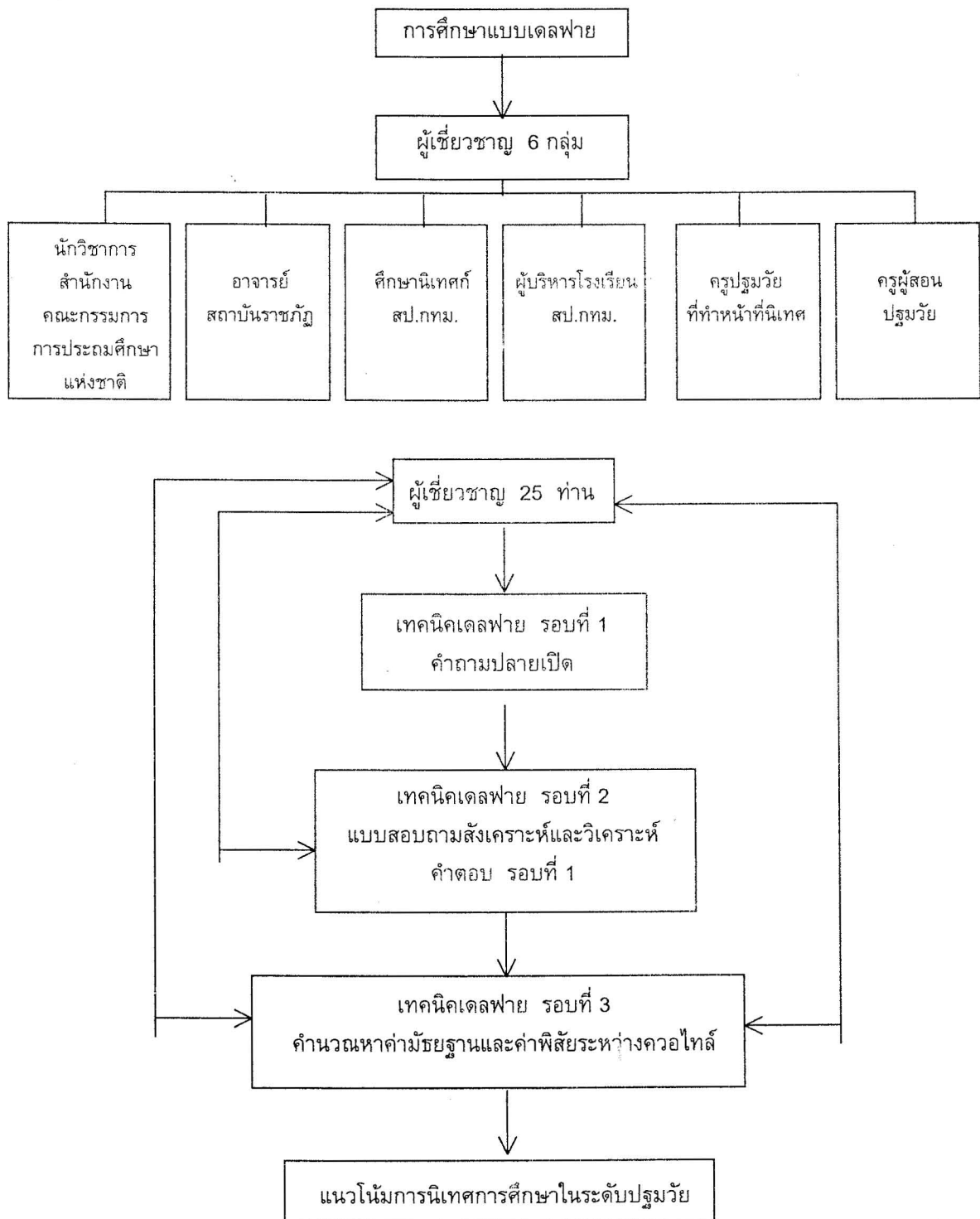
เทคนิคเดลฟาย หมายถึง ขบวนการที่จะเสาะหาความคิดเห็นที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของกลุ่มคนเกี่ยวกับความเป็นไปได้ในอนาคต โดยใช้แบบสอบถามแทนการประชุม และจะถามซ้ำประมาณ 3 - 4 รอบ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดเนื้อหาลักษณะของแนวโน้มการนิเทศการศึกษาในระดับปฐมวัย
ของสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ จากท่าน
ผู้เชี่ยวชาญ จากอาจารย์ที่ปรึกษาทั้งสองท่าน โดยกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

1. นโยบายของรัฐในเรื่องของการจัดการนิเทศการศึกษาในระดับปฐมวัย
2. ยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศการศึกษา
3. รูปแบบการนิเทศการศึกษาในระดับปฐมวัย
4. การกำหนดเกณฑ์มาตรฐานของการนิเทศการศึกษาในระดับปฐมวัย
5. บทบาทของชุมชนที่เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในสถานศึกษาปฐมวัย

ขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย

ภาพประกอบ 1 แสดงลำดับขั้นตอนของการดำเนินการวิจัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาปฐมวัย

อิทธิพลที่มีต่อการจัดประสบการณ์ในระดับปฐมวัย

นักจิตวิทยาและนักการศึกษาทั่วไป ต่างเห็นถึงอิทธิพลที่มีต่อการจัดประสบการณ์ในระดับปฐมวัย ว่าเป็นวัยที่มีความสำคัญที่สุด การพัฒนาบุคลากรให้มีคุณภาพ มีผลมาจากการส่งเสริมพัฒนาการตั้งแต่ปฐมวัย ซึ่งเป็นระยะวิกฤตที่เด็กสามารถเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็ว การกระตุ้นทางตา หู จมูก ลิ้น และกาย ให้ได้ยิน ได้เห็น ได้สัมผัส และได้เรียนรู้ โดยการเล่นตั้งแต่ปฐมวัย โดยเฉพาะด้านความรักจากพ่อแม่ จะช่วยให้ใยประสาทในเซลล์สมองขยายงอกงาม ทำให้เด็กสามารถเรียนรู้ได้ง่าย มีชีวิตชีวา รู้เหตุผล อันเป็นพื้นฐานการพัฒนาเด็กให้สมบูรณ์มากที่สุด เด็กเล็ก ๆ จะเรียนรู้ ทำทุกอย่างในวัยที่เขายังเล็กอยู่ แต่ถ้าหากวัยนี้ไม่ได้รับการเอาใจใส่ เมื่อพ้นวัยนี้ไปเด็กจะเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้ด้วยความยากลำบาก ในบางอย่างก็ไม่สามารถเรียนรู้ได้เลย (ฉวีวรรณ จึงเจริญ, 2528) ฉะนั้น ในเรื่องของการจัดประสบการณ์ในระดับปฐมวัย มีหลักการและแนวคิดในการจัดขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง อาทิ การสะท้อนความคิดของปรัชญา อิทธิพลทางด้านสังคม อิทธิพลทางด้านศีลธรรม อิทธิพลทางด้านการเมือง และความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีต่าง ๆ ซึ่งในเรื่องของอิทธิพลที่มีต่อการจัดประสบการณ์ในระดับปฐมวัย (สิริมา ภิญโญนนตพงษ์, 2538 : 18 - 21) กล่าวไว้ว่า มีนักปราชญ์และนักการศึกษาให้ความสำคัญของการจัดประสบการณ์ในระดับปฐมวัย ดังต่อไปนี้

เพลโต (Plato) และ อริสโตเติล (Aristotle)

นักปราชญ์และนักการศึกษา มีอิทธิพลต่อการวางแผนการจัดประสบการณ์ในยุคต่อมา ทั้งสองท่านมองภาพพจน์ของเด็กที่ต่างจากสมัยดังกล่าวข้างต้น เด็กถูกเข้าใจมากขึ้นในเรื่องของการเรียนรู้

จอห์น อมอส โคมินิอุส (John Amos Comenius)

เป็นนักปราชญ์อีกผู้หนึ่งที่มีความเข้าใจในเรื่องของการพัฒนาการเรียนรู้ของเด็ก เขาได้นำวิธีการสอนที่สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็ก โดยคิดค้นการสอนแบบบูรณาการ โดยใช้รูปภาพประกอบในการสอน คำศัพท์ นับว่าเป็นการสอนแบบรูปธรรม

ฌ็อง จาร์ต รูสโซ (Jean Jacques Rousseau)

เป็นนักปราชญ์อีกผู้หนึ่งที่มีความเข้าใจในตัวเด็ก มองเด็กมีการเจริญเติบโตเป็นขั้นตอน แต่ละขั้นตอนของการพัฒนาการจะมีการเรียงลำดับต่อเนื่องกัน เด็กควรเรียนรู้จากการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม จากธรรมชาติ จากปรัชญาของเขา เป็นพื้นฐาน แนวการจัดประสบการณ์ในระดับปฐมวัย คือ การสนใจในเรื่องของพัฒนาการเด็กเป็นลำดับขั้นตอน การเรียนรู้ของเด็กแต่ละขั้นมีความสัมพันธ์กัน ให้เด็กเรียนรู้โดยมีปฏิสัมพันธ์ การใช้ประสาทสัมผัส

โจฮันน์ เฮนริช เปสตารอสซี่ (Johann Heinrich Pestalozzi)

เป็นครูชาวอิตาลีและเป็นชาวยุโรปคนแรกที่วางรากฐานเกี่ยวกับผลของสภาพแวดล้อมทาง ด้านสังคมที่มีอิทธิพลต่อเด็ก เน้นที่ความสำคัญของพ่อแม่ในการสอนให้ลูกเรียนรู้ได้ พ่อแม่ย่อมสอนลูกได้ และแนวการจัดประสบการณ์ของ เปสตารอสซี่ เป็นแนวการจัดประสบการณ์ที่เหมาะสมกับเด็ก ๆ เน้นการ พัฒนาทางด้านร่างกายและสติปัญญา

เฟรเดริก วิลเฮล์ม ฟลอเบล (Friedrich Wilhelm Froebel)

ฟลอเบล ได้รับการยกย่องว่าเป็นบิดาแห่งการอนุบาลศึกษา เพราะจัดตั้งโรงเรียนอนุบาลแห่งแรก ที่เมืองแบลคเคนเบอร์ก (Blackenburg) ปี ค.ศ. 1842 โรงเรียนนี้ชื่อว่า *Kindergarten* แปลว่า สวนเด็ก ซึ่งการจัดตั้งครั้งนั้นเพื่อให้โรงเรียนได้เป็นแหล่งอบรม ฝึกครู และพี่เลี้ยงเด็ก ให้รู้จักวิธีสอนเด็ก และเป็นที่อบรมเลี้ยงดูเด็ก

จอห์น ดูว์อี้ (John Dewey)

ดูว์อี้ เน้นเรื่องการเล่นและการใช้กระบวนการสอนโดยการเรียนรู้ เด็กควรมีความอิสระในการสำรวจ ค้นพบ และเล่นในสิ่งแวดล้อมที่เต็มไปด้วยกิจกรรมต่าง ๆ ที่เด็กสนใจ

มาเรีย มอนเตสซอรี (Maria Montessori)

เป็นสตรีชาวอิตาลี ที่มีปฏิญาทางด้านการแพทย์ มอนเตสซอรี เชื่อว่า ความสามารถทาง ด้านสมองของเด็กจะตื่นตัวต้องถูกกระตุ้นโดยการใช้ประสาทสัมผัส หรือพัฒนาการทางด้านสติปัญญาของเด็ก ขึ้นอยู่กับการฝึกประสาทสัมผัส แนวการจัดประสบการณ์ของมอนเตสซอรี เน้นให้ผู้เรียนมีโอกาสเลือกทำกิจกรรมที่ตนสนใจ เธอพบว่า การฝึกการรับรู้เป็นทักษะเบื้องต้นของการอ่าน การเขียน และการสอนคำ นอก จากนี้ ยังได้เน้นความสำคัญของการฝึกฝน ฝึกปฏิบัติทางด้านความสะอาด การดูแลรักษาตนเอง รักษาสิ่งแวดล้อม รวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับโรงเรียน

จ็ิน ปิอาเจต์ (Jean Piaget)

นักจิตวิทยาที่เป็นที่รู้จักในทฤษฎีพัฒนาการทางด้านสติปัญญา ผลงานของเขาเน้นความเจริญเติบโตทางสติปัญญาของมนุษย์ ทฤษฎีนี้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของความเป็นมนุษย์ อยู่ที่มนุษย์มีความสามารถในการสร้างความรู้ผ่านการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม ซึ่งปรากฏอยู่ในเด็กตั้งแต่แรกเกิดออกมา 2 รูปแบบ คือ การซึมซับ (Assimilation) การปรับ (Accommodation) ความสามารถนี้ เป็นส่วนสำคัญของโครงสร้างทางสมอง นอกจากนี้ ปิอาเจต์ เน้นเรื่องการเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ เมื่อเด็กมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนและผู้ใหญ่ในการเข้าสังคมนั้น ๆ อิทธิพลของทฤษฎีนี้ มีบทบาทในการจัดแนวประสบการณ์ในระดับปฐมวัย คือ ให้เด็กเรียนรู้โดยให้โอกาสเด็กในการเล่น สำรวจ และทดลอง ให้เด็กมีโอกาสเลือก ตัดสินใจ และแก้ปัญหาต่าง ๆ ด้วยตนเอง

จากความเห็นดังกล่าว จึงสรุปได้ว่า ช่วงปฐมวัยเป็นช่วงที่สำคัญยิ่งของชีวิต เป็นช่วงที่พัฒนาการทุกอย่างจริงอย่างรวดเร็ว ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา การพัฒนาเด็กในช่วงวัยนี้ จะเป็นการวางพื้นฐานทางด้านจิตใจ อุปนิสัย และความสามารถ ซึ่งจะมีผลต่อไปในอนาคตของเด็ก และของชาติในที่สุด ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาเด็กในช่วงนี้ เป็นพื้นฐานของการพัฒนาชาติโดยแท้

ความหมายของการจัดการศึกษาปฐมวัย

การจัดการศึกษาปฐมวัย ตามนัยแห่งแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 เป็นการศึกษาที่มุ่งอบรมเลี้ยงดูเด็กก่อนการศึกษาระดับมัธยมศึกษา เพื่อเตรียมเด็กให้มีความพร้อมทุกด้านดีพอที่จะเข้ารับการการศึกษาต่อไป

การจัดการศึกษาปฐมวัย นั้น อาจจัดเป็นการศึกษาในระบบโรงเรียน หรือการศึกษานอกโรงเรียน โดยอาจจัดเป็นสถานรับเลี้ยงดูเด็ก หรือศูนย์เด็กปฐมวัย และในบางกรณีอาจจัดเป็นชั้นเด็กเล็ก หรือโรงเรียนอนุบาล ก็ได้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2520)

วัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาปฐมวัย

ในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530 — 2534) รัฐบาลได้กำหนดวัตถุประสงค์เกี่ยวกับการจัดการศึกษาปฐมวัยไว้ ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2529)

1. เพื่อให้มีการขยายบริการเตรียมความพร้อมแก่เด็กในวัยก่อนประถมศึกษาให้กว้างขวางยิ่งขึ้น โดยมีการขยายการศึกษาระดับนี้ ประมาณร้อยละ 37 ของประชากรอายุ 3 — 5 ปี และให้เด็กที่เสียเปรียบในทางเศรษฐกิจและสังคมได้เข้ารับการบริการเตรียมความพร้อมมากขึ้น
2. เพื่อให้เด็กวัย 3 — 5 ปี ได้รับการเตรียมความพร้อมทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ จิตใจ และสังคม รวมทั้งการดูแลด้านสุขภาพอนามัยและโภชนาการที่มีคุณภาพและมาตรฐาน การจัดประสบการณ์ การเตรียมความพร้อมให้เด็กในระดับที่ใกล้เคียงกัน ทั้งระหว่างหน่วยงานในสังกัดเดียวกันและต่างสังกัด เป็นการเตรียมความพร้อมให้แก่เด็กถูกต้องตามหลักจิตวิทยาพัฒนาการของเด็กอย่างมีประสิทธิภาพ
3. เพื่อให้มีการพัฒนารูปแบบการจัดบริการเตรียมความพร้อมสำหรับเด็กก่อนประถมศึกษาที่เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่น รวมทั้งพัฒนาการของเด็ก ตลอดจนให้มีการประสานงานระหว่างงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อดำเนินงานและใช้ทรัพยากรร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ

จากแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 หมวด 3 ระบบการศึกษา ข้อ 30 ระบุว่า การศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา เป็นการศึกษาที่มุ่งอบรมเลี้ยงดูเด็กก่อนการศึกษาระดับมัธยมศึกษา เพื่อเตรียมให้เด็กมีความพร้อมทุกด้านดีพอที่จะเข้ารับการการศึกษาต่อไป (กระทรวงศึกษาธิการ, 2520)

การจัดสถานศึกษาปฐมวัย หรือระดับก่อนประถมศึกษา นั้น อาจจัดเป็นการศึกษาในระบบโรงเรียนหรือนอกโรงเรียน โดยอาจจัดเป็นสถานรับเลี้ยงดูเด็ก หรือศูนย์เด็กปฐมวัย และในบางกรณีอาจจัดเป็นชั้นเด็กเล็ก หรืออนุบาล ก็ได้ สำหรับอนุบาลศึกษานั้น กระทรวงศึกษาธิการได้รับปรุงแนวการจัดประสบการณ์ระดับอนุบาลขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสูตรชั้นประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ซึ่งระบุความมุ่งหมายไว้ดังต่อไปนี้ (กรมสามัญศึกษา, 2522)

อนุบาลศึกษา เป็นการอบรมเบื้องต้น เพื่อกุลบุตร กุลธิดา ให้มีนิสัยอันดีงาม และพร้อมที่จะรับการศึกษาในระดับต่อไป การจัดการศึกษาระดับอนุบาลศึกษามีความมุ่งหมายดังต่อไปนี้ คือ

1. เพื่อส่งเสริมให้เด็กมีสุขนิสัยที่ดีเกี่ยวกับการกิน เล่น และพักผ่อนอย่างถูกต้อง ตลอดจนรู้จักระวังรักษาตัวให้พ้นจากโรคภัยและอุบัติเหตุ
2. เพื่อปลูกฝังให้เด็กมีลักษณะนิสัยที่ดีงาม รู้จักควบคุมอารมณ์ของตน รู้จัก และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้
3. เพื่อส่งเสริมให้เด็กรู้จักสังเกต มีไหวพริบ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สามารถแสดงออกซึ่งชื่นชมต่อความไพเราะ และสิ่งสวยงามต่าง ๆ
4. เพื่อฝึกให้เด็กรู้จักใช้ประสาทสัมผัสให้สัมพันธ์ได้อย่างเหมาะสมและเคลื่อนไหวร่างกายได้อย่างถูกต้อง
5. เพื่อให้รู้จักปฏิบัติกิจวัตรประจำวันด้วยตนเองได้

ราศี ทองสวัสดิ์ (2529 ก.) มีความคิดเห็นว่า จุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย คือ ความพร้อมในการเรียนของนักเรียนปฐมวัย ซึ่งมีองค์ประกอบคือ ความพร้อมทางด้านร่างกาย ความพร้อมทางด้านสติปัญญา ความพร้อมทางอารมณ์ จิตใจ และสังคม ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. ความพร้อมด้านร่างกาย ประกอบด้วย การบังคับกล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็ก ประสาทสัมผัส การเจริญเติบโต สุขภาพอนามัย และบุคลิกภาพ
2. ความพร้อมทางด้านสติปัญญา ประกอบด้วย
 - 2.1 ความรู้พื้นฐานทางภาษา คือ ความพร้อมในการฟัง พูด อ่าน และเขียน
 - 2.2 ความรู้พื้นฐานทางคณิตศาสตร์ คือ การเปรียบเทียบสิ่งที่อยู่รอบตัว การจำแนกความแตกต่าง และความคล้ายคลึงของภาพและเสียง การจัดประเภทของสิ่งของ การลำดับเหตุการณ์ การนับ และรู้ค่าของจำนวนหนึ่งถึงสิบ
 - 2.3 การมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ความจำ และความคิดรวบยอด

3. ความพร้อมด้านอารมณ์ จิตใจ และสังคม คือ ความสามารถในการช่วยเหลือตนเอง การปฏิบัติตนในการอยู่ร่วมกัน เพื่อความอดทน อดกลั้น ความเชื่อมั่นในตนเอง ความร่าเริงแจ่มใส ความมีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความเมตตากรุณา มารยาทเรียบร้อย การใช้วาจาที่ไพเราะ การมีวินัยตนเอง การตรงต่อเวลา การเคารพในสิทธิของผู้อื่น การยอมรับและเข้าใจเมื่อกระทำผิด การรู้จักแก้ปัญหาเฉพาะ และการรักษาความสะอาด

จะเห็นได้ว่า การศึกษาปฐมวัยนั้น แตกต่างไปจากการจัดการศึกษาในระดับอื่น ๆ โดยส่วนรวม แล้วนักการศึกษาส่วนใหญ่มุ่งเน้นให้เด็กได้ฝึกความพร้อมทุก ๆ ด้าน เพื่อเตรียมตัวเข้าเรียนในชั้นประถมศึกษาไป มิใช่มีจุดมุ่งหมายสอน อ่าน เขียน เรียนเลข ดังที่โรงเรียนอนุบาลหลาย ๆ แห่งกระทำอยู่ในขณะนี้ ซึ่งผลการวิจัยก็ยืนยันแล้วว่า เป็นจุดมุ่งหมายที่ทำให้เด็กต้องเบื่อหน่าย เพราะต้องไปเรียนซ้ำอีกเมื่อเช่นชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

นโยบายของรัฐในการจัดการศึกษาปฐมวัย

นโยบายในการจัดการศึกษาปฐมวัยของประเทศไทยแต่เดิมนั้น มิได้กำหนดไว้อย่างเป็นทางการ การจัดการศึกษามาปรากฏอยู่ในรูปของการเสนอโครงการขึ้นเพื่อเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาเท่านั้น

ในระยะก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง มีโครงการศึกษาอยู่ 4 ฉบับ คือ โครงการศึกษาฉบับ พ.ศ. 2441 โครงการศึกษาฉบับ พ.ศ. 2445 โครงการศึกษาฉบับ พ.ศ. 2456 และโครงการศึกษาฉบับ พ.ศ. 2464 เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาต่อมาในระยะหลังการเปลี่ยนแปลง มีการประกาศใช้แผนการศึกษาแห่งชาติ ขึ้น 3 ฉบับ คือ ฉบับ พ.ศ. 2475 ฉบับ พ.ศ. 2479 ฉบับ พ.ศ. 2494 แผนการศึกษาแห่งชาติ 2 ฉบับ คือ ฉบับ พ.ศ. 2503 และฉบับปัจจุบัน คือ ฉบับ พ.ศ. 2520 สำหรับแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ มี 4 ฉบับ คือ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2515 – 2519) ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520 – 2524) ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525 – 2529) และฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530 – 2534) ส่วนแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ มี 8 ฉบับคือ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2507 – 2506) ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2510 – 2514) ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2515 – 2519) ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520 – 2524) ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525 – 2529) และฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530 – 2534)

1. การจัดการศึกษาระดับปฐมวัยศึกษา ตามแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2515 – 2519) นโยบายและแนวการดำเนินงานในระดับปฐมวัย ศึกษาตามแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 3 กำหนดไว้ว่า จะปรับปรุงคุณภาพโรงเรียนอนุบาลที่มีอยู่แล้ว 74 โรงเรียน ให้ดีขึ้น เพื่อเป็นตัวอย่างแก่เอกชนที่จัดการศึกษาระดับนี้ โดยเฉพาะในด้านการปรับปรุงคุณภาพครู อำเภอที่มีความเจริญทางเศรษฐกิจ และมีประชากรหนาแน่นจะพิจารณาเปิดโรงเรียนอนุบาลเป็นตัวอย่างตามความเหมาะสม โดยได้มุ่งให้กรมสามัญศึกษาจัดการศึกษา เพื่อเป็นตัวอย่างให้เอกชน และให้หน่วยงานอื่นไปจัดทำ โดยเน้นในด้านการปรับปรุงคุณภาพของโรงเรียนอนุบาลเป็นสำคัญ และมีการเปิดโรงเรียนอนุบาลในอำเภอใหญ่ที่มีความเจริญทางเศรษฐกิจ และมีประชากรหนาแน่น ซึ่งในระยะของแผนนี้ตั้งเป้าหมายไว้ว่า จะรับนักเรียนเพิ่มขึ้นประมาณ 17,420 คน เปิดโรงเรียนใหม่ 8 โรงเรียน

จากผลการวิเคราะห์การจัดการศึกษาระดับอนุบาล ตามรายงานการประเมินผลงานทางการศึกษาระดับอนุบาลในช่วงระยะแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 3 พบว่า การดำเนินการด้านอนุบาลและเด็กเล็กยังไม่บรรลุเป้าหมายตามแผนที่กำหนดไว้ ทั้งนี้เพราะเหตุว่า รัฐไม่ได้ขยายงานด้านอนุบาล หรือเด็กเล็กออกไปให้กว้างขวางเท่าที่ควร จึงมีแนวคิดที่จะส่งเสริมงานด้านอนุบาลเพิ่มจำนวนมากขึ้นในช่วงระยะเวลาของแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520 – 2524)

2. การจัดการศึกษาระดับปฐมวัยศึกษา ตามแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520 – 2524) ตามแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 4 ได้วางนโยบายการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยศึกษาไว้ว่า เพื่อส่งเสริมการศึกษาก่อนภาคบังคับให้สอดคล้องกับความจำเป็นของท้องถิ่น โดยส่งเสริมให้ท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องช่วยจัดการศึกษาก่อนภาคบังคับในรูปแบบต่าง ๆ ตามความจำเป็นของท้องถิ่นสำหรับการศึกษาอนุบาลนั้น รัฐจะไม่เข้าดำเนินการเอง แต่จะกำหนดระเบียบในการจัดการศึกษาอนุบาลให้เป็นประโยชน์ต่อการศึกษายิ่งขึ้น นอกจากนี้ รัฐยังมีนโยบายที่จะส่งเสริมให้ท้องถิ่น เอกชน กลุ่มชน จัดศูนย์ปฐมวัยโดยเฉพาะในชนบท ในแหล่งเสื่อมโทรม และในชุมชนหนาแน่น โดยได้กำหนดเป้าหมายของการจัดการศึกษาระดับอนุบาลไว้ว่า ในช่วง 5 ปีของแผน ให้มีจำนวนนักเรียนอนุบาลเพิ่มขึ้น 39,217 คน

ผลการวิเคราะห์การจัดการศึกษาระดับอนุบาล ตามแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 4 พบว่า จำนวนนักเรียนในช่วง 5 ปี ของแผนนี้ เพิ่มขึ้น 114,945 คน ปริมาณที่เพิ่มขึ้นมากเพราะรัฐมีนโยบายขยายการศึกษาเด็กในท้องถิ่นที่ใช้ภาษาถิ่นต่างจากภาษาไทยกลาง เพื่อเตรียมเด็กเข้าเรียนในระดับประถมศึกษาต่อไป อย่างไรก็ตาม ปริมาณของจำนวนนักเรียนอนุบาลได้เพิ่มขึ้นในส่วนของภาคเอกชน ส่วนภาครัฐบาลนั้น จำนวนนักเรียนอนุบาลไม่เพิ่มขึ้น จากนโยบายของรัฐที่ได้กำหนดไว้ว่าจะไม่ขยายจำนวนนักเรียนอนุบาลเพิ่มขึ้น และปัญหาการจัดการศึกษาระดับอนุบาลในช่วงแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 4 นั้น

พบว่า การจัดศูนย์หรือโรงเรียนเด็กวัยก่อนประถมศึกษาของหน่วยงานต่าง ๆ ยังมีลักษณะต่างคนต่างจัด จึงเกิดความซ้ำซ้อนในวัตถุประสงค์การดำเนินงานและแหล่งชุมชนที่ใช้บริการ ซึ่งไม่เป็นการประหยัด และยากแก่การที่จะพัฒนาการดำเนินงานให้ดียิ่งขึ้น คุณภาพของสถานที่ให้บริการ บุคลากร วิธีการอบรมเลี้ยงดู วัสดุอุปกรณ์ยังไม่ได้มาตรฐาน และมีความแตกต่างกันมากระหว่างศูนย์หรือโรงเรียนในชุมชนที่ประชากรส่วนใหญ่ยากจนกับศูนย์หรือโรงเรียนในชุมชนที่ประชากรส่วนใหญ่ร่ำรวย นอกจากนี้ การบริการของศูนย์หรือโรงเรียนยังไม่ครอบคลุมถึงเด็กยากจนในชนบท แหล่งเสื่อมโทรม และเด็กที่ด้อยโอกาสประเภทต่าง ๆ

3. การจัดการศึกษาระดับปฐมศึกษา ตามแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525 – 2529) ได้กำหนดนโยบายของการพัฒนาการศึกษาระดับปฐมศึกษาเอาไว้ว่า 1) รัฐจะเร่งรัดและสนับสนุนให้ชุมชนร่วมกับภาคราชการกับหน่วยงานของรัฐในการอบรมเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียน โดยมุ่งกระจายไปยังชนบท ท้องถิ่นห่างไกล และแหล่งเสื่อมโทรมก่อน สำหรับชั้นเด็กเล็กให้เน้นการจัดในท้องถิ่นที่นักเรียนพูดภาษาถิ่น (หมายถึง ภาษายาวี ส่วย เขมร และชาวเผ่าต่าง ๆ) ที่มีปัญหาต่อการเรียนให้ทั่วถึงทุกโรงเรียน ส่วนการอนุบาลศึกษา รัฐจะทำเป็นตัวอย่างและการวิจัยเท่านั้น 2) รัฐจะทำการปรับปรุงคุณภาพการจัดการอบรมเลี้ยงดูเด็กวัยก่อนประถมศึกษา โดยขจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างสุขภาพอนามัย โภชนาการ สติปัญญา บุคลิกภาพ และจริยธรรม เป็นการเตรียมความพร้อมของเด็กที่เข้าสู่ระบบการประถมศึกษาและสังคม 3) วิจัยและพัฒนารูปแบบ กำหนดมาตรฐานการพัฒนาเด็กวัยก่อนประถมศึกษา และอบรมผู้ดูแลเด็กให้สอดคล้องกันระหว่างหน่วยงานให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

จากการวิเคราะห์การจัดการศึกษา ตามแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 5 พบว่า การจัดการศึกษาอนุบาลมีปัญหา ดังนี้ 1) ปัญหาความเสมอภาคทางการศึกษาในด้านโอกาสทางการศึกษา และความแตกต่างกันในระดับมาตรฐานคุณภาพของสถานศึกษา ทำให้ไม่สามารถสร้างความเป็นธรรมทางการศึกษาให้เกิดขึ้นได้ จำนวนผู้ที่ได้รับการศึกษาในระดับก่อนประถมศึกษายังมีอยู่น้อยมาก และยังมีความแตกต่างอยู่ในระดับสูง โดยเฉพาะเยาวชนที่อยู่ในชนบทห่างไกลคมนาคมยังด้อยโอกาสในการศึกษาเป็นอย่างมาก และ 2) ปัญหาการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษายังไม่อาจจัดการศึกษาให้ตรงกับปรัชญาหลักการของการศึกษาได้ ทั้งนี้ เนื่องจากการขาดการประสานงานอย่างใกล้ชิด เพื่อให้มีการช่วยเหลือส่งเสริมซึ่งกันและกัน

4. การจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ตามแผนพัฒนาการศึกษา ศาสนา และศิลปวัฒนธรรม ระยะที่ 6 (พ.ศ. 2530 - 2534) ได้กำหนดนโยบายการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยศึกษาไว้ ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2529)

4.1 เร่งขยายการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา เพื่อเตรียมความพร้อมทางร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม รวมทั้งดูแลด้านสุขภาพอนามัยและโภชนาการแก่เด็กก่อนวัยเรียน โดยเฉพาะในเขตนอกเมือง พร้อมทั้งพัฒนารูปแบบการจัดบริการให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น และพัฒนาการของเด็กพิเศษประเภทต่าง ๆ

4.2 เร่งปรับปรุงคุณภาพ บริการการเตรียมความพร้อมของเด็กก่อนวัยเรียนเพื่อให้เด็กมีพัฒนาการถูกต้องตามหลักจิตวิทยาพัฒนาการของเด็ก และให้มีบริการที่ได้มาตรฐานทัดเทียมกัน

4.3 พัฒนาระบบการนิเทศ ติดตามและประเมินผล เพื่อให้การจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาได้บรรลุตามเป้าหมาย

4.4 ให้มีการประสานและร่วมมือกันระหว่างภาครัฐและเอกชนในการให้บริการแก่เด็กในพื้นที่เป้าหมายได้อย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ

4.5 สนับสนุนให้ชุมชนและภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา และรูปแบบที่จัดบริการให้มากยิ่งขึ้น

และได้วางมาตรฐานของการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยศึกษาไว้ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2529)

1) ศึกษาค้นคว้าและพัฒนารูปแบบและวิธีการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ทั้งในรูปแบบอนุบาลศึกษา ชั้นเด็กเล็ก และศูนย์เด็กปฐมวัยให้มีประสิทธิภาพ เหมาะสม สอดคล้องกับสภาพสังคมของแต่ละท้องถิ่น

2) กำหนดแบบโครงการและแนวทางปฏิบัติให้ชัดเจนเกี่ยวกับการจัดบริการเตรียมความพร้อมสำหรับเด็ก ทั้งในด้านรูปแบบการจัด มาตรการ สถานศึกษา และการจัดหน่วยงานที่รับผิดชอบ การประสานงาน การจัดตั้งด้านพื้นที่ และกลุ่มเป้าหมายของเด็ก โดยมุ่งเน้นขยายโครงการและการกระจายบริการ การศึกษาและงบประมาณไปสู่ส่วนภูมิภาคชนบท

3) สนับสนุนให้เอกชนจัดชั้นอนุบาลสำหรับเด็กวัย 3 — 5 ปีมากขึ้น โดยปรับปรุงระเบียบการจัดตั้งอนุบาลเอกชนให้มีความยืดหยุ่นและเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของการลงทุน

4) ให้มีการจัดเด็กเล็กในโรงเรียนประถมศึกษาของรัฐบาลในท้องถิ่นห่างไกล และมีปัญหาทางภาษา

5) จัดบริการเตรียมความพร้อมให้เด็กที่มีปัญหาทางภาษา เด็กห่างไกลคมนาคม เด็กในชุมชนแออัด และเด็กในพื้นที่เป้าหมายการพัฒนาชนบทให้ทั่วถึง

6) ศึกษาและพัฒนารูปแบบการจัดบริการเตรียมความพร้อมของเด็กในรูปของการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมได้กว้างขวางยิ่งขึ้น และนำผลจากการศึกษาและพัฒนารูปแบบดังกล่าวเผยแพร่ และกระตุ้นให้มีการขยายบริการแก่เด็กอย่างกว้างขวาง

7) กำหนดเกณฑ์มาตรฐานสถานศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาทุกรูปแบบ เร่งรัดพัฒนาให้ได้ตามเกณฑ์ โดยการปรับปรุงในด้านครูและผู้ดูแลเด็ก แนวการจัดประสบการณ์ อาคาร สถานที่ บริเวณ สื่อ เครื่องเล่น อุปกรณ์ แนวประเมินพัฒนา วุฒิ และคุณสมบัติของบุคลากรผู้รับผิดชอบงานด้านบริหารและบริการ โดยเฉพาะในสถานศึกษาภูมิภาคชนบทให้มีมาตรฐานคุณภาพที่ทัดเทียมกับสถานศึกษาในเมือง

5. การจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ ระยะที่ 7 (พ.ศ. 2535 - 2539) ได้กำหนดนโยบายการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยไว้ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2535)

เป็นการศึกษาในลักษณะอบรมเลี้ยงดูและพัฒนาความพร้อมของเด็ก ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ บุคลิกภาพ และสังคม เพื่อรับการศึกษาในระดับต่อไป

การจัดการศึกษาระดับนี้ อาจจัดในรูปของชั้นเด็กเล็ก อนุบาลศึกษา หรือในรูปของศูนย์พัฒนาเด็กประเภทต่าง ๆ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพของแต่ละพื้นที่ และกลุ่มเป้าหมาย

ปัญหาของการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในระยะที่ 7 พบว่า เด็กระดับปฐมวัยยังขาดการเตรียมความพร้อมก่อนเข้าเรียนประถมศึกษา เด็กกลุ่มอายุ 3 - 5 ปี ได้รับการเตรียมความพร้อมเพียงร้อยละ 65.4 ของเด็กกลุ่มอายุ 3 - 5 ปี ยังมีจำนวนอีก 12 ล้านคน ที่ไม่ได้รับการบริหารเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนเข้าเรียนประถมศึกษา จะมีผลต่อคุณภาพการเรียนรู้ในระดับประถมศึกษา

6. การจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ ระยะที่ 8 (พ.ศ. 2540 - 2544) ได้กำหนดนโยบายของการพัฒนาการศึกษาระดับปฐมวัย เอาไว้ว่า

1) เด็กปฐมวัยทุกคนได้รับการเตรียมความพร้อมอย่างน้อย 1 ปี ก่อนเข้าเรียนระดับประถมศึกษา ก่อนปี 2544

2) ขยายปริมาณการจัดบริการให้เข้าถึงการศึกษาระดับปฐมวัย (3 - 5 ปี)

จากการวิเคราะห์ พบว่า คุณภาพของการจัดการศึกษามุ่งเน้นให้เด็กได้เรียนอย่างเต็มศักยภาพ สนับสนุนการเตรียมความพร้อมอย่างมีมาตรฐานแก่เด็กปฐมวัยในรูปแบบที่หลากหลาย โดยดำเนินการเป็นกระบวนการร่วมกันระหว่างหน่วยงานรัฐ ชุมชน และครอบครัว

7. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 รัฐยังคงให้ความสำคัญกับการพัฒนาเด็กปฐมวัย 0 - 5 ปี เพราะการพัฒนาเด็กในวัยนี้เป็นช่วงเวลาสำคัญสำหรับการพัฒนาทางสมองของบุคคล การที่กำหนดนโยบายการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี โดยให้ครอบคลุมระดับปฐมวัย เนื่องจากการศึกษาระดับปฐมวัย ควรเป็นการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อม โดยการส่งเสริมให้ชุมชน หรือสถาบัน หรือองค์กรในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ซึ่งการศึกษาระดับปฐมวัยเป็นการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อม

สรุปได้ว่า รัฐให้การสนับสนุนนโยบายการจัดการศึกษาปฐมวัย โดยมุ่งพัฒนาการเตรียมความพร้อมให้กับเด็กก่อนวัยเรียนได้เข้าเรียนในวัยประถมศึกษาต่อไป

สรุปสาระสำคัญของนโยบายการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยศึกษาจากแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ได้ตามตารางดังนี้

ตาราง 1 เปรียบเทียบนโยบายการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยศึกษาในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ

แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ	นโยบาย
ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2515 – 2519)	1. ปรับปรุงคุณภาพโรงเรียนอนุบาลของรัฐให้ดีขึ้น เพื่อเป็นตัวอย่างแก่เอกชนในการจัดการศึกษา 2. มีการเปิดโรงเรียนอนุบาลในอำเภอใหญ่ที่มีความเจริญทางเศรษฐกิจและมีประชาชนหนาแน่น
ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520 – 2524)	1. ส่งเสริมให้ท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องช่วยจัดการศึกษาก่อนภาคบังคับในรูปแบบต่าง ๆ ตามความจำเป็นของท้องถิ่น 2. รัฐไม่เข้าดำเนินการเอง 3. รัฐจะกำหนดระเบียบในการจัดการศึกษาอนุบาลให้เป็นประโยชน์ต่อการศึกษายิ่งขึ้น 4. ขยายการศึกษาเด็กเล็กในท้องถิ่นที่เด็กส่วนใหญ่ใช้ภาษาถิ่น
ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525 – 2529)	1. วิจัยและพัฒนารูปแบบ กำหนดมาตรฐานการพัฒนาเด็กวัยก่อนประถมศึกษา และอบรมผู้ดูแลให้สอดคล้องกันระหว่างหน่วยงานให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน 2. สนับสนุนให้ชุมชนร่วมรับภาระกับหน่วยงานของรัฐในการอบรมเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียน โดยมุ่งเน้นชนบทท้องถิ่นห่างไกลและแหล่งเสื่อมโทรม 3. ชันเด็กเล็กให้เน้นการจัดในท้องถิ่นที่นักเรียนพูดภาษาถิ่น 4. จัดการอนุบาลส่งมาเป็นตัวอย่างและการวิจัยเท่านั้น
ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530 – 2534)	1. พัฒนารูปแบบและวิธีการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพสังคมของแต่ละท้องถิ่น 2. มุ่งขยายโครงการและการกระจายบริการการศึกษาและงบประมาณไปสู่ส่วนภูมิภาคชนบท 3. สนับสนุนให้เอกชนจัดชั้นอนุบาล 4. ปรับปรุงระเบียบการจัดตั้งโรงเรียนอนุบาลเอกชนให้มีความยืดหยุ่นและเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของการลงทุน 5. ให้มีการจัดเด็กเล็กในโรงเรียนประถมศึกษาของรัฐบาลในท้องถิ่นที่ห่างไกลและมีปัญหาทางภาษา เด็กในชุมชนแออัด และเด็กในพื้นที่ยากจน 6. กำหนดเกณฑ์มาตรฐานสถานศึกษาให้มีคุณภาพ

แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ	นโยบาย
ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535 - 2539)	1. ส่งเสริมการจัดการศึกษาในลักษณะของการอบรมเลี้ยงดูให้มีความพร้อมก่อนเข้าเรียนชั้นประถมศึกษา 2. เน้นการจัดการศึกษาในรูปของชั้นเด็กเล็ก ในรูปของศูนย์พัฒนาเด็ก ทั้งนี้ให้ความเหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น
ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 - 2544)	1. ส่งเสริมให้มีการจัดการศึกษา ให้ขยายการศึกษาระดับปฐมวัย ให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ 2. สนับสนุนให้หน่วยงาน ทั้งภาครัฐ เอกชน เปิดรับเด็กเข้าเรียน ได้ก่อนวัยเรียน ตามความเหมาะสม 3. เน้นให้ผู้เรียนเป็นสำคัญที่ต้องพัฒนา 4. ขยายการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย โดยเฉพาะในชนบท และ จัดเตรียมความพร้อมให้เด็ก
พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542	1. การจัดการเรียนการสอนระดับปฐมวัย ต้องเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 2. จัดกระบวนการเรียนรู้ตามความถนัด และความสนใจของผู้เรียน 3. รัฐจะสนับสนุนเงินอุดหนุนการศึกษา 4. ในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ให้ผู้ปกครอง ชุมชน เข้ามามีส่วนร่วม

การกำหนดมาตรฐานในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยศึกษา

1. การพิจารณาเลือกสถานศึกษาระดับปฐมวัยศึกษา

ในการที่ผู้ปกครองตัดสินใจที่จะส่งบุตรหลานของตนเข้ารับการศึกษาระดับก่อนวัยเรียน หรือโรงเรียนอนุบาล ไม่ว่าจะเป็นการเตรียมความพร้อม หรือมุ่งเน้นในด้านวิชาการ ก็ตาม ศรีสกุล จารุจินดา (2528) ได้เสนอองค์ประกอบในการพิจารณาเพื่อความสะดวก ดังต่อไปนี้

1.1 สถานที่ตั้ง ควรอยู่ใกล้ที่บ้าน หรือรับส่งสะดวก ไม่เสียเวลาในการเดินทางมากนัก และควรมีบรรยากาศเงียบสงบ ปราศจากมลภาวะ

1.2 มีอาคารเรียนและบริเวณที่เหมาะสม คือ ตัวอาคารที่จะใช้เป็นอาคารเรียน ไม่ควรจะใช้เกิน 2 ชั้น มีแสงสว่าง และการระบายอากาศเพียงพอ และมีบริเวณสนามร่มไม้ชายคาให้เด็กได้วิ่งเล่นออกกำลังกายได้ตามสมควร

1.3 การจัดสถานที่และสิ่งแวดล้อมสะอาด เหมาะสมกับวัย และขนาดร่างกายของเด็ก เช่น เครื่องนอน โต๊ะ เก้าอี้ อ่างล้างมือ เครื่องเล่นในสนามต่าง ๆ ฯลฯ ควรมีขนาดพอเหมาะที่เด็กจะใช้ได้อย่างสะดวก และเป็นการลดอัตราการเสี่ยงจากอุบัติเหตุ

1.4 มีอุปกรณ์การสอนครบครัน ทั้งสื่อการสอนประเภทต่าง ๆ เช่น เพลง เครื่องเล่น ประเภทต่าง ๆ ทั้งในร่มและกลางแจ้งที่เหมาะสมกับวัย และพัฒนาการของเด็ก

1.5 อัตราส่วนระหว่างครู หรือครูพี่เลี้ยงกับเด็กที่เหมาะสม คือ เด็กยิ่งเล็กเท่าไร อัตราส่วนระหว่างครู 1 คน ต่อเด็กไม่ควรจะมาก เพื่อว่าครูจะดูแลเด็กได้อย่างทั่วถึง การจัดชั้นเรียนในระดับอนุบาล ไม่ควรจะเป็นชั้นใหญ่มาก ถ้าเป็นไปได้มีครูผู้ช่วยคอยช่วยดูแลอยู่ด้วย

1.6 มีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างโรงเรียนกับบ้าน เพื่อช่วยให้ครูและผู้ปกครองได้เข้าใจเด็กอย่างถูกต้อง และได้รับความร่วมมือกันอย่างใกล้ชิด เพื่อการพัฒนาการเด็กจะเป็นไปอย่างถูกต้องทาง และก่อให้เกิดผลดีต่อตัวเด็กมากที่สุด

2. การจัดห้องเรียนสำหรับเด็กปฐมวัยศึกษา

การจัดห้องเรียนมีความสำคัญต่อเด็กอนุบาลมาก ผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจการจัดการศึกษาก่อนวัยเรียน เพียงแต่เห็นห้องอนุบาลก็พอจะบอกได้ว่า มีแนวการจัดการศึกษาระดับนี้อย่างใด ห้องเรียนนี้มุ่งที่จะเตรียมความพร้อมให้แก่เด็ก หรือมุ่งที่จะสอนอ่าน เขียนให้แก่เด็ก ราตี ทองสวัสดิ์ (2526) กล่าวถึง การจัดห้องเรียนว่า เนื่องจากบ้านเมืองของเราไม่ใช่ประเทศที่ร่ำรวยเหมือนบางประเทศ ลักษณะการจัดห้องเรียนจึงควรเป็นแบบประหยัด ไม่แยกห้องเล่นออกไปต่างหาก แต่จะจัดรวมไว้ในห้องเรียนนั่นเอง ปกติหากเป็นห้องเรียนขนาด 7 X 9 เมตร อาจใช้เป็นทั้งรับประทานอาหาร และที่นอนในห้องนี้ได้เลย นอกจากนี้ อาจจัดให้ได้ประโยชน์เต็ม โดยแยกห้องเรียนเป็นส่วน ๆ เพื่อจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การฟังนิทาน เกมการศึกษา มุมเรียน มุมประสบการณ์ชีวิต เช่น มุมบ้าน มุมคลินิก มุมหนังสือ และอุปกรณ์ ส่วนสภาพห้องเรียนที่จัดในสภาพที่มุ่งจะสอนอ่านเขียนให้แก่เด็ก มักจะไม่ค่อยมีมุมใด ๆ มากนัก จะเป็นโต๊ะ เก้าอี้สำหรับนั่งอ่าน เขียน แต่เพียงอย่างเดียว นอกจากจะใช้อุปกรณ์ที่นำมาใช้ในการสอนหน้าชั้นเท่านั้น

3. การแบ่งกลุ่มนักเรียน

การแบ่งกลุ่มนักเรียนในวัยนี้ยังไม่ค่อยมีปัญหาใด ๆ นัก เนื่องจากเด็กในวัยนี้มีอายุอยู่ในระหว่างวัยเดียวกัน การแบ่งกลุ่มไม่ค่อยจะคำนึงถึงเพศ หรือระดับสติปัญญาเท่าใดนัก การแบ่งกลุ่มของนักเรียนวัยนี้ มักจะคำนึงถึงจำนวนนักเรียนต่อครูผู้ดูแลมากกว่า ดังเช่นตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดถึงการจัดบุคลากรของมาตรฐานโรงเรียนอนุบาลเอกชน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2531) โดยกำหนดไว้ให้ครู 1 คน ต่อนักเรียน 30 คน ความสำคัญของการแบ่งกลุ่มนักเรียนในวัยนี้ จึงมุ่งไปในด้านการดูแลเด็กอย่างใกล้ชิดมากกว่า

4. การจัดตารางกิจกรรมประจำวันสำหรับเด็ก

ในการจัดการสอนในระดับอนุบาลหรือการจัดตารางประจำวัน ต้องคำนึงถึงอายุและพัฒนาการของเด็กด้วยว่า วัยไหนมีพัฒนาการ และความสามารถตามวัยอย่างไร เด็กเล็กจะมีความอดทนช่วงสั้นกว่าเด็กโต เด็กโตมีช่วงความอดทน ทำอะไรได้มากกว่าเด็กเล็ก แต่ก็ยังมีความแตกต่างระหว่างบุคคลด้วยการจัดกิจกรรมตารางสอนจะต้องให้เด็กเป็นอิสระบ้าง และต้องให้เด็กมีส่วนสัมพันธ์ใกล้ชิดกับเพื่อน นอกจากนี้ การจัดตารางประจำวันเป็นเรื่องที่ครูควรทำความเข้าใจ และพยายามจัดให้เหมาะสมกับเหตุการณ์ของแต่ละวันให้ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้ (ราตี ทองสวัสดิ์ และคนอื่น ๆ, 2529 ก.) ได้กำหนดหลักการในการวางแผนจัดตารางประจำวันไว้ ดังนี้

- 1) การจัดกิจกรรมต้องคำนึงถึงตัวเด็กเป็นสำคัญ
- 2) กิจกรรมที่จัดต้องมีหลาย ๆ แบบ ดังนี้

ก. จัดกิจกรรมให้เด็กทำเป็นรายบุคคลที่เด็กอาจจะเลือกทำด้วยตนเองได้มากที่สุด 75%

ข. จัดกิจกรรมให้เด็กทำเป็นกลุ่ม 15%

ค. จัดกิจกรรมรวม 10%

3) กิจกรรมที่จัดควรมีทั้งในและนอกห้องเรียนในอัตราส่วนใกล้เคียงกัน

4) กิจกรรมที่จัดควรมีทั้งกิจกรรมสงบ และกิจกรรมที่ต้องออกกำลังกาย

กิจกรรมสงบ ได้แก่ การสนทนา การฟังนิทาน หรือเพลง การดูหนังสือ การเล่นเครื่องเล่นในห้องเรียน

กิจกรรมที่ต้องออกกำลังกาย ได้แก่ การเล่นเครื่องเล่นสนาม การเล่นทรายและน้ำ การบริหารและจังหวะ การเล่นเกมไม้บล็อก การเล่นเกมช่างไม้ การทำสวน การเลี้ยงสัตว์

กิจกรรมที่จัดนั้น อาจแยกได้เป็น 3 ประเภท คือ

1) กิจกรรมที่ต้องออกกำลังกาย หรือสำรวจจิตใจ มุ่งความสนใจไปยังคำพูดของครู หรือเพื่อน ซึ่งได้แก่ การเคลื่อนไหวและจังหวะ และกิจกรรมกลุ่ม กิจกรรมประเภทนี้สำหรับเด็ก 5 ขวบ ไม่ควรใช้เวลาเกิน 20 นาที หากนานกว่านี้เด็กอาจเหน็ดเหนื่อย หรือเบื่อหน่ายได้

2) กิจกรรมที่เด็กทำอย่างเสรี เช่น การเล่นตามมุมต่าง ๆ ให้ห้อง หรือการเล่นกลางแจ้ง แม้จะใช้เวลานานขึ้นก็จะไม่เบื่อหน่าย โดยทั่วไปมักจะจัดในช่วงเวลา 30 – 40 นาที

3) กิจกรรมการเล่นที่มีกติกา ได้แก่ เกมการศึกษา เวลาที่กำหนดให้จะอยู่ประมาณ 25 – 30 นาที

จากหลักการดังกล่าว สามารถที่จะนำมาจัดทำตารางกิจกรรมประจำวันสำหรับเด็กได้ ดังนี้

8.30 – 5.45 น. - รับเด็กเป็นรายบุคคล ตรวจสอบสภาพ บันทึกคำพูดเด็กพาเด็กไป

ห้องน้ำ

8.45 – 9.00 น. - เคารพธงชาติ และสวดมนต์

9.00 – 9.10 น. - สนทนา ข่าว – เหตุการณ์

9.10 – 9.30 น. - การเคลื่อนไหวและจังหวะ (หรือการบริหารและจังหวะ)

9.30 – 10.30 น. - กิจกรรมสร้างสรรค์ และเล่นตามมุม หรือศิลปศึกษา

10.30 – 10.40 น. - พัก (รับประทานอาหารว่าง)

10.40 – 11.00 น. - กิจกรรมกลุ่ม (หรือกิจกรรมในวงกลม)

11.00 – 11.30 น. - เล่นกลางแจ้ง

11.30 – 12.30 น. - พักรับประทานอาหาร

12.30 – 14.00 น. - นอนพักผ่อน

14.00 – 14.20 น. - เก็บที่นอน ล้างหน้า

14.20 – 14.30 น. - พัก (รับประทานอาหารว่าง)

14.30 – 15.00 น. - เกมการศึกษา

ตารางประจำวันที่ได้กล่าวมามีจะเป็นการจัดการเรียนการสอนในลักษณะมีการเล่นปนการเรียน โดยได้แบ่งการเรียนไว้ในการเล่น เมื่อเด็กพอจะคุ้นเคยต่อหลักปฏิบัติประจำวันแล้ว ก็จะเพิ่มเติมความรู้ใหม่ขึ้น เพื่อเตรียมตัวเข้าเรียนในชั้นประถมต่อไป

5. การจัดครุภัณฑ์ เครื่องใช้ เครื่องเล่นในการเรียน

ในการสอนเด็กระดับนี้ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการใช้ เครื่องเล่นในโรงเรียน อันได้แก่ โต๊ะนักเรียน ซึ่งต้องสูงจากพื้นถึงขอบโต๊ะ 45 — 50 เซนติเมตร เก้าอี้นักเรียน กระดานดำ แผ่นป้ายติดผลงานนักเรียน ตู้หรือชั้นสำหรับนักเรียนเก็บอุปกรณ์การเรียนและของเล่น ที่เก็บเครื่องใช้ประจำตัวนักเรียน ฯลฯ นอกจากนี้ ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการกำหนดมาตรฐานโรงเรียนอนุบาลเอกชน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2531) ได้กำหนดถึงการจัดครุภัณฑ์ เครื่องใช้ เครื่องเล่นในการเรียนสำหรับโรงเรียนมีดังนี้

1) สื่อ — วัสดุอุปกรณ์และเครื่องเล่นในโรงเรียน โรงเรียนต้องจัดวัสดุอุปกรณ์ที่นำมาใช้เป็นสื่อเพื่อการจัดประสบการณ์ การเรียน การเล่น ให้แก่เด็กได้ใช้อย่างเพียงพอครบถ้วน ทั้งเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม เช่น กรรไกรหั่นมัน กระดาษสีต่าง ๆ แป้งเปียก หรือกาว ดินสอสีใหญ่ ดินสอเทียน แปรง หรือฟู่กัน หรือสิ่งที่ใช้ทดแทนกันได้ ดินน้ำมัน หรือดินเหนียว รูปภาพ ทรายยาง หรือสิ่งที่ใช้ทดแทนกันได้ ภาพชนิดต่าง ๆ เป็นต้น

2) อุปกรณ์ เครื่องเล่น หรือของเล่นในห้องจะต้องจัดให้เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็ก และตรงต่อวัย หรืออายุของเด็ก เช่น เครื่องเล่นชุดเกมพัฒนาสติปัญญา (เกมการศึกษา) ประเภทต่าง ๆ ที่จะเสริมสร้างพัฒนาการการเรียนรู้ด้านต่าง ๆ เช่น ทางจักษุสัมผัส สดสัมผัส กล้ามเนื้อเล็ก — ใหญ่ และประสาทสัมผัส เครื่องเล่นอุปกรณ์ เพื่อเสริมสร้างประสบการณ์และพัฒนาการทางภาษา คณิตศาสตร์ ธรรมชาติศึกษา สังคมศึกษา ด้านการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และบุคลิกภาพ ส่วนเครื่องเล่นกลางแจ้งต้องมีอย่างน้อย 3 อย่าง เช่น ไม้ลื่น ชิงช้า ราวไต่ ราวโหน ม้าหมุน บ่อทราย ฯลฯ

6. คุณลักษณะและหน้าที่ของครูปฐมวัย

ในระยะก่อนวัยเรียนนั้น ครูย่อมจะต้องสำคัญต่อเด็กมาก ทั้งนี้ก็เพราะว่าครูเป็นครูคนแรกในชีวิตเด็กที่เขาเหล่านั้นได้พบ อันเป็นประสบการณ์แรกในชีวิต ดังที่ เบญจา แสงมลิ (2522) กล่าวคือ ครูเป็นผู้ที่มีความสำคัญยิ่งรองลงมาจากบิดามารดาของเด็กเอง เมื่อเด็กเล็ก ๆ จากบิดามารดามาโรงเรียน เด็กก็จะยึดถือครูแทนบิดามารดาของตน ภาพของครู และการกระทำของครูเป็นสิ่งที่ประทับใจเขา ครูจึงต้องระวังอารมณ์ ท่าทางการพูด ตลอดจนการกระทำต่าง ๆ เพราะเด็กจะถือเป็นแบบอย่างด้วย นอกจากนี้แล้ว ครูยังทำหน้าที่เชื่อมโยงชีวิตของเด็กกระหว่างบ้านกับทางโรงเรียนด้วย

6.1 ลักษณะของครูปฐมวัย

ครูที่ดีจะต้องเป็นผู้มีจิตใจรักเด็ก พร้อมทั้งจะอุทิศเวลาเพื่อเด็ก (จากหนังสือ พจนานุกรมโลก (The World Book Encyclopedia, 1980) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของครูระดับปฐมวัยศึกษาไว้ว่า สิ่งที่ครูควรมีคือ ต้องเป็นคนที่สามารถเข้ากับเด็กได้ ทำงานร่วมกับเด็กได้ มีความอดทน สามารถพูดจากับเด็กได้รู้เรื่อง ครูจะเป็นผู้ช่วยให้เด็กเกิดความรู้สึกริสรเสรี แต่ขณะเดียวกันต้องฝึกฝนให้เขาเป็นคนมีระเบียบ มีวินัย มีสุขนิสัย และเป็นที่จะช่วยส่งเสริมพัฒนาการทุกด้านของเด็ก

บุญเยี่ยม จิตดอน (2520) ได้กล่าวถึงลักษณะครูระดับปฐมวัยศึกษาที่ดีไว้ ดังนี้

6.1.1 จะต้องรักเด็กจริง ๆ สนุกสนานร่วมกับเด็กแต่ละคนอย่างทั่วถึง ไม่ควรเลือกที่รัก มักที่ชัง

6.1.2 ยอมรับความจริงในความแตกต่างระหว่างบุคคล ให้โอกาสแก่เด็กแต่ละคน ได้ประสบความสำเร็จด้วยความภาคภูมิใจ เรียนรู้ถึงความเชื่อมั่นในตนเอง ปรับตัวเข้ากับกลุ่มสังคมต่าง ๆ ได้

6.1.3 พยายามมองหาส่วนดีในตัวเด็ก ใช้วิธีชมอย่างฉลาด เพื่อให้เด็กได้มีบุคลิกภาพและลักษณะนิสัยที่ดี

6.1.4 ใช้วิธีแนะแนวทางอย่างฉลาด ระมัดระวัง เพื่อควบคุมกิริยามารยาท รวมทั้งความปลอดภัย และควรปล่อยให้เด็กได้มีส่วนร่วมโดยมีขอบเขต

6.1.5 พุดกับเด็กช้า ๆ และชัดเจนชัดคำ เพื่อให้เด็กทั้งชั้นได้ยินโดยทั่วกัน แต่ไม่ถึงกับตะโกน

6.1.6 ไม่ตักเตือนหรือตักเตือนเด็ก และไม่ปล่อยให้เด็กหัวเราะเยาะเพื่อน เมื่อเพื่อนทำผิดหรือทำพลาด ความผิดของเด็กส่วนน้อยหรือคนเดียว ไม่ควรให้ทั้งชั้นเดือดร้อน

โดยสรุปคุณครูระดับปฐมวัยศึกษาคู่มือมีลักษณะ คือ มีสุขภาพดี มีความอดทน และอดกลั้น อยู่ในวัยหนุ่มสาว มีอารมณ์ขัน มีไหวพริบ มีการฝึก และมีประสบการณ์ รู้จักควบคุมเสียงไม่ให้ดังหรือเบาเกินไป ตลอดจนรักเด็กโดยทั่วหน้า

6.2 หน้าที่ของครูปฐมวัย

ครูปฐมวัย ควรจะเป็นผู้ที่ตรงต่อเวลา ไปทำงานเป็นประจำ เตรียมการสอนสม่ำเสมอ เนื่องจากหน้าที่ของครูอนุบาลไม่ได้ขึ้นอยู่กับการสอนเลข สอนหนังสือ ความสำคัญของครูขึ้นอยู่กับสอนให้เด็กรู้จักคิด รู้จักทำ รู้จักสร้างสรรค์ ครูจะต้องเข้าใจเด็ก รู้จักชื่อ นามสกุล และประวัติสั้น ๆ เกี่ยวกับครอบครัวของเด็ก เพื่อจะช่วยให้เด็กรู้สึกว่าคุณครูมีความสำคัญ และความอบอุ่นใจยิ่งขึ้น ครูควรให้ความสนใจเด็กแต่ละคนให้เท่า ๆ กัน ไม่ลำเอียง เลือกที่รักมากกว่าที่ชัง จัดที่นั่งให้เหมาะสม และแนะนำเด็กให้รู้จัก รวมทั้งแนะนำเกี่ยวกับการใช้ชีวิตในโรงเรียนด้วย

เบญญา แสงมลิ (2522) ได้กล่าวถึงหน้าที่ของครูอนุบาลและผู้ดูแลเด็กเล็กไว้ดังนี้ คือ

6.2.1 ให้ความช่วยเหลือ

ครูอนุบาลเป็นผู้แนะ ผู้ช่วย ผู้ควบคุมดูแลเด็ก เด็กควรจะเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัว รู้จักช่วยเหลือตัวเอง หัดคิด หัดสังเกต หัดค้นหาเหตุผลด้วยตนเอง

6.2.2 ให้การอบรมเด็ก

เด็กในวัยอนุบาลนี้ควรได้รับ การอบรม มากกว่า การสอน โดยครูเป็นผู้คอยแนะนำ ชี้แจง ชักจูง และควบคุมผู้ดูแล ส่งเสริม และสร้างความเจริญงอกงามให้แก่จิตใจเด็ก ให้เด็กรู้จักคิด รู้จักสังเกต รู้จักเปรียบเทียบ สามารถตัดสินใจ และพึ่งตนเองได้ ให้ความประพฤติดี และมีสติปัญญาเฉลียวฉลาด

6.2.3 ให้อิสระภาพแก่เด็ก

ครูควรให้เด็กมีอิสระภาพที่จะเคลื่อนไหว หรือใช้กำลัง ความว่องไวได้ตามความต้องการของธรรมชาติ การที่ครูใช้วิธีบังคับให้เด็กนั่งนิ่ง ๆ อย่างผู้ใหญ่มากเกินไป เป็นการอบรมที่ขัดกับจิตใจของเด็กในวัยนี้เป็นอย่างยิ่ง

6.2.4 ระวังดูแลเด็กให้ปลอดภัย

เด็กเล็ก ๆ ที่ร่างกายแข็งแรง สุขสบาย จะไม่อยู่นิ่ง ชอบการเคลื่อนไหวอยู่เสมอ จึงมักเกิดอุบัติเหตุ และมีอันตราย ครูอนุบาลจึงต้องดูแลเด็กให้อยู่ในสายตาของตนเองเสมอ

6.2.5 เลี้ยงดูเด็ก

เด็กเล็กก่อนวัยเรียนที่ผู้ปกครองส่งให้มาอยู่ในโรงเรียนอนุบาลในเวลากลางวันนั้น ก็เพื่อให้โรงเรียนทำหน้าที่เลี้ยงดูบุตรหลานแทนตน ฉะนั้น ครูหรือผู้ดูแลเด็กควรจะจัดเลี้ยงดูให้เด็กเติบโต และสุขสบาย

6.2.6 ส่งเสริมความเจริญเติบโตด้านต่าง ๆ

โดยที่ครูจะต้องเข้าใจธรรมชาติของเด็ก และเรื่องพัฒนาการของเด็กได้กินดี อยู่ดี มีการเคลื่อนไหว มีอารมณ์แจ่มใส ร่าเริง เล่น และทำงานร่วมกับเพื่อน กระทำกิจกรรมที่นำไปสู่ความคิดสร้างสรรค์ การสังเกต การเปรียบเทียบ การค้นคว้าหาเหตุผล

6.2.7 ปลูกฝังนิสัยที่ดีงาม

เด็กเล็กอายุหนึ่งขวบถึงห้าขวบนี้ เป็นระยะสำคัญที่สุดของชีวิต ในการปลูกฝังเด็กให้มีนิสัยที่ดีนั้น เด็กจะต้องกระทำการที่ได้อย่างสม่ำเสมอ สิ่งใดที่ครูจะต้องฝึกหัดให้เด็กทำ เด็กจะได้นำไปปฏิบัติตาม

6.2.8 ขัดเกลานิสัยที่ไม่ดี

เด็กบางคนมีนิสัยดื้อรั้น เอาแต่ใจตัวเอง รังแกผู้อื่น งอแง ตีนกิ้ง ครอบงำ จะพบเด็กในความรับผิดชอบเช่นนี้ ครูอนุบาลจะต้องคอยแก้ไขสิ่งที่ไม่ดีของเด็กด้วยการชี้แจงให้เห็น สอนให้รู้จักควบคุมตนเอง ต่ำหนิ และลงโทษ ถ้ายังกดดันอยู่ ชมเชย ถ้าเด็กประพฤติดีขึ้น การขัดเกลานิสัยนั้น ต้องใช้เวลานาน และครูต้องฝึกอบรมสม่ำเสมอ ครูต้องมีความอดทน เมตตา ปรานีต่อเด็ก เข้าใจปัญหา และสาเหตุของเด็ก จึงจะช่วยขัดเกลานิสัยเด็กได้

6.2.9 การเตรียมความพร้อมให้แก่เด็ก

ครูอนุบาลมีหน้าที่สำคัญอีกอย่างหนึ่ง ก็คือ เตรียมสภาพของร่างกายและจิตใจเด็กให้พร้อมที่จะรับการศึกษาในขั้นต่อไป

6.2.10 ให้เด็กมีความรู้เหมาะสมกับวัย

เด็กวัยนี้มีความอยากรู้ อยากเห็น สนใจสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็ก เด็กต้องการคำตอบง่าย ๆ ไม่ลึกซึ้ง การที่จะให้เด็กเรียนรู้นั้น ควรพิจารณาว่าเด็กอายุเท่าใด เด็กสนใจต่อสิ่งใด ทุกอย่าง que เด็กเรียนรู้ นั้น ต้องเป็นสิ่งที่ง่ายและเหมาะสมกับวัยของเด็ก และมีประโยชน์ต่อเด็ก สิ่งนั้นควรเป็นความรู้พื้นฐานของเด็ก เป็นสิ่งที่เด็กแลเห็นได้ กระทำได้ เด็กจึงจะเข้าใจได้จริง

จะเห็นได้ว่า ครูเป็นบุคคลสำคัญที่สุดในการสร้างเด็กปฐมวัยศึกษา ครูจะต้องให้เด็กเชื่อมั่นได้ว่า จะเป็นผู้นำของเด็กได้ จะต้องเป็นผู้มีความรู้วิชาพื้นฐาน และมีคุณลักษณะที่จะทำงานกับเด็ก และทำให้เด็กชอบด้วย สำหรับในด้านเพศ และสภาพส่วนตัวของครูระดับปฐมวัยศึกษานั้น ฟูลเลอร์ (Fuller, 1981) กล่าวว่า การวิจัยที่ผ่านมาไม่สามารถที่จะพิสูจน์ได้ว่า ครูอนุบาลที่ประสบความสำเร็จนั้นเป็นเพศใด แต่งานหรือยังเป็นโศด อายุเท่าใด ระดับการศึกษาเพียงใด แม้แต่ศึกษานิเทศ หรือผู้บริหารการศึกษา ก็ยังไม่สามารถวัดความสำเร็จของครูได้

7. การจัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2525) กล่าวถึง การจัดสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนว่า ห้องเรียนสำหรับเด็กปฐมวัย ควรเป็นห้องที่มีพื้นที่กว้าง มีมุมต่าง ๆ และที่สำหรับทำกิจกรรมมากพอ เพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้ และมีพัฒนาการด้านต่าง ๆ จากการเล่น สำหรับการเล่นตามมุม

เด็กมีโอกาสเลือกเล่นมุมใดมุมหนึ่งได้ตามความสนใจ และสามารถเปลี่ยนมุมเล่นได้ โดยครูจะเป็นผู้คอยดูแลอยู่ห่าง ๆ

จะเห็นได้ว่า การกำหนดมาตรฐานในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยมีความสำคัญ เป็นแนวทางให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาระดับนี้สามารถดำเนินงานได้อย่างถูกต้อง

รูปแบบของการจัดบริการสำหรับเด็กปฐมวัย

การจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในประเทศไทย รัฐไม่ได้กำหนดให้เป็นการศึกษาภาคบังคับ ด้วยเหตุนี้ รัฐจึงไม่ได้เข้ามาดำเนินการทั้งหมด รัฐจะจัดไว้เป็นตัวอย่างเพียงบางส่วนเท่านั้น แต่รัฐได้ส่งเสริมให้หน่วยงานต่าง ๆ และเอกชน แบ่งเบาภาระในการจัดการศึกษาระดับนี้ รัฐจึงไม่ได้กำหนดกฎข้อบังคับให้เป็นระเบียบแบบแผนเดียวกัน รัฐได้ให้อิสระแก่หน่วยงานต่าง ๆ ในการจัดอยู่มาก ดังนั้นจะเห็นว่า การจัดการศึกษาในระดับนี้ได้จัดกันหลายรูปแบบ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับจุดประสงค์ของหน่วยงานที่จัด ถ้าแบ่งตามลักษณะการเรียนการสอนแบ่งได้เป็น 3 รูปแบบ ซึ่ง บุญนำ แก้วปิ่นทอง (2525) ได้รวบรวมไว้ดังนี้

1. โรงเรียนอนุบาล (Kindergarten)
2. ชั้นเด็กเล็ก (Infant Class)
3. สถานรับเลี้ยงเด็ก หรือศูนย์เด็กปฐมวัย (Nursery and day care center)

โรงเรียนอนุบาล

เป็นการจัดการศึกษาแบบมีระบบ เด็กอายุ 4 — 5 ปี เข้าเรียนในชั้นอนุบาล ซึ่งมีหลักสูตร 2 ปี คือ อนุบาล 1 — 2 การเรียนการสอน ได้แก่ การฝึกความพร้อมให้แก่เด็ก เพราะเด็กในวัยนี้ยังเป็นวัยที่ยังช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ กล้ามเนื้อ และวุฒิภาวะยังไม่เจริญเติบโตเท่าที่ควร โดยเฉพาะกล้ามเนื้อของส่วนมือ ยังไม่พร้อมที่จะควบคุม รับรู้ในสิ่งต่าง ๆ ได้ ในด้านสายตา ก็ยังไม่พร้อมที่จะมองสิ่งของเล็ก ๆ ได้ชัดเจน จึงยังไม่พร้อมที่จะรับรู้ของซึ่งเป็นสิ่งที่ละเอียดอ่อน เช่น การเขียนและการอ่าน โรงเรียนอนุบาลจะไม่มีการบังคับให้เด็กอ่านเขียนหนังสือ แต่จะมีกิจกรรมส่งเสริมประสบการณ์ช่วยให้เด็กพัฒนาทัศนคติและนิสัยด้วยการเล่น ตลอดจนการทำงานร่วมกันคนอื่น ตามสภาพของสิ่งแวดล้อมจะเปิดโอกาสให้ ซึ่งจะช่วยให้เด็กมีความเจริญงอกงามทางกาย ทางสมอง ทางสังคม และทางอารมณ์

ชั้นเด็กเล็ก

เป็นชั้นก่อนเกณฑ์ประถมศึกษา 1 ปี มักจะจัดในโรงเรียนประถมศึกษา เพื่อเตรียมพร้อมที่จะเรียนต่อในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

สถานรับเลี้ยงเด็กและศูนย์เด็กปฐมวัย

มีจุดมุ่งหมายเพื่อช่วยแก้ไขปัญหา และแบ่งเบาภาระของผู้ปกครอง โดยการช่วยอบรมดูแลเลี้ยงเด็ก เพราะปัจจุบันนี้ สถานการณ์เปลี่ยนไปมากในด้านเศรษฐกิจและสังคม ส่วนใหญ่แม่บ้านต้องออกไปทำงานนอกบ้านดังนั้นจึงจำเป็นต้องอาศัยสถานรับเลี้ยงเด็กช่วยแบ่งเบาภาระในเรื่องนี้ (ณัฐฐา แก้วสุวรรณ, 2524) กล่าวว่า ศูนย์เด็กปฐมวัย มีรูปแบบที่ไม่มีการแบ่งชั้นเรียนที่ตายตัวเหมือนรูปแบบของโรงเรียนอนุบาล ซึ่งมีการแบ่งชั้นเรียนที่แน่นอน

นอกจากรูปแบบการบริการรับเลี้ยงเด็กกลางวันจะแบ่งตามลักษณะของหน่วยงานและการให้บริการ และการเรียนการสอนแล้ว ยังมีแนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบของการให้บริการใหม่ ๆ คือ การรวมเด็กที่ผิดปกติ และเด็กปกติไว้ด้วยกัน โดยเรียกรูปแบบนี้ว่า Kormalization ซึ่งมีหลักการที่จะนำมาใช้ในการบริการรับเลี้ยงเด็กกลางวัน ดังนี้

1. เด็กที่มีพัฒนาการช้า ควรจะได้อยู่กับเพื่อนเด็กที่ปกติ ไม่ควรแยกเขาไว้ต่างหาก
2. สมาชิกในสังคม เช่น พ่อแม่ของเด็กปกติ ควรเรียนรู้เกี่ยวกับการเบี่ยงเบนในเด็ก และความมีเอกภาพในเด็กแต่ละคน
3. เด็กที่ไม่ต้องการหรือถูกประณามว่าแตกต่างจากคนอื่น ควรได้รับการช่วยเหลือให้การพัฒนาการ โดยให้เขาได้เรียนรู้จากเพื่อนปกติทั่ว ๆ ไป
4. การรวมเด็กปกติและผิดปกติไว้ด้วยกันในสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันจะช่วยลดปัญหาเรื่องปมด้อยของเด็กพิการได้ โดยไม่ต้องส่งเขาไปไว้ในสถานที่ที่จัดไว้โดยเฉพาะ
5. การรวมเด็กปกติและผิดปกติไว้ด้วยกัน ถือเป็นการประหยัดเงินงบประมาณ และเวลาในการทำงานได้อีกอย่างหนึ่ง

หน่วยงานและรูปแบบที่จัดบริการสำหรับเด็กปฐมวัย

จากการศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับหน่วยงานที่จัดการศึกษาระดับปฐมวัย พบว่า ปัจจุบันหน่วยงานต่าง ๆ ที่ดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องนี้ไม่น้อยกว่า 12 หน่วยงาน ทั้งภาครัฐและเอกชน พอสรุปได้ดังนี้ (กรมประชาสัมพันธ์, 2524)

1. ทบวงมหาวิทยาลัยของรัฐ

ส่วนใหญ่เปิดสอนชั้นเด็กเล็กและชั้นอนุบาลขึ้นในโรงเรียนสาธิตของมหาวิทยาลัยทุกแห่ง จุดมุ่งหมายเพื่อประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้าในด้านการเรียนการสอน การวิจัย และเพื่อสนองความต้องการของผู้ปกครองเด็กอีกด้วย ลักษณะการจัดเป็นแบบเดียวกับโรงเรียนอนุบาลทั่วไปที่มุ่งเตรียมความพร้อมเด็กสำหรับเข้าเรียนในชั้นประถม

2. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน

จัดอยู่ในรูปแบบของโรงเรียนอนุบาลเนื่องจากรัฐไม่สามารถจัดการศึกษาในระดับนี้ได้ อย่างทั่วถึง จึงสนับสนุนให้เอกชนดำเนินการโรงเรียนที่มีมาตรฐาน มักจะเสียค่าเล่าเรียนสูง แต่ก็นับได้ว่าได้ช่วยแบ่งเบาภาระผู้ปกครองในการเลี้ยงดูเด็กเป็นอย่างมาก

3. สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

เปิดสถานศึกษาเด็กก่อนวัยเรียนขึ้นในรูปแบบของโรงเรียนอนุบาลและชั้นเด็กเล็ก มุ่งให้ความรู้และพัฒนาเด็กก่อนที่จะมาเรียนในชั้นประถมศึกษา

จังหวัดต่าง ๆ มีโรงเรียนอนุบาล จังหวัดละ 1 โรง เพื่อเป็นตัวอย่างแก่หน่วยงานอื่นที่จัดการศึกษาในระดับนี้

4. กรมการศาสนา

เริ่มโครงการสอนเด็กก่อนวัยเรียน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2516 โดยใช้วัดเป็นสถานที่อบรมสั่งสอนเด็ก ทั้งนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะให้พระได้ทำประโยชน์แก่สังคมและเป็นการเตรียมเด็กให้มีความรู้พื้นฐานก่อนที่จะเข้าเรียนในชั้นประถมศึกษา ตลอดจนปลูกฝังคุณธรรม วัฒนธรรมอันดีงามให้เด็ก

5. กรมการฝึกหัดครู

โครงการที่กรมการฝึกหัดครูดำเนินการอยู่ คือ โครงการฝึกอบรมเด็กเล็กก่อนเกณฑ์บังคับเรียน ในโครงการฝึกหัดครูชนบท และโครงการสอนเด็กเล็ก ซึ่งเริ่มดำเนินงานตั้งแต่ปี พ.ศ. 2511 — 2514 มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาเด็กในชนบทที่มีอายุก่อนเกณฑ์บังคับ

โครงการฝึกอบรมเด็กเล็กก่อนวัยเรียนในโครงการฝึกหัดครูชนบทเป็นโครงการที่กรมการฝึกหัดครูจัดทำที่โรงเรียนประถมศึกษาในโครงการ ได้ทดลองทำในชนบทที่มีฐานทางเศรษฐกิจยากจน โดยรับเด็กอายุ 4 — 6 ปี เข้ารับการฝึกอบรมในโรงเรียนประถมศึกษา

โครงการฝึกอบรมเด็กเล็กเป็นโครงการที่จัดอบรมเด็กก่อนเกณฑ์บังคับเรียนของกรมการฝึกหัดครู ส่วนมากเด็กจะมีอายุระหว่าง 3 ขวบกว่า ถึง 6 ขวบ โครงการนี้ดำเนินงานในโรงเรียนสาธิตของกรมการฝึกหัดครู เพื่อประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้า และฝึกหัดการสอน

6. กรมการพัฒนาชุมชน

กรมการพัฒนาชุมชน เป็นผู้ดำเนินการจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในหมู่บ้าน ศูนย์ดังกล่าวส่งเสริมให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานเอง เพื่อเสริมสร้างความร่วมมือกันในห้องถิ่น พัฒนาท้องถิ่นของตนเอง โดยมีกรมการพัฒนาชุมชนให้การสนับสนุนและประสานงาน และกำลังขยายเขตการปฏิบัติงานตามโครงการให้กว้างขวางต่อไป

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่จัดตั้งขึ้น มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้เด็กที่มีอายุระหว่าง 3 — 6 ปี ในเขตพัฒนาได้รับการเลี้ยงดูอย่างถูกต้อง และเหมาะสม ด้วยการส่งเสริมความเจริญเติบโต ทั้งทางร่างกายและจิตใจของเด็กพร้อม ๆ กับส่งเสริมให้ท้องถิ่นช่วยตัวเอง และร่วมมือกันพัฒนาเด็ก โดยเผยแพร่วิทยากรแผนใหม่ไปสู่บิดามารดา ผู้ปกครองเด็ก และชุมชน ส่วนผู้ดูแลเด็กนั้น คัดเลือกจากบุคคลในท้องถิ่นที่ศรัทธาในการเลี้ยงดูเด็ก โดยที่ทางกรมการพัฒนาชุมชนทำการฝึกอบรมให้ ส่วนค่าตอบแทนนั้น โดยหลักการได้จากผู้ปกครองส่วนหนึ่ง และรัฐบาลจ่ายสมทบให้อีกส่วนหนึ่ง นอกจากนี้ ทางกรมการพัฒนาชุมชนได้ให้การสนับสนุนจัดสิ่งต่าง ๆ ให้ดังต่อไปนี้

- จัดสรรเงินอุดหนุนสมทบกับราษฎรในการก่อสร้าง
- จัดหาวัสดุอุปกรณ์ในการสอน
- จัดการฝึกอบรมผู้ดูแลเด็ก

- จ่ายค่าตอบแทนผู้ดูแลเด็ก ในกรณีที่ประชาชนไม่สามารถดำเนินการได้ ซึ่งกรมการพัฒนาชุมชนจะพิจารณาเป็นราย ๆ ไป ตามความจำเป็น

7. กรมอนามัย

หน่วยงานของกรมอนามัย จัดอยู่ในรูปแบบของศูนย์โภชนาการทั้งนี้เพราะในชนบทเด็กส่วนใหญ่ประสบปัญหาในเรื่องการขาดแคลนอาหารที่จำเป็นสำหรับร่างกาย ทำให้กระทบกระเทือนต่อความเจริญเติบโต ทั้งร่างกายและสมอง วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งศูนย์โภชนาการของกรมอนามัยนั้น มุ่งหมายให้เด็กในท้องถิ่นที่อยู่ในวัยเด็กได้รับการเลี้ยงดูอย่างถูกวิธี เผยแพร่ความรู้ทางโภชนาการแก่พ่อ — แม่ของเด็ก ตลอดจนช่วยเหลือครอบครัวที่ยากจน

8. กรมการแพทย์

จัดในรูปแบบของศูนย์สุขภาพจิต โดยให้บริการแก่เด็กในระดับอายุ 0 — 14 ปี รัฐได้จัดบริการสุขภาพจิตของเด็ก ให้บริการในการแก้ปัญหาทางอารมณ์ จิตใจ และพฤติกรรมของเด็ก ตลอดจนประชาชนทั่วไป สำหรับในระดับเด็กเล็กจะแนะนำในด้านการอบรมเลี้ยงดู ให้ความรู้ด้านจิตวิทยาพัฒนาการทางจิตใจ อารมณ์ โดยมีหน่วยจิตเวชให้การตรวจรักษา

9. กรมประชาสงเคราะห์

ให้การสนับสนุน ส่งเสริม และควบคุมสถานสงเคราะห์เด็ก และสถานรับเลี้ยงเด็กของเอกชน เพื่อให้ดำเนินงานด้วยดี มีประสิทธิภาพ และถูกต้องตามกฎหมาย โดยสถานสงเคราะห์เด็กเอกชนจะรับอุปการะเด็กกำพร้า เด็กครอบครัวยากจน อายุระหว่างแรกเกิดถึง 18 ปี ส่วนสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชนจะรับเลี้ยงเด็ก 2 ประเภท คือ ประเภทกลางวัน และ ประเภทประจำ อายุระหว่างแรกเกิดถึง 7 ปี

10. กรุงเทพมหานคร

จัดตั้งศูนย์เลี้ยงเด็กกลางวัน (Day care center) ขึ้น ซึ่งเป็นหน่วยงานในความรับผิดชอบของสำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร จัดบริการอาหารกลางวันให้กับเด็กเล็กในเขตต่าง ๆ โรงเรียนที่เปิดสอนชั้นเด็กเล็กของสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือผู้ปกครองในท้องถิ่นนั้น ในการแบ่งเบาภาระและช่วยพัฒนาเด็ก ผูกความพร้อมก่อนเข้าเรียน ครูผู้สอนเป็นครูของกรุงเทพมหานคร สอนให้โดยไม่เก็บค่าเล่าเรียน เพียงแต่ผู้ปกครองช่วยบริจาคเครื่องเขียน แบบเรียน และอุปกรณ์บ้าง ตามสมควร

11. สำนักงานการศึกษาส่วนท้องถิ่น

จัดบริการชั้นเด็กเล็ก เพื่อช่วยเหลือเด็กและผู้ปกครอง โดยจัดเป็นชั้นเรียนสำหรับเด็กเล็ก แทรกอยู่ในโรงเรียนประถมศึกษาของเทศบาล ผู้ปกครองเด็กช่วยเหลือโรงเรียนบ้างเล็กน้อย โดยจ่ายเป็นค่าจ้างครูสอน ซึ่งอาจจะอาศัยคนท้องถิ่นนั้นมาช่วยสอน ความต้องการของผู้ปกครองที่จะส่งเด็กเข้ารับการบริการนั้นวันจะทวีจำนวนมากขึ้น

12. สมาคมและมูลนิธิ

เป็นองค์กรที่ให้ความอนุเคราะห์เด็กอายุตั้งแต่ 0 — 6 ปี บางครั้งก็ให้ความอนุเคราะห์จนถึง 17 ปี หรือตลอดชีวิต แต่ก็ไม่มากนัก เช่น หมู่บ้านเด็กโสสะ บ้านราชวิถี ฯลฯ

การให้ความช่วยเหลือมีหลายรูปแบบ พอที่จะจัดได้ 3 รูปแบบ คือ รูปแบบหมู่บ้านเด็กที่มีแม่กับเด็กอยู่ในบ้านเป็นหลัก เช่น หมู่บ้านโสสะ (บางปู) บ้านราชวิถี ฯลฯ รูปแบบการจัดเป็นศูนย์เด็กปฐมวัย เช่น ที่วัดดาวดิ่งส์ ซึ่งเป็นโครงการพัฒนาเด็กของสภาสตรีแห่งชาติ ในพระบรมราชินูปถัมภ์ การจัดของเอกชนซึ่งจัดในรูปคล้าย ๆ ศูนย์เด็กปฐมวัย เช่น บ้านคำพลอย โดยมีองค์การระหว่างประเทศ สภาสตรี และสำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร ให้ความช่วยเหลือ และการจัดในรูปของโรงเรียนอนุบาลและเด็กเล็ก เช่น Y.M.C.A. เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม รูปแบบของการจัดบริการรับเลี้ยงเด็ก ทั้งที่มีตามหน่วยงาน ซึ่งให้บริการและลักษณะของการให้บริการ และการเรียนการสอน ตลอดจนรูปแบบใหม่ ล้วนแต่เป็นบริการที่จัดขึ้นเพื่อสนองความต้องการของพ่อแม่ และเหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งถึงแม้รูปแบบของการจัดอาจจำแนกออกได้หลายประเภท โดยขึ้นอยู่กับสภาพความเหมาะสมของแต่ละสังคม แต่ละวัฒนธรรม และความต้องการของผู้เป็นแม่ ผู้ปกครอง แต่ในสาระของการให้บริการนั้น อาจกล่าวได้ว่า การให้บริการในรูปแบบต่างก็มีลักษณะร่วมกันของการให้บริการ

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องการนิเทศการศึกษาระดับปฐมวัย

ความหมายของการนิเทศการศึกษาในสถานศึกษาปฐมวัย

การนิเทศการศึกษา เป็นกระบวนการที่สำคัญประการหนึ่งในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีนักการศึกษาหลายท่านได้ให้แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความหมายของการนิเทศการศึกษา ดังที่ สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ (2538) กล่าวว่า การนิเทศการศึกษา คือ กระบวนการทำงานร่วมกับครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อให้มาซึ่งสัมฤทธิ์ผลสูงสุดในการเรียน สังก อุทรานันท์ (2530)

ถ้าพิจารณาตามรูปศัพท์ภาษาอังกฤษ การนิเทศ (supervision)

super หมายถึง มากกว่า เหนือกว่า

vision หมายถึง การเห็น การมอง การดู

supervision หมายถึง การแนะนำ ช่วยเหลือ การชี้แจง การปรับปรุง

ดังนั้น เมื่อพิจารณาถึงคำโดยส่วนรวมทั้งหมดแล้ว การนิเทศการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นไปใช้กับการศึกษาระดับใด หมายถึง การเห็นโดยรอบ การดูที่สูงกว่า การมองจากเบื้องบน นับเป็นการให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ และปรับปรุงการเรียนการสอน และการดำเนินงานในกิจการงานของโรงเรียนทุกด้านให้มีคุณภาพ การนิเทศการศึกษาในสถานศึกษาปฐมวัยก็เช่นเดียวกัน เป็นกิจกรรมหนึ่งที่มีความหมายสำคัญที่ช่วยบริการ ช่วยเหลือครูที่สอนเด็กเล็กให้ทำงานได้อย่างดี มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งผลลัพธ์ตกอยู่กับการพัฒนาคุณภาพของเด็กระดับนี้

จากความหมายของการนิเทศการศึกษาในระดับปฐมวัยดังกล่าว สรุปได้ว่า การนิเทศการศึกษา เป็นกระบวนการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์ หรือบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ในการแนะนำ ช่วยเหลือ ให้คำปรึกษา ให้กำลังใจแก่ครู และแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนดีขึ้น และบรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

ความสำคัญของการนิเทศการศึกษาในสถานศึกษาปฐมวัย

สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ (2538 : 220 - 221) กล่าวว่า การพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เจริญก้าวหน้าในการดำเนินงานเป็นสิ่งที่ทุกองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาพึงปรารถนาให้เกิดขึ้น คุณภาพของผู้เรียนซึ่งเป็นผลผลิตของโรงเรียน หรือสถานศึกษานั้น ๆ เป็นปัจจัยหลักที่ผู้บริหารการศึกษาต้องเอาใจใส่ และหาทางส่งเสริม ปรับปรุงและแก้ไขให้ลุล่วงไปด้วยดี ด้วยเหตุนี้ การนิเทศการศึกษา จึงมีความสำคัญเป็นปัจจัยหนึ่งในกระบวนการจัดการศึกษามีจุดมุ่งหมายในการปรับปรุงผลผลิตของการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถานศึกษาระดับปฐมวัย

ความสำคัญของการนิเทศในสถานศึกษาปฐมวัย พอสรุปได้เป็นหัวข้อดังต่อไปนี้

1. ช่วยให้ครูปฐมวัยมีความเข้าใจในปรัชญา แนวคิด หลักการ และจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา เพราะการจัดการศึกษาระดับนี้จะแตกต่างกับการศึกษาระดับอื่น คือ มีความละเอียดอ่อน ซับซ้อน ต้องอาศัยเทคนิคต่าง ๆ ครูที่จะทำงานด้านนี้ต้องมีความรู้ ผู้บริหารจึงเป็นคนสำคัญที่จะให้ความรู้แก่ครูปฐมวัยในสถานศึกษาของตน
2. ช่วยสร้างเสริมให้การศึกษาปฐมวัยเป็นไปในแนวทางที่สมบูรณ์และสร้างสรรค์ยิ่งขึ้น

3. ช่วยปรับปรุงและแนะแนวทางให้ครูมีความรู้ทางด้านพัฒนาการเด็ก และทฤษฎีการเรียนรู้ให้สามารถนำไปปฏิบัติต่อเด็กได้

4. ช่วยแนะแนวทางให้ครูสามารถจัดประสบการณ์กิจกรรม ตลอดจนใช้สื่อ อุปกรณ์ต่าง ๆ ได้เหมาะสมกับวัยของเด็ก

5. ช่วยในการวัดและประเมินผลการปฏิบัติงานของครูผู้สอน รวมทั้งแนะนำข้อที่ควรแก้ไขตามความเหมาะสม

6. ช่วยทำให้ครูเป็นบุคคลที่ทันสมัยต่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านวิชาการอยู่เสมอเพราะมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาทั้งทฤษฎีและการปฏิบัติ

7. ช่วยปรับปรุงและแนะแนวทางทำให้ครูตื่นตัวอยู่เสมอ เช่น ครูหลายคนที่สอนเด็กปฐมวัยโดยไม่ได้จบทางด้านนี้โดยตรง ถ้ามีผู้บริหารคอยนิเทศและแนะนำให้ก็จะเหมือนกับมีที่ปรึกษาคอยช่วย ครูมีความต้องการที่จะเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถในการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นในด้านความต้องการได้รับการอบรมเรื่องการผลิตและการใช้สื่อการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เทคนิควิธีการสอน และการประเมินพัฒนาการเด็ก

8. เป็นการสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงานแก่ครูผู้สอนในระดับนี้ ไม่คิดว่าการสอนระดับปฐมวัยต่ำด้อยกว่าครูระดับอื่น เพราะมีผู้บริหารหลายท่านนำครูที่สอนไม่ดี หรือครูที่อายุมาก ลดชั้นสอนระดับปฐมวัย ดังนั้น การให้กำลังใจช่วยให้ครูเกิดความเชื่อมั่นในตนเองและภูมิใจสอนเด็ก ๆ

9. เป็นการสนับสนุนและส่งเสริมประสานงาน เพื่อให้เกิดความร่วมมืออย่างดีภายในระบบงานของสถานศึกษานั้น ๆ

10. เพื่อเป็นการรักษามาตรฐานและพัฒนางานในด้านการศึกษปฐมวัยให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

หลักการนิเทศการศึกษาในระดับปฐมวัย

ซารี มณีศรี (2527 อ้างใน สิริมา ภิญญอนันตพงษ์, 2538) กล่าวถึง หลักพื้นฐานในการนิเทศการศึกษา ไว้ดังนี้

1. การนิเทศการศึกษาเป็นการกระตุ้นเตือน การประสานงาน และแนะนำให้เกิดความเจริญงอกงามแก่ครูโดยทั่วไป

2. การนิเทศการศึกษาตั้งอยู่บนรากฐานของประชาธิปไตย

3. การนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการส่งเสริมสร้างสรรค์

4. การนิเทศการศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของการปรับปรุงหลักสูตร

5. การนิเทศการศึกษา คือ การสร้างมนุษยสัมพันธ์

6. การนิเทศการศึกษาส่งเสริมบำรุงขวัญ

7. การนิเทศการศึกษามีจุดมุ่งหมายที่จะขจัดช่องว่างระหว่างโรงเรียนกับชุมชนโดยเฉพาะใน

ชนบท

สัจด์ อุทรานันท์ (2530 : 15 — 19) สรุปหลักการสำคัญของการนิเทศการศึกษา 3 ประการ คือ

หลักการที่ 1 การนิเทศการศึกษา เป็น กระบวนการ ทำงานร่วมกันระหว่างผู้บริหาร ผู้นิเทศ และผู้รับการนิเทศ

การให้ความหมายของการนิเทศในลักษณะของ กระบวนการ มีความสอดคล้องกับแนวคิด และ หลักการที่ดีของการนิเทศการศึกษาในปัจจุบัน กล่าวคือ คำว่า กระบวนการ จะมีความหมายครอบคลุมถึง การทำงานเป็นขั้นตอน (Steps) มีความต่อเนื่อง (Continuity) ไม่หยุดนิ่ง (Dynamic) และมีความเกี่ยวข้องปฏิสัมพันธ์ (Interaction) ในหมู่ผู้ปฏิบัติงาน ซึ่งลักษณะดังกล่าวนี้เป็นลักษณะที่พึงประสงค์ของการนิเทศที่ดี

หลักการที่ 2 การนิเทศการศึกษามีเป้าหมายอยู่ที่คุณภาพของนักเรียน แต่การดำเนินงานนั้น จะกระทำโดยผ่าน ตัวกลาง คือ ครู หรือบุคลากรทางการศึกษา

ในประเด็นนี้ ต้องการชี้ให้เห็น เป้าหมาย ของการจัดให้มีการนิเทศการศึกษา คือ คุณภาพของ นักเรียน ไม่ใช่ผลประโยชน์ที่ครูพึงจะได้ การที่กล่าวว่า การนิเทศการศึกษา เป็นการทำงานโดยผ่านตัวกลาง ก็คือ เป็นการทำงานร่วมกับครู และบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้ส่งผลต่อคุณภาพในการเรียนของนักเรียน ในปัจจุบัน

หลักการที่ 3 การนิเทศการศึกษา (ในประเทศไทย) เน้นบรรยากาศแห่งความเป็น ประชาธิปไตย

การให้ความหมายของคำว่า ประชาธิปไตย ในกระบวนการนิเทศการศึกษานั้น ไม่ได้มองเฉพาะ บรรยากาศแห่งการทำงานร่วมกันเท่านั้น แต่จะรวมถึงการยอมรับซึ่งกันและกัน การเปลี่ยนบทบาทในฐานะผู้นำ และผู้ตาม ตลอดจนความรับผิดชอบต่อผลงานร่วมกันด้วย ในปัจจุบันนี้ถือว่า ผลงานที่เกิดขึ้นจากการนิเทศไม่ว่าจะดีหรือไม่ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศทุกคนจะต้องรับผิดชอบโดยเท่าเทียมกันด้วย ดังนั้น การนิเทศแบบประชาธิปไตยจึงช่วยสร้างความร่วมมือ และสร้างสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงานได้เป็นอย่างมาก

สิริมา ภิญโญนนตพงษ์ (2538) กล่าวว่า การนิเทศการศึกษาในระดับปฐมวัย มีหลักการที่สำคัญดังต่อไปนี้

1. การนิเทศการศึกษา ควรตั้งอยู่บนพื้นฐานของปรัชญาการศึกษาปฐมวัย ผู้บริหารควรสร้างหลักการ จุดมุ่งหมาย และขอบข่ายของการนิเทศทุกรูปแบบในสถานศึกษาปฐมวัยให้สอดคล้องกับการจัดการศึกษาระดับนี้

2. การนิเทศการศึกษา ควรยึดหลักประชาธิปไตย โดยเน้นเรื่องสิทธิของครู ให้โอกาสแสดงความคิดเห็น อภิปราย ถกเถียง แสดงความคิดสร้างสรรค์ แสดงความคิดอย่างอิสระเสรี ทุกคนมีโอกาสร่วมปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนอย่างเสรี ทั้งนี้เพื่อผลประโยชน์ต่อความเจริญก้าวหน้าในการเรียนการสอนในระดับนี้

3. การนิเทศการศึกษา ควรยึดหลักทางวิทยาศาสตร์ วิธีการต่าง ๆ ที่ผู้บริหารนำไปใช้กับบุคลากร ควรตั้งอยู่บนพื้นฐาน การทดลองทำ การสังเกต วินิจฉัย และความเชื่อถือได้

4. การนิเทศการศึกษา เป็นเสมือนวิชาชีพ ซึ่งเหมือนวิชาชีพอื่น ๆ ที่ต้องยึดหลักการบริการ มีการประเมินผลตนเองตลอดเวลา ในด้านปรัชญา จุดมุ่งหมาย วิธีการ บุคลากร และอื่น ๆ ทั้งนี้โดยมีวัตถุประสงค์การประเมินเพื่อการพัฒนา และพยากรณ์เพื่อวางแผนที่ดีต่อไป

จุดมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษา

นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (2524) ได้สรุปจุดมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษาไว้ 6 ประการ ดังนี้คือ

1. ช่วยในการเลือกและปรับปรุงวัตถุประสงค์ของการศึกษา
2. ช่วยในการเลือกและปรับปรุงเนื้อหาการสอน
3. ช่วยให้ผู้รู้จักเลือกและปรับปรุงการใช้วิธีสอน
4. ช่วยให้ผู้รู้จักเลือกและปรับปรุงการใช้วัสดุ อุปกรณ์ประกอบการสอน

5. ช่วยให้อุ้ร้จ้กเลือกและปร้บปร้กการใช้กักรรรมสร้มหลักร้สร
 6. ช่วยให้อุ้ร้จ้กเลือกและปร้บปร้กการปร้เม้นผลกรรเรียนการสรน
- ชาญชัย อาจันสรการย้ (2525) ได้ให้อร้ยลอะเอียดของจุดม้งหมายไว้ ดังน้
1. ก่อให้อุ้กเกิดภาวะผู้นำขึ้น
 2. การรวบรวมนโยบาย
 3. ศึกรรถึงสภาวะการเรียนการสรน
 4. ปร้บปร้กสภาวะการเรียนการสรน
 5. การปร้บปร้กบุคลกร
 6. ปร้บปร้กมุนษยสรัมพันธ์
 7. การปร้บปร้กปฏิสรัมพันธ์ของหมู่คณะ

สร้มา ภัฎญะอนันตพ้งษ์ (2538 : 218 - 219) กล้าวว่า จุดม้งหมายของการนัเทศการศึกรรในระดบัปฐมวัย ค้อ การนัเทศการศึกรรมา้งช่วยเหลือ ปร้สานงาน บร้การ เพ้อให้อุ้การดำเนึงานภายในร้โรงเรียนเป้นไปนัรูปแบบเดียวกัน เพ้อเป้นแนวทวงพัฒนาด้านการเรียนการสรน พัฒนากักรรภาพครุและนักรเรียนเพ้อสรนงนโยบายและจุดปร้สงค์ทวงการศึกรร ในส่วของการศึกรรระดบัปฐมวัย จุดม้งหมายทวงการนัเทศการศึกรร คว้อให้อุ้สรดคล้อกักับปร้ชญาและหลักรรทวงการศึกรรปฐมวัย ซึ่ม้งเน้นกักับพัฒนาการของผู้เรียนวัยตั้งแต่ 3 - 6 ขวบ นัการพัฒนากักรรเด็กรโดยรวม ทังด้านร่างกาย อารมณั จัตใจ สัศคม และสตัปัฎญญา การพัฒนาการเรียนการสรนตามแนวการจัตประสบกการณัให้อุ้มีประสัทธิภาพ พัฒนาครุให้อุ้มีกรรภาพ ทักรระ และประสบกการณันัการสรน รวมทังการสร้งขวัญนัการทำงาน ทังน้เพ้อให้อุ้ก้าล้งใจนัการพัฒนากักรรเด็กร ซึ่เป้นหัวใจสัคัญของการจัตการศึกรรวัยน้

วิวัฒนาการของการนัเทศการศึกรรในระดบัปฐมวัย

วิวัฒนาการของการนัเทศการศึกรรในต่างประเทศ

จากการศึกรรคัณควัาของนักรการศึกรรในต่างประเทศเกยวกับการนัเทศการศึกรรก็ย้งไม่มีนักรการศึกรรใดท้จะให้อุ้ข้อพัสุจณ์จากหลักรรฐาน และข้อเท้จจรัจที่พอจะอ้างอิงได้ แต่กัมีนักรการศึกรรใดให้อุ้ข้อสันนัษฐานได้ว่า การนัเทศการศึกรรคงจะเร้มตั้งแต่มีการจัตการเรียนการสรนนัร้เรียน ซึ่ความคัตเกยวกับการปร้บปร้กการเรียนการสรนทวงการศึกรรในสมัยนั้น คงจะไม่เหมือนกักับนัสมัยจัจจุบััน เพระสภาวะแวดล้อมของสัศคม ของวึชากรร ของเทคโนโลยั ตลอดจนเวลา และสถานการณัย้อมเป้ลัยนเป้ล้งไปตามวิวัฒนาการทวงความคัตของมนุษยอยู่ตลอดเวลา

ฮาโรลด์ สเปียร์ส (กัตัมา ปรีดีตลักร. 2535 : 265 — 267 อ้างอิงมาจาก Harold Spears, 1967 : 5 — 6) เป้นนักรการศึกรรผู้หน้ะหนึ่งของสรุรฐอเมรึกา ซึ่ได้ท้การศึกรรคัณควัาและรวบรวมเกยวกับความเป็นมาของการนัเทศการศึกรร โดยได้แบ่งตามยุคตามสมัยของการนัเทศการศึกรร ออกเป้น 4 สมัยด้วยกัน ค้อ

สมัยเร้มแรก การนัเทศการศึกรรเป้นการตรวจและควบคุมร้โรงเรียน โดยคณะกรรรมการร้เรียน (ประมาณปี ค.ศ. 1700)

ในอดีต การจัดการศึกษาและการบริหารการศึกษาของสหรัฐอเมริกา มีความแตกต่างกันหลาย ๆ ประเทศ และลักษณะการบริหารการศึกษาก็แตกต่างกันด้วย การจัดการศึกษาส่วนใหญ่ประชาชนจะเข้ามามีบทบาทร่วมกับโรงเรียนอย่างกว้างขวาง การนิเทศการศึกษาในสมัยเริ่มแรกนี้ ท้องถิ่นจะเป็นผู้เลือกประชาชนในท้องถิ่นนั้นขึ้นมาเป็นผู้แทนของตน เพื่อเป็นตัวแทนในการควบคุมโรงเรียน ซึ่งตัวแทนของประชาชนเหล่านั้น ได้พัฒนามาเป็นสภาการศึกษาของท้องถิ่น (Board of Education) ปัจจุบันในสมัยเริ่มแรกนั้น ตัวแทนของประชาชนมีหน้าที่ในการตรวจตราโรงเรียน ไม่มีการให้ข้อเสนอแนะ และปรึกษาหารือใด ๆ ทั้งสิ้น ส่วนใหญ่เป็นเรื่องของการตรวจควบคุมทั่ว ๆ ไป อาทิเช่น ตรวจอาคารสถานที่ ตรวจครูมาทำงานและสอนหรือไม่ เพราะประชาชนเสียเงินจ้างครู การที่จะให้การนิเทศการศึกษาเหมือนกับในปัจจุบันนี้ ทำไม่ได้ เพราะตัวแทนเหล่านั้นขาดความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ต่าง ๆ ทางการศึกษา ดังนั้น พอจะยอมรับได้ว่า มีการนิเทศเกิดขึ้นแล้ว แต่ยังไม่เป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวาง เพราะการดำเนินการอยู่ในวงจำกัด ถ้าจะเปรียบเทียบกับปัจจุบันแล้วจะแตกต่างกันมาก ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะสภาพต่าง ๆ ของสังคม การศึกษา วิชาการ เทคโนโลยีเวลาและสถานการณ์ได้เปลี่ยนแปลงไปตลอดเวลา

สมัยที่สอง การนิเทศการศึกษาเป็นลักษณะการตรวจและควบคุมโรงเรียน โดยศึกษาธิการ (ประมาณปี ค.ศ. 1800)

การตรวจและควบคุมโรงเรียนโดยคณะกรรมการโรงเรียน ประกอบด้วย ตัวแทนของประชาชนในท้องถิ่นนั้น ได้สร้างความยุ่งยาก และมีปัญหาเกิดขึ้นมากมาย เพราะตัวแทนของประชาชนในท้องถิ่นนั้นขาดความรู้ ความสามารถ ความเข้าใจ และประสบการณ์ในเรื่องการจัดการศึกษา ต่อมาคณะกรรมการเหล่านั้นก็ได้มีการประชุมปรึกษาหารือ และลงความเห็นว่า การศึกษาเป็นเรื่องของเทคนิค ซึ่งจะต้องใช้ผู้รู้ ผู้มีความเข้าใจ มีความสามารถ และมีประสบการณ์มาทำการจัดการบริหาร คณะกรรมการจะทำเองไม่ได้ จากแนวความคิดนี้ จึงได้เกิดมีศึกษาธิการขึ้น เรียกว่า Superintendent ศึกษาธิการผู้นี้ จะทำหน้าที่เป็นผู้บริหารการศึกษาแทนคณะกรรมการโรงเรียน โดยควบคุมการศึกษาทั้งหมดภายในเขต หรือท้องถิ่นที่ตนเองรับผิดชอบ ดังนั้น การนิเทศการศึกษาโดยคณะกรรมการโรงเรียนที่ประชาชนในท้องถิ่นเลือกขึ้นมาเป็นตัวแทน ทำหน้าที่ตรวจโรงเรียน จึงเปลี่ยนไปเป็นศึกษาธิการทำหน้าที่คอยตรวจตราและควบคุมแทน เพราะฉะนั้นการนิเทศการศึกษายุคสมัยนี้ยังไม่มีการเปลี่ยนแปลงมากนัก การนิเทศยังเป็นไปในลักษณะของการตรวจและควบคุมอยู่นั่นเอง เพียงแต่เปลี่ยนจากคณะกรรมการโรงเรียนมาเป็นศึกษาธิการเท่านั้น

สมัยที่สาม การนิเทศการศึกษาโดยผู้บริหารโรงเรียนและศึกษานิเทศก์ที่มีความชำนาญและประสบการณ์ในสาขาวิชาเฉพาะ (ค.ศ. 1875 – 1900)

การนิเทศการศึกษาในสมัยนี้ เน้นการเรียนการสอนของครูและบุคลากรเป็นสำคัญ ศึกษาธิการเริ่มมีภารกิจกว้างขวางขึ้น จึงไม่มีเวลาและโอกาสที่จะทำได้ บทบาทและหน้าที่ของศึกษาธิการเปลี่ยนแปลงไปตามความเจริญก้าวหน้าของการศึกษา งานในความรับผิดชอบก็ยิ่งเพิ่มทวีคูณขึ้น และไม่สามารถให้การนิเทศการศึกษาได้โดยสิ้นเชิง ดังนั้น เมื่อมีการพัฒนาการศึกษา การให้การนิเทศการศึกษายังมีความสำคัญ และจำเป็นอย่างยิ่ง ผู้ที่จะทำการนิเทศการสอนของครูได้นั้น จะต้องมีคนคอยช่วย คือ ครูใหญ่และศึกษานิเทศก์ ที่ได้รับการแต่งตั้งขึ้นมา เพื่อทำหน้าที่ช่วยการนิเทศแทนศึกษาธิการ

สมัยปัจจุบัน การนิเทศการศึกษาเป็นการให้การศึกษ้อบรม (Inservice Training) และให้บริการ (ค.ศ. 1900 ถึงปัจจุบัน)

การนิเทศการศึกษาในปัจจุบันได้พัฒนาไปอย่างไม่หยุดยั้งตามความเปลี่ยนแปลงของสังคม การศึกษาและเทคโนโลยีต่าง ๆ ได้มีการปรับปรุง เปลี่ยนแปลง พัฒนาเทคนิค และวิธีการให้การนิเทศการศึกษาทันสมัยอยู่ตลอดเวลา ทั้งนี้ก็เพื่อให้ครู บุคลากรผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการศึกษาทั้งหลายได้มีโอกาสรับการฝึกอบรม และร่วมกันศึกษาปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน อาทิเช่น หลักสูตร วิธีสอน เทคโนโลยี และอุปสรรคการสอนต่าง ๆ โดยให้ความร่วมมือกันอย่างใกล้ชิด เพื่อพัฒนาการศึกษาของชาติโดยส่วนรวม ดังนั้น การพัฒนาจะสำเร็จได้ด้วยดี บรรลุนโยบาย และเป้าหมายของการนิเทศการศึกษา จึงจำเป็นจะต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคคลที่เกี่ยวข้องหลาย ๆ ฝ่าย เช่น ผู้บริหารการศึกษา ครูใหญ่ ศึกษา นิเทศก์ ครู ฯลฯ รวมทั้งผู้ปกครองและชุมชนด้วย

จากวิวัฒนาการของการนิเทศการศึกษาในอดีตจนถึงปัจจุบัน เบอร์ตัน (Burton) ได้ทำการศึกษาค้นคว้า และให้แนวความคิดเปรียบเทียบการนิเทศการศึกษา มีลักษณะที่แตกต่างกันดังต่อไปนี้

ตาราง 2 เปรียบเทียบการนิเทศการศึกษาแบบเดิมและแบบปัจจุบัน

แบบเดิม	แบบปัจจุบัน
1. เป็นการตรวจและควบคุม (Inspection)	1. เป็นการศึกษาและวิเคราะห์ปัญหา (Study and Analysis)
2. เฟื่องเลี้ยงที่ตัวครูและการสอนของครู (Teacher – focused)	2. เน้นที่วัตถุประสงค์ วัสดุอุปกรณ์ วิธีการสอน ครู และนักเรียน ตลอดจนกระทั่งสิ่งแวดล้อม (Aims, Material, Method, Teacher, Pupil, and Environment Focused)
3. ใช้การไปเยี่ยมชมและประชุม (Visitation and Conference)	3. ใช้หลายวิธี (Many diverse functions)
4. มีแผนการไม่แน่นอนชัดเจน (Random and Haphazard)	4. มีแผนการแน่นอนชัดเจนว่าจะทำอะไร (Definitely organized and planned)
5. ใช้วิธีบังคับและใช้อำนาจ (Imposed and Authoritarian)	5. ใช้วิธีศึกษาปัญหาร่วมกัน ร่วมมือกัน (Divided and Cooperative)
6. ส่วนมากมักทำคนเดียว (One person usually)	6. ทำกันหลาย ๆ คน (Many person)

วิวัฒนาการของการนิเทศการศึกษาในประเทศไทย

วิวัฒนาการของการนิเทศการศึกษาของไทยได้เริ่มมีมาพร้อม ๆ กับการจัดการศึกษาอย่างมีระบบแบบแผน (Formal Education) โดยเริ่มกระทำกันมาตั้งแต่สมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว หรือก่อนนั้น ซึ่งมีหลักฐานที่น่าเชื่อถือได้ในเรื่องการจัดการศึกษาของไทยในอดีต วัด และวัง มีบทบาท

สำคัญอย่างยิ่งในการปูพื้นฐานการศึกษาให้แก่กุลบุตรกุลธิดาของประชาชนและชนชั้นสูง โดยวัดและวังจะให้การอบรมสั่งสอนศิลปวิทยาการต่าง ๆ ทั้งทางโลกและทางธรรม วัดและวังจึงได้ชื่อว่าเป็นทั้งโรงเรียนสำหรับเล่าเรียนและอบรมปณิสัยบุตรหลานของประชาชนเหล่านั้นด้วย โดยมีพระและบุคคลที่รับราชการอยู่ในวังเป็นครูอาจารย์คำว่า การนิเทศการศึกษา ยังไม่ปรากฏเห็นเด่นชัด แต่ลักษณะการดำเนินงานอยู่ในวงจำกัด และแคบกว่าการนิเทศการศึกษาในปัจจุบัน จึงมีชื่อเรียกเป็นอย่างอื่น เช่น การดูแล การควบคุม การตรวจ การศึกษาในสมัยแรกการจัดการศึกษาของประเทศไทยแต่เดิมไม่มีแบบแผน เป็นการอบรมสั่งสอนกันในวัด และในพระราชสำนัก หรือภายในครอบครัวเอง จึงไม่มีการนิเทศการศึกษาในสมัยนั้น

การนิเทศการศึกษาของไทยนับได้ว่าเริ่มกระทำกันมาตั้งแต่สมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งทรงตั้งโรงเรียนให้พระบรมวงศานุวงศ์ ลูกข้าราชการ โดยทรงเริ่มจัดตั้งโรงเรียนขึ้นที่พระตำหนักสวนกุหลาบ โดยมีพระองค์เป็นผู้ดูแลควบคุมเอง หลังจากนั้นได้ทรงจัดตั้งโรงเรียนเพิ่มขึ้น เพื่อให้การศึกษาแก่พลเมืองทั่วไป การจัดการศึกษาจึงมีระบบแบบแผนขึ้น โดยให้ครูใหญ่เป็นผู้รับผิดชอบผลการศึกษาในโรงเรียนของตน และมีระบบสอบเทียบความรู้ ทรงมีพระราชดำริเห็นว่า การศึกษาขยายออก ผู้รับหน้าที่ดำเนินการศึกษาเป็นเจ้าหน้าที่จากที่อื่น ไม่มีตำแหน่งข้าราชการฝ่ายการศึกษาโดยเฉพาะ

ในปี พ.ศ. 2430 ทรงประกาศตั้ง กรมศึกษาธิการ เจ้าหน้าที่ พนักงานจัดการศึกษา ขึ้นอยู่กับกรมนี้ เพื่อควบคุมดูแลและรับผิดชอบงานด้านการศึกษาทั้งหมด มีเสนาบดีเป็นหัวหน้า และให้พนักงานส่งรายงานผลการเรียนและการสอนทูลเกล้าฯ ถวายปีละ 2 ครั้ง พ.ศ. 2435 ได้จัดโรงเรียนฝึกหัดครูขึ้นที่โรงเรียนเลี้ยงเด็กปทุมวัน

ในปี พ.ศ. 2443 เมื่อการศึกษาขยายไปกว้างขวาง ได้มีการแต่งตั้งให้บุคคลที่เห็นสมควรออกไปตรวจตราการปฏิบัติงานของครูอาจารย์ ควบคุมแนวการจัดการศึกษาด้วยวิธีรวมวิชาตามที่กรมได้วางไว้เป็นมาตรฐาน เจ้าหน้าที่ออกไปตรวจการศึกษาตามหัวเมืองนี้เรียก พนักงานตรวจแขวง ทำหน้าที่ตรวจการปฏิบัติงานของครูอาจารย์ และควบคุมแนวการศึกษาด้วยวิธีสอนที่กรมวางไว้เป็นมาตรฐาน

พ.ศ. 2475 หลังการประกาศใช้แผนการศึกษาชาติ ฉบับลงวันที่ 28 มีนาคม 2475 แล้ว ผู้ตรวจการ มีอำนาจในการอบรมครูในตำบลที่ไปตรวจ ทั้งการอบรมด้วยตนเอง หรือนัดไปอบรมกันที่อื่นนอกโรงเรียน

พ.ศ. 2491 เริ่มมีการจัดการศึกษาแนวใหม่ที่จังหวัดฉะเชิงเทราเป็นหน่วยแรก และมีการค้นคว้าเรื่องการศึกษาประชาชนขึ้นที่โรงเรียนฝึกหัดครู ถนนประสานมิตร

พ.ศ. 2493 – 2494 มีการอบรมและดูงานของครูในโรงเรียนรัฐบาลส่วนกลาง เพื่อนำไปปรับปรุงโรงเรียนของตนให้ดีขึ้น

พ.ศ. 2495 กรมวิสามัญศึกษา ได้จัดการอบรมศึกษานิเทศขึ้น เมื่อวันที่ 19 ธันวาคม 2495 ที่โรงเรียนสุนันทวิทยาลย์

พ.ศ. 2496 ตำแหน่งศึกษานิเทศก์ก็ถูกแต่งตั้งอย่างเป็นทางการ โดยทางกรมวิสามัญศึกษา เห็นว่า โรงเรียนฝึกหัดครูในส่วนภูมิภาคผลิตครูที่ยังขาดความชำนาญเฉพาะสาขาวิชา จึงคัดเลือกครู อาจารย์ แต่งตั้งเป็นศึกษานิเทศก์ เพื่อทำการแนะนำ ปรับปรุงการสอน และการบริหารโรงเรียน

ในปี พ.ศ. 2497 กรมสามัญศึกษา ได้เสนอกระทรวงศึกษาธิการจัดตั้งหน่วยศึกษานิเทศก์กรมขึ้น โดยเห็นความจำเป็นในการปรับปรุงคุณภาพของการศึกษาระดับอนุบาลและประถมศึกษาให้มีมาตรฐานที่สูงขึ้น ซึ่งกระทรวงได้อนุมัติให้จัดตั้งหน่วยศึกษานิเทศก์ เมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม พ.ศ. 2497 งานที่ทำในระยะแรก คือ การค้นคว้า อบรมครู แนะนำ การทำอุปกรณ์การสอน สาธิตการสอน ทำคู่มือ และให้ความช่วยเหลือ

ไปยังส่วนภูมิภาคมากขึ้น เพื่อปรับปรุงคุณภาพการศึกษาระดับอนุบาล ประถมศึกษาตอนต้น และตอนปลาย ให้มีมาตรฐานสูงขึ้นทั่วประเทศ

พ.ศ. 2497 มีศึกษานิเทศก์ฝ่ายภาษาอังกฤษขึ้น โดยเฉพาะกรมวิชาสามัญศึกษา แต่ในปีนั้นเอง กรมสามัญศึกษาและกรมอาชีวศึกษา ก็จัดตั้งหน่วยศึกษานิเทศก์ของตนเองขึ้น และงานศึกษานิเทศก์ก็เจริญเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็ว

พ.ศ. 2498 ตั้งกรมการฝึกหัดครู โรงเรียนฝึกหัดครูถูกโอนจากกรมวิชาสามัญศึกษาไปขึ้นอยู่กับกรมการฝึกหัดครู คณะศึกษานิเทศก์ซึ่งเคยช่วยเหลือทางด้านฝึกหัดครูก็กลายเป็นศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู และได้มีการแต่งตั้งศึกษานิเทศก์ประจำกรมอาชีวศึกษาและกรมพลศึกษาขึ้นอีกด้วย ในปีนี้ได้มีการประชุมสัมมนาศึกษานิเทศก์ของกรมต่าง ๆ ขึ้นที่ ตำบลอ่างศิลา จังหวัดชลบุรี เป็นเวลา 4 วัน 4 คืน นับเป็นการประชุมสัมมนาศึกษานิเทศก์ทั้งหมดเป็นครั้งแรก

พ.ศ. 2499 ได้จัดการประชุมสัมมนาศึกษานิเทศก์ เป็นครั้งที่ 2 ขึ้น ณ วิทยาลัยหมู่บ้านจอมบึง จังหวัดราชบุรี ในการประชุมครั้งนี้ ที่ประชุมได้ตั้งหลักเกณฑ์การคัดเลือกบุคคลที่จะเข้าเป็นศึกษานิเทศก์ ตลอดจนกำหนดหน้าที่ของศึกษานิเทศก์ขึ้นเป็นทางการ

ปี พ.ศ. 2500 กระทรวงศึกษาธิการอนุมัติหลักการให้กรมสามัญศึกษาแต่งตั้งศึกษานิเทศก์ ฝ่ายสามัญศึกษาประจำจังหวัดขึ้น เรียกว่า *ศึกษานิเทศก์จังหวัด* เนื่องจากความจำเป็นต้องปรับปรุงส่งเสริมการประถมศึกษาในส่วนภูมิภาคมีมากขึ้น ศึกษานิเทศก์ส่วนกลางไม่สามารถช่วยเหลือโรงเรียนต่าง ๆ ได้อย่างทั่วถึง จึงจำเป็นต้องตั้งศึกษานิเทศก์ในส่วนภูมิภาคขึ้น และขยายงานนิเทศการศึกษาให้กว้างขวางไปถึงจังหวัดต่าง ๆ ทั่วประเทศ

พ.ศ. 2503 กรมสามัญศึกษาได้จัดตั้งคณะศึกษานิเทศก์ฝ่ายสามัญศึกษาประจำภาคขึ้น 12 ภาค การศึกษา (ปัจจุบันเรียกว่า *ศึกษานิเทศก์เขต*) ทั้งนี้เพื่อสนับสนุนส่งเสริมการดำเนินงานของโครงการพัฒนาการศึกษาส่วนภูมิภาคส่วนหนึ่งและเพื่อเป็นหลักในการปรับปรุงคุณภาพโรงเรียนในสังกัดกรมสามัญศึกษา ตามภาคการศึกษาต่าง ๆ อีกส่วนหนึ่ง ในช่วงปี พ.ศ. 2498 มีการตั้งกรมการฝึกหัดครู ศึกษานิเทศก์ที่เคยอยู่กรมสามัญศึกษาก็โอนไปสังกัดกรมการฝึกหัดครู ในเวลาเดียวกัน กรมอาชีวศึกษา กรมพลศึกษา ก็แต่งตั้งศึกษานิเทศก์ประจำกรมขึ้น

พ.ศ. 2504 มีการประชุมสัมมนาร่วมกันระหว่างศึกษานิเทศก์ต่าง ๆ กับผู้บริหาร ณ โรงเรียนเตรียมอุดมสมพราน จังหวัดนครปฐม

ปัจจุบันนี้มีศึกษานิเทศก์อยู่เกือบทุกกรมในกระทรวงศึกษาธิการ และมีศึกษานิเทศก์ทำงานอยู่ทั่วทั้ง 76 จังหวัด เป็นที่คาดหมายว่า ในอนาคตนั้นเราจะมีศึกษานิเทศก์ประจำโรงเรียน หรืออย่างน้อยก็ประจำอยู่อำเภอ เหมือนอย่างต่างประเทศในบางประเทศที่มีอยู่ในขณะนี้

พ.ศ. 2523 ได้มีการปรับปรุงโครงสร้างระบบบริหารการประถมศึกษา โดยกำหนดให้มีการจัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ และมีพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติออกเป็น ดังนี้

- สำนักเลขาธิการกรม กองคลัง กองนโยบายและแผน กองวิชาการ สำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด และหน่วยศึกษานิเทศก์
- สำหรับหน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ เป็นส่วนราชการที่มีฐานะเป็นกอง โดยมีศึกษานิเทศก์ที่โอนมาจากกรมสามัญศึกษาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนประถมศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยศึกษานิเทศก์สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2524 สารสำคัญของระเบียบได้กำหนดหน่วยปฏิบัติงานการนิเทศการศึกษาออกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับชาติ ระดับจังหวัด และระดับอำเภอ สำหรับระดับชาติและระดับจังหวัดเป็นหน่วยศึกษานิเทศก์ ส่วนระดับอำเภอเป็นงานนิเทศการศึกษา มีการกำหนดหน้าที่ของหน่วยศึกษานิเทศก์ทุกระดับ สำหรับระดับจังหวัด แบ่งเป็น 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายนิเทศการศึกษา และ ฝ่ายแผนพัฒนา มีวิธีการคัดเลือกเพื่อแต่งตั้งเข้าดำรงตำแหน่งศึกษานิเทศก์ เช่น การฝึกอบรมและการสับเปลี่ยนตำแหน่ง

ในด้านการพัฒนาศาสตร์ทางการนิเทศศึกษานั้น จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นสถาบันการศึกษาแห่งแรกที่เปิดสอนสาขาวิชานิเทศการศึกษาและพัฒนาหลักสูตรในระดับปริญญาโทบัณฑิต ซึ่งเปิดทำการสอนในปีการศึกษา 2514 เป็นต้นมา หลังจากนั้นในปีการศึกษา 2528 มหาวิทยาลัยศิลปากรก็ได้เปิดสอนสาขาหลักสูตรและการนิเทศการศึกษาในระดับปริญญาโทบัณฑิตอีกแห่งหนึ่ง จึงกล่าวได้ว่า ศาสตร์ทางการนิเทศการศึกษาในประเทศไทยเริ่มพัฒนามากอย่างจริงจัง เมื่อประมาณสิบกว่าปีมานี้เอง และในปัจจุบันกระทรวงศึกษาธิการได้มองเห็นความสำคัญและความจำเป็นของการนิเทศการศึกษา จึงได้สนับสนุนให้โรงเรียน และสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ดำเนินการจัดการนิเทศศึกษาภายในหน่วยงานของตน จึงคาดว่า การนิเทศการศึกษาในประเทศไทยจะได้รับการพัฒนารวดเร็วกว่าในอดีตเป็นอย่างมาก

ขอบข่ายงานนิเทศในสถานศึกษาปฐมวัย

การจัดการศึกษาปฐมวัย มีลักษณะการจัดที่แตกต่างจากการจัดการศึกษาระดับอื่น เป็นการจัดการศึกษาให้เด็กตั้งแต่อายุ 3 - 6 ขวบ เป็นระยะที่สำคัญที่สุดของการพัฒนาการ ทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ จิตใจ สังคม และบุคลิกภาพ เป็นวัยที่เรียกว่าช่วงแห่งพลังการเจริญเติบโตของงามของชีวิต (สิริมา ภิญญอนันตพงษ์. 2536) ดังนั้น การจัดการศึกษา ควรมีลักษณะที่สอดคล้องกับพัฒนาการและความต้องการของเขาเหล่านั้น การจัดขอบข่ายงานนิเทศในสถานศึกษาปฐมวัย จึงควรมุ่งเน้น มีมุมมองที่สอดคล้องและครอบคลุมกับรายละเอียดต่าง ๆ ของการจัดการศึกษาในระดับนี้ ซึ่งมีนักการศึกษาและหน่วยงานทางราชการได้กำหนดขอบข่ายการนิเทศในสถานศึกษาปฐมวัยไว้

ส่วน ราตี ทองสวัสดิ์ และคณะ (2539) กล่าวว่า ขอบข่ายของงานนิเทศการศึกษาระดับปฐมวัย แบ่งออกเป็น 2 งาน คือ

1. งานนิเทศทั่วไป ได้แก่ งานวิชาการ งานกิจการนักเรียนและงานโครงการ งานบุคลากร งานอาคารสถานที่ งานธุรการ งานพัสดุ งานความสัมพันธ์กับชุมชน
2. งานนิเทศการเรียนการสอน ได้แก่
 - 2.1 การช่วยเหลือครูในการพัฒนาการจัดประสบการณ์เพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับเด็กปฐมวัย
 - 2.2 การส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรและเสริมความสามารถในการใช้หลักสูตร
 - 2.3 การช่วยเหลือส่งเสริมการพัฒนาตนเองและครู และความก้าวหน้าในวิชาชีพครู
 - 2.4 การสนับสนุน อำนวยความสะดวก และบริการครูผู้สอนในการใช้อุปกรณ์สื่อการเรียนการสอน นวัตกรรมและเทคโนโลยีอย่างเหมาะสม การทดลองการวิจัย เพื่อปรับปรุงการสอนและวิธีการสอนใหม่ ๆ ที่ตอบสนองจุดหมายของหลักสูตร
 - 2.5 การเสริมสร้างบรรยากาศในการทำงานร่วมกันและการบำรุงขวัญครู

2.6 การประเมินผลแผนงาน โครงการนิเทศการศึกษา จะเป็นงานที่ช่วยพัฒนาการศึกษา ระดับปฐมวัย

คลิก (Click. 1981) กล่าวว่า ผู้บริหารในสถานศึกษาปฐมวัย ควรมีความรับผิดชอบในขอบข่าย ของการนิเทศในระดับนี้ โดยเตรียมการสนับสนุน ส่งเสริม และช่วยเหลือครูในเรื่องการจัดหาและแนะนำแหล่ง ของหลักสูตร การเก็บบันทึกข้อมูลครู การจัดเวลาตารางประจำวัน การจัดบันทึกประจำวัน การบันทึกการ ประเมินผลอย่างเป็นระบบ และการเยี่ยมบ้านนักเรียน

ขอบข่ายของการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัย มีรายละเอียดที่แตกต่างไปจากการจัดการศึกษา ระดับอื่น การนิเทศในระดับนี้ย่อมคำนึงถึงขอบข่าย ปัจจัยองค์ประกอบ และรายละเอียดอื่น ๆ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ เป็นสิ่งที่ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญกับนำหลักการนิเทศทั่วไปมาประยุกต์ใช้ในระดับนี้จึงทำให้งานการนิเทศ มีประสิทธิภาพสูง สอดคล้องกับปรัชญา หลักการ และแนวการจัดประสบการณ์ในระดับปฐมวัย (สิริมา ภิญญอนันตพงษ์. 2528 : 223 - 224) พอสรุปแยกให้เห็นส่วนของการแบ่งประเภทในการจัดดำเนินงาน นิเทศในสถานศึกษาปฐมวัย ดังนี้

1. ประมวลงานที่เกี่ยวกับการนิเทศการบริหารในสถานศึกษาปฐมวัย แบ่งออกเป็น
 - 1.1 งานบริหารอาคารสถานที่ เช่น การศึกษาและสังเกตสภาพทั่วไปของโรงเรียน ฯลฯ
 - 1.2 งานบริหารบุคลากร เช่น งานประจำหน้าที่ของครู งานหน้าที่ครูผู้สอน งานหน้าที่ของ บุคลากรอื่น ๆ ฯลฯ
 - 1.3 งานบริหารด้านการเงิน เช่น การจัดสรรงบประมาณต่าง ๆ ฯลฯ
 - 1.4 งานด้านธุรการ เช่น งานสารบรรณ งานทะเบียนและรายงาน ฯลฯ
 - 1.5 งานบริการของสถานศึกษา เช่น บริการความสะดวกด้านความเป็นอยู่ บริการเครื่อง ใช้ เครื่องมือ อุปกรณ์การสอน ฯลฯ
 - 1.6 งานบริหารชุมชน เช่น การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน การสร้างความสัมพันธ์ ระหว่างโรงเรียนกับบ้าน ฯลฯ
2. ประมวลงานที่เกี่ยวกับการนิเทศด้านการจัดการเรียนการสอน แบ่งออกเป็น
 - 2.1 การส่งเสริมการจัดประสบการณ์ เพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับเด็กให้เหมาะสมกับ พัฒนาการของเด็กทุกด้าน
 - 2.2 การส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวการจัดประสบการณ์และสามารถในการใช้ ได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม
 - 2.3 การส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจด้านความสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็กและความสัมพันธ์ ระหว่างครูกับพ่อแม่
 - 2.4 การสนับสนุนการจัดสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกห้องเรียนให้มีบรรยากาศของ การเรียนรู้เหมาะสมกับเด็ก
 - 2.5 การส่งเสริมความรู้ทางด้านโภชนาการเหมาะสมกับเด็ก การดูแลสุขภาพอนามัย รวม ทั้งความปลอดภัยให้กับเด็ก
 - 2.6 การประเมินผลในด้านสภาพทั่วไปของสถานศึกษา

กระบวนการนิเทศการศึกษาปฐมวัย

กระบวนการนิเทศ หมายถึง แบบแผนการนิเทศที่มีระดับขั้นตอนชัดเจน ต่อเนื่องเป็นระบบ ซึ่งจะสามารถช่วยให้การนิเทศประสบผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ

กระบวนการนิเทศ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ หน่วยงานนิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2529 : 42 - 53) ได้กำหนดกระบวนการนิเทศการศึกษาระดับปฐมวัย ไว้ 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1	การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการ
ขั้นที่ 2	การวางแผน
ขั้นที่ 3	การปฏิบัติการนิเทศ
ขั้นที่ 4	การสร้างสื่อ เครื่องมือ และพัฒนาวิธีการ
ขั้นที่ 5	การประเมินผลและรายงานผล

กระบวนการนิเทศดังกล่าว สามารถเขียนเป็นแผนภูมิได้ดังต่อไปนี้

กระบวนการนิเทศการศึกษา

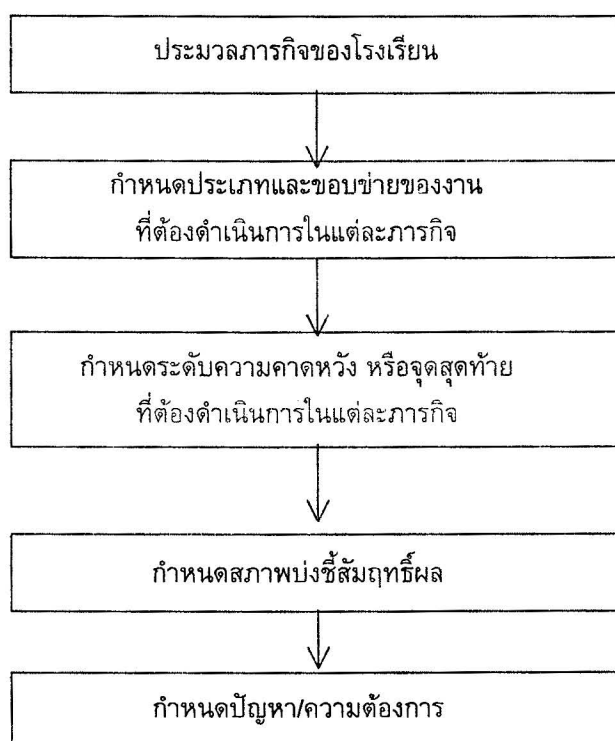
ภาพประกอบ 2 แสดงกระบวนการนิเทศการศึกษา

จากแผนภูมิจะเห็นได้ว่า กระบวนการนิเทศการศึกษานั้น จะเริ่มด้วยการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการ เพื่อให้ทราบว่า ปัจจุบันนี้สภาพเป็นอย่างไร มีปัญหาอะไรบ้าง และมีความต้องการอย่างไร เป็นลำดับขั้นที่หนึ่งก่อน และข้อมูลที่ได้จากขั้นที่หนึ่งจะเป็นแนวทางในการวางแผนและตัดสินใจกำหนดทางเลือกในขั้นที่สอง ปฏิบัติการนิเทศเป็นขั้นที่ 3 และต่อเนื่องกันไปเป็นกระบวนการเช่นนี้โดยตลอด (หน่วยงานนิเทศก์. 2533 : 5 - 6)

รายละเอียดของกระบวนการนิเทศการศึกษา มีดังนี้

ขั้นที่ 1 การศึกษาปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการ

ในการศึกษาเพื่อหาความจำเป็นในการนิเทศ ผลจากการศึกษาสภาพปัจจุบันจะสามารถกำหนดปัญหา หรือความต้องการนิเทศ ซึ่งเป็นข้อมูลที่จะนำไปใช้ในการวางแผนนิเทศในขั้นต่อไป การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการ มีขั้นตอนการดำเนินงานดังแผนภูมิต่อไปนี้

ภาพประกอบ 3 แสดงรายละเอียดกระบวนการนิเทศการศึกษา

การประมวลภารกิจของโรงเรียน

ภารกิจ หมายถึง สิ่งที่ระบบงาน องค์กร หน่วยงาน คณะกรรมการ ทีมงาน ชุดทำงาน ศูนย์สถาบัน หรือชุดปฏิบัติการอย่างใดอย่างหนึ่ง ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบดูแลและปฏิบัติการในเรื่องนั้นโดยตรง เป็นสิ่งที่มีมาพร้อมกับการจัดตั้งหน่วยงาน หรือระบบงานนั้นขึ้นมาก (อุทัย บุญประเสริฐ และ ชโลมใจ ภิงคารวัฒน์ :

2528)

ในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ภารกิจหลัก หรือภารกิจสำคัญของหน่วยงานทางการศึกษาที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย คือ การเตรียมความพร้อมทางการเรียนสำหรับนักเรียนระดับปฐมวัย โดยมีโรงเรียนซึ่งอยู่ในระดับปฏิบัติการเป็นผู้รับผิดชอบโดยตรงที่จะต้องจัดการเรียนการสอนระดับปฐมวัยให้สัมฤทธิ์ผลตามภารกิจที่ถูกกำหนดไว้ เป็นภารกิจที่ผู้บริหารโรงเรียน และครูทุกคนในโรงเรียนจะ

ต้องร่วมรับผิดชอบ และร่วมมือกับผู้ปฏิบัติงานให้บรรลุภารกิจนี้ นอกจากภารกิจหลักนี้แล้ว อาจมีภารกิจอื่น ๆ ซึ่งอาจประมวลได้จากเอกสารต่าง ๆ ดังนี้

- แผนการศึกษาแห่งชาติ
- นโยบายและแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ
- นโยบายและแผนพัฒนาการประถมศึกษาจังหวัด

การประมวลภารกิจนี้จะเป็นการช่วยทบทวน ตรวจสอบภารกิจของโรงเรียน ซึ่งจะส่งผลให้บุคลากรในโรงเรียนได้ตระหนักถึงหน้าที่และความรับผิดชอบของตน

กำหนดประเภทและขอบข่ายของงานที่จะต้องดำเนินการในภารกิจแต่ละอย่าง

หมายถึง การกำหนดงานที่จะต้องดำเนินการ ซึ่งจะช่วยให้เห็นถึงขอบข่ายของงานที่สัมพันธ์กับภารกิจแต่ละข้อว่า มีงานใดบ้างที่จะต้องดำเนินการให้ถึงสภาพที่คาดหวังไว้ หรือเกณฑ์ หรือมาตรฐานที่กำหนดไว้ ซึ่งถือเป็นจุดสุดท้ายของงาน การกำหนดประเภทและขอบข่ายของงานอาจพิจารณาได้จากพระราชบัญญัติ กฎกระทรวง ระเบียบ หรือแนวปฏิบัติ ที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ หรือหน่วยงานที่มีอำนาจควบคุมเป็นผู้กำหนด หรือจากหลักการทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

กำหนดระดับความคาดหวังหรือจุดสุดท้ายของงานที่แสดงระดับสัมฤทธิ์ผลที่พึงประสงค์

หมายถึง การกำหนดสภาพที่คาดหวังไว้ว่าจะเกิดขึ้น หรือผลที่จะเกิดขึ้นเมื่อปฏิบัติงานนั้นเสร็จสิ้นแล้ว การกำหนดระดับความคาดหวัง หรือจุดสุดท้ายของงานนี้ อาจพิจารณาแนวทางได้จาก

- พระราชบัญญัติหรือระเบียบและแนวปฏิบัติที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติกำหนด ที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา
- หลักการ ทฤษฎีการบริหาร และการเรียนการสอนระดับปฐมวัย
- แนวการวัดประเมินผลระดับปฐมวัย
- เอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย

ฯลฯ

กำหนดสภาพบ่งชี้สัมฤทธิ์ผล

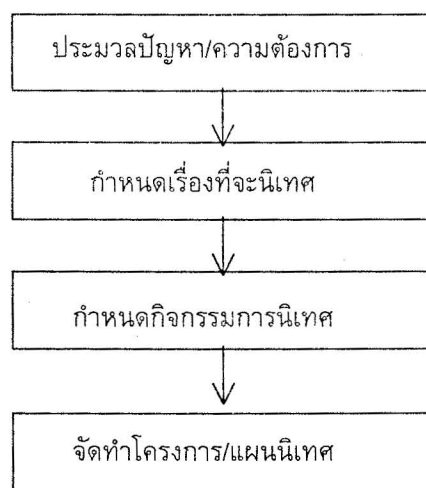
สภาพบ่งชี้สัมฤทธิ์ผล เป็นสภาพที่แสดงให้เห็นว่า งานในภารกิจแต่ละข้อนั้นจะต้องดำเนินไปให้ถึงระดับ ได้ผลเพียงใดจึงจะบรรลุระดับความคาดหวัง บรรลุจุดสุดท้ายของที่ต้องการ หรือถึงระดับที่พึงประสงค์ ไม่ว่าจะเป็นงานในเชิงปริมาณ หรือคุณภาพ หรือลักษณะเฉพาะอย่างใดอย่างหนึ่ง เป็นสิ่งซึ่งแสดงให้เห็นถึงข้อมูลที่ใช้พิสูจน์สัมฤทธิ์ผลที่คาดหวัง และข้อมูลที่แสดงสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบันของการดำเนินงานนั้น ๆ ข้อมูลเหล่านี้ อาจได้มาจากการศึกษา สืบรวจ ตรวจสอบ หรือเก็บข้อมูลจากสภาพจริง ๆ ที่ดำเนินการอยู่ในขณะนั้น

กำหนดปัญหา/ความต้องการ

โดยการเปรียบเทียบสภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบันกับสภาพที่คาดหวังไว้ หรือจุดสุดท้ายของงานว่าแตกต่างกันมากน้อยเพียงใด ถ้าสภาพปัจจุบันมากกว่า หรือยังไม่เป็นไปตามสภาพที่คาดหวังไว้ ก็กำหนดเป็นปัญหาที่ต้องการแก้ไข หรือให้การนิเทศ ถ้าสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับเดียวกับสภาพที่คาดหวังไว้ แต่มีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนา ก็กำหนดเป็นความต้องการ

ขั้นที่ 2 การวางแผนการนิเทศ

จากการศึกษาสภาพปัจจุบัน จะทำให้ทราบว่า การจัดการศึกษาระดับการประถมศึกษาของ จังหวัดนั้น สัมฤทธิ์ผลตามจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาหรือไม่ มีปัญหาอะไรที่ต้องแก้ไข มีโรงเรียน จำนวนมากน้อยเพียงใดที่มีปัญหาเหล่านั้น งานในขั้นต่อไปคือการพิจารณาว่าจะให้ความช่วยเหลือ หรือให้คำแนะนำหรือจัดกิจกรรมเสริมอย่างไร จึงจะช่วยให้โรงเรียนแก้ไขปัญหานั้นได้ การวางแผนการนิเทศ มีขั้นตอน การดำเนินงานดังแผนภูมิต่อไปนี้

ภาพประกอบ 4 แสดงการวางแผนการนิเทศ

ประมวลปัญหา/ความต้องการ

เป็นการรวบรวมปัญหาและความต้องการโรงเรียน เพื่อหาความจำเป็นในการนิเทศ ปัญหาเหล่านี้ จะได้มาจากการวิเคราะห์ภารกิจการศึกษาระดับปฐมวัย และการวิเคราะห์ภารกิจของผู้บริหารโรงเรียนในการ บริหารการศึกษาระดับปฐมวัย ปัญหาที่รวบรวมได้นี้ นำมาจัดลำดับความสำคัญของปัญหาโดยพิจารณาจาก ความรุนแรงของปัญหา จำนวนโรงเรียนที่มีปัญหาในเรื่องเดียวกัน หรือผลกระทบของปัญหาที่จะมีต่อการจัด การศึกษาระดับปฐมวัย เพื่อที่จะได้พิจารณาให้การนิเทศได้ตามลำดับก่อนหลัง

กำหนดเรื่องที่จะให้การนิเทศ

จะเริ่มจากการวิเคราะห์ปัญหา เพื่อค้นหาสาเหตุของปัญหา สาเหตุของปัญหานี้จะเป็นข้อมูลที่ใช้ เป็นแนวทางการพิจารณาหนดกิจกรรมการนิเทศที่เหมาะสมที่จะช่วยให้โรงเรียนสามารถแก้ปัญหาได้ ทั้งนี้เนื่องจากปัญหาแต่ละปัญหาอาจจะมาจากสาเหตุที่แตกต่างกัน และในบางครั้งปัญหาเดียวกันในบางพื้นที่

หรือในบางโรงเรียนก็อาจมีสาเหตุที่ต่างกัน การค้นหาสาเหตุนี้จะช่วยให้สามารถทราบถึงประเด็น หรือ เรื่องที่ควรให้การนิเทศ เพื่อที่จะได้นิเทศให้ตรงตามความต้องการ หรือตามความจำเป็น

กำหนดกิจกรรมการนิเทศ

เมื่อทราบถึงประเด็น หรือเรื่องที่ควรให้การนิเทศแล้ว ในขั้นต่อไปเป็นการพิจารณาว่า ถ้าจะให้ โรงเรียนสามารถแก้ปัญหาในเรื่องนั้น ๆ ได้ ควรจัดกิจกรรมการนิเทศอย่างไรบ้าง พิจารณาจากกิจกรรมการ นิเทศหลาย ๆ กิจกรรม เลือกกิจกรรมที่ดีที่สุด เหมาะสมที่สุด กำหนดเป็นกิจกรรมนิเทศที่จะนำไปจัดทำเป็น โครงการนิเทศต่อไป

สิ่งสำคัญที่ควรระลึกถึงอยู่เสมอเมื่อกำหนดกิจกรรมการนิเทศ คือ การกำหนดสื่อและเครื่องมือ ที่จำเป็นต้องใช้ในกิจกรรมการนิเทศ เพราะสื่อและเครื่องมือเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้การนิเทศประสบผล สำเร็จและเครื่องมือที่จะจัดทำขึ้นใช้ในการนิเทศ ก็คือ สื่อและเครื่องมือที่กำหนดไว้ในโครงการนิเทศ ซึ่งจะ ต้องพิจารณาเลือกใช้ตามความเหมาะสม

จัดทำโครงการ/แผนนิเทศ

เป็นการกำหนดรายละเอียดของกิจกรรมการนิเทศแต่ละกิจกรรมในสาระสำคัญต่าง ๆ เช่น ความ จำเป็นที่จะต้องจัดกิจกรรมการนิเทศนั้น ๆ วัตถุประสงค์ในการจัด เป้าหมาย และขั้นตอนในการดำเนินการ ระยะเวลา งบประมาณที่จะใช้กำหนดวิธีวัดและประเมินผล ตลอดจนผู้รับผิดชอบในการปฏิบัติการนิเทศ กิจกรรมการนิเทศบางกิจกรรมอาจจัดทำโครงการนิเทศ 1 โครงการ แต่บางกิจกรรมที่มีความสัมพันธ์กัน อาจนำมาจัดรวมกันทำเป็นโครงการนิเทศเพียงหนึ่งโครงการ

ขั้นที่ 3 การปฏิบัติการนิเทศ

เป็นขั้นตอนการดำเนินงานตามโครงการ แผนนิเทศที่จัดทำขึ้นในการปฏิบัติการนิเทศ มีสิ่งที่จะต้อง ดำเนินการดังนี้คือ

1. การประชุมผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เริ่มดำเนินการโครงการเพื่อชี้แจงโครงการและมอบหมายงาน
2. จัดให้มีรายงานความก้าวหน้าในการนิเทศ
3. จัดให้มีการประชุมทบทวนการปฏิบัติงาน เพื่อแก้ไขปัญหา หรือปรับปรุงวิธีการ
4. จัดให้มีการประชุมเพื่อสรุปผลการนิเทศ

ขั้นที่ 4 การสร้างสื่อ เครื่องมือ และวิธีการ

ในขั้นนี้เป็นการสร้างสื่อและเครื่องมือต่าง ๆ ที่จะใช้ประกอบการนิเทศ และพัฒนาวิธีการใช้สื่อและ เครื่องมือเหล่านั้น ตัวอย่างสื่อและเครื่องมือที่จะใช้ประกอบการนิเทศ ได้แก่

1. แนวการจัดประสบการณ์ หรือหลักสูตร
2. แผนการจัดประสบการณ์
3. ชุดฝึกอบรม
4. สื่อต้นแบบ
5. คู่มือการผลิตเครื่องเล่นสนาม
6. คู่มือการนิเทศ
7. เทปเพลง

8. วิดีทัศน์

9. สื่อและเครื่องมือการตรวจสอบคุณภาพการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา เป็นต้น

ขั้นที่ 5 การประเมินและรายงาน

การประเมินผลที่ควรจะต้องจัดทำ มี 2 ประการ คือ

1. การประเมินผลการปฏิบัติงานตามโครงการนิเทศแต่ละโครงการ ผู้รับผิดชอบในการประเมิน คือ ผู้รับผิดชอบโครงการ เป็นการประเมินผลเพื่อตรวจสอบการปฏิบัติงานว่าได้ผลตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของโครงการหรือไม่

2. การประเมินผลแผนนิเทศ เป็นการประเมินผล สรุปรวบรวมการปฏิบัติงานแผนนิเทศทั้งหมด ว่า สามารถแก้ปัญหา หรือช่วยเหลือให้โรงเรียนแก้ปัญหาได้ตามที่กำหนดไว้หรือไม่ เมื่อประเมินผลเรียบร้อยแล้ว ควรจัดทำรายงานเสนอผู้บังคับบัญชาเพื่อทราบและดำเนินการต่อไป

กระบวนการและการจัดกิจกรรมในการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน

การจัดการตามลำดับขั้นตอนของกระบวนการนิเทศ เป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้งานประสบผลสำเร็จ แฮร์ริส (Harris, 1963) เสนอขั้นตอนดังนี้

1. การวางแผน

ได้แก่ การวางแผน การกำหนดจุดมุ่งหมาย การพัฒนาวิธีการดำเนินงาน การกำหนดระยะเวลาในการปฏิบัติงาน การวางแผนโครงการ และการคาดคะเนประโยชน์ที่เกิดขึ้น

2. การจัดระบบงาน

ได้แก่ การกำหนดเกณฑ์มาตรฐานของงาน การรวบรวมทรัพยากรทางด้านวัสดุและกำลังคน การสร้างขอบข่ายความสัมพันธ์ของงาน การจัดและกระจายงาน การมอบหมายงาน การประสานงาน การเขียนโครงสร้างขององค์การ การกำหนดนโยบายในการทำงาน

3. การเป็นผู้นำ

ได้แก่ การสรรหา คัดเลือกบุคคลเข้าทำงาน การกระตุ้นให้บุคคลทำงาน การคิดริเริ่มให้งานใหม่ การสาธิต สั่งสอน แนะนำ การให้คำแนะนำ ปรีกษา การสื่อความหมาย การสร้างขวัญและกำลังใจ การคิดวิธีการใหม่ ๆ การบริการความสะดวกต่าง ๆ

4. การควบคุม

ได้แก่ การวางแผนกฎเกณฑ์ เงื่อนไข ระเบียบ การกล่าวตักเตือน การแก้ไขข้อผิดพลาด การรับ การใส่ และการปรับเปลี่ยนบุคคลเข้าทำงาน

5. การประเมินผลการปฏิบัติงาน

ได้แก่ การวัดและประเมินผลงาน การวิจัย ค้นคว้า หรือหาวิธีการใหม่ ๆ ในการทำงานเพื่อให้เกิดผล

กิจกรรมการจัดการนิเทศการศึกษาในระดับปฐมวัย

สำหรับการจัดการกิจกรรมการนิเทศภายในโรงเรียน ผู้บริหารควรพิจารณาเลือกกิจกรรมที่จำเป็นตามความต้องการของครูและนักเรียนในระดับนั้น และเป็นกิจกรรมที่มีผลต่อการเพิ่มคุณภาพการเรียนการสอนโดยตรง กิจกรรมนิเทศที่ควรจัดในการศึกษาปฐมวัย (สิริมา ภิญโญนนิตพงศ์. 2538) คือ

1. การปฐมนิเทศครูใหม่ เพื่อให้ครูปรับตัวเข้ากับห้องเรียน และบรรยากาศที่เหมาะสมกับเด็ก
2. การจัดประชุมครูก่อนเป็นภาคเรียน เพื่อชี้แจงโครงการ แผนงานใหม่ ๆ ที่จะปฏิบัติในภาคเรียน ตลอดจนแนวการสอนให้เหมาะสมกับเด็กปฐมวัยในแต่ละระดับ
3. การสังเกตการสอนในชั้น ผู้บริหารจำเป็นต้องหาโอกาสเข้าไปสังเกตการสอนของครู เพื่อดูว่า ครูมีความเข้าใจปรัชญา หลักการ และแนวคิดเกี่ยวกับตัวเด็กหรือไม่ เพื่อหาทางในการแก้ไขปัญหาในโอกาสต่อไป
4. การเยี่ยมชั้นเรียน ดูการเรียนการสอน การจัดห้อง การจัดอุปกรณ์ต่าง ๆ รวมทั้งความสัมพันธ์ที่ดีต่อตัวเด็ก
5. การสาธิตการสอน ให้โอกาสครูที่มีความรู้ ความสามารถ สาธิตการสอนให้ครูผู้อื่นได้ดูแล้วนำไปปฏิบัติ
6. การจัดสัมมนาครูเกี่ยวกับวิธีสอน พัฒนาการของเด็ก การใช้สื่อ อุปกรณ์ และนวัตกรรมอื่น ๆ
7. การให้ไปดูงานและฝึกงาน การให้ครูไปดูงานและฝึกงาน ช่วยให้มีความรู้ ความชำนาญเกี่ยวกับการสอนเด็กปฐมวัยมากขึ้น
8. การนิเทศด้วยการให้คำปรึกษา หรือเป็นรายบุคคล หรือเป็นหมู่ นำปัญหาส่วนตัว หรือปัญหาที่เกิดขึ้นกับส่วนรวมมาช่วยกันแก้ปัญหา แล้วนำผลไปปฏิบัติเพื่อประสิทธิภาพในการทำงาน

สัจด์ อุทรานันท์ (2529 : 75 — 77) ได้สรุปกิจกรรมการนิเทศไว้ 27 กิจกรรม คือ การบรรยาย การบรรยายโดยใช้สื่อประกอบ การเสนอข้อมูลเป็นกลุ่ม การดูภาพยนตร์และโทรทัศน์ การฟังจากเทป วิทยู และเครื่องเล่นจานเสียง การจัดนิทรรศการเกี่ยวกับวัสดุและเครื่องมือต่าง ๆ การสังเกตภายในห้องเรียน การสาธิต การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง การสัมภาษณ์เฉพาะบางเรื่อง การสัมภาษณ์ทางอ้อม การอภิปราย การอ่าน การวิเคราะห์และการคิดคำนวณ การระดมสมอง การถ่ายภาพ การใช้เครื่องมือและการทดสอบ การประชุมกลุ่มย่อย การพาไปทัศนศึกษา การเยี่ยมเยียน บทบาทสมมติ การเขียน การปฏิบัติตามคำแนะนำ กิจกรรมการนิเทศโดยทั่ว ๆ ไปที่ดำเนินการอยู่ คือ การปฐมนิเทศ การประชุมกลุ่ม การอบรมสัมมนา การประชุมเชิงปฏิบัติการ การพบปะสนทนา การสังเกตการสอน การจัดสาธิตการสอน การศึกษาสถานประกอบการบรรยายหรือปาฐกถา การแจกเอกสาร (ราศี ทองสวัสดิ์ และคนอื่น ๆ . 2529 : 10 — 19)

เมื่อพิจารณาถึงกิจกรรมการนิเทศการศึกษาปฐมวัย สามารถแบ่งได้ 11 แบบ ดังนี้

1. การประชุมเชิงปฏิบัติการ

คือ การประชุมเพื่อศึกษาปัญหาและลงมือปฏิบัติจริง การประชุมปฏิบัติการนี้จะจัดขึ้นเมื่อพิจารณาแล้วว่าเป็นความต้องการของครูและสมาชิกทุกฝ่ายในโรงเรียน เช่น การทำแผนการสอน กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต การใช้ศูนย์การเรียนรู้ บทเรียนสำเร็จรูป ฯลฯ การประชุมเชิงปฏิบัติการนี้อาจใช้เวลาช่วงหนึ่งคือ ทั้งภาคการศึกษา หรือตลอดปีการศึกษา ทั้งนี้แล้วแต่ความต้องการของครูหรือเนื้อเรื่อง

ผู้บริหารและผู้นำที่เห็นความสำคัญ ยอมรับ และเห็นด้วยที่จะให้มีการประชุมเชิงปฏิบัติการในโรงเรียน อาจพิจารณาถึงกลวิธีที่จะช่วยให้ขั้นตอนและกระบวนการในการริเริ่มและดำเนินงานสำเร็จ ดังนี้

1.1 สร้างบรรยากาศที่ทำให้ครูเกิดความรู้สึกเป็นกันเอง กล้าแสดงความคิดเห็น เต็มที่จะร่วมงานในกลุ่ม และเห็นความสำคัญของการเปลี่ยนแปลง

1.2 ใช้เทคนิคกระบวนการเล่นในการพิจารณาหัวข้อหรือเรื่องที่จะประชุมอาจขอความร่วมมือจากผู้ทรงคุณวุฒิ อาจารย์จากมหาวิทยาลัย วิทยาลัย เป็นที่ปรึกษา ให้คำแนะนำเกี่ยวกับเรื่องที่น่าสนใจศึกษา

2. การอบรมสัมมนา

เป็นส่วนหนึ่งของงานการนิเทศการศึกษา และนิยมจัดทำกันมากเมื่อมีปัญหาในทางปฏิบัติ หรือต้องการจะเน้นเรื่องใดเรื่องหนึ่งเป็นพิเศษ เช่น พัฒนาการของเต็กระดับปฐมวัย การสร้างอุปกรณ์การสอนสำหรับเด็กเล็ก การประเมินผลการเรียน ฯลฯ การอบรมสัมมนาไม่ได้มุ่งแต่เพียงให้ครูมีความรู้ ความสามารถในการหน้าที่การงานเท่านั้น การอบรมยังมุ่งการสร้างความสัมพันธ์อันดีให้แก่คณะครูด้วย นอกจากนี้ ยังส่งเสริมให้ครูกระตือรือร้นในการทำงานและแสวงหาความก้าวหน้ายิ่ง ๆ ขึ้นไป

การอบรมสัมมนาเป็นการอบรมเพื่อเสนอความรู้ใหม่ ๆ และเปิดโอกาสให้มีการอภิปรายอย่างอิสระ ตลอดจนการปรึกษาหารือ หรือหาข้อยุติเพื่อปฏิบัติงานร่วมกัน การอบรมสัมมนา อาจมีการเดินทางเพื่อทัศนศึกษาด้วย

3. การสังเกตการเรียนการสอน

เป็นเทคนิคพื้นฐานอย่างหนึ่งของการนิเทศ เป็นไปไม่ได้ที่ผู้นำซึ่งอาจเป็นครูใหญ่ หรือผู้ที่รับผิดชอบงานนิเทศจะนิเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ ถ้าผู้นำนั้นไม่เคยสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนเลย ดังนั้น เมื่อผู้นำมีวัตถุประสงค์ที่จะปรับปรุงสภาพการเรียนการสอนจะต้องหาโอกาสสังเกตการเรียนการสอนในห้องเรียน หรือถ้าผู้นำต้องการช่วยพัฒนาปรับปรุงหลักสูตร เพื่อให้สนองความต้องการของนักเรียนในโรงเรียนหรือกลุ่มโรงเรียน ผู้นำจะต้องไปสังเกตนักเรียนในโรงเรียน หรือกลุ่มโรงเรียนนั้น ขณะที่นักเรียนกำลังเรียน ทำงาน หรือเล่น ทั้งในห้องเรียน ห้องสมุด ศูนย์อุปกรณ์ การสอน ห้องประชุม สนามกีฬา ห้องอาหาร ผู้นำจำเป็นต้องสังเกตพฤติกรรมต่าง ๆ ของนักเรียนในการร่วมกิจกรรมทุกประเภทเพื่อศึกษารวบรวมข้อมูล ถึงแม้ว่าในการสังเกตนั้น ความสนใจของผู้นำจะอยู่ที่นักเรียนและเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน แต่ผู้นำจะได้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับตัวครูด้วยในเวลาเดียวกัน เช่น อาจจะทราบว่า นักเรียนมีความเคารพหรือเชื่อฟังครูหรือไม่ นักเรียนมีความรู้สึกอย่างไรต่อครู บุคลิกภาพบางอย่างของครูมีผลต่อการเรียนการสอนของนักเรียน เป็นต้น

การสังเกตการเรียนการสอน เป็นเทคนิคการนิเทศที่มีประโยชน์ต่อการปรับปรุงการสอน ครูทุกคนไม่ว่าจะเป็นครูใหญ่หรือครูเก่าจะได้รับประโยชน์จากการสังเกตการสอนของครูอื่นที่มีความชำนาญ ถ้าครูนั้นเป็นครูใหม่ การสังเกตจะช่วยให้ครูใหม่ได้เรียนรู้เกี่ยวกับการจัดห้องเรียน จัดแบ่งกลุ่มนักเรียน และการวางแผนการสอน ถ้าครูผู้สังเกตเป็นครูที่มีความชำนาญการสอนแล้ว ก็จะได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหลังจากการสังเกตการสอน ซึ่งนับว่าได้ประโยชน์ร่วมกัน

สิ่งที่ควรสังเกตในการเข้าเยี่ยมชั้นเรียน คือ

- กลวิธีที่ใช้ในการสอนและการแสดงกิริยาท่าทางขณะที่ทำการสอน
- การปกครองและระเบียบวินัยของชั้นเรียน

- การใช้สื่อการเรียนต่าง ๆ
- การเตรียมแผนการสอนและการจัดเวลาที่เหมาะสม
- การพูด อธิบาย การตั้งคำถาม การเสริมแรง ฯลฯ
- ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนและผู้สอน
- นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนหรือไม่ และเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ใช้ความคิดริเริ่ม

สร้างสรรค์เพียงใด

- บรรยากาศของความเป็นประชาธิปไตยในห้องเรียนถูกหลักมากน้อยเพียงใด

ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมการสังเกตการเรียนการสอนมี ดังต่อไปนี้

1. ผู้บริหารและผู้นิเทศควรไปสังเกตการสอนร่วมกับครูด้วยในบางโอกาส เพื่อจะได้ร่วมอภิปราย และเปลี่ยนความคิดเห็นกับครูเกี่ยวกับหลักการสังเกต

2. ขณะที่สังเกตการเรียนการสอน ควรปฏิบัติดังนี้

2.1 ไม่ควรกระทำการสิ่งใดที่จะเป็นการรบกวนกิจกรรมการเรียนการสอนหรือพูดกับนักเรียนในห้อง โดยไม่ได้รับอนุญาตจากผู้สอน

2.2 ควรสังเกตการสอนตั้งแต่ผู้สอนเริ่มต้นสอนจนจบการสอนในครั้งนั้น

2.3 ไม่ควรแสดงกิริยาให้ผู้สอนรู้สึกสังเกตหรือหยุดสอน

เมื่อจบช่วงเวลาของการสังเกตแล้วควรมีการอภิปรายและวิจารณ์ร่วมกันในแง่ของวิชาการ และหาทางปรับปรุงการสอนของครูให้ดีขึ้น

3. ครูควรมีส่วนร่วมในการกำหนดวาระการประชุม และเตรียมหัวข้อสำหรับอภิปราย

4. การเป็นผู้นำในการประชุม ครูควรหมุนเวียนกันไป

5. ควรกำหนดระยะเวลาในการประชุม ตรงต่อเวลา และควรมีการประชุมในวันธรรมดา มิใช่วันหยุด

6. ความคิดเห็น หรือข้อเสนอแนะของเพื่อนครูเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นมาพิจารณา ครูใหญ่ และครูควรมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องกลุ่มสัมพันธ์ และนำมาปฏิบัติ

7. หัวข้อในการประชุมควรเป็นหัวข้อที่น่าสนใจและจำเป็นสำหรับครู เช่น เรื่องเกี่ยวกับหลักสูตรการวางแผนการจัดประชุมปฏิบัติการในภาคฤดูร้อน ส่วนเรื่องที่เป็นเหตุการณ์ประจำวันในโรงเรียนหรือเกิดขึ้นเสมอ ๆ ไม่ควรอยู่ในวาระการประชุม เรื่องเหล่านี้อาจแจ้งให้ครูทราบได้โดยการทำหนังสือเวียนติดประกาศที่ป้ายประกาศ เป็นต้น

4. การสาธิตการสอน

จัดเป็นกลวิธีการนิเทศทั้งเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่มได้ การสาธิตการสอนมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ครูได้เห็นตัวอย่างที่ดีและถูกต้องเกี่ยวกับวิธีการสอนต่าง ๆ เป็นการสร้างทัศนคติและศรัทธาต่องานของผู้นิเทศ การแสดงวิธีการสอนให้ดูเป็นตัวอย่างนี้ ตัวศึกษานิเทศก์เอง ครูใหญ่ ผู้ช่วยครูใหญ่ฝ่ายวิชาการ ไม่จำเป็นต้องเป็นผู้แสดงเองก็ได้ ผู้นิเทศอาจเชิญครู หรือผู้อื่นที่เชี่ยวชาญ ซึ่งมีความสามารถในเรื่องนั้น ๆ เป็นพิเศษ เป็นผู้นำสาธิตให้ครูดูโดยการเชิญครูผู้ชำนาญการสอนและผู้ที่ได้ทดลองวิธีการสอนใหม่ ๆ ได้ผล เป็นผู้แสดงการสอนเป็นครั้งคราวนั้น จะช่วยให้ครูได้เกิดความมั่นใจ มีความกระตือรือร้น และลดช่องว่างระหว่างผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศลงได้มา นอกจากนี้ ยังส่งเสริมให้เกิดความคิดริเริ่มและการเป็นผู้นำอีกด้วย

ขั้นตอนของการสาธิตจะเริ่มต้นด้วยการให้ความรู้ อันเริ่มข้อมูลพื้นฐาน หรือหลักการซึ่งอาจจะทำได้โดยการบรรยายหรือแจกเอกสาร ต่อจากนั้นเป็นการแสดงสื่อการเรียนที่เกี่ยวข้อง แล้วจึงถึงขั้นการสอนให้ดู เมื่อจบการสาธิตแล้วจะมีการซักถามและอภิปรายปัญหาร่วมกัน การสาธิตการสอนอีกวิธีหนึ่งคือ พาครูไปสังเกตการสอนในห้องเรียนจริง โดยเลือกครูที่มีความสามารถที่จะเป็นแบบอย่างที่ดีได้

ในขั้นตอนการสาธิตการสอนทั่ว ๆ ไป ผู้สาธิตการสอนควรเตรียมการในเรื่องต่อไปนี้

- 4.1 เตรียมลำดับขั้นที่จะใช้ในการสอน
- 4.2 เตรียมสื่อการเรียนและสถานที่
- 4.3 เตรียมคำอธิบายและเนื้อหาที่จะใช้สาธิต
- 4.4 เตรียมผู้เรียน
- 4.5 จัดเวลาให้เหมาะสม
- 4.6 ให้ผู้เรียนค้นหาความรู้ในบางเรื่องที่จะสาธิตมาก่อนล่วงหน้า
- 4.7 เตรียมบันทึกการสอนในเรื่องที่จะสาธิตไว้สำหรับแจกผู้สังเกต
- 4.8 ให้ผู้สังเกตทราบความมุ่งหมายของการสาธิต
- 4.9 ควรให้ครูได้มีความเข้าใจที่แท้จริงต่อการสาธิตว่า ไม่ต้องการให้คอยจับผิดผู้สาธิต แต่

ให้สังเกตสิ่งที่ถูกที่ควร เพื่อนำไปปรับปรุงการสอนให้ดีขึ้นเท่านั้น

5. การศึกษานอกสถานที่

ผู้นิเทศอาจจัดหาครูปฏิบัติการในโครงการไปศึกษานอกสถานที่เพื่อให้รู้เห็นวิธีการเรียนการสอนเด็กเล็กของโรงเรียนในโครงการ หรือโรงเรียนที่มีชั้นอนุบาล ที่มีผลงานดีเด่นและเป็นที่ยอมรับทั่วไป เพื่อเห็นวิธีการทั้งทางด้านการบริหารและการจัดการเรียนการสอน เพื่อเป็นการกระตุ้นให้ครูมีความคิดริเริ่ม มีการเปรียบเทียบ และนำแนวความคิดที่ได้มาปรับปรุงการเรียนการสอนของตนให้มีประสิทธิภาพ เกิดความกระตือรือร้นที่จะทำงาน

ต่อไป นอกจากนี้ ยังมีส่วนในการสร้างความมั่นใจให้แก่ครูอีกด้วย

6. การแจกเอกสาร

การใช้เอกสารเพื่อเป็นการนิเทศนั้นทำกันมาก เพราะเกิดประโยชน์กับผู้รับในแง่ที่ต้องการให้เป็นเอกสารอ้างอิงทางวิชาการ เพื่อใช้เป็นคู่มือ การสอน นอกจากนี้ ยังเป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในด้านการศึกษา การประชาสัมพันธ์ผลงานกันด้วยกัน สิ่งสำคัญที่ผู้นิเทศพึงระลึกถึงในการทำเอกสารแจกจ่าย ก็คือ ควรให้มีรายละเอียดที่เมื่อครูอ่านแล้วจะเข้าใจสามารถนำไปปฏิบัติได้ถูกต้อง

เอกสารที่ควรผลิตหรือจัดมาเพื่อแจกแก่ครู ได้แก่

- คู่มือการเรียนการสอนของกลุ่มต่าง ๆ
- ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- วารสารทางการศึกษา
- ระเบียบและแนวปฏิบัติสำหรับครูทั่วไป

7. การบรรยายหรือปาฐกถา

คือ การเชิญบุคคลต่าง ๆ ที่เป็นผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญมาบรรยายพิเศษเป็นครั้งคราวเกี่ยวกับเรื่องที่เป็นปัญหา หรือเรื่องที่สมาชิกส่วนใหญ่สนใจ เช่น กลวิธีการสอนแผนใหม่ การจัดกิจกรรมบางประเทศ การใช้อุปกรณ์ที่ดัดแปลงจากวัสดุเหลือใช้ เป็นต้น

8. การนิเทศด้วยการให้คำปรึกษาหารือเป็นรายบุคคล หรือเป็นหมู่

นำปัญหาส่วนตัว หรือปัญหาที่เกิดขึ้นกับส่วนร่วมมาช่วยกันแก้ปัญหา แล้วนำผลไปปฏิบัติ เพื่อประสิทธิภาพในการทำงาน

รูปแบบการนิเทศการศึกษาปฐมวัย

การนิเทศที่ครอบคลุมย่อมต้องอาศัยการนิเทศทั้งภายนอกโรงเรียนและภายในโรงเรียนซึ่งมีบทบาทหน้าที่ต่างกัน ผู้นิเทศภายในต้องร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมวางแผนงาน และช่วยเหลือครูอย่างใกล้ชิด ส่วนผู้นิเทศภายนอก ซึ่งได้แก่ ศึกษานิเทศก์ทุกระดับ วิทยากรจากศูนย์พัฒนาการศึกษาระดับปฐมวัย ตลอดจนผู้บริหารในระดับอำเภอและจังหวัด ก็ทำหน้าที่สนับสนุน กระตุ้นให้เกิดการนิเทศในโรงเรียนขึ้น นอกจากนี้ ยังเป็นผู้สนับสนุนส่งเสริมด้านวิทยากรรูปแบบใหม่ และแหล่งวิทยากรต่าง ๆ ที่จะนำมาพัฒนางานครูผู้สอนได้

สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ (2538) กล่าวว่า รูปแบบการนิเทศการศึกษาในสถานศึกษาปฐมวัย มี 4 แบบ คือ

1. การนิเทศภายนอก

การนิเทศภายนอก เป็นกระบวนการทางการนิเทศการศึกษาที่มีความสำคัญที่ผู้บริหารควรคำนึงและนำมาใช้ให้เกิดผลในโรงเรียน

2. การนิเทศภายใน

การนิเทศภายใน เป็นกระบวนการจัดดำเนินการพัฒนาบุคลากรภายในสถานศึกษานั้น โดยการนำของผู้บริหารโดยตรง ทั้งนี้เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพ การจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพขึ้น ด้วยความเต็มใจของทุกฝ่าย ดังนั้น การนิเทศภายใน จึงมีความสำคัญอย่างมากต่อผู้บริหารสถานศึกษาปฐมวัยที่ต้องตระหนักถึงความสำคัญ และนำไปปฏิบัติให้เกิดผลในการจัดการศึกษาให้กับเด็กเล็ก

3. การนิเทศแบบคลินิก

การนิเทศแบบคลินิกในสถานศึกษาปฐมวัย มีความหมายของการปรับปรุงพฤติกรรม การแสดงออกของบุคลากรคือครู ซึ่งทำหน้าที่ดูแล และให้การศึกษากับเด็ก ๆ

4. การนิเทศกับการประเมินผล

การนิเทศกับการประเมินผลเป็นขั้นตอนสุดท้ายของการนิเทศการศึกษาที่ทำให้ทราบว่าการปฏิบัติการนิเทศให้ผลเพียงใด

ประเภทของสื่อสำหรับการนิเทศภายนอก

สื่อมีความสำคัญต่อการนิเทศภายนอกอย่างมาก เพราะเป็นเครื่องมือที่นำการนิเทศภายนอกไปสู่การนิเทศภายในสถานศึกษานั้น ๆ ช่วยให้สถานศึกษาพัฒนาแนวการจัดประสบการณ์ แผนการสอน วิธีสอน กิจกรรมการเรียนการสอน การประเมินผลให้มีคุณภาพเหมาะสมกับเด็กปฐมวัย รวมทั้งช่วยงานด้านอื่น ๆ อีก อาทิ ด้านอาคารสถานที่ ด้านบุคลากร ด้านธุรการ ด้านการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน ผู้นิเทศภายนอกที่ต้องการใช้สื่อต่าง ๆ ประกอบการนิเทศ ควรมีความรู้และทักษะในการสร้าง วิธีการนำไปใช้ให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ต่าง ๆ ประเภทของสื่อที่ใช้ในการนิเทศภายนอกมี ดังนี้

1. เอกสาร

เป็นสื่อและเครื่องมือที่นิยมจัดทำกันมากที่สุด เพราะเป็นวิธีการให้ข่าวสารและแนวการปฏิบัติงานได้รวดเร็ว สะดวก ประหยัด ผู้รับการนิเทศทางเอกสารจะมีเวลาศึกษา ทำความเข้าใจโดยไม่ต้องรีบร้อน เอกสารแบบออกได้เป็นประเภทต่าง ๆ ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. ม.ป.ป.)

1.1 เอกสารหลักสูตร ได้แก่ คู่มือครู แผนการสอน
 1.2 เอกสารเสริมการเรียนรู้ ได้แก่ ชุดการเรียนรู้ บทเรียนสำเร็จรูป ใบงาน หนังสืออ่านประกอบ

1.3 เอกสารเผยแพร่วิชาการ

1.4 เอกสารเผยแพร่ข่าวเคลื่อนไหว

1.5 วารสารนิเทศ

เอกสารเหล่านี้สามารถใช้ในกรณีที่ผู้นิเทศภายนอกไม่สามารถออกไปได้ทำถึง เมื่อต้องการนิเทศเรื่องใด อย่างไร ก็ชี้แจงในลักษณะเป็นเอกสารส่งไปก็จะช่วยได้ แต่มีปัญหายู้งายคือ ผู้ผลิตเอกสารไม่สามารถผลิตให้เป็นที่น่าพอใจ เมื่อผู้รับการนิเทศไม่สนใจ การนิเทศวิธีนี้จึงไม่ได้ผลเท่าที่ควร (แสงจันทร์ อินทนนท์. 2532)

2. ชุดประกอบการสอน

การนิเทศภายนอกแบบนี้ เป็นการสร้างชุดประกอบการสอนเป็นสไลด์ เทป วีดิโอประกอบ เพื่อให้ผู้รับการนิเทศศึกษาด้วยตนเอง และใช้ในการประกอบการสอน

3. ศูนย์วิชาการ

เป็นการจัดตั้งแหล่งความรู้ เพื่อช่วยให้ครูได้มีโอกาสศึกษา ค้นคว้าความรู้ด้วยตนเอง การจัดทำแผนการตั้งศูนย์นี้ ศึกษาวิเคราะห์ภายนอกควรร่วมมือและส่งเสริมให้ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจัดตั้งศูนย์ทางวิชาการขึ้นให้เป็นไปในลักษณะของห้องสมุดเฉพาะ แสงจันทร์ อินทนนท์ (2532) เสนอแนะว่า การจัดทำศูนย์นี้อาจทำในลักษณะตั้งศูนย์แนะแนวการศึกษานอกโรงเรียน เป็นศูนย์ที่รวบรวมเอกสาร วัสดุ อุปกรณ์สื่อต่าง ๆ หุ่นจำลอง ฯลฯ และควรเป็นศูนย์ที่สามารถให้คำแนะนำแก่ผู้แสวงหาความรู้ได้

4. ชุดฝึกอบรม

เป็นชุดการให้ความรู้สำเร็จรูปในการฝึกอบรม ซึ่งประกอบด้วย เอกสาร คำแนะนำ คู่มือ แบบฝึกปฏิบัติ เทปบันทึกเสียง วีดิโอเทป แผนภูมิ แผนภาพ ภาพนิ่ง แผนการประเมินผล ผู้รับการนิเทศจะได้รับความรู้ ความเข้าใจในชุดฝึกอบรมนั้น ๆ สามารถนำไปใช้ในการสอน หรือปฏิบัติงาน การใช้ชุดฝึกอบรมการสอนแบบศูนย์การเรียนรู้ ชุดฝึกทำสื่ออุปกรณ์ต่าง ๆ

5. นิทรรศการ

เป็นสื่อประเภทหนึ่งที่ผู้นิเทศสามารถใช้ในเทศ เพื่อการสร้างสรรค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เมื่อผู้นิเทศได้พบเห็นงานของคณะครูที่มีลักษณะเป็นงานสร้างสรรค์ เช่น ด้านการผลิตอุปกรณ์การสอน การศึกษาทดลองวิธีสอนแบบต่าง ๆ ที่ใช้ได้ดี การคิดรูปแบบการสอนของกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ ผู้นิเทศรวบรวมวัสดุ สิ่งของ ผลงาน ข้อมูลดังกล่าวมาจัดแสดงในรูปนิทรรศการ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. ม.ป.ป.)

6. โสตทัศนูปกรณ์

คือ เครื่องมือที่ช่วยอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงาน และให้ความรู้ ช่วยในการจัดการเรียนการสอน ช่วยให้นักเรียนเข้าใจเรื่องต่าง ๆ ที่ต้องการได้เร็วขึ้น เช่น รูปภาพ แผนภูมิ หุ่นจำลอง เทปบันทึกเสียง ภาพยนตร์ วีดิโอ เป็นต้น สำหรับวีดิโอเทปเป็นอุปกรณ์ที่ช่วยให้ผู้รับการนิเทศได้อยู่ในบรรยากาศของเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่งที่ผู้นิเทศต้องการ เพราะภาพที่ปรากฏมีความเคลื่อนไหวเหมือนสถานการณ์จริงทุกประการ และสามารถนำเสียงที่เกิดขึ้นจริงมาประกอบได้ด้วย เครื่องมือชนิดนี้ช่วยให้การอธิบายด้านการจัดการเรียนการสอนแบบต่าง ๆ ได้ชัดเจน เสมือนได้ไปดูการสันทัดจริง ๆ ส่วนเทปบันทึกเสียง

ช่วยในการนำเสียงที่ต้องการมาถ่ายทอดได้ดี เช่น จะนิเทศวิธีการสัมภาษณ์พูดคุยกับชาวบ้าน ในการไปนิเทศที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน วิธีการพูดชักชวนให้ชาวบ้านมาร่วมในโครงการณรงค์เพื่อการรู้หนังสือแห่งชาติ ทำให้ผู้รับการนิเทศเข้าใจและนำวิธีการไปปฏิบัติได้ (แสงจันทร์ อินทนนท์. 2532)

7. การศึกษาข้อมูลทางไปรษณีย์

เป็นการให้ความรู้แก่บุคลากรในโรงเรียนที่ได้รับข่าวสาร ความรู้จากภายนอก นับว่าเป็นกระบวนการนิเทศที่สะดวก เพราะครูในโรงเรียนไม่ต้องเสียเวลาเดินทาง หรือใช้เวลาค้นหาความรู้ต่าง ๆ สื่อการเรียนทางไปรษณีย์นี้ ทำให้ครูได้เรียนรู้และศึกษาด้วยตนเอง อาทิ การเรียนจากมหาวิทยาลัยเปิด (เช่น มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช) การเขียน หรือขอข้อมูลอื่น ๆ จากแหล่งวิชาการต่าง ๆ ทางไปรษณีย์ เป็นต้น

บทบาทหน้าที่ของบุคลากรในการนิเทศการศึกษาระดับปฐมวัย

ปัจจุบันแนวความคิดเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษามีการพัฒนาไปอีกมาก บทบาทของผู้นิเทศจึงอาจเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ซึ่ง สงัด อุทรานันท์ (2530) แยกบทบาทหน้าที่ออกได้ดังนี้

1. บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารที่มีต่อการนิเทศการศึกษา

- 1) ต้องถือว่างานนิเทศการศึกษานั้นเป็นหน้าที่ของตน แต่การปฏิบัติงานนิเทศนั้น ผู้บริหารอาจดำเนินการเองหรือมอบหมายให้บุคคลอื่นทำหน้าที่แทน ก็ได้
- 2) ร่วมวางแผนการจัดการนิเทศการศึกษาร่วมกับผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศโดยอยู่ในฐานะประธานของคณะทำงานจะมีความเหมาะสมที่สุด
- 3) เป็นผู้ให้การสนับสนุนการดำเนินการนิเทศการศึกษา โดยการให้บริการ และสนับสนุนในด้านวัสดุอุปกรณ์ ตลอดจนสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ
- 4) สร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานนิเทศการศึกษา โดยการเยี่ยมเยียน ดูการทำงาน การสอน เพื่อแสดงความสนใจ หรือห่วงใยต่อคณะทำงาน รวมถึงการทำนุบำรุงขวัญ โดยการพิจารณาให้ความเห็นชอบเป็นกรณีพิเศษอีกด้วย

2. บทบาทหน้าที่ของศึกษานิเทศก์ในการจัดการนิเทศการศึกษา

- 1) ร่วมวางแผนในการปฏิบัติงานโดยมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการ ร่วมกำหนดจุดมุ่งหมาย และกำหนดทางเลือก รวมทั้งวางแผนทางในการปฏิบัติงาน
- 2) เป็นวิทยากรผู้ให้ความรู้ในสิ่งที่จะปฏิบัติ หากศึกษานิเทศก์ไม่มีความถนัดในเรื่องใด ก็เป็นหน้าที่ของศึกษานิเทศก์จะต้องแสวงหาวิทยากรจากแหล่งอื่นมาช่วยให้ความรู้แก่ผู้ปฏิบัติงาน
- 3) ดำเนินการนิเทศการปฏิบัติงานโดยการมีส่วนร่วมในการทำงาน ให้คำแนะนำ ปรีกษา ให้การช่วยเหลือ ช่วยแก้ไขจุดบกพร่อง และชี้แนะให้ผู้รับการนิเทศได้พัฒนาตนเอง
- 4) ทำการสร้างขวัญและให้กำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงาน เพื่อเป็นการกระตุ้นและสนับสนุนให้ผู้ปฏิบัติงานได้พัฒนาตนเองด้วยความมั่นใจ
- 5) ดำเนินการประเมินผลการจัดการนิเทศการศึกษาเพื่อหาทางปรับปรุงแก้ไขจุดบกพร่องต่าง ๆ หรือเพื่อหาทางยกระดับคุณภาพของผลการปฏิบัติงานให้สูงขึ้น

วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์ (2535) ได้กล่าวถึง บทบาทหน้าที่ของผู้นิเทศไว้ดังนี้

1. ศึกษานิเทศก์

เมื่อดูบทบาทและหน้าที่ด้านการนิเทศการศึกษา รวม ๆ แล้ว พอสรุปได้ดังนี้คือ

1.1 บทบาทหน้าที่ด้านการวางแผนการนิเทศ ศึกษานิเทศก์ทุกหน่วยและทุกคน มีหน้าที่ในการวางแผนในการปฏิบัติงานการนิเทศการศึกษา

1.2 การนิเทศสถานศึกษาด้านการบริหารโรงเรียน การจัดการเรียนการสอนและงานสนับสนุนการสอน (งานวัดผล แะแนว โสตฯ การเงิน) บทบาทและหน้าที่ด้านนี้ ศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ปฏิบัติได้มากที่สุด เพราะความรู้สึกรับรู้การนิเทศยอมรับผู้ให้การนิเทศมากกว่าสถานศึกษาอื่น ๆ

1.3 ด้านการเป็นวิทยากรประชุม อบรม และสัมมนา ศึกษานิเทศก์ทุกกรมได้ปฏิบัติบทบาทและหน้าที่นี้ค่อนข้างมาก เพราะกรม กองต่าง ๆ จะจัดโครงการและมอบหมายให้ปฏิบัติ ยกเว้นของกรมการฝึกหัดครู รู้สึกว่าทำได้น้อย เนื่องจากเหตุผลที่กล่าวมาแล้วในเรื่องการนิเทศสถานศึกษา

1.4 นิเทศการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการจัดการเรียนการสอน บทบาทและหน้าที่ของศึกษานิเทศก์ในเรื่องนี้คือจะต้องนิเทศให้ครูได้นำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการศึกษา เช่น นวัตกรรมและเทคโนโลยีเกี่ยวกับสื่อการสอน เกี่ยวกับเรื่องการสอน การประเมินผลการเรียน การใช้คอมพิวเตอร์ การพัฒนาองค์การ เป็นต้น

1.5 การส่งเสริมการนิเทศภายใน ปัจจุบันนี้ทิศทางการนิเทศการศึกษาในสถานศึกษาเปลี่ยนไป เพราะความจำกัดของหลายองค์ประกอบ เช่น ศึกษานิเทศก์มีน้อย งบประมาณน้อย จึงมีการส่งเสริมให้สถานศึกษาจัดการนิเทศภายใน โดยเน้นบทบาทหน้าที่ของศึกษานิเทศก์จากภายนอก ที่จะต้องพยายามกระตุ้นให้โรงเรียนดำเนินการในด้านนี้

1.6 การประสานงานวิชาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ศึกษานิเทศก์แต่ละกรมจำเป็นต้องประสานงานทางด้านวิชาการแต่ละระดับ บทบาทในด้านนี้นับว่าสำคัญมาก แต่เท่าที่ปฏิบัติในปัจจุบันบทบาทหน้าที่ในด้านนี้ค่อนข้างน้อย

1.7 การประเมินผลการนิเทศ คือ การได้ตรวจสอบดูว่าภายหลังที่ได้ปฏิบัติงานนิเทศไปแล้ว การปฏิบัติงานของครูมีการเปลี่ยนแปลงไปหรือไม่ บทบาทนี้แต่ละกรมยังมองไม่เห็นชัดเจน

1.8 วิจัยเพื่อพัฒนาการนิเทศบทบาทนี้นับว่าสำคัญยิ่ง แต่เท่าที่ศึกษาจะเห็นว่าไม่ค่อยมีงานประเภทนี้ปรากฏ ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ศึกษานิเทศก์ส่วนใหญ่ยังขาดทักษะในการวิจัย หรือมองเห็นว่าการวิจัยนั้นทำยาก มีกระบวนการมากมาย จึงคิดว่าลำบากในการทำวิจัย

2. ผู้บริหารโรงเรียน

จากการศึกษาแนวคิด หลักทฤษฎีของนักการศึกษาหลายท่านเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารในด้านการนิเทศการศึกษา รายงานผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง พอสรุปบทบาทและหน้าที่ของผู้บริหารได้ ดังนี้

2.1 ช่วยครูแต่ละคนในการเรียนการสอนให้ได้ผลดี ช่วยแก้ปัญหาในด้านการสอน และปัญหาส่วนตัว

2.2 เป็นผู้ประสานงานบริการแก่ครูทุกคนในด้านวิธีและปัญหาส่วนตัว

2.3 ทำหน้าที่เป็นวิทยากรที่ดีของครูทุกโอกาส คือ สามารถให้คำปรึกษา และแนะนำชี้แจง ชี้แนะวิทยาการที่เหมาะสมให้แก่ครู

2.4 ประเมินผลการเรียนการสอนและโปรแกรมต่าง ๆ ของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพที่สุดเท่าที่จะทำได้

2.5 สร้างขวัญของครูให้อยู่ในสภาพสูง

2.6 ส่งเสริมสนับสนุนและพัฒนาวิชาชีพของครูให้ก้าวหน้า

ในปัจจุบันนี้ บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนนั้นถือว่าเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในการนิเทศภายในโรงเรียน เพราะในการทำหน้าที่นี้เทศนั้น ผู้บริหารต้องเป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการนิเทศการปฏิบัติงานสัมพันธ์กับครูภายในโรงเรียนเป็นอย่างดี รู้จักสร้างระบบการนิเทศภายในโรงเรียน มอบหมายงานให้ถูกต้องกับลักษณะของคน

3. หัวหน้าหมวดวิชาหรือหัวหน้ากลุ่มประสบการณ์ระดับปฐมวัย

หัวหน้าหมวด หัวหน้ากลุ่มประสบการณ์ระดับปฐมวัยก็ถือว่าเป็นผู้ทำหน้าที่นี้เทศด้วย เพราะจะเป็นผู้คุ้นเคยหรือมีสัมพันธ์ภาพกันหมวดวิชา หรือกลุ่มประสบการณ์ บทบาท และหน้าที่ก็มีหลายประการ เช่น การสนับสนุนให้มีโปรแกรมการสอน จัดตัวอย่างที่ดีในการสอน หาข้อมูล และวัสดุอุปกรณ์ที่จะนำมาปรับปรุงการสอนให้ดีขึ้น สร้างขวัญและกำลังใจ

เพื่อให้ครูทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ จัดให้ครูพบปะกันเป็นประจำ เพื่อรับทราบปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน เข้าไปเยี่ยมห้องเรียน ทำงานร่วมกันกับครู และนำแหล่งความรู้เฉพาะสาขาวิชามาให้ครูในหมวดวิชาของตน สนับสนุนให้ครูมีผลงานในการค้นคว้าวิจัย (สันต์ ธรรมบำรุง, 2526)

4. ครูผู้สอนที่ได้รับมอบหมาย

ครูผู้สอนจะทำการนิเทศเพื่อนครูด้วยกัน และเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน การที่เป็นเพื่อนร่วมอาชีพเดียวกัน อาจจะทำให้ครูรู้สึกสบายใจขึ้นที่จะรับการนิเทศ เพราะเมื่อมีอาชีพอะไรก็ตามอาจจะปรึกษากันได้ทันทีโดยไม่รู้สึกว่าการถูกบีบบังคับ

สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ (2538) กล่าวว่า บทบาทและหน้าที่ของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศภายในสถานศึกษาปฐมวัย มีดังนี้

1. บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศภายในสถานศึกษาปฐมวัย ประกอบด้วย กลุ่มบุคคลใหญ่ ๆ 2 กลุ่ม คือ

1.1 ผู้ทำการนิเทศ ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน อาจารย์ใหญ่ ครูใหญ่ ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ หรือผู้ช่วยครูใหญ่ ครูวิชาการฝ่ายปฐมวัย ครูหัวหน้าระดับชั้นปฐมวัย

1.2 ผู้รับการนิเทศ ประกอบด้วย อาจารย์ ครูประจำชั้น ครูพี่เลี้ยง (ครูผู้ช่วย) และพี่เลี้ยง

2. บทบาทและหน้าที่ของผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศภายในสถานศึกษา

การนิเทศภายในสถานศึกษาปฐมวัยจะประสบความสำเร็จได้นั้น ต้องอาศัยทั้งผู้นิเทศ และผู้รับการนิเทศเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเป็นอย่างดี จึงทำให้กระบวนการนิเทศในสถานศึกษาปฐมวัยเป็นไปอย่างดี

2.1 บทบาทและหน้าที่ของผู้นิเทศ ในด้านนี้มีนักการศึกษาได้เสนอแนวทางที่เป็นบทบาทและหน้าที่ของผู้บริหารที่ทำหน้าที่นี้เทศได้ ดังนี้

1) ทางด้านวิชาการ

ให้การส่งเสริมและคำปรึกษาแก่ครูในสถานศึกษาของตนเกี่ยวกับเรื่องการทำ ความเข้าใจในแนวการจัดประสบการณ์ การใช้แผนการสอน การจัดทำกิจกรรมการเรียนการสอน การใช้สื่อ อุปกรณ์ การจัดสภาพแวดล้อมภายใน ภายนอก และประเมินผล นอกจากนี้ ควรส่งเสริมและกระตุ้นให้ครูใฝ่หาความรู้ใหม่ ๆ ทางด้านเทคโนโลยีที่ใช้ในการเรียนการสอน

2) ทางด้านการบริหาร

ควรส่งเสริมและเพิ่มงบประมาณที่ใช้ในการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน อาทิ เช่น งบประมาณทางด้านเอกสาร คู่มือครู สื่อการเรียน เทคโนโลยี การส่งครูเข้ารับการอบรม การประชุม สัมมนาภายในโรงเรียน และทำหน้าที่ประสานงานกับคณะครูในโรงเรียนทางด้านการนิเทศ เพื่อให้เกิดความ ร่วมมือจากหลายฝ่าย อีกทั้งประสานสัมพันธ์ให้ความรู้กับผู้ปกครองเกี่ยวกับเรื่องการเรียนการสอนในระดับ ปฐมวัย

2.2 บทบาทและหน้าที่ของผู้รับการนิเทศ เสนอบทบาทของผู้รับการนิเทศ ดังนี้คือ

- 1) ร่วมวิเคราะห์ปัญหาที่กำลังเผชิญอยู่และเรียงลำดับความสำคัญของปัญหาจาก มากไปน้อย
- 2) วางแผนร่วมกับผู้นิเทศในอันที่จะหาทางแก้ไขปัญหานั้น ๆ ทำโครงการเพื่อแก้ไข ปัญหา
- 3) ลงมือปฏิบัติหรือดำเนินการตามโครงการตามข้อ 2 หลังจากได้รับความรู้ความ เข้าใจแล้ว
- 4) ขอความสนับสนุนหรือคำปรึกษาหารือจากผู้นิเทศและผู้บริหารในกรณีที่มีปัญหา ระหว่างดำเนินการ

สำหรับครูในระดับปฐมวัยที่ได้รับการนิเทศ ควรปฏิบัติตนดังนี้คือ

- 1) มีใจกว้าง ยอมรับบทบาทของตนเอง และบทบาทของผู้บริหาร หรือผู้ทำการ นิเทศ โดยให้ความเชื่อถือ ยอมรับความจริง และเหตุผล ไม่ยึดถือความคิดของตนเองเป็นใหญ่ และพร้อมที่ ปรับปรุงแก้ไข
- 2) วิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้น ปัญหาใดควรเร่งรีบแก้ไขด่วน
- 3) ให้ความร่วมมือในการประชุมทุกครั้ง และเข้าหาผู้บริหารปรึกษาหารือเกี่ยวกับ งานด้านวิชาการ และปัญหาอื่น ๆ ที่ประสบ
- 4) ปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายด้วยความรัก
- 5) ประสานงานกับผู้นิเทศอย่างต่อเนื่อง
- 6) ร่วมประเมินผลการนิเทศ เมื่อปฏิบัติโครงการนิเทศสิ้นสุด
- 7) ให้ความร่วมมือติดต่อประสานสัมพันธ์กับผู้ปกครองในด้านเกี่ยวกับตัวเด็กและ การเรียนการสอน

จากแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของผู้นิเทศ ตามทรรศนะของนักการศึกษาต่าง ๆ พอสรุปได้ว่า ผู้ นิเทศมีบทบาทเป็นผู้นำทางวิชาการที่คอยให้การสนับสนุน ช่วยเหลือ กระตุ้น ส่งเสริม และมีส่วนร่วมในการ พัฒนาการเรียนการสอน มีบทบาทในฐานะที่ปรึกษา เป็นผู้วัดและประเมินผลการศึกษา นอกจากนี้ ยังมีบท บทบาทเป็นผู้ประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ

การนิเทศการศึกษาในอนาคต

ในปัจจุบันมีการพูดถึงแนวโน้มของสิ่งต่าง ๆ ในอนาคตอยู่มากเหมือนกัน เช่น การบริหารแบบอนาคตนิยม เป็นต้น นักการศึกษาหลายท่านก็ได้ให้ข้อคิดต่าง ๆ เกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาในอนาคต เช่น Wiles (1975) ได้กล่าวถึงสาเหตุที่ทำให้มีการนิเทศการศึกษาในอนาคตนั้นขึ้นอยู่กับสมมติฐานต่าง ๆ ดังนี้ คือ (อ้างจาก วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์. 2535)

1. สมมติฐานเกี่ยวกับอนาคตโดยธรรมชาติของครู โดยเชื่อว่า ครูมีความต้องการขั้นพื้นฐานทางด้านร่างกาย สังคม จิตวิทยา และต้องการให้ความต้องการของตนได้รับความสำเร็จ

2. สมมติฐานเกี่ยวกับการเรียนการสอนในอนาคต โดยเชื่อว่า การเรียนการสอนในอนาคตต้องอาศัยหลักจิตวิทยา เทคโนโลยี และความมีวินัยในตนเอง โรงเรียนยังเป็นแหล่งถ่ายทอดมรดกทางการสังคม

3. สมมติฐานเกี่ยวกับอนาคตขององค์การทางการศึกษา โดยเชื่อว่า องค์การทางการศึกษาจะเป็นระบบเปิดมากกว่าที่เป็นอยู่ ครูต้องเปลี่ยนแปลงการสอนของตนให้เหมาะสมกับทักษะใหม่ในอนาคต

ผู้ที่ทำหน้าที่ทางการนิเทศการศึกษาระดับปฐมวัย ควรมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

1. มีความเข้าใจพื้นฐานทางด้านจิตวิทยาและความจำเป็นของสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้

2. มีความสามารถพิเศษ

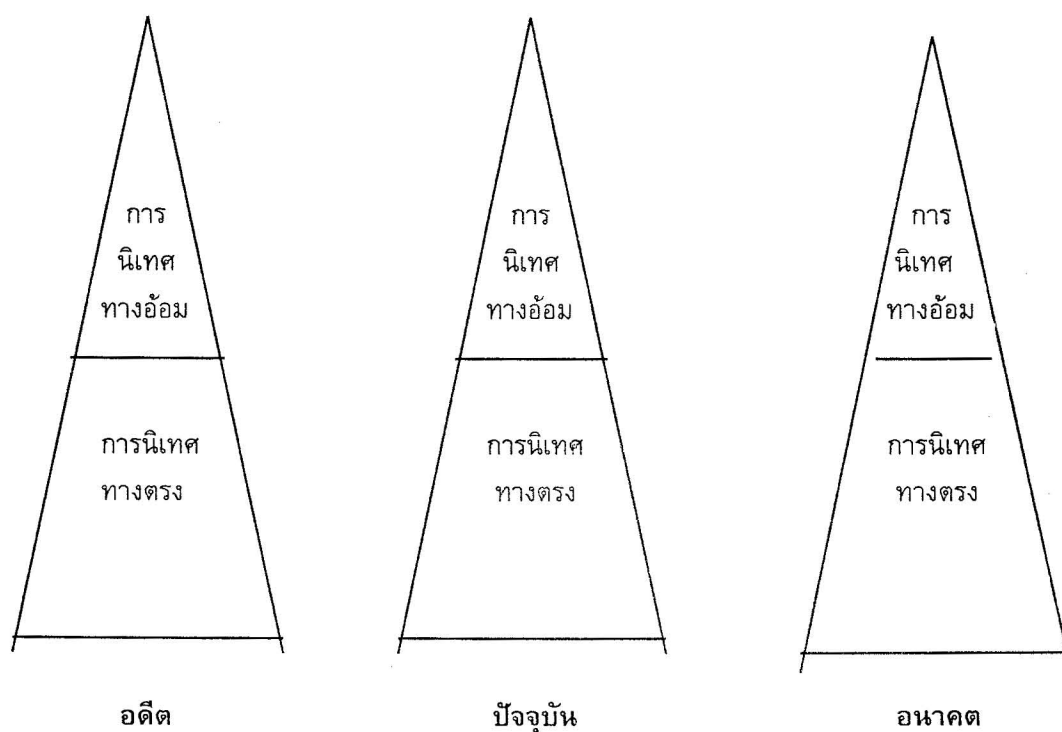
3. มีทักษะในการเป็นผู้นำ

จากการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลทั้งในอดีตและปัจจุบันเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษา ตลอดถึงสภาพการศึกษาซึ่งมีอิทธิพลต่อการจัดการนิเทศโดยตรง ได้เสนอแนวโน้ม รูปแบบกระบวนการ และวิธีการนิเทศการศึกษาในอนาคตไว้ ดังนี้ (วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์. 2535)

รูปแบบการนิเทศการศึกษา

รูปแบบการนิเทศการศึกษา วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์ (2535) ได้กล่าวไว้สรุปได้ว่า รูปแบบการนิเทศการศึกษาในอนาคตจะเป็นการนิเทศทางอ้อม คือ นิเทศโดยใช้สื่อ (Media) เช่น เอกสาร วิทยุ โทรทัศน์ ฯลฯ มากกว่าการนิเทศทางตรงที่ศึกษานิเทศก์ไปพบปะกับครูด้วยตนเอง ทั้งนี้เพราะจำนวนครูมีมาก ความรู้ของครูก็สูงขึ้น เทคโนโลยีแพร่หลายมากขึ้น การนำความรู้ไปให้ครูโดยตรงจึงไม่ทันกับการแพร่ของข่าวสาร และการกระทำไม่ได้ทั่วถึง

หากจะเปรียบเทียบรูปแบบของการนิเทศในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต อาจดูได้จาก Diagram ดังนี้

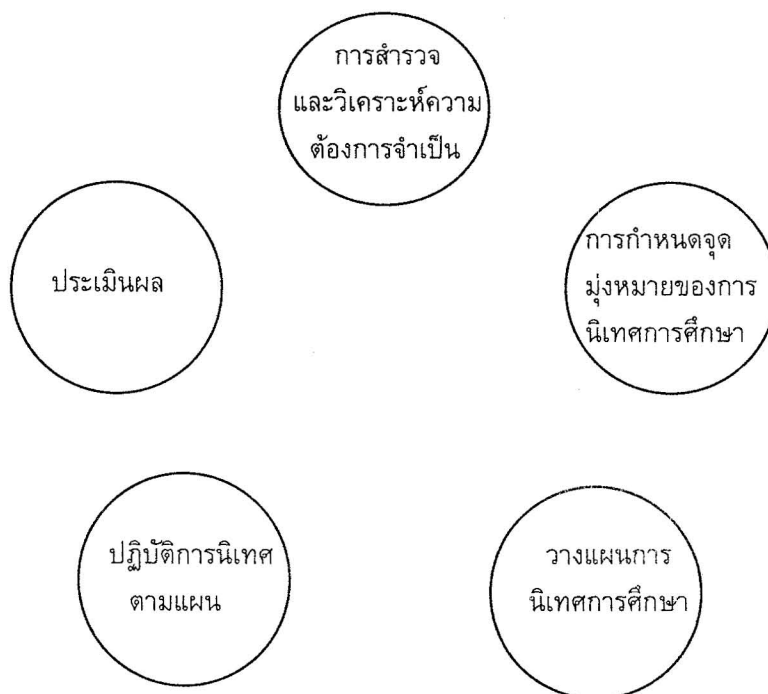
ภาพประกอบ 5 แสดงรูปแบบการนิเทศการศึกษา

จากภาพจะพบว่า ในอนาคตรูปแบบการนิเทศการศึกษาจะเป็นการนิเทศทางอ้อมมากกว่าทางตรง โดยการนิเทศทางตรงจะยังคงใช้อยู่ แต่ลดน้อยลงมากเมื่อเปรียบเทียบกับอดีต

กระบวนการนิเทศการศึกษาในอนาคต

กระบวนการนิเทศในอนาคตนั้น มี 5 ขั้นตอน ดังนี้ (วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์. 2535)

1. ขั้นสำรวจและวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น (Need Assessment) โดยการสำรวจปัญหาของโรงเรียน วิเคราะห์ภารกิจของโรงเรียน เพื่อนำไปสู่การตั้งจุดมุ่งหมายในการนิเทศการศึกษา
2. ขั้นกำหนดจุดมุ่งหมายของการนิเทศศึกษากำหนดโดยคำนึงถึงความต้องการจำเป็นที่วิเคราะห์ได้
3. ขั้นการวางแผนและโครงการนิเทศการศึกษา ต้องใช้วิธีการ และขั้นตอนของการวางแผนที่รัดกุม เพื่อให้ได้แผนงานและโครงการที่จะใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงาน
4. ขั้นปฏิบัติการนิเทศตามแผน ขั้นนี้จะมีการจัดทำโครงการย่อย ตามทางเลือกที่กำหนดไว้ในแผน แล้วปฏิบัติตามโครงการเหล่านั้น
5. ขั้นประเมินผล จะต้องประเมินโดยยึดจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในขั้นที่ 2 อาจประเมินทั้งขณะปฏิบัติงาน และเมื่อเสร็จสิ้นการปฏิบัติงานตามแผน

ภาพประกอบ 6 แสดงกระบวนการนิเทศการศึกษาในอนาคต

วิธีการนิเทศ

วิธีการนิเทศการศึกษาในอนาคต จะดำเนินการใน 3 ลักษณะ คือ

1. วิธีการนิเทศด้วยตนเอง

ซึ่งผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันโดยตรง ส่วนเทคนิคการนิเทศอาจใช้การประชุม อบรม สัมมนา สาธิต ฯลฯ ขึ้นอยู่กับความเหมาะสม

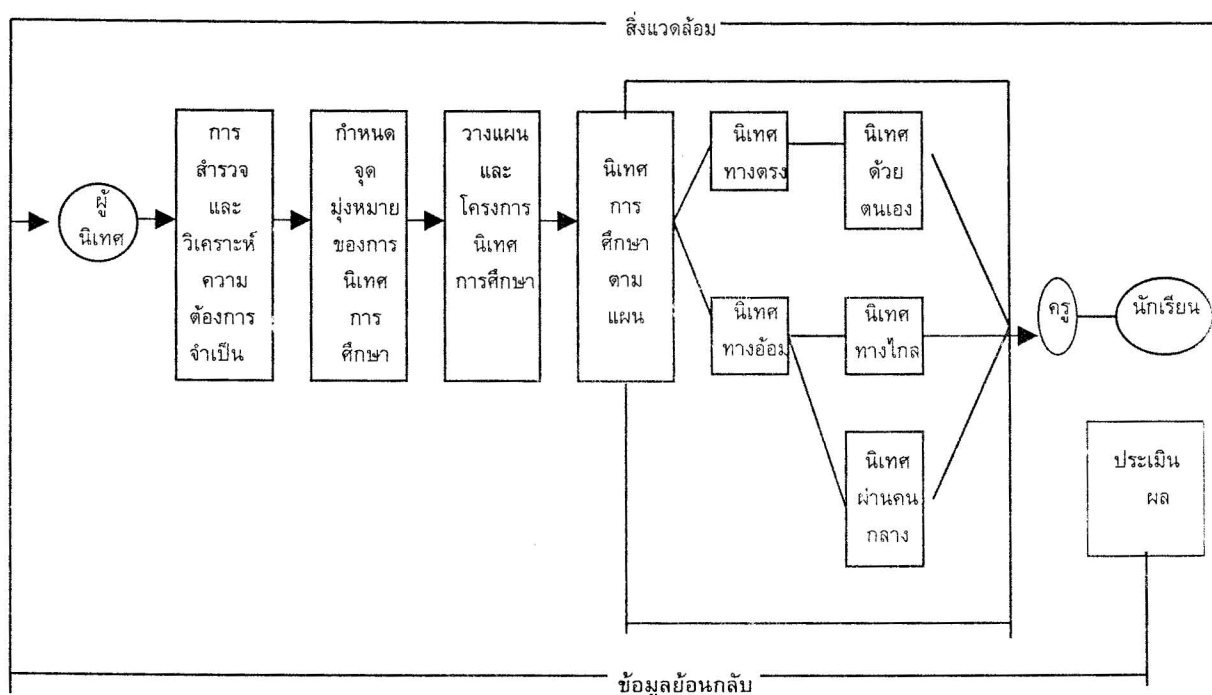
2. การนิเทศทางไกล

เป็นการนิเทศที่ใช้สื่อต่าง ๆ เช่น สิ่งตีพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ วีดีโอเทป สไลด์ ภาพยนต์ เป็นต้น

3. การนิเทศผ่านคนกลาง

เป็นการนิเทศการศึกษาที่ผู้นิเทศจัดกระทำโดยผ่านบุคคลอื่น เช่น ผู้นิเทศนิเทศบริหาร หัวหน้าหมวด แล้วให้บุคคลเหล่านั้นนิเทศครูในโรงเรียนของตนต่อไป

จากเรื่องรูปแบบ กระบวนการ และวิธีการนิเทศการศึกษาที่กล่าวมาแล้วข้างต้น สามารถสรุปด้วยรูปแบบของการจัดการนิเทศการศึกษาในอนาคตได้ ดังนี้

ภาพประกอบ 7 แสดงรูปแบบของการจัดการ

การนิเทศการศึกษาของไทยในอนาคต

จากรูปแสดงให้เห็นว่า ผู้นิเทศในทศวรรษหน้านั้นต้องทำงานอย่างมีระบบ ขั้นตอน หรือที่เรียกว่า กระบวนการนิเทศการศึกษา และในการดำเนินการนิเทศนั้น ผู้นิเทศต้องเลือกรูปแบบที่จะทำการนิเทศว่า จะใช้การนิเทศทางตรงหรือทางอ้อม หรือทั้งสองวิธี นอกจากนี้พิจารณาว่าวิธีการใด เทคนิคใด จึงจะเหมาะสม และเกิดประโยชน์สูงสุด

ในทางปฏิบัติไม่จำเป็นต้องดำเนินทุกขั้นตอน หากขั้นตอนใดได้ดำเนินไปแล้ว ก็เริ่มขั้นตอนใหม่ได้เลย เช่น หากมีข้อมูลจากการสำรวจและวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นแล้ว ก็กำหนดจุดมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษาได้เลย อนึ่ง ผู้นิเทศและครูอาจทำงานร่วมกันในขั้นตอนต่าง ๆ ก็ได้

การนิเทศกับการเปลี่ยนแปลงการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย

ทิศทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของประเทศไทย รัฐได้พยายามส่งเสริมให้มีระบบการประกันคุณภาพเกิดขึ้นในหน่วยงานที่มีหน้าที่จัดการศึกษา โดยเฉพาะในสถานศึกษาทุกระดับ ดังจะเห็นได้จากนโยบายและมาตรการของหน่วยงานต่าง ๆ ที่กำหนดนโยบายในเรื่องนี้ไว้อย่างชัดเจน ด้วยต้องการให้เป็นเครื่องมือในการรักษาคุณภาพให้ได้มาตรฐานการศึกษาชาติ

การประกันคุณภาพการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ

กระทรวงศึกษาธิการได้จัดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาการศึกษาไทยให้มีมาตรฐานเป็นเลิศ หลักการสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษา กำหนดไว้เป็น 3 ข้อ คือ

1. รัฐกระจายอำนาจในการกำหนดนโยบายการบริหาร งานวิชาการ งบประมาณ บุคลากร และทรัพยากรให้จังหวัด และสถานศึกษาทุกระดับ และทุกประเภท
2. รัฐสนับสนุนให้ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน องค์กรปกครองท้องถิ่น ได้มีส่วนร่วมรับผิดชอบในการจัดการศึกษา
3. โรงเรียนต้องแสดงภาระหน้าที่ความรับผิดชอบต่อ
 - นักเรียนและผู้ปกครอง
 - มาตรฐานที่กำหนด
 - ผู้รับผิดชอบการจัดการศึกษา

กระบวนการดำเนินงานที่เป็นกลไกสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วย การดำเนินงาน 3 ประการ คือ

1. การควบคุมคุณภาพการศึกษา คือ กระบวนการหรือแนวปฏิบัติที่นำการศึกษาเข้าสู่คุณภาพ ประกอบด้วย

1.1 การกำหนดมาตรฐาน ด้านผลผลิต ปัจจัย และกระบวนการ

1.2 การพัฒนาเข้าสู่มาตรฐาน หมายถึง การพัฒนาปัจจัยทางการศึกษาต่าง ๆ ได้แก่ การพัฒนาครูผู้สอน ผู้บริหารสถานศึกษา ศิษยานุศิษย์ และผู้บริหารทางการศึกษา และการสนับสนุนปัจจัยที่ส่งเสริมการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

2. การตรวจสอบและแทรกแซงคุณภาพการศึกษา คือ กระบวนการหรือแนวปฏิบัติในการดำเนินงานเพื่อการปรับปรุงคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วย

2.1 การประเมินความก้าวหน้าของโรงเรียนและการจัดทำรายงานของโรงเรียนต่อประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีลักษณะเป็นการติดตามและตรวจสอบของโรงเรียน

2.2 การติดตามและตรวจสอบของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2.3 มาตรการปรับปรุงคุณภาพโรงเรียนที่มีคุณภาพไม่ถึงเกณฑ์มาตรฐานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3. การประเมินคุณภาพการศึกษา คือ กระบวนการหรือแนวปฏิบัติในการตรวจสอบคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานที่กำหนด ประกอบด้วย

3.1 การทบทวนคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน

3.2 การประเมินเพื่อรับรองมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน

3.3 การประเมินผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในภาพรวมหรือการประเมินคุณภาพการศึกษา

การดำเนินงานดังกล่าวนี้ กระทรวงศึกษาธิการได้กระจายอำนาจไปยังกรมต่าง ๆ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในฐานะหน่วยงานที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงได้ดำเนินการในเรื่องของการประกันคุณภาพการศึกษาโดยกำหนดเป็นนโยบายหนึ่งในแผนพัฒนาการศึกษามหภาคที่ 8 พุทธศักราช 2540 - 2544

หลักการ นโยบาย มาตรการ และเป้าหมาย

1. หลักการ

การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ยึดหลักการสำคัญ 2 ประการคือ

- 1) สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระจายอำนาจในการบริหารงานพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ
- 2) ให้คณะกรรมการตามกฎหมาย (กปช. กปจ. กปอ.) ผู้ปกครอง และชุมชน มีส่วนร่วมรับผิดชอบในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

2. นโยบาย

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาไว้ ดังนี้

- 1) จัดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อให้ทุกโรงเรียนมีมาตรฐานคุณภาพการศึกษาเท่าเทียมกัน
- 2) ส่งเสริมให้มีความร่วมมือระหว่างหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ในกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อสร้างจิตสำนึกในบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบต่อการจัดการศึกษา
- 3) สร้างความสมดุลให้เกิดขึ้นระหว่างเสรีภาพในการดำเนินการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานของส่วนภูมิภาค กับกรอบการดำเนินงานที่ส่วนกลางกำหนด
- 4) พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

3. มาตรการ

เพื่อให้นโยบายบรรลุความสำเร็จรูปธรรม สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ จึงกำหนดมาตรการไว้ดังนี้

- 1) พัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งประกอบด้วย กลไกของระบบ การควบคุมคุณภาพ ระบบการตรวจสอบและพัฒนา และระบบการประเมินคุณภาพ
- 2) ในปีการศึกษา 2541 ให้ทุกโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เริ่มกระบวนการที่จะเข้าสู่ระบบการประกันคุณภาพการศึกษา
- 3) จัดตั้งองค์กรรับผิดชอบดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในระบบเครือข่ายจาก กรม จังหวัด อำเภอ และโรงเรียน โดยโครงสร้างขององค์กรประกอบด้วย ข้าราชการในสังกัด ข้าราชการนอกสังกัด ผู้ปกครอง และประชาชนในชุมชน
- 4) พัฒนามาตรฐานการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ประถมศึกษา และมัธยมศึกษาตอนต้น รวมทั้งคู่มือและเครื่องมือที่จะนำไปใช้ในระบบประกันคุณภาพการศึกษา โดยให้ส่วนภูมิภาคปรับขยายจากกรอบของส่วนกลางได้
- 5) พัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องเพื่อร่วมดำเนินงาน
- 6) จัดให้มีการประเมินคุณภาพทั้งระบบ เพื่อการรับรองมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน 2 ครั้ง/ปี และมีการปรับปรุง พัฒนามาตรฐานในทุก 5 ปี หรือ 1 ครั้ง ในช่วงแผนพัฒนาการศึกษา 6 ปี

4. เป้าหมาย

1) ในปี พ.ศ. 2541 บุคลากรทุกระดับมีความรู้ ความเข้าใจในกระบวนการประกันคุณภาพ และสามารถดำเนินการตามนโยบายได้

2) ในปีการศึกษา 2542 ทุกโรงเรียนมีกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษา

3) โรงเรียนที่ได้คุณภาพตามกรอบมาตรฐานของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในช่วงแผนพัฒนาฯ ระยะที่ 8 และ 9

สรุป

จากเป้าหมายนักเรียนระดับปฐมวัยทุกคนมีพัฒนาการทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ จิตใจ และสังคม ตามเกณฑ์ และมีความพร้อมในการเข้าเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศการศึกษาระดับปฐมวัย

งานวิจัยในประเทศ

ในปี พ.ศ. 2527 น้อมศรี เคท และคนอื่น (2527 : 88) ได้วิจัยเพื่อศึกษารูปแบบการนิเทศการศึกษาชั้นเด็กเล็กในโรงเรียนประถมศึกษา โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม คือ ครูผู้สอนชั้นเด็กเล็ก จำนวน 47 คน และผู้นิเทศ จำนวน 158 คน ซึ่งมีทั้งระดับจังหวัด อำเภอ และโรงเรียน โดยมีจุดประสงค์เพื่อสร้างรูปแบบการนิเทศในชั้นเด็กเล็ก ผลปรากฏว่า กิจกรรมการนิเทศที่มีประโยชน์มากที่สุด คือ การพบปะสนทนา การเยี่ยมชั้นเรียน การสังเกต การสอน การปรึกษาหารือ การประชุมครู การประชุมเชิงปฏิบัติการ การพาครูไปเยี่ยมชั้นเด็กเล็กที่โรงเรียนอื่น การชม การสาธิตการสอนตามลำดับ และเห็นว่า การนิเทศมีความสำคัญมากและเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงการเรียนการสอน

ในปี พ.ศ. 2530 จารุณี บุญคง (2530 : บทคัดย่อ) ศึกษาความต้องการด้านนิเทศการสอนในชั้นเด็กเล็กของครูโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตการศึกษา 7 พบว่า ครูสอนชั้นเด็กเล็กมีความต้องการการนิเทศการสอนชั้นเด็กเล็กอยู่ในระดับมากทุกด้าน ทั้งด้านการผลิตสื่อการเรียนการสอน กิจกรรมการเรียนการสอน หลักสูตร และการวัดและประเมินผล

ในปี พ.ศ. 2531 ทศนีย์ เอี่ยมละออ (2531 : บทคัดย่อ) ศึกษาความต้องการการนิเทศการจัดการเรียนการสอนชั้นเด็กเล็กในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด เขตการศึกษา 6 พบว่า ครูผู้สอนชั้นเด็กเล็กต้องการการนิเทศ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในด้านเอกสารประกอบการสอน กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลการเรียนการสอนในระดับมาก

ในปีเดียวกัน สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2531 : 25 - 26) ได้สรุปผลงานวิจัยทางการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศการศึกษาระดับปฐมวัยไว้ ดังนี้

1. ผู้บริหารและครูผู้สอนยังมีความเข้าใจไม่ตรงกันเกี่ยวกับปรัชญาการศึกษาระดับปฐมวัย
2. ครูผู้สอนระดับปฐมวัยยังต้องการการนิเทศอยู่ในระดับสูง

ปี พ.ศ. 2532 พิชัย ปานยิ้ม (2532 : บทคัดย่อ) ศึกษาการปฏิบัติงานและปัญหาการนิเทศการศึกษาระดับปฐมวัยของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดตาก พบว่า ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานนิเทศการศึกษา คือ ขาดแคลนบุคลากร ขาดงบประมาณ ขาดเครื่องมือที่มีคุณภาพ โรงเรียนไม่มีโอกาสกำหนดวิธีการประเมิน และขาดการติดตามผลการประเมิน

ปี พ.ศ. 2533 เลิศลักษณ์ สุขแก้ว (2533 : บทคัดย่อ) ศึกษาการปฏิบัติงานด้านการนิเทศการศึกษา ขาดผู้บริหารโรงเรียนในโครงการอนุบาลชนบท ของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด เขตการศึกษา 2 พบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานการนิเทศการศึกษาส่วนใหญ่มีปัญหาด้านงบประมาณในการจัดทำเอกสาร และผลิตสื่อเพิ่มเติม ขาดเครื่องมือที่มีคุณภาพในการประเมินผลงาน

ในปี พ.ศ. 2538 สำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร (2538 : 63) ได้ทำการประเมินโครงการจัดทำการศึกษาในระดับปฐมวัยเต็มรูปแบบ พบว่า การดำเนินงานในระดับปฐมวัยดำเนินการด้านควบคุม กำกับและนิเทศติดตามผลการดำเนินงาน โรงเรียนยังปฏิบัติได้น้อยมาก โรงเรียนไม่ได้จัดทำแผนปฏิบัติการนิเทศ ขาดการนิเทศเป็นระบบต่อเนื่อง ผู้นิเทศขาดความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ในการนิเทศ ขาดเอกสารค้นคว้าเกี่ยวกับแนวการดำเนินงานการนิเทศในโรงเรียนระดับปฐมวัย และขาดการส่งเสริมให้ครูได้ประเมิน และพัฒนาตนเอง

จากการศึกษาผลงานวิจัยเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาระดับปฐมวัย สรุปได้ว่า การนิเทศการศึกษาระดับปฐมวัยยังประสบกับปัญหา ทั้งด้านการวางแผน ขาดการนิเทศอย่างเป็นระบบต่อเนื่อง ผู้นิเทศขาดทักษะและความรู้ ประสบการณ์ในการนิเทศ ขาดเอกสารคู่มือ ขาดการสนับสนุนให้ครูประเมินตนเอง ครูผู้สอนส่วนใหญ่ยังต้องการการนิเทศทางวิชาการอยู่มาก

งานวิจัยในต่างประเทศ

เทรนเนโพล (Trennepohl, 1958 : 952) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความช่วยเหลือในการนิเทศการศึกษาตามความต้องการของครูใหม่ในโรงเรียนประถมศึกษาในรัฐแคนซัส สหรัฐอเมริกา ในปี 1953 - 1956 พบว่า ครูต้องการความช่วยเหลือในการนิเทศการศึกษามากขึ้น ครูได้รับการช่วยเหลือจากศึกษานิเทศก์มากที่สุดในเรื่องความเข้าใจในสภาพชุมชน และการพัฒนามนุษย์สัมพันธ์ทางอาชีพ แต่ได้รับความช่วยเหลือน้อยที่สุดในเรื่องความรับผิดชอบที่มีต่อชั้นเรียน

การปฐมนิเทศเกี่ยวกับเรื่องระบบโรงเรียน สิ่งที่ครูต้องการความช่วยเหลือมากที่สุด แต่ได้รับน้อยที่สุดคือ การวางแผนในการสอนเด็กที่เรียนอ่อนและที่เรียนเก่ง สำหรับรูปแบบกิจกรรมการนิเทศที่ผู้นิเทศใช้มากที่สุดคือ การประชุมก่อนเปิดเรียน การปรึกษาหารือเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม การประชุมครู การจัดทำคู่มือและเอกสารต่าง ๆ ส่วนรูปแบบกิจกรรมการนิเทศการศึกษาที่ครูและศึกษานิเทศก์ต้องการมากแต่ใช้น้อยก็คือ การสังเกตการสอน การประชุมปฏิบัติการ การพบปะเยี่ยมเยียนครูระหว่างโรงเรียน และการสาธิตการสอน ในปี ค.ศ. 1982 แคมเบล (Campbell, 1982) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการสร้างรูปแบบการนิเทศการศึกษาที่จะช่วยพัฒนาความก้าวหน้าทางวิชาชีพครูในระดับปฐมวัยในสหรัฐอเมริกา ซึ่งมีวัตถุประสงค์ที่จะพัฒนารูปแบบการนิเทศการศึกษาที่สนองตอบต่อสภาพท้องถิ่น ความต้องการและปัญหาของการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัยของชุมชนกลุ่มหนึ่งในสังคมอเมริกัน แคมเบลได้นำผลการวิจัยไปใช้ในการพัฒนารูปแบบการนิเทศการศึกษาและใช้เป็นเครื่องมือส่งเสริมคุณภาพการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัย เนื้อหาเกี่ยวกับการวิจัยประกอบด้วย ลักษณะของการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัย รูปแบบกิจกรรมการนิเทศ และการฝึกความมีมนุษยสัมพันธ์ ซึ่งรูปแบบกิจกรรมการนิเทศนี้ ได้รวมเอาส่วนสำคัญในการนิเทศทั่ว ๆ ไป มาเป็นองค์ประกอบ เพื่อให้ได้ ซึ่งประสิทธิผลในการแก้ปัญหาที่แตกต่างกัน เช่น การให้คำปรึกษาหารือ การสังเกต และการวิเคราะห์พฤติกรรมการสอนของครู การแก้ปัญหาขององค์การร่วมมือ และคุณค่าแห่งทรัพยากรบุคคล

สรุปได้ว่า การนิเทศการศึกษาระดับปฐมวัย มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาครูและคุณภาพการศึกษาในระดับปฐมวัย สำหรับกิจกรรมที่ใช้ในการนิเทศนั้นมีหลายลักษณะ เช่น การพบปะสนทนา การสาธิตการสอน การให้คำปรึกษาหารือ การใช้ชุดการสอน การใช้เทปโทรทัศน์ ฯลฯ ซึ่งผู้นิเทศสามารถเลือกใช้ได้ตามความเหมาะสมของแต่ละพื้นที่ เพื่อให้การนิเทศบรรลุเป้าหมายที่วางไว้

การวิจัยด้วยเทคนิคเดลฟาย

การวิจัยแบบเทคนิคเดลฟาย เป็นวิธีการวิจัยที่อาศัยความคิดเห็น และการหยั่งรู้ของผู้เชี่ยวชาญ โดยใช้กระบวนการที่เป็นระบบในการหาข้อสรุปความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญในเรื่องเกี่ยวกับความน่าจะเป็นในอนาคต ซึ่งอยู่บนพื้นฐานความเชื่อที่ว่า อนาคตเป็นเรื่องที่มีมนุษย์สามารถทำการศึกษาได้อย่างเป็นระบบ สามารถควบคุม และสร้างอนาคตได้ โดยมีความเชื่อเกี่ยวกับอนาคตซึ่งมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมและการตัดสินใจของมนุษย์ ดังนั้น ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาแนวโน้มที่จะเป็นไปได้ หรือน่าจะเป็นจากการวิจัยอนาคต จึงมีประโยชน์โดยตรงต่อการวางแผน การกำหนดนโยบาย การตัดสินใจ ตลอดจนจนถึงการกำหนดยุทธวิธี (strategies) และกลวิธี (tactics) ที่จะนำไปสู่การสร้างอนาคตที่พึงประสงค์ และการป้องกัน หรือขจัดอนาคตที่ไม่พึงประสงค์ได้ (จุมพล พลภักตร์ชีวิต. 2532 : 259)

ประวัติความเป็นมาและความหมายของเทคนิคเดลฟาย

เดลฟาย (Delphi) เป็นชื่อของสถานที่อันศักดิ์สิทธิ์ในสมัยกรีกโบราณ และเป็นที่อยู่ของเทพพยากรณ์ ซึ่งมีความสามารถในการทำนายอนาคต หรือเหตุการณ์สำคัญ ๆ ได้ คำว่า เดลฟาย จึงถูกนำมาใช้เป็นชื่อของเทคนิคการวิจัยที่ใช้ทำนายเหตุการณ์ต่าง ๆ เพื่อความเป็นไปได้ในอนาคต โดยอาศัยความคิดเห็นที่สอดคล้องกัน (consensus) ของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ (สวลี ทวีบุตร. 2540 : 12 – 13) ซึ่งได้เป็นที่ยอมรับในหมู่นักวิจัยทางการศึกษาอย่างมากในปัจจุบัน ถูกค้นพบ และพัฒนาโดยนักวิจัยบริษัทแรนด์ (Rand corporation) ชื่อ โอลาฟ เฮลเมอร์ (Olaf Helmer) และเพื่อใช้ในการถามและเก็บความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการพยากรณ์ทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และเทคนิคนี้ได้ออกมาเผยแพร่เมื่อปี พ.ศ. 2503 (ค.ศ. 1960) (ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์. 2539 : 49) และได้ความนิยมอย่างมากในหลาย ๆ หน่วยงานเช่นหน่วยงานทางธุรกิจ การทหาร การสาธารณสุข การศึกษา และด้านอื่น ๆ เนื่องจาก เดลฟาย จะเป็นเทคนิคการวิจัยและคาดการณ์อนาคตแล้ว เป็นเทคนิคการสื่อสารระหว่างกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ช่วยให้ผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนได้รับข่าวสารและการสื่อสารระหว่างกันโดยไม่มีการเผชิญหน้ากันโดยตรง เช่นเดียวกับการระดมสมอง (brain storming) หรือการประชุมกลุ่มอื่น ๆ (จุมพล พลภักตร์ชีวิต. 2532 : 260)

จะเห็นได้ว่า เทคนิคเดลฟาย เป็นที่สนใจของนักการศึกษาทั่วไป ดังนั้น จึงได้มีผู้ให้ความหมายของเทคนิคเดลฟาย (Delphi technique) ดังที่ อเล็กซ์ เจ ดูคานิส (Alex J. Ducanis. 1970) และ ฟิลล์ (Phill. 1971 อ้างถึงใน ขนิษฐา วิทยาอนุมาส. 2530 : 25) ได้ให้ความหมายของเทคนิคเดลฟายในทำนองเดียวกันว่า เป็นการทำนายเกี่ยวกับอนาคต หรือการตัดสินใจเรื่องราวต่าง ๆ เป็นวิธีการนำความคิดเห็นมาใช้อย่างเป็นระบบ โดยมุ่งลดผลกระทบ หรืออิทธิพลจากกลุ่มบุคคลอื่น ในกรณีที่ต้องเผชิญหน้ากันจากการประชุมหรืออภิปราย ในทำนองเดียวกัน โรเบิร์ต ซี จัดด์ (Robert C. Judd. 1971 : 3) และ ทอมตัน และคณะ (Thomton and others. 1975 : 17) ได้ให้ความหมายคล้ายคลึงกันว่า เป็นเครื่องมือที่ใช้แก้ปัญหา ตัดสินใจใน

สถานการณ์ต่าง ๆ หรือการคาดการณ์สิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต เพื่อหาความสอดคล้องต่อเนื่องกันระหว่างเป้าหมาย (goal) และวัตถุประสงค์ (objective) ในการประเมินเรื่องใดเรื่องหนึ่งของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ

นอกจากนี้ ชีววัฒน์ นิจนตร และคณะ (2537 : 7) จุมพล ภัทรชิต (2532 : 260) และ ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539 : 49) ได้ให้ความหมายของเทคนิคเดลฟายในทำนองเดียวกันว่า เป็นกระบวนการที่รวบรวมความคิดเห็น หรือการตัดสินใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่งเกี่ยวกับอนาคตจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สอดคล้อง เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และมีความถูกต้อง น่าเชื่อถือมากที่สุด โดยใช้แบบสอบถาม ไม่มีการเผชิญหน้ากันโดยตรง เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ

จากความหมายของเทคนิคเดลฟายที่กล่าวข้างต้นสามารถสรุปได้ว่าเป็นกระบวนการที่จะแสวงหาความคิดเห็น หรือการตัดสินใจที่สอดคล้องกันของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ในการทำนายความเป็นไปได้ในอนาคต โดยใช้แบบสอบถาม หรือการสัมภาษณ์แทนการประชุม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่น่าเชื่อถือมากที่สุด จากความคิดเห็นที่เป็นอิสระของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคน

ลักษณะทั่วไปของเทคนิคเดลฟาย

ลักษณะทั่ว ๆ ไปของเทคนิคเดลฟาย มีลักษณะดังนี้

1. ปัญหาของการวิจัยไม่มีคำตอบที่ถูกต้องแน่นอน แต่สามารถหาคำตอบได้จากการรวบรวมการตัดสินใจแบบอัตวิสัย (Subjective Judgment) โดยอาศัยความคิดเห็นหลาย ๆ ด้าน จากประสบการณ์ หรือความรู้ ความสามารถของผู้เชี่ยวชาญเหล่านั้น ๆ
2. กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีอิสระในการแสดงความคิดเห็น ไม่ต้องเผชิญหน้า และไม่ทราบซึ่งกันและกันว่า ผู้เชี่ยวชาญคนอื่นเป็นใครบ้าง ทั้งนี้เพราะไม่ต้องการให้ความเห็นของคนอื่นมีอิทธิพล หรือมีผลกระทบต่อการศึกษาตัดสินใจของคนใดคนหนึ่ง
3. ผู้เชี่ยวชาญต้องตอบแบบสอบถามตามที่กำหนดให้ครบทุกขั้นตอน
4. เพื่อให้ความคิดเห็นที่ถูกต้องและเชื่อถือได้ จึงมักใช้แบบสอบถามโดยวิธีการถามย้ำหลาย ๆ รอบ
5. ใช้สถิติวิเคราะห์ทุกขั้นตอน เป็นการลดการกระจายของคำตอบของกลุ่ม เพื่อให้เกิดความสอดคล้อง ซึ่งสถิติที่นำมาใช้คือ สถิติเกี่ยวกับการวัดแนวโน้มเข้าสู่ส่วนกลางและการวัดการกระจาย (สุวรรณเชื้อรัตนพงศ์. 2528 : 25)

เทคนิคเดลฟาย จึงมีประโยชน์มากในการคาดการณ์และวางแผนสำหรับอนาคต โดยเฉพาะในด้านการวางแผนการศึกษา และด้านอื่น ๆ

กระบวนการวิจัยโดยใช้เทคนิคเดลฟาย

กระบวนการวิจัยโดยใช้เทคนิคเดลฟาย ประกอบด้วยส่วนสำคัญดังนี้

1. ลักษณะของปัญหา

เทคนิคเดลฟาย ได้รับความนิยมนอย่างกว้างขวางและถูกนำไปประยุกต์ใช้สำหรับศึกษาปัญหาต่าง ๆ อย่างแพร่หลาย แม้กระนั้นก็ตาม เทคนิคเดลฟายก็ไม่สามารถนำไปใช้กับการวิจัยได้ทุกประเภท ดังนั้น การศึกษาวิจัยเทคนิคเดลฟายจะต้องคำนึงถึงลักษณะปัญหา ดังนี้ ฉะนั้น การศึกษาวิจัยเป็นการคาดการณ์สิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต จะต้องเป็นการศึกษาความสอดคล้องต่อเนื่องกันระหว่างเป้าหมาย (goal)

และวัตถุประสงค์ (objective) ของสิ่งต่าง ๆ เป็นการศึกษาค่านิยมที่สอดคล้องต้องกัน เป็นการประเมินผลสิ่งใดสิ่งหนึ่งและเป็นการศึกษาการรับรู้สถานการณ์ปัจจุบัน (Perceptions of current situations)

2. การพิจารณาผู้เชี่ยวชาญ

เนื่องจากเทคนิคเดลฟายเป็นการระดมความคิดเห็นจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญโดยตรง ดังนั้นการเลือกผู้เชี่ยวชาญจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง สิ่งที่ต้องคำนึงถึงมีดังต่อไปนี้คือ

- ความสามารถของผู้เชี่ยวชาญ

เนื่องจากผลของการวิจัยจะมีความถูกต้อง น่าเชื่อถือมากน้อยเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้เชี่ยวชาญเป็นสำคัญ การเลือกเพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ และความเข้าใจในเรื่องที่จะศึกษาเป็นอย่างดี (qualified) จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้วิจัยควรจะต้องกำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญไว้ให้ชัดเจนและเหมาะสม

- จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

สำหรับจำนวนผู้เชี่ยวชาญนั้น ไม่ได้มีการกำหนดอย่างแน่นอนว่าจะต้องใช้กี่คน ขึ้นอยู่กับลักษณะของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญเป็นสำคัญ จากการศึกษางานวิจัยที่ใช้เทคนิคเดลฟาย พบว่า จำนวนผู้เชี่ยวชาญที่เข้าร่วมโครงการวิจัยนั้น มีตั้งแต่สิบคนขึ้นไปจนถึงห้าร้อย เป็นพัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้วย ถ้ากลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความแตกต่างกันมาก ก็อาจจะต้องใช้จำนวนผู้เชี่ยวชาญมาก ดังเช่นการวิจัยในประเทศญี่ปุ่น บางครั้งเคยใช้ผู้เชี่ยวชาญถึง 4,000 คน อย่างไรก็ตาม โทมัส ที แมคมิลแลน (Thomas T. MacMillan อ้างใน ขนิษฐา วิทยาอนุมาส. 2530 : 29) ได้เสนอผลการวิจัยเกี่ยวกับจำนวนผู้เชี่ยวชาญที่จะใช้ในการวิจัย โดยใช้เทคนิคเดลฟายว่า เมื่อมีจำนวนผู้เชี่ยวชาญตั้งแต่ 17 คนขึ้นไป อัตราการลดลงของความคลาดเคลื่อนจะมีน้อยมาก ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 3 แสดงผลการลดลงของความคลาดเคลื่อนของจำนวนผู้เข้าร่วมโครงการ

จำนวนผู้เข้าร่วมโครงการ	การลดลงของความคลาดเคลื่อน	ความคลาดเคลื่อนที่ลดลง
1 — 5	1.20 — 0.70	0.50
5 — 9	0.70 — 0.58	0.12
9 — 13	0.58 — 0.54	0.04
13 — 17	0.54 — 0.50	0.04
17 — 21	0.50 — 0.48	0.02
21 — 25	0.48 — 0.46	0.02
25 - 29	0.46 — 0.44	0.02

ที่มา : Thomas T. MacMillan, "The Technique," (อ้างถึงใน ขนิษฐา วิทยาอนุมาส. 2530 : 28)

จากตาราง 3 อาจจะได้ว่าจำนวนผู้เชี่ยวชาญที่เข้าร่วมโครงการไม่ควรน้อยกว่า 17 คน ดังนั้น ในการวิจัยด้วยเทคนิคเดลฟาย จึงจำเป็นต้องเลือกผู้เชี่ยวชาญให้มีจำนวนมากกว่า 17 คน เพราะการวิจัยเท่าที่ผ่านมา พบว่า จะมีผู้เชี่ยวชาญส่วนหนึ่งสูญหายไปในช่วงการทำการวิจัย เนื่องจากไม่ได้ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามครบทุกราย

ความร่วมมือของผู้เชี่ยวชาญ ความเต็มใจของผู้เชี่ยวชาญที่จะเข้าร่วมโครงการวิจัย และการให้ความสำคัญแก่การวิจัย จะทำให้ข้อมูลที่ได้อีกกลับมาที่มีความถูกต้องตามความเป็นจริง และเชื่อถือได้สูง ดังนั้น ผู้วิจัยควรจะต้องคำนึงถึงความเต็มใจ ความตั้งใจ และการยอมเสียสละของผู้เชี่ยวชาญที่จะให้ความร่วมมือในการวิจัยด้วย

การเลือกผู้เชี่ยวชาญ บางครั้งผู้วิจัยอาจมีปัญหาในการเลือกผู้เชี่ยวชาญ เพราะไม่ทราบว่ามีใครบ้างที่เป็นผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่ตนจะศึกษา อาจเริ่มต้นโดยการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง หรือติดต่อสอบถามหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรง เพื่อจะได้ผู้เชี่ยวชาญจำนวนหนึ่งก่อน แล้วจึงให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวนนี้เสนอชื่อผู้ที่คิดว่าเหมาะสมจะเป็นผู้เชี่ยวชาญในปัญหาที่จะทำการวิจัยต่อไป (ชนิษฐา วิทยานุมาส. 2530 : 25 – 31)

3. ลักษณะของแบบสอบถาม

เนื่องจากเทคนิคเดลฟายเป็นการรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม แบบสอบถามจึงนับได้ว่าเป็นหัวใจสำคัญยิ่ง (จิตพิชญ์ เชื้อรัตนพงศ์. 2539 : 50 – 52) ได้เสนอว่า โดยทั่ว ๆ ไป แบบสอบถามมักจะมี 2 ลักษณะ คือ แบบสอบถามปลายเปิด และ แบบสอบถามปลายปิด แบบประมาณค่า และเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เชี่ยวชาญได้ถกเถียงความคิดเห็นของตนเองอย่างละเอียดรอบคอบ และมั่นใจในการตัดสินใจ จึงมีการถามซ้ำ 3 รอบ คือ รอบแรก นักวิจัยจะส่งแบบสอบถามปลายเปิดไปให้กลุ่มผู้เชี่ยวชาญตอบแบบสอบถามในรอบนี้ เป็นการถามอย่างกว้าง ๆ เพื่อต้องการเก็บรวบรวมความคิดเห็นจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนทั้งหมด

นักวิจัยอาจใช้วิธีการสัมภาษณ์ก็มีโครงสร้างแบบเปิดและไม่จำกัดคำตอบ (monodirective, open – ended, semi – structured interview) กล่าวคือ มีการเตรียมหัวข้อ หรือประเด็นที่จะถามไว้ล่วงหน้า ไม่ถามแบบชี้แนะแต่จะปล่อยให้ผู้ถูกสัมภาษณ์พูดแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ผู้สัมภาษณ์มีหน้าที่เพียงบันทึกและตั้งใจฟัง และทำการสรุปการสัมภาษณ์จากบันทึกที่จดไว้ เมื่อจบหัวข้อที่สัมภาษณ์ในข้อหนึ่ง ๆ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้ปรับปรุงแก้ไขคำสัมภาษณ์ และผู้สัมภาษณ์มีความเชื่อมั่นว่าได้ข้อมูลที่ถูกต้อง เชื่อถือได้

เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ตอบ ผู้วิจัยควรเว้นช่องว่างในส่วนท้ายของข้อคำถามท้ายประโยค เปิดโอกาสให้ผู้ตอบได้แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมตามต้องการ

รอบที่ 2 หลังจากได้ข้อมูลจากแบบสอบถามหรือแบบสัมภาษณ์ในรอบแรกจาก

กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ นักวิจัยจะรวบรวมความคิดเห็นที่ได้ทั้งหมดเข้าด้วยกัน มาสร้างข้อคำถามในรูปแบบของมาตราประมาณค่า หรือการได้เปอร์เซ็นต์ (percentage) สำคัญของแต่ละข้ออีกครั้งหนึ่ง หากมีข้อคำถามใดไม่ชัดเจน ผู้เชี่ยวชาญสามารถให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมได้ ในช่องว่างที่เว้นไว้ตอนท้ายประโยค นอกจากนี้ หากมีคำถามข้อใดที่ไม่ชัดเจน หรือควรมีการแก้ไขสำนวน ผู้เชี่ยวชาญสามารถเขียนคำแนะนำลงในช่องว่างดังกล่าวอีกด้วย

รอบที่ 3 หลังจากได้รับแบบสอบถามรอบที่ 2 จากผู้เชี่ยวชาญคืนแล้ว ผู้วิจัยจะนำคำตอบของแต่ละข้อที่ได้รับจากแบบสอบถามรอบที่ 2 ทั้งหมด มาหาค่าเฉลี่ย ซึ่งมักจะหาค่ามัธยฐาน (median) หรือฐานนิยม (mode) ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (interquartile range) แล้วจึงสร้างแบบสอบถามรอบที่ 3 โดยใช้

ข้อคำถามเหมือนรอบที่ 2 เพียงแต่เพิ่มเติมตำแหน่งของค่าเฉลี่ย ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ของกลุ่ม และตำแหน่งที่ผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านนั้นมีตอบในรอบที่ 2 ส่งกลับไปยังผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านอีกครั้งหนึ่ง เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญได้พิจารณาเปรียบเทียบความคิดเห็นของตนกับกลุ่ม และตัดสินใจว่าจะเปลี่ยนคำตอบหรือไม่ หากคำตอบของตนไม่สอดคล้องกับกลุ่ม ถ้ายืนยันความคิดเห็นเดิมที่จะถูกขอร้อง ให้แสดงเหตุผลประกอบด้วย

รอบที่ 4 นักวิจัยจะทำตามขั้นตอนเดียวกับรอบที่ 3 หรือคำนวณหาค่า median interquartile range จากคำตอบที่ได้มาใหม่ แล้วใส่ลงในแบบสอบถามที่มีรูปแบบและเนื้อหาเช่นเดียวกัน ฉบับในรอบที่ 3 รวมทั้งใส่ตำแหน่งของผู้ตอบเท่านั้น ส่งกลับไปให้ผู้เชี่ยวชาญทบทวนคำตอบอีกครั้ง

โดยทั่วไป คำตอบที่ได้จากแบบสอบถามรอบที่ 3 และรอบที่ 4 มีความแตกต่างกันน้อยมาก จึงตัดแบบสอบถามรอบที่ 4 ออก และเสนอผลการวิจัยจากคำตอบที่ได้รับรอบที่ 3

ปัจจัยที่ส่งผลให้เทคนิคเดลฟายใช้ได้ผลสมบูรณ์

สุวรรณา เชื้อรัตนพงศ์ (2528 : 25 – 26) ได้เสนอปัจจัยที่ส่งผลการใช้เทคนิคเดลฟายให้สมบูรณ์ไว้ดังนี้

1. เวลา

ผู้ทำการวิจัยมีเวลามากเพียงพอ โดยทั่วไปใช้เวลาประมาณ 2 เดือน จึงจะเสร็จสิ้นขบวนการ อย่างไรก็ตาม อาจใช้เวลาช้าหรือเร็วกว่านั้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับกลุ่มผู้เชี่ยวชาญจะส่งแบบสอบถามแต่ละรอบคืนมาช้าหรือเร็วเพียงใด

2. ผู้เชี่ยวชาญ ในการเลือกสรรผู้เชี่ยวชาญนั้น ผู้ทำการวิจัยควรคำนึงถึง

2.1 ความสามารถของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ควรเลือกผู้มีความรู้ ความสามารถเป็นเลิศในสาขานั้น ๆ อย่างแท้จริง ไม่ควรเลือกโดยอาศัยความคุ้นเคย หรือการติดต่อได้ง่าย

2.2 ความร่วมมือของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ควรเลือกผู้ที่มีความเต็มใจ ตั้งใจ และมั่นใจในการให้ความร่วมมือกับงานวิจัยโดยตลอด รวมทั้งยอมเสียสละเวลาอีกด้วย

2.3 จำนวนผู้เชี่ยวชาญ ควรเลือกให้มีจำนวนมากเพียงพอเพื่อจะได้แสดงความคิดเห็นใหม่ ๆ และได้คำตอบที่มีน้ำหนักความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น โดยทั่วไปไม่มีข้อกำหนดตายตัวว่าควรมีจำนวนผู้เชี่ยวชาญกี่คน นักวิจัยบางคนให้ความเห็นว่า ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ใน 10 คน ในกลุ่มก็มากเพียงพอ แต่บางคนให้ความคิดเห็นว่า จำนวนผู้เชี่ยวชาญ 10 ถึง 15 คน ในกลุ่มเดียวกันก็มากเพียงพอแล้ว ส่วนโทมัส แมคมิลแลน (Thomas T. MacMillan) ได้เสนอว่า หากมีผู้เชี่ยวชาญ จำนวนมากกว่า 17 คนขึ้นไป อัตราความคลาดเคลื่อนจะยิ่งลดน้อยลงมาก ดังนั้น จำนวนผู้เชี่ยวชาญ จึงไม่ควรน้อยกว่า 17 คน

3. แบบสอบถาม

ควรเขียนให้ชัดเจน สละสลวย ง่ายแก่การอ่าน และเข้าใจ นอกจากนี้ การเว้นระยะในการส่งแบบสอบถามไปยังกลุ่มผู้เชี่ยวชาญแต่ละรอบ ไม่ควรให้ห่างนานเกินไป เพราะอาจมีผลให้ผู้ตอบลืมเหตุผลที่เลือก หรือตอบในรอบที่ผ่านมาได้

4. ผู้ทำการวิจัย

ผู้ทำการวิจัย ต้องมีความละเอียดรอบคอบในการพิจารณาคำตอบ และให้ความสำคัญในคำตอบที่ได้รับอย่างเสมอกันทุกข้อ โดยไม่มีความลำเอียงแม้ว่าในข้อนั้น ๆ จะมีบางคนไม่ตอบก็ตาม ทั้งยังควรมีการวางแผนล่วงหน้าอย่างดีในการดำเนินงานตามขั้นตอนของกระบวนการวิจัยแบบเดลฟายด้วย

ข้อดีของการวิจัยแบบเดลฟาย

1. มีการคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญเข้าร่วมการวิจัยอย่างฉลาดและรอบคอบ ผู้ที่ได้รับคัดเลือกเข้าร่วมการวิจัยจะไม่ทราบว่าการวิจัยครั้งนี้มีใครเข้าร่วมบ้าง และมีจำนวนเท่าใด ทั้งนี้เพื่อขจัดอิทธิพลของผู้เชี่ยวชาญบางคนที่อาจกระทบต่อการแสดงความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญคนอื่น ๆ จึงนิยมใช้แบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญตอบ หรือแสดงความคิดเห็นอย่างเป็นอิสระที่สุด ผู้เชี่ยวชาญในที่นี้ ได้แก่ ผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจ และมีประสบการณ์ในเรื่องที่วิจัยนั้น รวมทั้งผู้เชี่ยวชาญให้ข้อมูลที่ผู้วิจัยต้องการได้ บุคคลเหล่านี้ต้องมีความยินดีและเต็มใจให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม หรือแสดงความคิดเห็นจนกว่าการวิจัยจะสิ้นสุด

2. มีเงื่อนไขหรือการกำหนดสถานการณ์ให้ผู้เชี่ยวชาญได้ตอบ หรือแสดงความคิดเห็นอย่างตรงประเด็น จึงนิยมใช้แบบสอบถาม เพราะสามารถขัดเกลาและตรวจสอบได้ดี ทำให้ผู้ตอบเข้าใจคำถามตรงกัน มีการถามย้ำหลาย ๆ รอบ เพื่อให้ได้คำตอบ หรือความคิดเห็นที่เที่ยงตรง การสอบถามในรอบหลัง ๆ ตั้งแต่รอบที่สาม เป็นต้นไป ผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนจะได้เห็นคำตอบของกลุ่มด้วย เพื่อจะได้ทบทวนความคิดของตนเองใหม่ สอดคล้อง หรือแตกต่างกับความคิดเห็นของกลุ่ม แต่ก็ยังมีอิสระที่จะเปลี่ยนแปลง หรือคงความคิดเดิมของตนไว้ (ชีรวัดน์ นิจนตร และคณะ. 2535 : 9)

3. ข้อมูลที่ได้จะเป็นคำตอบที่น่าเชื่อถือ เนื่องจากเป็นความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชานั้นอย่างแท้จริง ได้มาจากการถามหลายรอบ จึงเป็นคำตอบที่ได้กลั่นกรองมาอย่างรอบคอบ ผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนแสดงความคิดเห็นของตนเองอย่างเต็มที่และอิสระ ไม่ได้ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลทางความคิด หรืออำนาจเสียงส่วนใหญ่ เพราะผู้เชี่ยวชาญเหล่านั้นจะไม่ทราบซึ่งมีใครอยู่ในกลุ่มผู้เชี่ยวชาญบ้าง และไม่ทราบตัวอย่างแต่ละคนมีความคิดเห็นอย่างไร

4. นักวิจัยสามารถระดมความคิดเห็นจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญได้โดยไม่จำกัดทั้งในเรื่องจำนวนผู้เชี่ยวชาญ สภาพภูมิศาสตร์ หรือเวลา

5. เป็นเทคนิคที่มีขั้นตอนการดำเนินงานไม่ยากนัก และได้ผลอย่างรวดเร็ว มีประสิทธิภาพ

6. นักวิจัยสามารถทราบลำดับความสำคัญของข้อมูลและเหตุผลในการตอบ รวมทั้งความสอดคล้องในเรื่องความคิดเห็นได้อย่างดี (สุวรรณา เขื่อนรัตนพงศ์. 2528 : 28)

จุดด้อยของเทคนิคเดลฟาย

1. ผู้เชี่ยวชาญที่ได้รับการคัดเลือกมิใช่เป็นผู้มีความสามารถ หรือเชี่ยวชาญในสาขานั้นอย่างแท้จริง ซึ่งทำให้ข้อมูลที่ได้อาจขาดความเชื่อมั่นได้

2. ผู้เชี่ยวชาญไม่เต็มใจให้ความร่วมมือในการวิจัยอย่างแท้จริงโดยตลอด

3. นักวิจัยขาดความรอบคอบ หรือมีความลำเอียงในการพิจารณา วิเคราะห์คำตอบที่ได้ในแต่ละรอบ

4. แบบสอบถามที่ส่งไปสูญหายระหว่างทาง หรือไม่ได้รับคำตอบมาครบในแต่ละรอบ (ใจทิพย์ เขื่อนรัตนพงศ์. 2539 : 54)

ปัญหาที่พบในการวิจัยโดยใช้เทคนิคเดลฟาย

1. ผู้วิจัยต้องมีความอดทนที่จะรอคอย หรือติดต่อกับผู้เชี่ยวชาญ และต้องใช้ความพยายามในการติดตามทวงถามข้อมูล

2. เวลาที่ใช้ในการเก็บข้อมูล โดยเฉพาะรอบแรกที่ต้องใช้วิธีสัมภาษณ์ จะต้องใช้เวลาเก็บข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนมาก ดังนั้น หากผู้เชี่ยวชาญที่เข้าร่วมโครงการวิจัยมีจำนวนมาก ก็ยังจะต้องเสียเวลามากขึ้น

3. การตอบแบบสอบถามรอบที่ 3 กรณีที่ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญคนใดคนหนึ่งไม่สอดคล้องกับความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ และถ้าหากยังยืนยันความคิดเห็นของตน ก็จะถูกขอร้องให้แสดงเหตุผลประกอบ เงื่อนไขนี้ทำให้ผู้เชี่ยวชาญหลายคนเปลี่ยนความคิดเห็นของตนให้สอดคล้องกับความคิดเห็นกลุ่ม

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่ไม่สอดคล้องกับความเห็นของกลุ่มจะถูกตัดออกทั้ง 3 ที่ บางครั้งเป็นความคิดเห็นที่ดี ถูกต้อง และมีประโยชน์

4. บางครั้งผู้เชี่ยวชาญอาจจะไม่ได้เป็นผู้ตอบแบบสอบถามด้วยตนเอง หากไม่เห็นความสำคัญของการวิจัย หรือด้วยเหตุผลใดก็ตาม โดยเฉพาะในกรณีที่ส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ ซึ่งผู้วิจัยไม่มีโอกาสทราบ ก็จะทำให้ข้อมูลที่ได้นั้นไม่ตรงตามจุดมุ่งหมายของการวิจัย

ข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไข

จากข้อเสียเปรียบของเทคนิคเดลฟายและปัญหาที่พบในการวิจัยโดยใช้เทคนิคเดลฟายดังที่กล่าวมา จึงมีข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไข ดังนี้

1. จุมพล พูลภัทรชีวิน ได้นำเทคนิคเดลฟายมาใช้ร่วมกับวิธีการของ Ethnographic Futures Research (EFR) เรียกว่า Ethnographic Delphi Futures Research (EDFR) ซึ่ง EFR นั้น จะใช้วิธีการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องในเรื่องที่ต้องการศึกษา ไม่จำเป็นต้องเป็นผู้เชี่ยวชาญ ดังนั้น จึงต้องใช้ผู้ตอบเป็นจำนวนมาก เพื่อให้ข้อมูลที่ได้นั้นครอบคลุมสิ่งที่ต้องการ และจะไม่มีการกำหนดกรอบของคำถาม เพียงแต่กำหนดหัวข้อให้ผู้ตอบ ตอบได้อย่างอิสระ ต่อจากนั้น จึงนำความคิดเห็นที่ได้นี้ไปสร้างเป็นแบบสอบถามรอบที่ 2 และรอบที่ 3 ด้วยวิธีการของเทคนิคเดลฟาย และดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามวิธีการของเทคนิคเดลฟายต่อไป

2. การประยุกต์เทคนิคเดลฟายเข้ากับการวิจัยแบบสหสาขาวิทยาการ (interdisciplinary research) เพื่อที่จะได้อาศัยความรู้จากผู้เชี่ยวชาญหลาย ๆ สาขามาร่วมกันแสดงความคิดเห็น ซึ่งจะเป็นการมองปัญหาได้อย่างกว้างขวาง หลากแง่มุม

3. ในการตอบแบบสอบถามรอบที่ 3 หากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญไม่สอดคล้องกับความคิดเห็นของกลุ่ม และเพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้ผู้เชี่ยวชาญเปลี่ยนความคิดเห็นของตนไปเข้ากับกลุ่ม เพราะไม่ต้องการแสดงเหตุผลนั้น บางครั้งผู้วิจัยอาจจะต้องชี้แจงและเน้นให้ผู้เชี่ยวชาญตระหนักถึงความสำคัญของความคิดเห็นของตนว่า แม้จะไม่สอดคล้องกับกลุ่ม แต่หากมีเหตุผล หรือแน่ใจในความคิดเห็นนั้น ก็ควรยืนยันความคิดเห็นเดิม และแสดงเหตุผลประกอบ

4. ควรพิจารณาและให้ความสำคัญสำหรับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่ไม่สอดคล้องกับความคิดเห็นของกลุ่มด้วย และในกรณีที่เห็นว่าเป็นความคิดเห็นที่ดี ถูกต้อง และมีประโยชน์ ก็ควรจะเสนอความคิดเห็นนั้น พร้อมทั้งเหตุผลที่ผู้วิจัยให้ไว้ โดยอาจจะหาทฤษฎีมาสนับสนุนอีกฝ่ายหนึ่ง (สุวรรณ เชื้อรัตนพงศ์. 2528 : 26 – 27)

จากที่กล่าวข้างต้น เทคนิคเดลฟายเป็นการวิจัยเชิงอนาคต ซึ่งได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย โดยเฉพาะทางการศึกษา ได้มีผู้วิจัยศึกษาเกี่ยวกับแนวโน้มของหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอนไว้ ดังนี้

ชินพัทธ์ ชื่นแด่ม (2528) ได้วิจัยแนวโน้มของหลักสูตรและการเรียนการสอนภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในช่วงพุทธศักราช 2530 – 2540 ผลการวิจัยสรุปได้ว่า

1. หลักสูตรภาษาไทยจะเป็นหลักสูตรแบบหมวดวิชาที่แบ่งตามลักษณะทั้ง 4 ด้าน หลักภาษา มีการสัมพันธ์ทุกทักษะ และเน้นการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร

2. หลักสูตรภาษาไทย จะมีจุดประสงค์เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะและความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อสื่อสารได้อย่างเหมาะสม ให้มีความสามารถในการนำภาษาไปใช้ในชีวิตการทำงานหรือศึกษาต่อได้ ให้คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น สามารถใช้ภาษาอย่างมีความคิด มีระบบ มีเหตุผลได้ และให้ใช้ภาษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาสติปัญญา และแสวงหาความรู้ต่อไปได้

3. หลักสูตรภาษาไทย จะมีโครงสร้างที่แบ่งวิชาออกเป็น 2 ประเภท คือ วิชาบังคับ เพื่อให้เกิดความสามารถในการใช้ทักษะทางภาษาทั้ง 4 เพื่อการสื่อสาร และเพื่อเป็นพื้นฐานทั้งสำหรับผู้ที่ออกไปประกอบอาชีพ และผู้ที่ศึกษาต่อ กับวิชาเลือกเพื่อพัฒนาทักษะและบุคลิกภาพของผู้เรียนตามความสนใจและความถนัด ส่วนอัตราเวลาเรียนวิชาบังคับจะเป็น 4 คาบ/สัปดาห์

4. หลักสูตรภาษาไทย จะมีเนื้อหาที่เป็นไปตามจุดประสงค์ของหลักสูตร เพื่อให้ผู้เรียนใช้ภาษาไทยได้อย่างถูกต้อง และเกิดสัมฤทธิ์ผลในการสื่อสาร มีทั้งวรรณคดีมรดกและวรรณกรรมปัจจุบัน ทันสมัย ทันต่อปัญหา และเหตุการณ์ปัจจุบัน เป็นประโยชน์ในการสร้างคนให้เป็น แก้ปัญหาเป็น นำไปใช้ในชีวิต และกิจการงานได้ถูกต้องตามหลักวิชา และมีความยากง่ายเหมาะสมกับผู้เรียน โดยประกอบด้วยความรู้ทางภาษา ซึ่งสอดคล้องกับจุดประสงค์ของหลักสูตร มีเนื้อหาด้านการใช้ภาษาให้ถูกต้อง การใช้ภาษาอย่างมีวิจารณญาณ และการใช้ภาษาเพื่อการจัดลำดับเนื้อหาจากง่ายไปหายาก และให้ความยากง่าย เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน

5. การเรียนการสอนภาษาไทย จะเน้นการทำงานเป็นกลุ่ม กับการเรียนจากสังคมและสิ่งแวดล้อมในชีวิตประจำวัน โดยจะใช้วิธีสอนหลายวิธีกลมกลืนกันไปในบางโอกาส และเลือกใช้เพียงบางวิธีในบางโอกาส

6. สื่อการสอนภาษาไทย จะมีหนังสือเรียนที่มีเนื้อหาตรงตามจุดประสงค์ของหลักสูตร มีความถูกต้องของตัวสะกด การันต์ และมีการสร้างเสริมบทเรียนขึ้นให้ตรงกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร มีแนวโน้มเป็นไปได้มากที่สุด ส่วนแนวโน้มที่เป็นไปได้มาก ได้แก่ จะมีการใช้หนังสือพิมพ์และสื่อมวลชนต่าง ๆ และจะมีการใช้หนังสืออ่านประกอบ หนังสือประกอบการคำ และหนังสือส่งเสริมการอ่าน

7. การประเมินผลการเรียนการสอนภาษาไทย จะเป็นไปตามจุดประสงค์ของหลักสูตร เพื่อวัดความรู้ ความเข้าใจ ความสามารถในการนำไปใช้ และทักษะทางภาษา กับเพื่อวัดความสามารถในการใช้ภาษาไทย การคิดอย่างมีเหตุผล การตีความ และการทำงานเป็นกลุ่ม จะมีการใช้วิธีการและเครื่องมือหลาย ๆ แบบ เพื่อวัดให้ตรงจุดประสงค์ทุก ๆ ข้อ และเกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินผล จะเป็นแบบอิงเกณฑ์ วัดตามจุดประสงค์

อมรรัตน์ สุตสาва (2534) ได้วิจัยเรื่อง แนวโน้มของหลักสูตรและการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ระดับประถมศึกษา ในปีพุทธศักราช 2543 ผลการวิจัยสรุปได้ว่า แนวโน้มของหลักสูตรภาษาอังกฤษ ระดับประถมศึกษา ด้านลักษณะทั่วไปของหลักสูตร จะเป็นหลักสูตรที่เน้นความสามารถในการสื่อสาร โดยมีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาอังกฤษเพื่อติดต่อสื่อสารได้ทั้งในชีวิตประจำวัน และเป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพ ผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่มีความเห็นว่า โครงสร้างของหลักสูตรจะเป็นวิชาบังคับ โดยจะเริ่มเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และใช้อัตราเวลาเรียนประมาณ 5 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ส่วนเนื้อหาจะเน้น

เนื้อหาที่เป็นเรื่องราวของตนเองและสิ่งแวดล้อม ซึ่งเนื้อหานั้นมีทั้งสิ่งที่จำเป็นต้องใช้ในชีวิตประจำวัน และเป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพ โดยเน้นความสอดคล้องกับสภาพการใช้จริงที่จะเกิดขึ้น

ส่วนแนวโน้มด้านกิจกรรมการเรียนการสอนปรากฏว่า ลักษณะการเรียนการสอนจะเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง และเน้นการทำงานเป็นกลุ่ม บรรยากาศของการเรียนจะมีทั้งสนุกสนานและวิชาการควบคู่กันไป ทำให้ความเครียดในการเรียนลดลง ส่วนวิธีสอนจะใช้วิธีสอนแบบผสมผสาน โดยนำข้อดีของวิธีสอนแต่ละวิธีมาประยุกต์ใช้ เพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ของการเรียนการสอนแต่ละครั้ง โดยมีเกม สถานการณ์ และบทบาทสมมติเป็นสื่อในการจัดกิจกรรม บทบาทของครูในการเป็นแม่บทของการใช้ภาษาจะลดลง ใช้สื่อทางเทคโนโลยีมาช่วยเป็นหลัก ด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียนจะมีความใกล้ชิดสนิทสนมกันมากขึ้น ส่วนหนังสือแบบเรียนภาษาอังกฤษนั้นจะมีเนื้อเรื่องทันสมัย และทันต่อเหตุการณ์ จะมีภาพป้ายประกาศต่าง ๆ ที่ผู้เรียนพบในชีวิตประจำวัน รวมทั้งยังสามารถใช้หนังสือแบบเรียนกับการทำงานกลุ่มได้ สื่อการเรียนการสอนจะใช้สื่อประเภท เกม แอปพลิเคชันเสียง วิดีทัศน์ ของจริง ของจำลอง บัตรคำ บัตรภาพ และแถบประโยค ส่วนจุดประสงค์ของการวัดและประเมินผล จะมีการวัดและประเมินผลทั้งความรู้และความสามารถในการใช้ภาษา เพื่อนำผลมาใช้ในการปรับปรุงการสอนของครูและการเรียนของนักเรียน ทั้งนี้โดยใช่วิธีการและเครื่องมือหลาย ๆ แบบ เพื่อวัดให้ตรงตามจุดประสงค์ของหลักสูตร การประเมินผลจะกระทำอย่างต่อเนื่อง ทั้งยังให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผลตนเอง โดยใช้เกณฑ์ทั้ง 2 แบบ คือ แบบอิงกลุ่ม และ แบบอิงเกณฑ์ ซึ่งเกณฑ์ที่ใช้สามารถยืดหยุ่นได้

วิจิต คชชาญ (2536) ได้ทำการวิจัยศึกษาเรื่อง แนวโน้มของหลักสูตรพลศึกษา ระดับประถมศึกษา ในปีพุทธศักราช 2545 : การศึกษาแบบเดลฟาย โดยผลการวิจัยพบว่า ด้านลักษณะทั่วไปจะเป็นหลักสูตรที่ดำเนินการโดยท้องถิ่น มีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนมีพัฒนาการในทุก ๆ ด้าน คือ ด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม เน้นการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน เนื้อหากิจกรรมประกอบด้วย ทักษะพื้นฐาน เกมพื้นฐาน กิจกรรมเข้าจังหวะ ยิมนาสติกพื้นฐาน และกรีฑา ในการจัดเนื้อหา กิจกรรมต้องมีความสอดคล้องกับระดับความสามารถของโรงเรียน หลักการทางด้านจิตวิทยา สรีรวิทยา และสภาพแวดล้อมของโรงเรียน ในส่วนของ การเรียนการสอนจะเน้นให้ผู้เรียนทุกคนได้มีพัฒนาการสูงสุด การวัดและประเมินผลจะวัดตามวัตถุประสงค์ของการสอน ประกอบด้วยเกณฑ์ทางด้านทักษะ ความรู้ และคุณธรรม

กัลยา สุทธิศิริ (2539) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาแนวโน้มของหลักสูตรคณิตศาสตร์ ระดับประถมศึกษา ในทศวรรษหน้า (พุทธศักราช 2549) ผลการวิจัยปรากฏว่า แนวโน้มด้านความสำคัญ คณิตศาสตร์ ระดับประถมศึกษา จะเป็นหลักสูตรที่สำคัญต่อการดำรงชีวิตประจำวัน ทำให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะในการคิดอย่างมีเหตุผล และเป็นระบบ โดยมีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหาวิชาคณิตศาสตร์ที่เป็นพื้นฐานสำคัญ มีทักษะในการคิดคำนวณและนำเสนอประสบการณ์ที่ได้ไปใช้ในการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ และใช้ในชีวิตประจำวัน มีระบบโครงสร้างของหลักสูตรเป็นระบบรายปี มีอัตราเวลาเรียนเท่าเดิม มีโครงสร้างเนื้อหาพื้นฐานเหมือนหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) แต่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 - 6 จะมีเนื้อหาพื้นฐานการใช้เครื่องคำนวณเพิ่มเติม เกณฑ์ในการพิจารณาคัดเลือกเนื้อหาจะต้องเป็นเนื้อหาที่สัมพันธ์กับชีวิตจริงของผู้เรียน มีความสอดคล้องกับจุดประสงค์ของหลักสูตรระดับชั้น และอายุของผู้เรียน ในด้านกิจกรรมการเรียนการสอน เทคโนโลยี และอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งได้แก่ วิดีทัศน์และคอมพิวเตอร์ จะนำมาใช้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนการสอน ครูจะใช่วิธีสอนที่จะเน้นให้นักเรียนเป็นศูนย์กลาง และใช้วิธีสอนที่หลากหลาย มีการนำทรัพยากรในห้องเรียนมาประยุกต์ใช้เป็นสื่อการเรียนการสอน และในการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนคณิตศาสตร์นั้น มีจุดประสงค์เพื่อพัฒนาการของ

ผู้เรียนเป็นสำคัญใช้วิธีการวัดผลที่หลากหลายและเน้นการปฏิบัติจริง โดยให้บันทึกเป็นแฟ้มสะสมผลงาน (Portfolio) เกณฑ์ในการประเมินมีทั้ง 2 แบบ คือ แบบอิงกลุ่ม และ แบบอิงเกณฑ์ ซึ่งเกณฑ์ที่ใช้สามารถยืดหยุ่นได้

ทิพาพร ศิริพันธ์ (2540) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาแนวโน้มของหลักสูตรพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในทศวรรษหน้า ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ หลักสูตรพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จะเป็นหลักสูตรที่มีความสำคัญ โดยเน้นการนำหลักธรรมไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน เน้นการสอนให้สัมพันธ์กับวิชาอื่น ๆ ส่วนกลาง เป็นผู้จัดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เหมือนกันทั่วประเทศ แต่เปิดโอกาสให้ท้องถิ่นสามารถปรับหลักสูตรให้เหมาะสมกับปัญหาและความต้องการของท้องถิ่นได้ และเน้นการปฏิบัติมากกว่าเนื้อหา โดยมีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักคิด รู้จักทำ และสามารถนำหลักธรรมมาแก้ไข ปัญหาชีวิตได้ปรับปรุง เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้ดีขึ้น มีความรู้ ความเข้าใจ มีเจตคติที่ดี เป็นพุทธศาสนิกชนที่ดี ปฏิบัติหน้าที่ชาวพุทธได้อย่างถูกต้อง สามารถนำหลักธรรมเป็นแนวทางในการปฏิบัติ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติ โครงสร้างหลักสูตรจะเป็นวิชาเลือกเสรี และมีอัตราเวลาเรียนเท่าเดิม ในการคัดเลือกเนื้อหาจะพิจารณาเนื้อหาสาระที่มีความถูกต้อง เป็นเนื้อหาที่เน้นหลักธรรม ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงไปใช้ในการชีวิตประจำวันได้มีความทันสมัย เหมาะสมกับสภาพสังคม สิ่งแวดล้อม และเหตุการณ์ปัจจุบัน ขอบข่ายเนื้อหายังคงเดิมเพียงแต่ปรับเปลี่ยนบางเนื้อหาที่มีความซ้ำซ้อน ลึกซึ้ง และยากเกินไป ได้แก่ เนื้อหาเรื่องพระไตรปิฎก ลักษณะการเรียนการสอนให้ผู้เรียนมีทักษะในการคิด การคิดวิเคราะห์ การคิดอย่างไตร่ตรอง และการแก้ปัญหามากขึ้น เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง จะใช้วิธีการสอนที่หลากหลาย ผสมผสานกันให้เหมาะสมกับจุดประสงค์เนื้อหาและวัยของผู้เรียน ครูจะเป็นตัวอย่างที่ดี เป็นผู้นำในเรื่องของคุณธรรม จริยธรรม และมีการใช้ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนในการวัดการเรียนการสอนมากขึ้น มีการใช้สื่อที่เป็นทรัพยากรในท้องถิ่นมากขึ้นนอกจากนี้หนังสือแบบเรียนจะมีเนื้อหาที่ถูกต้องตามหลักพระพุทธศาสนา และมีกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถนำหลักธรรมไปใช้ในการชีวิตประจำวันได้ การวัดและประเมินผลมีจุดประสงค์เพื่อพัฒนาพฤติกรรมของผู้เรียน วัดความสามารถในการนำไปใช้ได้ถูกต้อง เหมาะสม โดยใช้วิธีการ และเครื่องมือที่หลากหลายเพื่อให้เหมาะสมกับพฤติกรรมที่ต้องการวัดและประเมินผล เกณฑ์ที่ใช้ในการประเมิน จะใช้ทั้งสองแบบคือ แบบอิงเกณฑ์ และ แบบอิงกลุ่ม

จากงานวิจัยที่นำเสนอเป็นการนำเทคนิควิจัยอนาคตแบบเทคนิคเดลฟายมาใช้ศึกษาผลการวิจัยที่ได้สามารถนำมาใช้ในการวางแผนพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนให้มีความสอดคล้องกับสภาพการณ์และสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปได้อย่างเหมาะสม ทั้งนี้เนื่องจากข้อมูลที่ได้มีความสอดคล้องกันและเชื่อถือได้ เนื่องจากได้มาจากผู้เชี่ยวชาญในสาขาหน้านั้น ๆ โดยเฉพาะ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. การกำหนดประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) การวิจัยนี้มุ่งศึกษาแนวโน้มการนิเทศการศึกษาในระดับปฐมวัยใน 10 ปีข้างหน้า จากทรรศนะของผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษานปฐมวัย โดยใช้เทคนิคการวิจัยอนาคตแบบเดลฟาย (Delphi Techniques)

การกำหนดกลุ่มตัวอย่างประชากร

ผู้วิจัยทำการเลือกกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญตามเกณฑ์ที่กำหนด ดังนี้

1. เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ด้านการศึกษานปฐมวัย จาก สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ จำนวน 3 คน
2. เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ด้านการศึกษานปฐมวัย จาก หน่วยงานที่ผลิตครู สถาบันราชภัฏ จำนวน 2 คน
3. เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการนิเทศการศึกษานปฐมวัย จาก ศักขานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร จำนวน 5 คน
4. เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ด้านวิชาการ หรือปฏิบัติการนิเทศ จาก ผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร จำนวน 5 คน
5. เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ด้านการนิเทศการศึกษา จาก ผู้ช่วยวิทยากรโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร จำนวน 5 คน
6. เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ด้านการจัดการเรียนการสอน จาก ครูผู้สอนปฐมวัยในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร จำนวน 5 คน

ผู้วิจัยเลือกผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษานปฐมวัยตามเกณฑ์ดังกล่าว จำนวน 25 ท่าน เป็นตัวอย่างประชากร ผู้วิจัยได้ทำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัยติดต่อขอความร่วมมือในการวิจัย จำแนกตามลำดับดังนี้

ตาราง 4 แสดงการจำแนกผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาปฐมวัยตามหน่วยงานที่สังกัด (ขณะเก็บข้อมูล)

หน่วยงานที่สังกัด	จำแนกผู้เชี่ยวชาญ
1. สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ	3
2. หน่วยงานที่ผลิตครู สถาบันราชภัฏ	2
3. สำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร (ศึกษานิเทศก์)	5
4. สำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร (ผู้บริหารโรงเรียน)	5
5. สำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร (ครูที่นิเทศ)	5
6. สำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร (ครูผู้สอนปฐมวัย)	5

โทมัส ที แมคมิลแลน (Thomas T. Macmillan) ได้ศึกษาและเสนอผลการวิจัยเกี่ยวกับจำนวนผู้เชี่ยวชาญ ในการวิจัยตามเทคนิคเดลฟาย (Delphi Techniques) พบว่า หากมีผู้เชี่ยวชาญตั้งแต่ 17 คนขึ้นไป อัตราการลดลงของความคลาดเคลื่อน (error) จะมีน้อยมาก และจะเริ่มมีค่าคงที่ คือ 0.02 ดังตาราง 5 (Macmillan 1971 : ไม่ปรากฏเลขหน้า อ้างจาก เกษม บุญอ่อน. 2522) ซึ่งทำให้งานวิจัยน่าเชื่อถือมากขึ้น ดังนั้น ผู้วิจัยจึงถือจำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้ง 25 ท่านนี้ เป็นกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมสำหรับการวิจัยครั้งนี้ รายชื่อได้แสดงไว้ในภาคผนวก ข.

ตาราง 5 จำนวนผู้เชี่ยวชาญและความคลาดเคลื่อน

จำนวนผู้เชี่ยวชาญ	ความคลาดเคลื่อน	ความคลาดเคลื่อนลดลง
1 – 5	1.20 - 0.70	0.50
5 – 9	0.70 - 0.58	0.12
9 – 13	0.58 - 0.54	0.04
13 – 17	0.54 - 0.50	0.04
17 – 21	0.50 - 0.48	0.02
21 – 25	0.48 - 0.45	0.02
25 – 29	0.45 - 0.44	0.02

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมทรรชนะของผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาปฐมวัย ประกอบด้วย แบบสอบถามปลายเปิด และ แบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ช่วงคะแนน

ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือสำหรับเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ตามเทคนิคเดลฟาย ซึ่งเป็นแบบสอบถามปลายเปิด และ แบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ช่วงคะแนน ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นตามกระบวนการ เป็นขั้นตอนดังนี้

1. การสร้างแบบสอบถามปลายเปิดรอบที่ 1

ผู้วิจัยได้ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาในระดับปฐมวัยจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการกำหนดกรอบ (Frame) การสร้างแบบสอบถามปลายเปิด 10 ข้อ นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญที่เป็นตัวอย่างประชากรตอบตามทรรชนะของแต่ละท่านอย่างอิสระ ซึ่งมีขอบเขตในการถามดังนี้

- 1.1 นโยบายของรัฐในเรื่องของการจัดการนิเทศการศึกษาในระดับปฐมวัย
- 1.2 ยุทธศาสตร์ของการนิเทศการศึกษาปฐมวัย
- 1.3 รูปแบบการนิเทศการศึกษาปฐมวัย
- 1.4 การกำหนดเกณฑ์มาตรฐานของการนิเทศการศึกษาในระดับปฐมวัย มีผลด้านการ

ประกันคุณภาพ

- 1.5 บทบาทของชุมชนที่มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาปฐมวัย

จากกรอบที่ได้จากการศึกษาและรวบรวมข้อมูลดังกล่าว ผู้วิจัยพัฒนาสร้างแบบสอบถามชนิดปลายเปิดเกี่ยวกับแนวโน้มการนิเทศการศึกษาในระดับปฐมวัย ผู้วิจัยจึงนำแบบสอบถามไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบผู้ทรงคุณวุฒิเหล่านี้เป็นนักการศึกษา เป็นผู้สนใจ และมีประสบการณ์ทางการศึกษา และการวิจัยอนาคตแบบเทคนิคเดลฟาย พิจารณาเนื้อหาในแบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วย

1. รองศาสตราจารย์นิภา ศรีไพโรจน์
ภาควิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร
2. อาจารย์ชวลิต รวยอาจิณ
ภาควิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร
3. อาจารย์ราศี ทองสวัสดิ์
อดีตผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลสามเสน (สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลอุปถัมภ์)
4. ดร.ชวลิต โพธิ์นคร
นักวิชาการศึกษา 7 สำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา
สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
5. อาจารย์นิตยา จุฑาผลลิต
ศึกษานิเทศก์ 9 สำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา
สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

ผู้วิจัยได้นำมาแก้ไขปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วจึงนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญที่เป็นตัวอย่างประชากรตอบแบบสอบถาม ซึ่งมีทั้งสิ้นจำนวน 10 ข้อ

2. ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ ขั้นที่ 2

แบบสอบถามรอบที่ 2

ผู้วิจัยรวบรวมข้อคิดเห็นที่ได้จากแบบสอบถามปลายเปิดในรอบแรกของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด มาวิเคราะห์และสังเคราะห์ เพื่อสร้างแบบสอบถามรอบที่ 2 จำนวน 47 ข้อใหญ่ รวมข้อย่อย 30 ข้อ รวมเป็น 77 ข้อ โดยนำความคิดเห็นมาจำแนก และจัดกลุ่มข้อกระทงเนื้อความที่ใกล้เคียงกันไว้ในข้อเดียวกัน เพื่อสร้างแบบสอบถามตามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ช่วงคะแนน แต่ละช่วงคะแนนมีความหมาย ดังนี้

ที่สุด	5	หมายถึง	ข้อความที่ผู้เชี่ยวชาญคาดซึ่งมีแนวโน้มที่จะเป็นไปได้มาก
			หรือ เห็นด้วยมากที่สุด
	4	หมายถึง	ข้อความที่ผู้เชี่ยวชาญคาดซึ่งมีแนวโน้มที่จะเป็นไปได้มาก
			หรือ เห็นด้วยมาก
ปานกลาง	3	หมายถึง	ข้อความที่ผู้เชี่ยวชาญคาดซึ่งมีแนวโน้มที่จะเป็นไปได้
			หรือ เห็นด้วยปานกลาง
	2	หมายถึง	ข้อความที่ผู้เชี่ยวชาญคาดซึ่งมีแนวโน้มที่จะเป็นไปได้น้อย
			หรือ เห็นด้วยน้อย
ที่สุด	1	หมายถึง	ข้อความที่ผู้เชี่ยวชาญคาดซึ่งมีแนวโน้มที่จะเป็นไปได้น้อย
			หรือ เห็นด้วยน้อยที่สุด

เมื่อสร้างแบบสอบถามเสร็จ จึงได้ส่งให้ผู้เชี่ยวชาญตอบโดยการให้น้ำหนักความสำคัญ เป็นไปตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่าน

3. ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ ขั้นที่ 3

แบบสอบถามรอบที่ 3

ผู้วิจัยนำคำตอบที่ได้จากแบบสอบถาม รอบที่ 2 มาคำนวณหาค่ามัธยฐาน (Median) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range) ของข้อความแต่ละข้อ เพื่อสร้างเป็นแบบสอบถามรอบที่ 3 โดยใช้ข้อความเดิม จำนวน 77 ข้อ

เนื่องจากแบบสอบถามในรอบนี้ จะดำเนินการคัดเลือกเฉพาะข้อกระทงที่ผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยในระดับปานกลางขึ้นไป คือ มีค่ามัธยฐานตั้งแต่ 3 ขึ้นไป และเพิ่มตำแหน่งของค่ามัธยฐาน ช่วงของพิสัยระหว่างควอไทล์ และตำแหน่งที่ผู้เชี่ยวชาญนั้น ๆ ตอบมา โดยให้ผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านทบทวนคำตอบของตนที่ตอบไว้ในแบบสอบถามรอบที่ 2 ในแบบสอบถามข้อที่ 3 ผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านจะทราบว่าตนเองมีทัศนคติแตกต่างหรือไม่แตกต่างไปจากทัศนคติของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่เป็นตัวอย่างประชากรทั้งหมดเพียงไร และเปิดโอกาสให้ผู้เชี่ยวชาญได้ทบทวนคำตอบของตนเอง และอาจจะเปลี่ยนคำตอบใหม่ได้ หรือจะยังคงคำ

ตอบเดิม พร้อมทั้งให้แสดงเหตุผลประกอบ ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญในรอบที่ 3 นี้ มาคำนวณหาค่ามัธยฐาน (Median) ค่าฐานนิยม (Mode) ความแตกต่างระหว่างมัธยฐานกับฐานนิยม และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range) ของคำถามแต่ละข้อ ถ้าค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ มีค่าไม่เกิน 1.50 และค่าความแตกต่างระหว่างมัธยฐานกับฐานนิยมของแต่ละข้อไม่เกิน 1.00 แสดงว่าทัศนคติของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่เป็นตัวอย่างประชากรมีความเห็นสอดคล้องกัน ผู้วิจัยจะนำข้อความที่สอดคล้องกันมาสรุปเป็นแนวโน้มการนิเทศการศึกษาในระดับปฐมวัย

ตามปกติเทคนิคเดลฟายนั้น จะใช้แบบสอบถามจำนวน 4 รอบ แต่จากผลการวิจัยผู้วิจัยพบว่า คำตอบในรอบที่ 2 และรอบที่ 3 มีความแตกต่างกันน้อยมาก ผู้วิจัยจึงยุติการถามในรอบนี้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อมาวิเคราะห์

ผู้วิจัยได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยได้ติดต่อผู้เชี่ยวชาญที่เป็นตัวอย่างประชากร โดยขอหนังสือรับรองและแนะนำตัวจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม พร้อมทั้งแจ้งวัตถุประสงค์และรายละเอียดของการวิจัย เน้นให้เห็นถึงความสำคัญในการให้ข้อมูลของผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านที่มีงานวิจัย การเก็บรวบรวมในรอบที่ 1 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด ซึ่งผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยเริ่มส่งแบบสอบถามรอบแรก ในวันที่ 4 พฤศจิกายน 2543 จำนวน 25 ชุด และรวบรวมกลับไปได้ทั้งหมด ในวันที่ 8 ธันวาคม 2543 จำนวน 25 ชุด

2. นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามรอบที่ 1 เป็นคำถามปลายเปิดมาสร้างเป็นแบบสอบถามในรอบที่ 2 โดยใช้ข้อมูลทั้งหมดมาแยกหมวดหมู่ จัดเป็นข้อกระทงความ วิเคราะห์ และสังเคราะห์ โดยพยายามคงรูปเนื้อหาข้อความที่ใกล้เคียงกันในข้อเดียวกัน จะได้เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประเมินค่า 5 ช่วงคะแนน จากนั้นจึงได้ส่งแบบสอบถามรอบที่ 2 ไปให้กลุ่มผู้เชี่ยวชาญกลุ่มเดิมตอบ โดยเริ่มส่งแบบสอบถามในวันที่ 12 ธันวาคม 2543 จำนวน 25 ชุด และรวบรวมกลับได้ทั้งหมด ในวันที่ 29 ธันวาคม 2543 จำนวน 25 ชุด

3. เมื่อผู้วิจัยได้ข้อมูลจากแบบสอบถามในรอบที่ 2 แล้ว ได้นำข้อมูลนั้นมาวิเคราะห์หาค่ามัธยฐาน ฐานนิยม และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ เป็นรายข้อ แล้วสร้างแบบสอบถามในรอบที่ 3 เริ่มส่งแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญตอบ ในวันที่ 3 มกราคม 2544 จำนวน 25 ชุด และรวบรวมกลับได้ทั้งหมด ในวันที่ 30 มกราคม 2544 จำนวน 25 ชุด

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลรอบที่ 3 มาวิเคราะห์หาค่ามัธยฐาน ฐานนิยม ความแตกต่างระหว่างมัธยฐานกับฐานนิยม และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ เพื่อพิจารณาเลือกข้อความที่ผู้เชี่ยวชาญตอบมีความเห็นที่สอดคล้องกันมาสรุปเป็นผลการวิจัย

4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้แยกการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ส่วน กล่าวคือ

- ในส่วนของข้อมูลที่ได้จากคำถามปลายเปิด ผู้วิจัยได้นำข้อมูลนั้นมาทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์ และจำแนกเป็นรายข้อ
- ในส่วนของข้อมูลในรอบที่ 2 - 3 ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์หาค่ามัธยฐาน ฐานนิยม และพิสัยระหว่างควอไทล์ ดังนี้

4.1 ค่ามัธยฐาน (Median) (ประกอบ กรณสูตร. 2529)

$$\text{Median} = \text{Lo} + I \left[\frac{\frac{N}{2} - f_1}{f_2} \right]$$

เมื่อ	Median	=	มัธยฐาน
	Lo	=	ขีดจำกัดล่างที่แท้จริงของคะแนนในชั้นที่มีมัธยฐาน
	N	=	จำนวนความถี่ทั้งหมด
	I	=	อัตราภาคชั้น
	f ₁	=	ความถี่สะสมจากคะแนนต่ำสุดถึงคะแนนที่เป็นขีดจำกัดบนของคะแนนในชั้นก่อนชั้นที่มีมัธยฐาน
	f ₂	=	ความถี่ของคะแนนในชั้นที่มีมัธยฐาน

4.2 การหาค่าฐานนิยม (Mode) หาโดยการคำนวณหาความถี่ของระดับคะแนนจาก 1 ถึง 5 สำหรับแต่ละข้อความ ระดับคะแนนใดที่มีความถี่สูงสุดถือเป็นค่าฐานนิยมของข้อความนั้น ในกรณีที่มีความถี่สูงสุดของระดับคะแนนเท่ากัน และระดับคะแนนนั้นติดกันจะเอาค่ากลางระหว่างคะแนนทั้งสองนั้นเป็นฐานนิยมของข้อความนั้น ส่วนกรณีที่มีความถี่สูงสุดของระดับคะแนนเท่ากัน แต่ระดับคะแนนไม่ได้ติดกันจะถือว่าระดับคะแนนทั้งสองเป็นฐานนิยมของข้อความนั้น

สูตรค่าฐานนิยม

$$\text{Mo} = 3 \text{ Mdn} - 2 \text{ M}$$

เมื่อ	Mo	=	ฐานนิยม
	Mdn	=	มัธยฐาน
	M	=	มัชฌิมเลขคะแนน

4.3 การหาค่าควอไทล์ระหว่างพิสัย (Interquartile Range) คือ ค่าความแตกต่างระหว่างควอไทล์ที่ 3 และควอไทล์ที่ 1 โดยคำนวณจากสูตร ดังนี้ (ประกอบ กรรณสูตร. 2529)

$$Q_1 = Lo + I \left[\frac{\frac{N}{2} - f_1}{f_2} \right]$$

$$Q_3 = Lo + I \left[\frac{3N - f_1}{f_2} \right]$$

เมื่อ	Q_1	=	ควอไทล์ที่ 1
	Q_3	=	ควอไทล์ที่ 3
	Lo	=	ขีดจำกัดล่างชั้นที่มีคะแนน ณ ตำแหน่งที่ควอไทล์
	I	=	อัตรภาคชั้น
	N	=	ความถี่สะสมทั้งหมด
	f_1	=	ความถี่สะสมจากคะแนนต่ำสุดถึงชั้นที่มาก่อนชั้นที่มีคะแนน ณ ตำแหน่งที่ควอไทล์
	f_2	=	ความถี่ของคะแนนในชั้นที่มีคะแนน ณ ตำแหน่งควอไทล์

4.4 การหาค่าความแตกต่างระหว่างมัธยฐานกับฐานนิยม

ผู้วิจัยคำนวณค่ามัธยฐานของแต่ละข้อความแล้วนำมาหาค่าความแตกต่างระหว่างฐานนิยมกับมัธยฐานของแต่ละข้อความเพื่อเป็นการสนับสนุนความสอดคล้องของความคิดเห็นจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ โดยผู้วิจัยกำหนดค่าสมบูรณ์ของความแตกต่างระหว่างมัธยฐานกับฐานนิยม มีค่าไม่เกิน 1.00 จึงจะถือความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความสอดคล้องกันเกี่ยวกับข้อความนั้น

ผู้วิจัยจะนำข้อความที่กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกัน ทั้งในด้านมัธยฐานความแตกต่างระหว่างมัธยฐานกับฐานนิยม และพิสัยระหว่างควอไทล์ มาสรุปผลว่าเป็นแนวโน้มการนิเทศการศึกษาในระดับปฐมวัย ตามการคาดการณ์ของผู้เชี่ยวชาญด้านปฐมวัยนั้น

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์แนวโน้มการนิเทศการศึกษาในระดับปฐมวัย ตามทฤษฎีของผู้เชี่ยวชาญด้าน
ปฐมวัยศึกษา แบ่งออกเป็น 5 ตอน

ตอนที่ 1 นโยบายของรัฐในเรื่องการจัดการนิเทศการศึกษาในระดับปฐมวัย

1. นโยบายของรัฐโดยทั่ว ๆ ไป
2. ความจำเป็นการนิเทศต่อการจัดการศึกษาปฐมวัย

ตอนที่ 2 ยุทธศาสตร์ของการนิเทศการศึกษาปฐมวัย

1. ยุทธศาสตร์ของการนิเทศการศึกษาปฐมวัย
2. วิธีการนำยุทธศาสตร์ไปใช้ในการจัดการศึกษา

ตอนที่ 3 รูปแบบการนิเทศการศึกษา

1. รูปแบบการนิเทศการศึกษาในระดับปฐมวัย
2. การนำรูปแบบการนิเทศการศึกษาไปใช้

ตอนที่ 4 การกำหนดเกณฑ์มาตรฐานของการนิเทศการศึกษาปฐมวัย มีผลด้านการประกัน

คุณภาพ

1. การกำหนดเกณฑ์มาตรฐานของการนิเทศการศึกษาปฐมวัย
2. นำการนิเทศการศึกษาปฐมวัยสู่เกณฑ์มาตรฐาน

ตอนที่ 5 บทบาทของชุมชนที่มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาปฐมวัย

1. บทบาทของชุมชนที่มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาปฐมวัย
2. ผลดีชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมการจัดการศึกษาปฐมวัย

เกณฑ์การแปลความหมายคะแนน

การกำหนดเกณฑ์เพื่อใช้ในการแปลความหมายความคิดเห็นของข้อความแต่ละข้อจากคำตอบ
ของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ โดยมีเกณฑ์ดังนี้

1. ค่ามัธยฐาน

ค่ามัธยฐาน	4.50 ขึ้นไป	หมายถึง	กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยกับข้อความนั้นมากที่สุด
ค่ามัธยฐาน	3.50 - 4.49	หมายถึง	กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยกับข้อความนั้นมาก
ค่ามัธยฐาน	2.50 - 3.49	หมายถึง	กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยกับข้อความนั้น

ปานกลาง

ค่ามัธยฐาน	1.50 - 2.49	หมายถึง	กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยกับข้อความนั้นน้อย
ค่ามัธยฐาน	1.50	หมายถึง	กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยกับข้อความนั้นน้อยที่สุด

2. ค่าพิสัย

ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ มีค่าเท่ากัน หรือน้อยกว่า 1.50 หมายถึง ข้อความนั้น กลุ่ม
ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกัน

ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์มากกว่า 1.50 หมายถึง ข้อความนั้น กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นไม่
สอดคล้องกัน

3. ความแตกต่างระหว่างมัธยฐานกับฐานนิยม ถ้าข้อความใดมีน้ำหนักไม่เกิน 1.00 หมายถึง ข้อความนั้น กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกัน

ข้อความที่ปรากฏเป็นแนวโน้มของการนิเทศการศึกษาปฐมวัยใน 10 ปีข้างหน้า คือ ข้อความที่มีค่าเท่ากัน หรือน้อยกว่า 1.50 และค่าความแตกต่างระหว่างมัธยฐานกับฐานนิยม ต้องไม่เกิน 1.00

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในแต่ละตอน ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์เป็นรายข้อโดยการหาค่าเฉลี่ยค่ามัธยฐาน และค่าฐานนิยม และพิจารณาเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่ามัธยฐานกับฐานนิยม และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการแปลผล โดยเลือกนำเสนอเฉพาะผู้เชี่ยวชาญที่มีทัศนคติในระดับมากที่สุดเท่านั้น

ตอนที่ 1 นโยบายของรัฐในเรื่องการจัดการนิเทศการศึกษาในระดับปฐมวัย

1.1 นโยบายของรัฐโดยทั่ว ๆ ไป

ตาราง 6 นโยบายของรัฐโดยทั่ว ๆ ไป

ประเด็นสำคัญ	ค่าเฉลี่ย	ค่าความ สอดคล้อง กัน	มาตรฐาน	ฐานนิยม	ค่าพิสัย ระหว่าง ควอไทล์
1. การบริหารการจัดการศึกษาปฐมวัย					
ควรทำการบริหารโดย					
- องค์การบริหารส่วนจังหวัด	3.88	มาก	4.00	4.00	0.00
- สถานศึกษาเอกชน	4.04	มาก	4.00	4.00	0.00
- กรมอนามัย	4.00	มาก	4.00	4.00	0.00
- สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย	3.52	มาก	3.00	3.00	0.50
- ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนเกณฑ์	3.48	ปานกลาง	3.00	3.00	0.50
- มูลนิธิต่าง ๆ	3.48	ปานกลาง	4.00	4.00	0.00
- สำนักงานเทศบาลเมือง	3.36	ปานกลาง	3.00	3.00	0.50
- องค์การบริหารส่วนตำบล	3.32	ปานกลาง	3.00	3.00	0.50
- ผู้ปกครอง	3.32	ปานกลาง	3.00	3.00	0.50
- ชุมชน	3.32	ปานกลาง	3.00	3.00	0.50
- ศูนย์การเรียนรู้	3.24	ปานกลาง	3.00	3.00	0.50
2. การดำเนินงานด้านงบประมาณ ควรให้					
- สถานศึกษาเอกชน	4.20	มาก	4.00	4.00	0.00
- องค์การบริหารส่วนจังหวัด	4.08	มาก	4.00	4.00	0.00
- กรมอนามัย	4.04	มาก	4.00	4.00	0.00
- สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย	4.04	มาก	4.00	4.00	0.00
- ผู้ปกครอง	3.86	มาก	3.00	3.00	0.00
- มูลนิธิต่าง ๆ	3.84	มาก	4.00	4.00	0.25
- องค์การบริหารส่วนตำบล	3.52	มาก	3.00	3.00	0.50
- สำนักงานเทศบาลเมือง	3.48	ปานกลาง	3.00	3.00	0.50
- ศูนย์การเรียนรู้	3.44	ปานกลาง	3.00	3.00	0.50
- ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนเกณฑ์	3.40	ปานกลาง	3.00	3.00	0.50
- ชุมชน	3.32	ปานกลาง	3.00	3.00	0.50

ผลการวิเคราะห์จากตาราง 6 ผู้เชี่ยวชาญมีทรรศนะที่สอดคล้องกันในเรื่อง นโยบายของรัฐโดยทั่วไป ในการบริหารการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัย ซึ่งมีแนวโน้มให้หน่วยงานเข้ามามีบทบาทในการบริหารจัดการศึกษา คือ

- 1. องค์การบริหารส่วนจังหวัด (มัธยฐาน = 4, พิสัยระหว่างควอไทล์ = 0)
- 2. สถานศึกษาเอกชน (มัธยฐาน = 4, พิสัยระหว่างควอไทล์ = 0)
- 3. กรมอนามัย (มัธยฐาน = 4, พิสัยระหว่างควอไทล์ = 0)

ในด้านการทำงานด้านงบประมาณ ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันในระดับมาก ดังนี้

- 1. สถานศึกษาเอกชน (มัธยฐาน = 4, พิสัยระหว่างควอไทล์ = 0)
- 2. องค์การบริหารส่วนจังหวัด (มัธยฐาน = 4, พิสัยระหว่างควอไทล์ = 0)
- 3. กรมอนามัย (มัธยฐาน = 4, พิสัยระหว่างควอไทล์ = 0)

1.2 ความจำเป็นการนิเทศต่อการจัดการศึกษาปฐมวัย

ตาราง 7 ความจำเป็นการนิเทศต่อการจัดการศึกษาปฐมวัย

ประเด็นสำคัญ	ค่าเฉลี่ย	ค่าความ สอดคล้อง กัน	มัธยฐาน	ฐานนิยม	ค่าพิสัย ระหว่าง ควอไทล์
3. เพื่อพัฒนาบุคลากรให้มีประสิทธิภาพ	4.64	มากที่สุด	5.00	5.00	0.50
4. เพื่อเป็นการช่วยเหลือ แนะนำการจัดการศึกษา ปฐมวัย	4.80	มากที่สุด	5.00	5.00	0.00
5. เพื่อเป็นการจัดกระบวนการเรียนรู้ ตามความถนัด และความสนใจของผู้เรียนให้ สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542	4.88	มากที่สุด	5.00	5.00	0.00
6. เพื่อเป็นการประสานความร่วมมือระหว่างผู้นิเทศ และผู้รับการนิเทศ	4.84	มากที่สุด	5.00	5.00	0.00
7. เพื่อให้กระบวนการนิเทศเป็นส่วนหนึ่งในการ พัฒนาการจัดการศึกษาปฐมวัย	4.88	มากที่สุด	5.00	5.00	0.00

ผลการวิเคราะห์จากตาราง 7 พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีทรรศนะที่สอดคล้องกันในเรื่อง ความจำเป็น การนิเทศการจัดการศึกษาปฐมวัย ซึ่งมีแนวโน้มจะเกิดขึ้นในระดับมากที่สุด สามอันดับแรก คือ

1. เพื่อให้กระบวนการนิเทศเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาการจัดการศึกษาปฐมวัย (มัธยฐาน = 5, พิสัยระหว่างควอไทล์ = 0)
2. เพื่อเป็นการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามความถนัดและความสนใจของผู้เรียนให้สอดคล้องกับ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (มัธยฐาน = 5, พิสัยระหว่างควอไทล์ = 0)
3. เพื่อเป็นการประสานความร่วมมือระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ (มัธยฐาน = 5, พิสัยระหว่างควอไทล์ = 0)

ตอนที่ 2 ยุทธศาสตร์ของการนิเทศการศึกษาปฐมวัย

2.1 ยุทธศาสตร์ของการนิเทศการศึกษาปฐมวัย

ตาราง 8 ยุทธศาสตร์ของการนิเทศการศึกษาปฐมวัย

ประเด็นสำคัญ	ค่าเฉลี่ย	ค่าความ สอดคล้อง กัน	มัธยฐาน	ฐานนิยม	ค่าพิสัย ระหว่าง ควอไทล์
8. สร้างศูนย์เป็นแกนวิชาการด้านการจัดการศึกษา ปฐมวัย	4.76	มากที่สุด	5.00	5.00	0.25
9. วางแผนให้โรงเรียนมีส่วนร่วมในการนิเทศ ทั้งนิเทศภายในและภายนอก	4.72	มากที่สุด	5.00	5.00	0.50
10. ส่งเสริมครูมีขวัญและกำลังใจทำงาน มีความเข้าใจ เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ปฐมวัย	4.72	มากที่สุด	5.00	5.00	0.50
11. จัดกิจกรรมด้วยวิธีที่หลากหลายในการนิเทศ	4.68	มากที่สุด	5.00	5.00	0.50
12. สร้างศูนย์ประเมินตรวจสอบการนิเทศ การศึกษาปฐมวัยให้มีประสิทธิภาพ	4.48	มาก	4.00	4.00	0.50

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 8 พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีทรรศนะที่สอดคล้องกันในเรื่อง ยุทธศาสตร์ของ การนิเทศการศึกษาในระดับปฐมวัย ซึ่งมีแนวโน้มที่ควรจะทำในระดับมากที่สุด สามอันดับแรก คือ

1. สร้างศูนย์เป็นแกนวิชาการด้านการจัดการศึกษาปฐมวัย (มัธยฐาน = 5, พิสัยระหว่างควอไทล์ = 0.25)

- 2. ส่งเสริมครูมีขวัญและกำลังใจทำงาน มีความเข้าใจ เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัย (มัธยฐาน = 5, พิสัยระหว่างควอไทล์ = 0.50)
- 3. สร้างศูนย์ประเมินตรวจสอบการนิเทศการศึกษาปฐมวัยให้มีประสิทธิภาพ (มัธยฐาน = 5, พิสัยระหว่างควอไทล์ = 0.50)

2.2 วิธีการนำยุทธศาสตร์ไปใช้ในการจัดการศึกษา

ตาราง 9 วิธีการนำยุทธศาสตร์ไปใช้ในการจัดการศึกษา

ประเด็นสำคัญ	ค่าเฉลี่ย	ค่าความ สอดคล้อง กัน	มัธยฐาน	ฐานนิยม	ค่าพิสัย ระหว่าง ควอไทล์
13. บุคลากรที่นิเทศ ประกอบด้วย ศึกษาานิเทศก์ ผู้บริหาร ครู หัวหน้าหมวด หัวหน้าชั้น และ ครูประจำชั้น	4.84	มากที่สุด	5.00	5.00	0.00
14. นำสื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัย อาทิ คอมพิวเตอร์ ใช้ในการนิเทศ	4.96	มากที่สุด	5.00	5.00	0.00
15. จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลา มีการ ประสานความร่วมมือกับบิดา มารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชน	4.92	มากที่สุด	5.00	5.00	0.00
16. ปฏิบัติคุณธรรม จริยธรรม ที่ดีงาม					
- การเป็นผู้นำ	4.80	มากที่สุด	5.00	5.00	0.00
- การมีปฏิสัมพันธ์	4.80	มากที่สุด	5.00	5.00	0.00
17. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นเด็กเป็น ศูนย์กลางให้กับเด็กปฐมวัย	4.80	มากที่สุด	5.00	5.00	0.00

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 9 พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีทรรศนะที่สอดคล้องกันในเรื่องการนำยุทธศาสตร์ไปใช้ในการจัดการศึกษา ซึ่งมีแนวโน้มที่ควรจะทำในระดับมากที่สุด สามอันดับแรก คือ

- 1. นำสื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัย อาทิ คอมพิวเตอร์ใช้ในการนิเทศ (มัธยฐาน = 5, พิสัยระหว่างควอไทล์ = 0)
- 2. จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลา มีการประสานความร่วมมือกับบิดา มารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชน (มัธยฐาน = 5, พิสัยระหว่างควอไทล์ = 0)

3. บุคลากรที่นิเทศ ประกอบด้วย ศึกษานิเทศก์ ผู้บริหาร ครู หัวหน้าหมวด หัวหน้าชั้น และครูประจำชั้น (มัธยมศึกษา = 5, พิสัยระหว่างควอไทล์ = 0)

ตอนที่ 3 รูปแบบการนิเทศการศึกษาปฐมวัย

3.1 รูปแบบการนิเทศการศึกษาปฐมวัย

ตาราง 10 รูปแบบการนิเทศการศึกษาปฐมวัย

ประเด็นสำคัญ	ค่าเฉลี่ย	ค่าความ สอดคล้อง กัน	มัธยมศึกษา	ฐานนิยม	ค่าพิสัย ระหว่าง ควอไทล์
18. การนิเทศทางตรง	4.44	มาก	4.00	4.00	0.50
19. การนิเทศทางอ้อม	4.12	มาก	4.00	4.00	0.50
20. การนิเทศรายบุคคล	4.32	มาก	4.00	4.00	0.50
21. การนิเทศเป็นกลุ่ม	4.36	มาก	4.00	4.00	0.50
22. ปฏิบัติการบูรณาการนิเทศ					
- การนิเทศแบบบูรณาการ	4.84	มากที่สุด	5.00	5.00	0.00

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 10 พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีพรรณนะที่สอดคล้องกันในเรื่อง รูปแบบการนิเทศการศึกษาปฐมวัย ซึ่งมีแนวโน้มที่ควรจะทำในระดับมากที่สุด และมากในสามอันดับแรก คือ

- 1. การนิเทศ 100% คือ การนิเทศแบบทั่วถึงทุกพื้นฐาน (แบบบูรณาการ) (มัธยมศึกษา = 5, พิสัยระหว่างควอไทล์ = 0)
- 2. การนิเทศทางตรง (มัธยมศึกษา = 4, พิสัยระหว่างควอไทล์ = 0)
- 3. การนิเทศเป็นกลุ่ม (มัธยมศึกษา = 4, พิสัยระหว่างควอไทล์ = 0)

3.2 การนำรูปแบบการนิเทศไปใช้

ตาราง 11 การนำรูปแบบการนิเทศไปใช้

ประเด็นสำคัญ	ค่าเฉลี่ย	ค่าความ สอดคล้อง กัน	มัธยฐาน	ฐานนิยม	ค่าพิสัย ระหว่าง ควอไทล์
23. เป็นการนิเทศแบบพาทำ คือ					
- ร่วมคิด	4.92	มากที่สุด	5.00	5.00	0.00
- ร่วมทำ	4.92	มากที่สุด	5.00	5.00	0.00
- นำส่งเสริม สนับสนุน และชื่นชมยินดี	4.80	มากที่สุด	5.00	5.00	0.00
24. สร้างสื่อนิเทศทางไกลที่ต้องการพัฒนางานที่ โรงเรียนทำได้สำเร็จแล้วส่งให้ผู้บริหารโรงเรียน โดยตรง	4.48	มากที่สุด	5.00	5.00	0.00
25. เน้นการทดลองใช้เครื่อง เฉพาะรายชั้นจะส่งผล ถึงผู้สอนโดยตรง	4.76	มาก	5.00	5.00	0.25
26. การสร้างรูปแบบการทดสอบ การสังเกต แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ เพื่อรวบรวม ข้อมูลใช้การนิเทศ	4.72	มาก	5.00	5.00	0.50
27. ส่งเสริมการนิเทศทางไกล โดยใช้	4.24	มาก	4.00	4.00	0.25
- วิทยู	4.44	มาก	4.00	4.00	0.50
- โทรทัศน์	4.24	มาก	4.00	4.00	0.25
- Computer	4.52	มาก	4.00	4.00	0.50
- Internet					

ผลการวิเคราะห์ตาราง 11 พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีทรรศนะที่สอดคล้องกันในเรื่อง การนำรูปแบบการนิเทศไปใช้ ซึ่งมีแนวโน้มที่ควรทำในระดับมากที่สุด สามอันดับแรก คือ

1. เป็นการนิเทศแบบพาทำ ร่วมคิด ร่วมทำ นำส่งเสริม สนับสนุน และชื่นชมยินดี (มัธยฐาน = 5, พิสัยระหว่างควอไทล์ = 0)
2. สร้างสื่อนิเทศทางไกล ที่ต้องการพัฒนางานที่โรงเรียนทำได้เสร็จแล้วส่งให้ผู้บริหารโรงเรียนโดยตรง (มัธยฐาน = 5, พิสัยระหว่างควอไทล์ = 0)

3. เน้นการทดลองให้เครื่องมือ เฉพาะรายชั้นจะส่งผลถึงครูผู้สอนโดยตรง (มัธยฐาน = 5, พิสัยระหว่างควอไทล์ = 0.25)

ตอนที่ 4 การกำหนดเกณฑ์มาตรฐานของการนิเทศการศึกษาปฐมวัย มีผลด้านการประกันคุณภาพ

4.1 กำหนดเกณฑ์มาตรฐานของการนิเทศการศึกษาปฐมวัย

ตาราง 12 การกำหนดเกณฑ์มาตรฐานของการนิเทศการศึกษาปฐมวัย

ประเด็นสำคัญ	ค่าเฉลี่ย	ค่าความ สอดคล้อง กัน	มัธยฐาน	ฐานนิยม	ค่าพิสัย ระหว่าง ควอไทล์
28. เพื่อพัฒนาระบบโครงสร้างขององค์กรมี คุณภาพ	4.92	มากที่สุด	5.00	5.00	0.00
29. เพื่อสร้างโรงเรียนเครือข่ายที่มีวิทยากรให้มี ความรู้	4.92	มากที่สุด	5.00	5.00	0.00
30. เพื่อเปลี่ยนแปลงระบบสารสนเทศ เครือข่าย ข้อมูล CAI ในด้านการเรียนการสอน	4.96	มากที่สุด	5.00	5.00	0.00
31. เพื่อพัฒนาระบบการจัดกิจกรรมการเรียน การสอนเน้นเด็กเป็นสำคัญตามพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542	4.92	มากที่สุด	5.00	5.00	0.00
32. เพื่อเป็นการพัฒนาผู้บริหาร/ศึกษานิเทศก์/ครู และกรรมการโรงเรียน ให้เป็นผู้นำมืออาชีพ ในการพัฒนาการศึกษาปฐมวัย	4.92	มากที่สุด	5.00	5.00	0.00

จากการวิเคราะห์ตาราง 12 พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีทรรศนะที่สอดคล้องกันในเรื่อง การกำหนดเกณฑ์มาตรฐานของการนิเทศการศึกษาปฐมวัย มีผลด้านการประกันคุณภาพ ซึ่งมีแนวโน้มจะเกิดขึ้นในระดับมากที่สุด สามอันดับแรก คือ

1. เพื่อเปลี่ยนแปลงระบบสารสนเทศ เครือข่าย ข้อมูล ในด้านการเรียนการสอน (มัธยฐาน = 5, พิสัยระหว่างควอไทล์ = 0)

2. เพื่อพัฒนาระบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเน้นเด็กเป็นสำคัญตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (มัธยฐาน = 5, พิสัยระหว่างควอไทล์ = 0)

3. เพื่อพัฒนาผู้บริหาร/ศึกษานิเทศ/ครู และกรรมการโรงเรียน ให้เป็นผู้นำมืออาชีพในการพัฒนาการศึกษาปฐมวัย (มัชยฐาน = 5, พิสัยระหว่างควอไทล์ = 0)

4.2 นำการนิเทศการศึกษาปฐมวัยสู่เกณฑ์มาตรฐาน

ตาราง 13 นำการนิเทศการศึกษาปฐมวัยสู่เกณฑ์มาตรฐาน

ประเด็นสำคัญ	ค่าเฉลี่ย	ค่าความ สอดคล้อง กัน	มัชยฐาน	ฐานนิยม	ค่าพิสัย ระหว่าง ควอไทล์
33. มีการวางแผน วิเคราะห์งานการศึกษาปฐมวัย ร่วมกันทุกฝ่าย	4.92	มากที่สุด	5.00	5.00	0.00
34. เป็นการสร้างความรู้ ความเข้าใจในการ ดำเนินงานตามแผน	4.40	มาก	4.00	4.00	0.50
35. เป็นการปฏิบัติงานตามแผน ตามบทบาท ของผู้นิเทศ/ผู้รับการนิเทศ และผู้สนับสนุน การนิเทศ	4.56	มากที่สุด	5.00	5.00	0.50
36. เป็นการสร้างขวัญ กำลังใจ เป็นกัลยาณมิตร ที่แสนดีกับทุกฝ่าย เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นใน การทำงานเป็น Team	4.80	มากที่สุด	5.00	5.00	0.00
37. เป็นการตรวจสอบ ติดตามการประเมินผล การดำเนินงานตามแผนที่กำหนด	4.56	มากที่สุด	5.00	5.00	0.50

จากการวิเคราะห์ตาราง 13 พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีทรรศนะที่สอดคล้องกันในเรื่อง การกำหนดเกณฑ์มาตรฐานของการนิเทศการศึกษาปฐมวัยสู่เกณฑ์มาตรฐาน ซึ่งมีแนวโน้มจะเกิดขึ้นในระดับมากที่สุด สามอันดับแรก คือ

1. มีการวางแผน วิเคราะห์งานการศึกษาปฐมวัยร่วมกันทุกฝ่าย (มัชยฐาน = 5, พิสัยระหว่างควอไทล์ = 0)
2. เป็นการสร้างขวัญ กำลังใจ เป็นกัลยาณมิตรที่แสนดีกับทุกฝ่าย เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นในการทำงานเป็น Team (มัชยฐาน = 5, พิสัยระหว่างควอไทล์ = 0)
3. เป็นการตรวจสอบ ติดตามการประเมินผลการดำเนินงานตามแผนที่กำหนด (มัชยฐาน = 5, พิสัยระหว่างควอไทล์ = 0.50)

ตอนที่ 5 บทบาทของชุมชนที่มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาปฐมวัย

5.1 บทบาทของชุมชนที่มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาปฐมวัย

ตาราง 14 บทบาทของชุมชนที่มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาปฐมวัย

ประเด็นสำคัญ	ค่าเฉลี่ย	ค่าความ สอดคล้อง กัน	มัธยฐาน	ฐานนิยม	ค่าพิสัย ระหว่าง ควอไทล์
38. มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา	4.68	มากที่สุด	5.00	5.00	0.50
39. ให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ/สถานที่/วัสดุ/ อุปกรณ์ และอื่น ๆ ที่นำมาพัฒนาเด็กปฐมวัย	4.80	มากที่สุด	5.00	5.00	0.00
40. มีบทบาทช่วยเหลือ แนะนำ ร่วมคิด ร่วมทำ ในการพัฒนาเด็กปฐมวัย	4.80	มากที่สุด	5.00	5.00	0.00
41. สละเวลา แรงงาน เพื่อร่วมให้และใช้ข้อมูล เพื่อ การกำหนดเป้าหมาย จัดทำแผนพัฒนาการ	4.80	มากที่สุด	5.00	5.00	0.00
42. มีบทบาทหน้าที่ในการตรวจสอบ ประเมินผล และปรับปรุงสถานศึกษา	4.44	มากที่สุด	4.00	4.00	0.50

ผลการวิเคราะห์ตาราง 14 พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีทรรศนะที่สอดคล้องกันเกี่ยวกับผลดีชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาปฐมวัย ซึ่งมีแนวโน้มจะเกิดขึ้นในระดับมากที่สุด สามอันดับแรก คือ

1. มีบทบาทช่วยเหลือ แนะนำ ร่วมคิด ร่วมทำ ในการพัฒนาเด็กปฐมวัย (มัธยฐาน = 5, พิสัยระหว่างควอไทล์ = 0)

2. ให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ/สถานที่/วัสดุ/อุปกรณ์ และอื่น ๆ ที่นำมาพัฒนาเด็กปฐมวัย (มัธยฐาน = 5, พิสัยระหว่างควอไทล์ = 0)

3. สละเวลา แรงงาน เพื่อร่วมให้และใช้ข้อมูล เพื่อกำหนดเป้าหมาย จัดทำแผนพัฒนาการ (มัธยฐาน = 5, พิสัยระหว่างควอไทล์ = 0)

5.2 ผลดีชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมการจัดการศึกษาปฐมวัย

ตาราง 15 ผลดีชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมการจัดการศึกษาปฐมวัย

ประเด็นสำคัญ	ค่าเฉลี่ย	ค่าความ สอดคล้อง กัน	มัธยมศึกษา	ฐานนิยม	ค่าพิสัย ระหว่าง ควอไทล์
ผลดีชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมการจัดการศึกษา ปฐมวัย					
43. ทำให้การดำเนินงานด้านการจัดการศึกษา ปฐมวัย มีองค์กรหลายหน่วยงานมาร่วมด้วย	4.36	มาก	4.00	4.00	0.50
44. เป็นผู้สนับสนุนด้านงบประมาณ สื่อ / วัสดุ / อุปกรณ์ ช่วยให้การนิเทศประสบผลสำเร็จ	4.36	มาก	4.00	4.00	0.50
45. ช่วยกระตุ้นครูเกิดความรู้ ความเข้าใจในการ พัฒนาเด็กปฐมวัย	4.44	มาก	4.00	4.00	0.50
46. เป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับ ชุมชนในการพัฒนาสถานศึกษาปฐมวัย	4.36	มาก	4.00	4.00	0.50
47. ทำหน้าที่กำกับ ติดตาม ดูแลด้านการประเมินผล ให้เป็นไปตามนโยบายของรัฐ	4.16	มาก	4.00	4.00	0.00

ผลการวิเคราะห์ตาราง 15 พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีทรรศนะที่สอดคล้องกันเกี่ยวกับผลดี ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม การจัดการศึกษาปฐมวัย ซึ่งมีแนวโน้มจะเกิดขึ้นในระดับมาก เท่านั้น ได้ถึงระดับมากที่สุด คือ

1. ช่วยกระตุ้นครูเกิดความรู้ ความเข้าใจในการพัฒนาเด็กปฐมวัย (มัธยมศึกษา = 4, พิสัยระหว่างควอไทล์ = 0.50)
2. เป็นผู้สนับสนุนด้านงบประมาณ สื่อ/วัสดุ/อุปกรณ์ ช่วยให้การนิเทศประสบผลสำเร็จ (มัธยมศึกษา = 4, พิสัยระหว่างควอไทล์ = 0.50)
3. ทำให้การดำเนินงานด้านการจัดการศึกษาปฐมวัยมีองค์กรหลายหน่วยงานมาร่วมด้วย (มัธยมศึกษา = 4, พิสัยระหว่างควอไทล์ = 0.50)

บทที่ 5

สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาแนวโน้มการนิเทศการศึกษาในระดับปฐมวัย ตามทฤษฎีของผู้เชี่ยวชาญด้านการนิเทศการศึกษาในระดับปฐมวัย โดยอาศัยเทคนิคการวิจัยอนาคตแบบเดลฟาย (Delphi Technique) ซึ่งสรุปสาระสำคัญและผลการวิจัยตามลำดับ ดังต่อไปนี้

สังเขปความมุ่งหมาย สมมติฐาน และวิธีการศึกษาค้นคว้า

เพื่อศึกษาแนวโน้มการนิเทศการศึกษาในระดับปฐมวัยของสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ตามทฤษฎีของผู้เชี่ยวชาญด้านการนิเทศการศึกษาปฐมวัย

กลุ่มตัวอย่างประชากร

ผู้วิจัย ทำการเลือกกลุ่มตัวอย่างประชากร โดยเลือกผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้

1. เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ด้านการศึกษาปฐมวัย จาก สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ จำนวน 3 คน
2. เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ด้านการศึกษาปฐมวัย จาก หน่วยงานที่ผลิตครู สถาบันราชภัฏ จำนวน 2 คน
3. เป็นผู้มีความสำคัญในการนิเทศการศึกษาปฐมวัย จาก ศึกษาพิเศษ สำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร จำนวน 5 คน
4. เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ด้านวิชาการ หรือปฏิบัติการนิเทศ จาก ผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร จำนวน 5 คน
5. เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ด้านการนิเทศการศึกษา จาก ผู้ช่วยวิทยากรโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร จำนวน 5 คน
6. เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ด้านการจัดการเรียนการสอน จาก ครูผู้สอนปฐมวัยในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร จำนวน 5 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

1. ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ รอบที่ 1

การสร้างแบบสอบถามปลายเปิด รอบที่ 1

ผู้วิจัยได้ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับการนิเทศ การศึกษาในระดับปฐมวัย จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการกำหนดกรอบ (Frame) การสร้างแบบสอบถามปลายเปิด 10 ข้อ นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญที่เป็นตัวอย่างประชากรตอบตามทฤษฎีของแต่ละท่านอย่างอิสระ ซึ่งมีขอบเขตในการถามดังนี้

- 1.1 นโยบายของรัฐในเรื่องของการจัดการนิเทศการศึกษาในระดับปฐมวัย
- 1.2 ยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาปฐมวัย
- 1.3 รูปแบบการนิเทศการศึกษาในระดับปฐมวัย
- 1.4 การกำหนดเกณฑ์มาตรฐานของการนิเทศการศึกษาในระดับปฐมวัย
- 1.5 บทบาทของชุมชนที่เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในสถานศึกษาปฐมวัย

จากกรอบที่ได้จากการศึกษาและรวบรวมข้อมูลดังกล่าว ผู้วิจัยพัฒนาสร้างแบบสอบถามชนิดปลายเปิดเกี่ยวกับแนวโน้มการนิเทศการศึกษาในระดับปฐมวัย ผู้วิจัยจึงนำแบบสอบถามไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบ ผู้ทรงคุณวุฒิเหล่านี้เป็นนักการศึกษา เป็นผู้สนใจ และมีประสบการณ์ทางการศึกษา และการวิจัยอนาคตแบบเทคนิคเดลฟาย พิจารณาเนื้อหาในแบบสอบถาม

2. การสร้างเครื่องมือแบบสอบถาม รอบที่ 2

แบบสอบถามรอบที่ 2

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามปลายเปิดในรอบแรกของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมดมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ เพื่อสร้างแบบสอบถามรอบที่ 2 จำนวน 47 ข้อใหญ่ รวมข้อย่อย 30 ข้อ รวมเป็น 77 ข้อ โดยนำความคิดเห็นมาจำแนก และจัดกลุ่มข้อกระทงเนื้อหาที่ใกล้เคียงกันไว้ในข้อเดียวกัน เพื่อสร้างแบบสอบถามตามแบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ข้อ

5	หมายถึง	ข้อความที่ผู้เชี่ยวชาญคาดว่าจะมีแนวโน้มจะเป็นไปได้มากที่สุดหรือ เห็นด้วยมากที่สุด
4	หมายถึง	ข้อความที่ผู้เชี่ยวชาญคาดว่าจะมีแนวโน้มจะเป็นไปได้มากหรือ เห็นด้วยมาก
3	หมายถึง	ข้อความที่ผู้เชี่ยวชาญคาดว่าจะมีแนวโน้มจะเป็นไปได้ปานกลางหรือ เห็นด้วยปานกลาง
2	หมายถึง	ข้อความที่ผู้เชี่ยวชาญคาดว่าจะมีแนวโน้มที่จะเป็นไปได้น้อยหรือ เห็นด้วยน้อย
1	หมายถึง	ข้อความที่ผู้เชี่ยวชาญคาดว่าจะมีแนวโน้มที่จะเป็นไปได้น้อยที่สุดหรือ เห็นด้วยน้อยที่สุด

3. การสร้างเครื่องมือแบบสอบถาม รอบที่ 3

แบบสอบถามรอบที่ 3

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้รับจากตัวอย่างประชากรในรอบที่ 2 มาคำนวณหาค่ามัธยฐาน (Median) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range) ของคำถามแต่ละข้อ เพื่อนำมาสร้างแบบสอบถามรอบที่ 3 โดยใช้ข้อความเดิม จำนวน 77 ข้อ

เนื่องจากแบบสอบถามในรอบนี้ จะดำเนินการคัดเลือกเฉพาะข้อกระทงที่ผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยในระดับปานกลางขึ้นไป คือ มีค่ามัธยฐานตั้งแต่ 3 ขึ้นไป และเพิ่มตำแหน่งของค่ามัธยฐาน ช่วงของพิสัยระหว่างควอไทล์ และตำแหน่งที่ผู้เชี่ยวชาญนั้น ๆ ตอบมา โดยให้ผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านทบทวนคำตอบของตนที่ตอบไว้ในแบบสอบถามรอบที่ 2 ในแบบสอบถามรอบที่ 3 ผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านจะทราบว่าตนเองมีทัศนคติแตกต่างหรือไม่แตกต่างไปจากทัศนคติของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่เป็นตัวอย่างประชากรทั้งหมดเพียงไร และเปิดโอกาสให้ผู้เชี่ยวชาญได้ทบทวนคำตอบของตนเอง และอาจจะเปลี่ยนคำตอบใหม่ได้ หรือจะยังคงคำตอบเดิม พร้อมทั้งให้แสดงเหตุผลประกอบ ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญในรอบที่ 3 นี้ มาคำนวณหาค่ามัธยฐาน (Median) ค่าฐานนิยม (Mode) ความแตกต่างระหว่างมัธยฐานกับฐานนิยม และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range) ของคำถามแต่ละข้อ ถ้าค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ มีค่าไม่เกิน 1.50 และค่าความแตกต่างระหว่างมัธยฐานกับฐานนิยม ของแต่ละข้อความไม่เกิน 1.00 แสดงว่า ทัศนคติของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่เป็นตัวอย่างประชากร มีความเห็นสอดคล้องกัน ผู้วิจัยจะนำข้อความที่สอดคล้องกันมาสรุปเป็นแนวโน้มการนิเทศการศึกษาในระดับปฐมวัย

ตามปกติ เทคนิคเดลฟาย นั้น จะใช้แบบสอบถามจำนวน 4 รอบ แต่จะผลการวิจัย ผู้วิจัย พบว่า คำตอบในรอบที่ 2 และรอบที่ 3 มีความแตกต่างกันน้อยมาก ผู้วิจัยจึงยุติการถามในรอบนี้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลมาวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยได้ติดต่อผู้เชี่ยวชาญที่เป็นตัวอย่างประชากร โดยขอหนังสือรับรองและแนะนำตัวจาก บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม พร้อมทั้งแจ้งวัตถุประสงค์และรายละเอียดของการวิจัย เน้นให้เห็นถึงความสำคัญในการให้ข้อมูลของผู้เชี่ยวชาญ แต่ละท่านที่มีงานวิจัย การเก็บรวบรวมในรอบที่ 1 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด ซึ่งผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยเริ่มส่งแบบสอบถามรอบแรก ในวันที่ 4 พฤศจิกายน 2543 จำนวน 25 ชุด และรวบรวมกลับไปได้ทั้งหมด ในวันที่ 8 ธันวาคม 2543 จำนวน 25 ชุด

2. นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามรอบที่ 1 เป็นคำถามปลายเปิดมาสร้างเป็นแบบสอบถามในรอบที่ 2 โดยใช้ข้อมูลทั้งหมดมาแยกหมวดหมู่ จัดเป็นข้อกระทงความ วิเคราะห์ และสังเคราะห์ โดยพยายามคงรูปเนื้อหาข้อความที่ใกล้เคียงกันในข้อเดียวกัน จะได้เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประเมินค่า 5 ช่วงคะแนน จากนั้นจึงได้ส่งแบบสอบถามรอบที่ 2 ไปให้กลุ่มผู้เชี่ยวชาญกลุ่มเดิมตอบ โดยเริ่มส่งแบบสอบถามในวันที่ 12 ธันวาคม 2543 จำนวน 25 ชุด และรวบรวมกลับได้ทั้งหมด ในวันที่ 29 ธันวาคม 2543 จำนวน 25 ชุด

3. เมื่อผู้วิจัยได้ข้อมูลจากแบบสอบถามในรอบที่ 2 แล้ว ได้นำข้อมูลนั้นมาวิเคราะห์หาคำมัชฌาน ฐานนิยม และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ เป็นรายชื่อ แล้วสร้างแบบสอบถามในรอบที่ 3 เริ่มส่งแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญตอบ ในวันที่ 3 มกราคม 2544 จำนวน 25 ชุด และรวบรวมกลับได้ทั้งหมด ในวันที่ 30 มกราคม 2544 จำนวน 25 ชุด

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลรอบที่ 3 มาวิเคราะห์หาคำมัชฌาน ฐานนิยม ความแตกต่างระหว่างมัชฌาน กับฐานนิยม และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ เพื่อพิจารณาเลือกข้อความที่ผู้เชี่ยวชาญตอบมีความเห็นที่สอดคล้องกัน มาสรุปเป็นผลการวิจัย

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาแนวโน้มการนิเทศการศึกษาในระดับปฐมวัยด้านนโยบายของรัฐในเรื่องการจัดการนิเทศ การศึกษาในระดับปฐมวัย ด้านยุทธศาสตร์ของการนิเทศการศึกษาปฐมวัย ด้านรูปแบบการนิเทศการศึกษา ปฐมวัย ด้านการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานของการนิเทศปฐมวัย มีผลด้านการประกันคุณภาพ และด้านบทบาท ของชุมชนที่มีส่วนร่วมของการจัดการศึกษาปฐมวัย ตามทรงพระชนของลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่ได้แสดงลักษณะความ คิดเห็นสอดคล้องในทุกประเด็นเรียงตามลำดับดังนี้

1. ด้านนโยบายของรัฐในเรื่องการจัดการนิเทศการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัย

1.1 การบริหารของรัฐโดยทั่ว ๆ ไป กลุ่มผู้เชี่ยวชาญได้แสดงทรงพระชน ในลักษณะที่มีความ สอดคล้องกันมาก ไม่ถึงระดับมากที่สุด ว่าการบริหารการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยควรบริหารโดยหน่วยงาน ดังต่อไปนี้ สถานศึกษาเอกชน กรมอนามัย องค์การบริหารส่วนจังหวัด และสถาบันพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามลำดับ สำหรับการดำเนินงานด้านงบประมาณควรให้หน่วยงานดังกล่าวแล้วดำเนินการใช้งบประมาณในหน่วยงานของ ตนเองหน่วยงานเหล่านี้ควรดำเนินการด้านงบประมาณด้วย

1.2 ความจำเป็นของการนิเทศต่อการจัดการศึกษาปฐมวัย กลุ่มผู้เชี่ยวชาญได้แสดงทรรศนะในลักษณะที่มีความสอดคล้องกันมากที่สุดทุกประเด็นสำคัญ ก็เพื่อการพัฒนาบุคลากรให้มีประสิทธิภาพ เพื่อเป็นการช่วยเหลือ แนะนำ การจัดการศึกษาปฐมวัย เพื่อเป็นการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามความถนัดและความสนใจของผู้เรียนให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

2. ด้านยุทธศาสตร์ของการนิเทศการศึกษาปฐมวัย

2.1 ยุทธศาสตร์ของการนิเทศการศึกษาปฐมวัย กลุ่มผู้เชี่ยวชาญได้แสดงทรรศนะในลักษณะที่มีความสอดคล้องกันมากที่สุด ด้านการสร้างศูนย์เป็นแกนวิชาการด้านการจัดการศึกษาปฐมวัย ด้านการวางแผนให้โรงเรียนมีส่วนร่วมในการนิเทศทั้งนี้เทศภายในและภายนอก ด้านการส่งเสริมครูให้มีขวัญและกำลังใจทำงาน มีความเข้าใจ เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัยและการจัดกิจกรรมด้วยวิธีที่หลากหลายในการนิเทศการศึกษา

2.2 วิธีการนำยุทธศาสตร์ไปใช้ในการจัดการศึกษา กลุ่มผู้เชี่ยวชาญได้แสดงทรรศนะที่มีความสอดคล้องกันมากที่สุด โดยเห็นว่าควรนำคอมพิวเตอร์ซึ่งเป็นสื่อเทคโนโลยีมาใช้ในการนิเทศ การจัดการเรียนรู้ ควรมีการประสานความร่วมมือกับบิดา มารดา ผู้ปกครองบุคคลในชุมชน บุคลากรที่ใช้ในการนิเทศประกอบด้วยศึกษานิเทศก์ผู้บริหาร ครู หัวหน้าหมวด หัวหน้าชั้น ครูประจำชั้นและการจัดการเรียนการสอนควรเน้นเด็กเป็นศูนย์กลาง พร้อมทั้งปลูกฝังจริยธรรมที่ต้งามในด้านการเป็นผู้นำและการมีปฏิสัมพันธ์

3. รูปแบบการนิเทศการศึกษาปฐมวัย

3.1 รูปแบบการนิเทศการศึกษาปฐมวัย กลุ่มผู้เชี่ยวชาญได้แสดงทรรศนะในลักษณะที่มีความสอดคล้องกันมากที่สุดด้านการนิเทศควรเป็นแบบบูรณาการ สำหรับการแสดงทรรศนะในลักษณะที่มีความสอดคล้องกันมากที่สุดควรมีการนิเทศเป็นกลุ่ม ทางตรง รายบุคคล และทางอ้อม

3.2 การนำรูปแบบการนิเทศไปใช้ กลุ่มผู้เชี่ยวชาญได้แสดงทรรศนะในลักษณะที่มีความสอดคล้องกันมากที่สุด ด้านการนิเทศแบบพาทำคือร่วมคิด ร่วมทำ นำส่งเสริมสนับสนุนและชื่นชมยินดี ด้านการสร้างสื่อนิเทศทางไกลที่ต้องการพัฒนางานที่โรงเรียนทำได้สำเร็จแล้วส่งให้ผู้บริหารโรงเรียนโดยตรง

4. การกำหนดเกณฑ์มาตรฐานของการนิเทศการศึกษาปฐมวัย มีผลด้านการประกันคุณภาพ

4.1 การกำหนดเกณฑ์มาตรฐานของการนิเทศการศึกษาปฐมวัย กลุ่มผู้เชี่ยวชาญได้แสดงทรรศนะในลักษณะที่มีความสอดคล้องกันมากที่สุดทุกประเด็นสำคัญคือ ในประเด็นเพื่อเปลี่ยนแปลงระบบสารสนเทศ เครือข่าย ข้อมูล ในด้านการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาระบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเน้นเด็กเป็นสำคัญตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เพื่อพัฒนาผู้บริหารศึกษานิเทศก์ ครู และกรรมการโรงเรียน ให้เป็นผู้นำมืออาชีพโดยพัฒนาระบบโครงสร้างและองค์กรให้มีคุณภาพและมีการสร้างโรงเรียนเครือข่ายที่มีวิทยากรให้ความรู้

4.2 นำการนิเทศการศึกษาปฐมวัยสู่เกณฑ์มาตรฐาน กลุ่มผู้เชี่ยวชาญได้แสดงทรรศนะในลักษณะที่มีความสอดคล้องกันมากที่สุด ด้านการมีการวางแผน วิเคราะห์งานการศึกษาปฐมวัยร่วมกับทุกฝ่าย การสร้างขวัญ กำลังใจ เป็นกัลยาณมิตรที่แสนดีกับทุกฝ่ายและ มีความเชื่อมั่นในการทำงานเป็นทีม ด้านการตรวจสอบ ติดตามการประเมินผลการดำเนินงานตามแผนที่กำหนด และมีการวางแผนด้านการวิเคราะห์งานด้านการศึกษาปฐมวัยทุกฝ่าย

5. บทบาทของชุมชนที่มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาปฐมวัย

5.1 บทบาทของชุมชนที่มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาปฐมวัย กลุ่มผู้เชี่ยวชาญได้แสดงทรรศนะในลักษณะที่มีความสอดคล้องกันมากที่สุดในทุกประเด็นคือให้การสนับสนุนงบประมาณ สถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ และอื่นๆที่นำมาพัฒนาเด็กปฐมวัย ด้านการมีบทบาทช่วยเหลือ แนะนำ ร่วมคิด ร่วมทำ ด้านสละเวลา

แรงงาน เพื่อกำหนดเป้าหมายจัดทำแผนด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและตรวจสอบการบำรุงการศึกษา
ร่วมให้และใช้ข้อมูลเพื่อกำหนดเป้าหมายจัดทำแผนพัฒนาการ

5.2 ผลดีชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาปฐมวัย กลุ่มผู้เชี่ยวชาญได้แสดงทรรศนะ
ในลักษณะที่มีความสอดคล้องกันมากทุกประเด็นแต่คือการกระตุ้นครูเกิดความรู้ ความเข้าใจในการพัฒนาเด็ก
ปฐมวัย ด้านการดำเนินงานการจัดการศึกษาปฐมวัย มีองค์กรหลายหน่วยงานมาร่วมด้วย ด้านเป็นผู้สนับสนุน
งบประมาณ สื่อ อุปกรณ์ ด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษาปฐมวัย
และการทำหน้าที่กำกับดูแลประเมินผลให้เป็นไปตามนโยบายของรัฐ

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาค้นคว้าที่สรุปมาแล้วข้างต้น ทำให้ทราบถึงแนวโน้มของการนิเทศการศึกษาในระดับ
ปฐมวัย ซึ่งมีประเด็นสำคัญที่จะนำมาอภิปรายผลการวิจัยคือ

การศึกษาแนวโน้มการนิเทศการศึกษาในระดับปฐมวัยด้านนโยบายของรัฐในเรื่องการจัดการนิเทศ
การศึกษาในระดับปฐมวัย ด้านยุทธศาสตร์ของการนิเทศการศึกษาปฐมวัย ด้านรูปแบบการนิเทศการศึกษา
ปฐมวัย ด้านการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานของการนิเทศปฐมวัย มีผลด้านการประกันคุณภาพ และด้านบทบาทของ
ชุมชนที่มีส่วนร่วมของการจัดการศึกษาปฐมวัย ผลการศึกษาค้นคว้าสรุปได้ดังนี้

1. ด้านนโยบายของรัฐในเรื่องการจัดการนิเทศการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัย

1.1 การบริหารของรัฐโดยทั่ว ๆ ไป กลุ่มผู้เชี่ยวชาญได้แสดงทรรศนะ ในลักษณะที่มีความสอดคล้องกันมาก
ไม่ถึงระดับมากที่สุดว่าการบริหารการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยควรบริหารโดยหน่วยงานดังต่อไปนี้
นี้ สถานศึกษาเอกชน ($\bar{X} = 4.04$) กรมอนามัย ($\bar{X} = 4.00$) องค์การบริหารส่วนจังหวัด ($\bar{X} = 3.88$) และ
สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ($\bar{X} = 3.52$) ตามลำดับ ส่วนหน่วยงานอื่นคือสำนักงานเทศบาล องค์การบริหารส่วน
ตำบล ชุมชน ศูนย์การเรียน ฯลฯ ค่าความสอดคล้องกันปานกลางนั้นที่เป็นเช่นนี้เพราะสถานศึกษาเอกชน
เป็นสถาบันศึกษาเอกชนมีความคล่องตัว ยืดหยุ่น มีความพร้อมในการจัดตั้งและบริหารมากกว่า เนื่องจากการ
จัดการศึกษาในระดับปฐมวัยไม่ได้เป็นการศึกษาภาคบังคับรัฐบาลมีนโยบายให้เอกชนเข้ามาดำเนินการมากที่สุด
เท่าที่จะทำได้ ส่วนกรมอนามัยซึ่งกลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันในลักษณะต้นมากที่สุดว่าควรเป็น
หน่วยงานของรัฐบาลที่ควรมาดำเนินการจัดการศึกษาให้กับเด็กปฐมวัยเพราะหน่วยงานนี้ในอนาคตจะเป็นหน่วย
ที่อยู่ในสังกัดขององค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งจะเป็นหน่วยงานที่อยู่ในชุมชนดังนั้นการจัดการศึกษาในระดับนี้
จึงกระจายไปได้ถึงทั่วทุกชุมชน ส่วนกรมอนามัยก็เป็นหน่วยงานที่แพร่กระจายทุกระดับหมู่บ้านซึ่งในอนาคต
จะอยู่ในสังกัดของ องค์การบริหารส่วนตำบล ตามกฎหมาย ดังนั้นกลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันใน
ประเด็นมากที่สุด ที่นโยบายของรัฐในการจัดการนิเทศการศึกษาให้กับในระดับปฐมวัยควรมีแนวโน้มการบริหาร
การจัดการกระจายในรูปแบบกระจายอำนาจตามกฎหมาย องค์การบริหารส่วนจังหวัด และสถานพัฒนาเด็ก
ปฐมวัยนั้นเป็นหน่วยงานกระจายอำนาจตามกฎหมาย องค์การบริหารส่วนตำบลและชุมชนเมืองอยู่ในลำดับแทน
หน่วยงานทั้งสองนี้จะเหมาะสมมากกว่าส่วนความเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารงบประมาณมีทรรศนะสอดคล้องกันมากที่สุดเป็นอันดับแรกว่างบประมาณควรจัดสรรให้หน่วยงานเหล่านี้ควรดำเนินการด้านงบประมาณด้วย

1.2 ความจำเป็นของการนิเทศต่อการจัดการศึกษาปฐมวัย กลุ่มผู้เชี่ยวชาญได้แสดงทรรศนะใน
ลักษณะที่มีความสอดคล้องกันมากที่สุดทุกประเด็นคือ เพื่อให้กระบวนการนิเทศเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาการจัด
การศึกษาปฐมวัย ($\bar{X} = 4.88$) เพื่อเป็นการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามความถนัดและความสนใจของผู้เรียนให้
สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ($\bar{X} = 4.88$) เพื่อเป็นการประสานความร่วมมือ

ระหว่างผู้ให้ทุนและผู้รับทุน ($\bar{X} = 4.84$) ที่เป็นเช่นนี้เพราะการนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการที่ส่งเสริมพัฒนาช่วยเหลือและปรับปรุงให้คุณภาพการเรียนการสอนสอดคล้องกับสิ่งที่ สิริมา ภิญโญนันตพงษ์. 2537 กล่าวว่า การนิเทศเป็นกระบวนการหนึ่งที่มีส่วนในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพราะทั้งนี้ การนิเทศ หมายถึง กระบวนการทำงานร่วมกันระหว่างผู้ให้ทุนนิเทศ ซึ่งได้แก่ศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารหรือ ครู หัวหน้าหมวด และผู้รับทุนนิเทศคือครูระดับปฐมวัยซึ่งให้ได้ว่าซึ่งความพร้อมทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา อันเป็นจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาปฐมวัย การนิเทศการศึกษาจึงเป็นกิจกรรมหนึ่งที่มีความหมายสำคัญที่จะช่วยบริการช่วยเหลือครูที่สอนเด็กเล็กให้ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นซึ่งจะสอดคล้องกับการปรับเปลี่ยนทางการศึกษาตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

2. ด้านยุทธศาสตร์ของการนิเทศการศึกษาปฐมวัย

2.1 ยุทธศาสตร์ของการนิเทศการศึกษาปฐมวัย กลุ่มผู้เชี่ยวชาญได้แสดงทรรศนะในลักษณะที่มีความสอดคล้องกันมากที่สุด ด้านการสร้างศูนย์เป็นแกนวิชาการด้านการจัดการศึกษาปฐมวัย ($\bar{X} = 4.76$) ด้านการวางแผนให้โรงเรียนมีส่วนร่วมในการนิเทศทั้งนี้เทศภายในและภายนอก ($\bar{X} = 4.72$) ด้านการส่งเสริมครูให้มีขวัญและกำลังใจทำงาน มีความเข้าใจ เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัย ($\bar{X} = 4.72$) ที่เป็นเช่นนี้เพราะยุทธศาสตร์การนิเทศทุกด้านดังที่กล่าวมาแล้วเป็นวิธีการส่งเสริมครูให้มีขวัญและกำลังใจทำงาน มีความเข้าใจ เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัย

2.2 วิธีการนำยุทธศาสตร์ไปใช้ในการจัดการศึกษา กลุ่มผู้เชี่ยวชาญได้แสดงทรรศนะในลักษณะที่มีความสอดคล้องกันมากที่สุดทุกประเด็นคือ นำสื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัย อาทิคอมพิวเตอร์มาใช้ในการนิเทศ ($\bar{X} = 4.96$) การจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลาที่มีการประสานความร่วมมือกับบิดา มารดา ผู้ปกครอง บุคคลในชุมชน ($\bar{X} = 4.92$) บุคลากรที่นิเทศประกอบด้วยผู้บริหาร ครู หัวหน้าหมวด ศึกษานิเทศก์ หัวหน้าชั้น และครูประจำชั้น ($\bar{X} = 4.84$) ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าการนำยุทธศาสตร์ต่างๆมาประกอบไปด้วยปัจจัยที่เป็นทั้งตัวบุคคล กระบวนการ และสื่อ อุปกรณ์ที่สำคัญ

3. รูปแบบการนิเทศการศึกษาปฐมวัย

3.1 รูปแบบการนิเทศการศึกษาปฐมวัย กลุ่มผู้เชี่ยวชาญได้แสดงทรรศนะในลักษณะที่มีความสอดคล้องกันมากที่สุดซึ่งเป็นประเด็นเดียวคือด้านการนิเทศแบบทั่วถึงทุกพื้นฐานหรือแบบบูรณาการ ($\bar{X} = 4.84$) นอกจากนั้นประเด็นอื่นๆ กลุ่มผู้เชี่ยวชาญได้แสดงทรรศนะในลักษณะที่มีความสอดคล้องกันมาก แต่ไม่ถึงมากที่สุด ที่เป็นเช่นนี้เพราะการนิเทศแบบบูรณาการเป็นการนิเทศที่สอดคล้องกับกระบวนการปรับเปลี่ยนกระบวนการการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2542 ที่การนิเทศควรมีแนวโน้มเป็นลักษณะการปฏิบัติการลงทุกพื้นที่ ทุกโรงเรียนลงไปในระดับถึงตัวครูผู้สอน

3.2 การนำรูปแบบการนิเทศไปใช้ กลุ่มผู้เชี่ยวชาญได้แสดงทรรศนะในลักษณะที่มีความสอดคล้องกันมากที่สุด 2 ประเด็นสำคัญคือ การนิเทศแบบพาทำโดยรวมคิด ($\bar{X} = 4.92$) ร่วมทำ ($\bar{X} = 4.92$) และนำเสนอเสริมสนับสนุนและชื่นชมยินดี ($\bar{X} = 4.80$) ด้านการสร้างสื่อเทคนิควิธีทางไกลที่ต้องการพัฒนางานที่โรงเรียนทำได้สำเร็จแล้วส่งให้ผู้บริหารโรงเรียนโดยตรง ($\bar{X} = 4.48$) และกลุ่มผู้เชี่ยวชาญได้แสดงทรรศนะในลักษณะที่มีความสอดคล้องกันมาก ไม่ถึงมากที่สุดด้านเน้นการทดลองใช้เครื่อง เฉพาะรายชั้นจะส่งผลถึงผู้สอนโดยตรง ($\bar{X} = 4.76$) ที่เป็นเช่นนี้เพราะการนิเทศการศึกษาแบบพาทำเป็นแบบกัลยาณมิตรมีลักษณะที่ผู้ให้ทุนเป็นผู้ให้แนะนำ ช่วยเหลือ ปรับปรุงให้ครูมีความมั่นใจในการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับ (สิริมา ภิญโญนันตพงษ์. 2547 : 220 - 221) กล่าวว่า หลักของการนิเทศศึกษานั้นควรยึดหลักช่วยปรับปรุงและแนะแนวทางทำให้ครูตื่นตัวอยู่เสมอ เช่นครูหลายคนที่สอนเด็กปฐมวัยโดยไม่ได้อบรมทางนี้โดยตรง ถ้ามีผู้บริหารคอยนิเทศและแนะนำให้

ก็จะเหมือนกับที่มีที่ปรึกษาคอยช่วย ครูมีความที่จะต้องการเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถในการจัดประสบการณ์ สำหรับเด็กปฐมวัยให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น ในด้านความต้องการเข้ารับการอบรมเรื่องการผลิต และการใช้สื่อ การสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เทคนิควิธีการสอน และการประเมินพัฒนาการเด็ก เป็นการสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงานของครูผู้สอนในระดับนี้ ไม่คิดว่าการสอนระดับปฐมวัยต่ำกว่าครูระดับอื่น เพราะผู้บริหารหลายท่านนำครูที่สอนไม่ดี หรือครูที่อายุมาก ลดชั้นสอนระดับปฐมวัย ดังนั้น การให้กำลังใจ ช่วยให้ครูเกิดความเชื่อมั่นในตนเองและภูมิใจสอนเด็กๆ

4. การกำหนดเกณฑ์มาตรฐานของการนิเทศการศึกษาปฐมวัย มีผลด้านการประกันคุณภาพ

4.1 การกำหนดเกณฑ์มาตรฐานของการนิเทศการศึกษาปฐมวัย กลุ่มผู้เชี่ยวชาญได้แสดงทรรศนะในลักษณะที่มีความสอดคล้องกันมากที่สุด ในทุกประเด็นคือ เพื่อเปลี่ยนแปลงระบบสารสนเทศ เครือข่าย ข้อมูลในด้านการเรียนการสอน ($\bar{X} = 4.96$) เพื่อพัฒนาระบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเน้น เด็กเป็นสำคัญตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ($\bar{X} = 4.92$) และเพื่อพัฒนาผู้บริหาร ศึกษา นิเทศก์ ครู และกรรมการโรงเรียน ให้เป็นผู้มีมืออาชีพในการพัฒนาการศึกษาปฐมวัย ($\bar{X} = 4.92$) ที่เป็นเช่นนี้เพราะจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดแนวทางการพัฒนาการศึกษา ให้มีกระบวนการประกันคุณภาพของสถานศึกษา ดังนั้น การกำหนดเกณฑ์มาตรฐานของการนิเทศการศึกษาปฐมวัยจึงควรมีการตรวจวัดคุณภาพด้วยเช่นกัน

4.2 นำการนิเทศการศึกษาปฐมวัยสู่เกณฑ์มาตรฐาน กลุ่มผู้เชี่ยวชาญได้แสดงทรรศนะในลักษณะที่มีความสอดคล้องกันมากที่สุด ใน 4 ประเด็นที่สำคัญคือ ด้านการมีการวางแผน วิเคราะห์งานการศึกษาปฐมวัยร่วมกับทุกฝ่าย ($\bar{X} = 4.92$) ในประเด็นเป็นการสร้างขวัญ กำลังใจ เป็นกัลยาณมิตรที่สนดีกับทุกฝ่าย เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นในการทำงานเป็นทีม ($\bar{X} = 4.80$) และในประเด็นเป็นการตรวจสอบ ติดตามการ ประเมินผลการดำเนินงานตามแผนที่กำหนด ($\bar{X} = 4.56$) ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากกระบวนการนิเทศการศึกษา มีแบบแผน มีระดับขั้นตอนที่ชัดเจนต่อเนื่องเป็นระบบตั้งแต่การวางแผน มีการปฏิบัติการนิเทศ มีการสร้างขวัญ และกำลังใจและมีการประเมินผลซึ่งขั้นตอนเหล่านี้เป็นขั้นตอนการทำงานการนิเทศไปสู่แนวโน้มนำการจัดการศึกษา ที่มีมาตรฐาน

5. บทบาทของชุมชนที่มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาปฐมวัย

5.1 บทบาทของชุมชนที่มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาปฐมวัย กลุ่มผู้เชี่ยวชาญได้แสดงทรรศนะ ในลักษณะที่มีความสอดคล้องกันมากที่สุดในทุกประเด็นคือให้การสนับสนุนงบประมาณ สถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ และอื่นๆ ที่นำมาพัฒนาเด็กปฐมวัย ($\bar{X} = 4.80$) ด้านการมีบทบาทช่วยเหลือ แนะนำ ร่วมคิด ร่วมทำ ในการ พัฒนาเด็กปฐมวัย ในประเด็นสละเวลา แรงงาน เพื่อร่วมให้ และใช้ข้อมูลเพื่อการกำหนดเป้าหมายจัดทำแผน พัฒนาการ ($\bar{X} = 4.80$) ที่เป็นเช่นนี้เพราะการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แนวโน้มในการจัดการศึกษาในอนาคตเพราะชุมชนต้องมีส่วนร่วมอย่างจริงจัง จริงใจในการจัดการศึกษาทุกระดับ โดยเฉพาะในระดับปฐมวัยเป็นการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยเพราะผู้ปกครองให้ความสำคัญในการมี ส่วนร่วม

5.2 ผลดีชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาปฐมวัย กลุ่มผู้เชี่ยวชาญได้แสดงทรรศนะ ในลักษณะที่มีความสอดคล้องกันมากในทุกประเด็น แต่ไม่ถึงระดับมากที่สุดคือชุมชนจะช่วยกระตุ้นครูเกิดความรู้ ความเข้าใจในการพัฒนาเด็กปฐมวัย ($\bar{X} = 4.44$) ทำให้การดำเนินงานด้านการจัดการศึกษาปฐมวัย มีองค์กร หลายหน่วยงานมาร่วมด้วย ($\bar{X} = 4.36$) เป็นผู้สนับสนุนด้านงบประมาณ สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ช่วยให้การนิเทศ ประสบผลสำเร็จ ($\bar{X} = 4.36$) ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่าตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนด

ไว้ว่าแนวโน้มในการจัดการศึกษาในอนาคตนั้นเมื่อชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาแล้วจะต้องมีบทบาทในการจัดการศึกษาทุกขั้นตอน ตั้งแต่การวางแผน พัฒนาการเรียนการสอน ซึ่งจะนำมาสู่ชุมชน ได้สร้างความสัมพันธ์กับโรงเรียน สำหรับในระดับปฐมวัยนั้นการจัดการศึกษาจะถูกบริหารโดยองค์กรส่วนท้องถิ่น ดังนั้นการนิเทศการศึกษาจะต้องปรับเปลี่ยนโดยมีแนวโน้มเข้ามามีส่วนร่วม

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. หน่วยงานทางการศึกษา ควรนำผลการศึกษานี้ไปเป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนพัฒนาการจัดการนิเทศการศึกษาในระดับปฐมวัยต่อไป
2. ควรมีการศึกษาแนวโน้มของการนิเทศการศึกษาในระดับปฐมวัย เป็นการศึกษาเพื่อหาความจำเป็นในการนิเทศ ผลของการศึกษาจะสามารถกำหนดปัญหา หรือความต้องการนิเทศ ซึ่งเป็นข้อมูลที่จะนำไปใช้ในการวางแผนนิเทศต่อไป
3. ควรสนับสนุนให้มีการทำวิจัย โดยใช้เทคนิคเดลฟายให้แพร่หลายทุกสาขาวิชา และในหน่วยงานต่าง ๆ
4. การใช้เทคนิคเดลฟาย ผู้วิจัยจำเป็นต้องมีทักษะและเทคนิคในการเก็บรวบรวมข้อมูล การติดตามข้อมูล และมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ซึ่งหากขาดคุณสมบัติดังกล่าว อาจทำให้งานวิจัยล่าช้าได้

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กฤษดา กรุดทอง. (2530) “ การวิจัยเชิงอนาคต.” วารสารการวิจัยเพื่อการพัฒนา. 3 (2530) : 12 - 18.
- กิตติมา ปรีดีดิถ. (2532). การบริหารและการนิเทศการศึกษาเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : อักษรภาพิพัฒน์.
- กิริติ ศรีวิเชียร. (2527). “ ขั้นตอนแผนเพื่อประเมิน.” วารสารมิตรครู. 26 (พฤษภาคม 2527) : 48 - 52.
- เกษม บุญอ่อน. (2522). “ เดลฟาย.” ครูปริทัศน์. (4 ตุลาคม 2522) : 26 - 28.
- การประถมศึกษากรุงเทพมหานคร, สำนักงาน. (2538). รายงานการประเมินโครงการจัดการศึกษาระดับ
ก่อนประถมศึกษา (2536 - 2538). อัดสำเนา.
- คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2538). แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา กรมศาสนา.
- _____. (2518). การศึกษาเพื่อชีวิตและสังคม : รายงานของคณะกรรมการวางแผนพื้นฐานเพื่อปฏิรูปการศึกษา.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ศูนย์กลางทหารราบ.
- _____. (2520). การพัฒนาการแผนการศึกษาแห่งชาติอดีต - ปัจจุบัน. กรุงเทพฯ : รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์.
- _____. (2522). เด็กก่อนวัยเรียนกับการเรียนรู้ : ทฤษฎีและหลักการสำคัญบางประการ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
และทำปกเจริญผล.
- _____. (2523). นโยบายและแผนพัฒนาเด็กระยะยาว 2522. กรุงเทพฯ : มงคลการพิมพ์.
- _____. (2526). การจัดบริการศูนย์เด็กก่อนวัยเรียน. กรุงเทพฯ : เอรวิพัฒนาการพิมพ์.
- _____. (2527) “ การพัฒนารูปแบบการนิเทศการศึกษาชั้นเด็กเล็กในโรงเรียนประถมศึกษา.” กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์การศาสนา.
- _____. (2528). การจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็กและการศึกษาดูงาน. เอกสารชุดอบรมบุคลากรทางการศึกษา
ระดับก่อนประถมศึกษา หน่วยที่ 6. กรุงเทพฯ : ครูสภา.
- _____. (2529). การจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็กและการศึกษาดูงาน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ครูสภา ลาดพร้าว.
- _____. (2530). แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530 - 2534). กรุงเทพฯ : ยูไนเต็ดโปรดักชั่น.
- _____. (2530). การวิเคราะห์ต้นทุนและการคิดประมาณจำนวนนักเรียน จำนวนครู และต้นทุนในการจัด
การศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์.
- _____. (2530). คู่มือการนิเทศการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : อักษรไทย.
- _____. (2542, 49 กรกฎาคม). “ นโยบายการประกันคุณภาพการศึกษา.” กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การ
ศาสนา.
- _____. (2531). ร่างวัตถุประสงค์นโยบาย และมาตรการในการพัฒนาการศึกษา ระดับก่อนประถมศึกษา
และประถมศึกษา ของแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2533 - 2539). อัดสำเนา.
- _____. (2533). สภาพและปัญหาการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาและประถมศึกษา. อัดสำเนา.
- จารุณี บุญคง. (2530). “ความต้องการการนิเทศการสอนในชั้นเด็กเล็กของโรงเรียนประถมศึกษา เขตการ
ศึกษา 7. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. ชลบุรี : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒบางแสน. อัดสำเนา.
- จุมพล พูลภัทรชีวิ. (2529). “ การวิจัยอนาคต.” วารสารวิธีวิทยาการวิจัย. (1 มกราคม 2529) : 22 - 24.
- จรัสณา สุตานิช. (2538). “แนวโน้มการนิเทศการศึกษาระดับมัธยมศึกษาในทศวรรษหน้า”. ปรินูญานิพนธ์
วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพฯ : อัดสำเนา.
- ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์. (2539). การพัฒนาหลักสูตร หลักการ และแนวปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์โอสัน เพรส.

- ฉวีวรรณ จึงเจริญ. (2525). “การวางแผนการศึกษา.” วารสารการศึกษาแห่งชาติ. 12 (เมษายน — พฤษภาคม).
- ชินพัฒน์ ชื่นแดชคุ้ม. (2524). แนวโน้มของหลักสูตรการเรียนการสอนภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในช่วงพุทธศักราช 2530 - 2540. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- น้อมศรี เคท และคนอื่น ๆ. (2527). โครงการวิจัยและพัฒนาารูปแบบการจัดการศึกษาชั้นเด็กเล็กในโรงเรียน ประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
- ประณีต อัมพรสินธุ์. (2523). วิวัฒนาการของการจัดการศึกษาก่อนวัยเรียนในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พรพิมล ปัญญามาลัย. (2543). รายงานผลการนิเทศแบบเพื่อนคู่คิด. สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแพร่. อัดสำเนา.
- มาโนชญ์ บุญญานุวัตร. (2531). รายงานการวิจัยการประเมินผลการพัฒนาระบบบริหารด้วยการนิเทศภายใน โรงเรียนคณะราษฎรบำรุง จังหวัดยะลา. ยะลา : โรงพิมพ์สำนักงานการศึกษาธิการเขต เขตการศึกษา 2.
- ราศี ทองสวัสดิ์. (2526). เข้าใจเด็กก่อนวัยเรียน เล่ม 2. กรุงเทพฯ : เจริญผลการพิมพ์.
- ราศี ทองสวัสดิ์ และคนอื่น ๆ. (2529). “คู่มือการนิเทศการศึกษาก่อนประถมศึกษา”. กรุงเทพฯ : อักษรไทย.
- เลิศลักษณ์ สุขแก้ว. (2533). “การปฏิบัติด้านการนิเทศการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนในโครงการอนุบาล ขนบท สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ในเขตการศึกษา 2”. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิชากร, กรม กระทรวงศึกษาธิการ (2521). แนวการใช้หลักสูตรประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : เซ็นทรัล เอ็กสเพรส การพิมพ์.
- วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์. (2538) “หลักการนิเทศการศึกษา.” ภาควิชาการบริหาร คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. (2520.) แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520. กรุงเทพฯ : ยูเนิตัดโปรดักชั่น.
- _____. (2529). แผนพัฒนาการศึกษา ศาสนา และศิลปวัฒนธรรม ระยะที่ 6 (พ.ศ. 2530 - 2534). กรุงเทพฯ : สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- ศึกษานิเทศก์, หน่วย, สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, กระทรวงศึกษาธิการ. (2533). คู่มือการนิเทศการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : ครูสภา ลาดพร้าว.
- สมพร ศรีใส. (2533). การพัฒนาแนวทางการนิเทศเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย เขตการศึกษา 11. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- สงัด อุทรานันท์. (2530). “การนิเทศการศึกษา : หลักการ ทฤษฎี และปฏิบัติ.” กรุงเทพฯ : มิตรสยาม.
- สาย ภาณุรัตน์. (2517, 6 กรกฎาคม). “ที่ระลึกในโอกาสอายุครบรอบ 60 ปี.” กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ครูสภา, ลาดพร้าว
- สุชาติ ศรีสุบรรณ. (2527). การจัดนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเลย. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, อัดสำเนา.
- สุนทร ไคลมี. (2828). การจัดการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัด : วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : อัดสำเนา.

- แสงจันทร์ อินทรานนท์. (2532). *นวัตกรรมนิเทศการศึกษานอกโรงเรียน*. กรุงเทพฯ : หน่วยศึกษานิเทศก์
กรมการศึกษานอกโรงเรียน.
- สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์. (2537). *การนิเทศในสถานศึกษาปฐมวัย*. หน่วยที่ 1 - 8. พิมพ์ครั้งที่ 1 สำนักพิมพ์
สุโขทัยธรรมมาธิราช มหาวิทยาลัย.
- _____. (2537). *การบริหารสถานศึกษาปฐมวัย หลักการนิเทศการศึกษา*. หน่วยที่ 8 สำนักพิมพ์
สุโขทัยธรรมมาธิราช มหาวิทยาลัย, (หน้า 225 - 233).
- _____. (2538). *แนวคิดสู่แนวปฏิบัติ แนวการจัดประสบการณ์ปฐมวัยศึกษา : หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย*.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อิเล็กทรอนิกส์ เวิลด์ : 18 - 21.
- Barr, A.S.W.H. Rurlon and L.J. Brueckner. (1974). *Supervision : Demoeratic Leadership in the
Improvement of Learning*. 2nd ed ; New York : Appleton, century Company, Inc; 1974.
- Blankenship Alden H. Gunning, John T. and Welf, Joesephine B. Gary. *A Kinderarten Guide*.
Gary, Indiana : Gary Public School, 1950.
- Bloom B.S. *Stability and Chance in Human Characteristics*. New York : John Wiley and Son, 1964.
- Burton, William H. and Leo, J. Bruechner. *Supervision : A Social Process*. New York : Appleton Century.
Clafis Inc., 1955.
- Cambell, Dorolhy M. (1984). "Democratic Leadership in the In provenment of learning," Dissertation
Abstracts International. 44 : 2401 - A ; 8 February 1984.
- Elizabeth B. Hurlock. *Development Psychology*. New York : McGraw - Hill Book Co., 1959.
- Erikson E.H. *Childhood and Society*. New York : W.W. Nortan and Co., 1950.
- Eye, Glen G., and Netzer. (1965). *Supervision of Instruction*. 2nd ed New York : Harpers Row 1965.
- Hefferman, Helen. *Gueding the Young Child Dindergarten to Grade Three*. Boston : D.C. Healty] 1965.
- Joe L. Frost. *Early Childhood Education Rediscovered*. New York : Holt, Rinehart and Winston, 1977.
- Lucio, William H., and Me Neil, John D. (1962). *Supervision : Syntheris of Thought and Action*. New
York : Me Gram - Hill Book Co., 1962.
- Wiles Kimbal. (1975). *Supervision fro Better Schools*. 3rd ed. Englewood Cliffs, New Jersey : Prentice
Hool.
- Swearingen, Midred E. (1962). *Supervision of Instruction : Foundation and Dimension*. Boston : all yn
and Bacon, Inc 1962.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือในการวิจัย

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือในการวิจัย

1. รองศาสตราจารย์นิภา ศรีไพโรจน์	<p>ภาควิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร</p>
2. อาจารย์ชวลิต รวยอาจิณ	<p>ภาควิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร</p>
3. อาจารย์ราศรี ทองสวัสดิ์	อดีตผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลสามเสน
4. ดร.ชวลิต โพธิ์นคร	<p>นักวิชาการศึกษา 7
สำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา
สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ</p>
5. อาจารย์นิตยา จรูญผลจิติ	<p>ศึกษานิเทศก์ 9
สำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา
สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ</p>

ภาคผนวก ข
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญในการวิจัย

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญในการวิจัย

1. อาจารย์ประภาพรพรณ นิลอรุณ นักวิชาการการศึกษา 9 ชช.
สำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา
สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
2. อาจารย์สิรินาฏ ตั้งนิกร นักวิชาการการศึกษา 8
สำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา
สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
3. อาจารย์พรรัก อินทามระ อาจารย์ 2 ระดับ 5 ช่วยราชการ
สำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา
สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
4. อาจารย์ณัฐหทัย วรรณทรัพย์ หัวหน้าภาคการศึกษาปฐมวัย
สถาบันราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
5. อาจารย์กนกกร บุษะกะนิษฐ ผู้ช่วยศาสตราจารย์
ด้านโปรแกรมวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย
สถาบันราชภัฏสวนดุสิต
6. อาจารย์วีระชัย ศรีเมือง หัวหน้าหน่วยศึกษานิเทศก์
สำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร
7. อาจารย์वासนา เลิศศิลป์ ศึกษาานิเทศก์ 9
สำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร
8. อาจารย์ปรีชา อรุณสวัสดิ์ หัวหน้าฝ่ายวิจัยการศึกษา
สำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร
9. อาจารย์นพดล จุลเจือวงศ์ ศึกษาานิเทศก์
สำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร
10. อาจารย์กิตติมา จงสมจิต ศึกษาานิเทศก์
สำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร

11. อาจารย์มณีกุล นาคะวิทย์	ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดนางนอง
12. อาจารย์สมาน ชื่นอ้อม	ผู้อำนวยการโรงเรียนประถมทวีธาภิเศก
13. อาจารย์ประสาท พวงมาลี	ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดโบสถ์
14. อาจารย์เมธีอนุดิษฐ์	ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดโสมนัสวรวิหาร
15. อาจารย์อุดมศิลป์ ศรีสมบุรณ์	ผู้อำนวยการโรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบ
16. อาจารย์ปราณี นวมะวัฒน์	ผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียนวัดนางนอง
17. อาจารย์ราศรี ศรีไพวรรณ	ผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลสามเสน
18. อาจารย์เยาวลักษณ์ ชำนิเขตกิจ	ผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลพิบูลเวศม์
19. อาจารย์อำนวยการ พุทรมี	ผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียนดาราคม
20. อาจารย์ชววรรณ เผ่าจินดา	ผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลพิบูลเวศม์
21. อาจารย์รุ่งรวี กนกวิบูลย์ศรี	อาจารย์ 2 ระดับ 7 โรงเรียนอนุบาลสามเสน
22. อาจารย์อารี เกษมรัตติ	อาจารย์ 2 ระดับ 7 โรงเรียนอนุบาลสามเสน
23. อาจารย์สายสมร นาคประเสริฐ	อาจารย์ 2 ระดับ 7 โรงเรียนอนุบาลวัดนางนอง
24. อาจารย์นันทวัน มรกฏจินดา	อาจารย์ 2 ระดับ 7 โรงเรียนบ้านหนองมอนฯ
25. อาจารย์ผ่องพรรณ ศุภพันธุ์	อาจารย์ 2 ระดับ 7 โรงเรียนประถมนนทรี

ภาคผนวก ค
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบสอบถามชุดที่ 1
เรื่อง
แนวโน้มการนิเทศการศึกษาในระดับปฐมวัย

คำชี้แจง ประกอบการวิจัย เรื่อง แนวโน้มการนิเทศการศึกษาในระดับปฐมวัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมทัศนะของผู้เชี่ยวชาญทางด้านการนิเทศการศึกษาปฐมวัย ทั้งเป็นอาจารย์จากมหาวิทยาลัย ผู้บริหาร นักวิชาการ และครูผู้ทำการสอนด้านปฐมวัย ทั้งนี้เพื่อให้ได้มาซึ่งความคิดเห็นที่สอดคล้องกันของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ จะให้ทราบแนวโน้มการนิเทศการศึกษาในระดับปฐมวัย ยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศการศึกษา รูปแบบของการนิเทศการศึกษาในระดับปฐมวัย การกำหนดเกณฑ์มาตรฐานและบทบาทของชุมชนที่เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในสถานศึกษาปฐมวัย อันจะเป็นประโยชน์ในการพิจารณาวางแผน และตัดสินใจเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาในระดับปฐมวัยอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อความเหมาะสมและสอดคล้องกับการพัฒนาประเทศ

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยให้เทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique) ในการรวบรวมความคิดเห็นที่สอดคล้องกันของผู้เชี่ยวชาญ เพื่อที่จะทราบ หรือคาดการณ์ล่วงหน้าเกี่ยวกับความเป็นไปได้ในอนาคตสำหรับการนิเทศการศึกษาในระดับปฐมวัย โดยจะขอความอนุเคราะห์จากท่านที่จะแสดงความคิดเห็นรวม 3 ครั้งด้วยกัน

ครั้งที่ 1 มีจุดมุ่งหมายให้ผู้เชี่ยวชาญได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับอนาคตของการนิเทศการศึกษาในระดับปฐมวัย โดยการให้ตอบแบบสอบถามปลายเปิด เพื่อผู้วิจัยจะนำคำตอบของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญไปพิจารณาสร้างข้อกระทงของแบบสอบถามมาตราส่วนประเมินค่า (Rating scale) 5 ช่วงคะแนน

ครั้งที่ 2 ขอให้ผู้เชี่ยวชาญตอบแบบสอบถาม แบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ช่วงคะแนน ในเรื่อง แนวโน้มการนิเทศการศึกษาในระดับปฐมวัยในอนาคตข้างหน้า ที่พัฒนาขึ้นมาจากการสอบถามครั้งที่ 1 โดยทำเครื่องหมาย (/) ในช่วงคะแนนที่ท่านเห็นด้วยที่สุด

ครั้งที่ 3 ขอให้ผู้เชี่ยวชาญแสดงความคิดเห็นในแบบสอบถามชุดเดิม (ครั้งที่ 2) โดยทำเครื่องหมาย (X) ในช่วงคะแนนที่ท่านเห็นด้วยที่สุด ซึ่งในรอบนี้จะมีการเพิ่มเติมรายงานให้ผู้เชี่ยวชาญที่เข้าร่วมการวิจัยได้ทราบทัศนะของกลุ่ม โดยแสดงตำแหน่งค่ามัธยฐาน (Median) และพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Ramase) ของแต่ละข้อคำถาม รวมทั้งตำแหน่งที่ผู้เชี่ยวชาญนั้น ๆ ตอบในแบบสอบถามรอบที่ 2 ทั้งนี้ เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เชี่ยวชาญได้ทราบความเหมือน หรือความแตกต่างของคำถามของตน เมื่อเทียบกับคำตอบของกลุ่ม และอาจเปลี่ยนแปลง หรือยืนยันคำตอบของตนก็ได้ แต่ถ้าคำตอบได้อยู่นอกพิสัยระหว่างควอไทล์ ผู้วิจัยก็จะขอความอนุเคราะห์จากผู้เชี่ยวชาญให้แสดงเหตุผลประกอบ

การตอบคำถามของทั้งทั้ง 3 ครั้ง อาจรบกวนเวลาของท่านบ้าง แต่คำตอบของท่านจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการนิเทศการศึกษาในระดับปฐมวัย แบบสอบถามชุดนี้ เป็นแบบสอบถามรอบที่ 1 มีจุดประสงค์ที่จะให้ผู้เชี่ยวชาญได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับแนวโน้มการนิเทศการศึกษาในระดับปฐมวัย ตามสภาพเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครองในอนาคตข้างหน้า (พ.ศ. 2543 - 2553)

เพื่อความเที่ยงของการวิจัย ช่วงระยะเวลาของการตอบแบบสอบถามในแต่ละรอบ ควรเป็นระยะเวลาไม่ห่างกันมากนัก ดังนั้น จึงใคร่ขอความกรุณาจากท่านในการตอบแบบสอบถามรอบที่ 1 พร้อม ๆ กับผู้เชี่ยวชาญท่านอื่น ๆ เพื่อจะเกิดความสะดวกในการวิเคราะห์ข้อมูลในแต่ละรอบ

แบบสอบถามรอบที่ 1 เป็นคำถามแบบปลายเปิด ซึ่งผู้วิจัยแบ่งข้อคำถามออกเป็น 5 ด้าน ดังนี้

1. นโยบายของรัฐในเรื่องของการจัดการนิเทศการศึกษาในระดับปฐมวัย
2. ยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาปฐมวัย
3. รูปแบบการนิเทศการศึกษาในระดับปฐมวัย
4. การกำหนดเกณฑ์มาตรฐานของการนิเทศการศึกษาในระดับปฐมวัย
5. บทบาทของชุมชนที่เข้าร่วมในการจัดการศึกษาในสถานศึกษาปฐมวัย

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านในการตอบแบบสอบถาม ความคิดเห็นของท่านจะไม่วิเคราะห์เป็นรายบุคคล แต่จะเป็นข้อมูลที่ใช้พิจารณาร่วมกับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญท่านอื่น ๆ เพื่อหาความสอดคล้องกันและแปลผล เป็นความสอดคล้องกับกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ การมีส่วนร่วมในการตอบแบบสอบถามครบทั้ง 3 ครั้ง มีความสำคัญที่สุด และมีความหมายอย่างยิ่งสำหรับความเที่ยงตรง (Validity) และความตรง (Reliability) ของการวิจัยครั้งนี้ เมื่อเสร็จสิ้นการวิจัยแล้ว ผู้วิจัยจะส่งสรุปรายงานผลการวิจัยมาให้ท่านหลังจากงานวิจัยเสร็จเรียบร้อยแล้ว

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณในความอนุเคราะห์ของท่านเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ด้านที่ 2 ยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาระดับมัธยมศึกษา

ในปัจจุบันแนวคิดเกี่ยวกับบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศ ควรมีบทบาทในการประเมินบุคลากรทางวิชาการ มีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้านการเรียนการสอน มีบทบาทในฐานะที่ปรึกษา เป็นผู้จัดประเมินผลทางการศึกษา

ข้อที่ 1 ขอบข่ายของยุทธศาสตร์ของการนิเทศจะมีแนวโน้มเป็นอย่างไร

[Faint horizontal dotted lines across the page]

ข้อ 2 ลักษณะของการนำยุทธศาสตร์จะเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร

[illegible]

ด้านที่ 4 การกำหนดเกณฑ์มาตรฐานของการนิเทศการศึกษาในระดับปฐมวัย

มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษาในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย โรงเรียน ศูนย์ การเรียน ที่จัดการศึกษาปฐมวัยต้องมีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษา มีการควบคุม กำกับ ติดตาม และนิเทศ ให้การดำเนินงานบรรลุตามแผนอย่างมี ประสิทธิภาพ

- มีการควบคุม กำกับ ติดตาม และนิเทศการดำเนินงาน โดยใช้กิจกรรมหลากหลาย มีบุคลากรรับผิดชอบ
- มีการควบคุม กำกับ ติดตาม และนิเทศการดำเนินงานจนบรรลุตามแผนปฏิบัติงาน ตามช่วงเวลาดำเนินการ และบุคลากรส่วนใหญ่มีความรู้สึกที่ดีต่อการควบคุมปฏิบัติ

ข้อที่ 1 ท่านคาดว่า การกำหนดเกณฑ์มาตรฐานของการนิเทศการศึกษาจะมีผลต่อการจัดการด้านการประกันคุณภาพการศึกษาอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ข้อ 2 ท่านคิดว่า การนิเทศการศึกษาอย่างไรจึงจะทำให้การศึกษาระดับปฐมวัยไปสู่มาตรฐาน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ด้านที่ 5 บทบาทของชุมชนที่เข้ามาร่วมในการจัดการศึกษาในสถานศึกษาปฐมวัย

เด็กในวัย 0 - 5 ปี ควรได้รับการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา เนื่องจากจะเป็นพื้นฐานสำหรับชีวิตในอนาคต และพัฒนาการบางด้าน เช่น สติปัญญา จะพัฒนาได้ดีในช่วงอายุนี้นี้ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กำหนดให้ท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาปฐมวัย

ข้อที่ 1 ท่านคิดว่า 1 ใน 10 ปีข้างหน้า ชุมชนจะมีบทบาทอย่างไรในการจัดการศึกษาปฐมวัย

[illegible]

ข้อที่ 2 ท่านคาดว่า การที่ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมช่วยให้เกิดผลดีกับการนิเทศอย่างไรบ้าง

[illegible]

แบบสอบถาม รอบที่ 2
แนวโน้มนโยบายการศึกษาระดับปฐมวัย

คำชี้แจงแบบสอบถาม รอบที่ 2

แบบสอบถามฉบับนี้ เป็นแบบสอบถามรอบที่ 2 ของการวิจัยเรื่อง แนวโน้มการนิเทศการศึกษาในระดับปฐมวัย ซึ่งมีข้อคำถาม 5 ข้อ คือ

- ตอนที่ 1 นโยบายของรัฐในเรื่องของการจัดการนิเทศการศึกษาในระดับปฐมวัย
- ตอนที่ 2 ยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาปฐมวัย
- ตอนที่ 3 รูปแบบการนิเทศการศึกษาในระดับปฐมวัย
- ตอนที่ 4 การกำหนดเกณฑ์มาตรฐานของการนิเทศการศึกษาในระดับปฐมวัย
- ตอนที่ 5 บทบาทของชุมชนที่เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในสถานศึกษาปฐมวัย

จุดมุ่งหมายของแบบทดสอบฉบับนี้ คือ ให้ผู้เชี่ยวชาญให้น้ำหนักความสำคัญของข้อคำถาม โดยการเขียนเครื่องหมายลงในช่องคะแนน

ระดับคะแนน มีความหมายดังนี้

- 5 หมายถึง มีแนวโน้มจะเป็นไปได้มากที่สุด หรือเห็นด้วยมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีแนวโน้มจะเป็นไปได้มาก หรือเห็นด้วยมาก
- 3 หมายถึง มีแนวโน้มจะเป็นไปได้ปานกลาง หรือเห็นด้วยปานกลาง
- 2 หมายถึง มีแนวโน้มที่จะเป็นไปได้น้อย หรือเห็นด้วยน้อย
- 1 หมายถึง มีแนวโน้มที่จะเป็นไปได้น้อยที่สุด หรือเห็นด้วยน้อยที่สุด

ตัวอย่าง

ข้อความ	แนวโน้มที่จะเป็นไปได้				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	5	4	3	2	1
การนิเทศการศึกษาในระดับปฐมวัย จะมุ่งเน้นกระบวนการนิเทศที่มีความจำเป็นต่อการจัดการศึกษาปฐมวัย					

จากตัวอย่างหมายความว่า ท่านเห็นว่าแนวโน้มการนิเทศการศึกษาในระดับปฐมวัยจะมุ่งเน้นกระบวนการนิเทศที่มีความจำเป็นต่อการจัดการศึกษาปฐมวัย

ผู้วิจัยใคร่ขอความกรุณาจากท่านตอบแบบสอบถามในแต่ละตอนให้ครบทุกข้อ ทั้งนี้เพื่อผลการวิจัยจะมีประโยชน์อย่างยิ่งต่อการคาดการณ์ในอนาคต

ขอขอบพระคุณอย่างสูง

แบบสอบถาม รอบที่ 2
แนวโน้มการนิเทศการศึกษาในระดับปฐมวัย

ข้อความ	แนวโน้มที่จะเป็นไปได้				
	มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
ตอนที่ 1 นโยบายของรัฐในเรื่องการจัดการนิเทศการศึกษาในระดับปฐมวัย นโยบายของรัฐ 1. การบริหารการจัดการศึกษาปฐมวัย ควรทำการบริหารโดย - องค์การบริหารส่วนจังหวัด - สำนักงานเทศบาลเมือง - องค์การบริหารส่วนตำบล - สถานศึกษาเอกชน - กรมอนามัย (กระทรวงสาธารณสุข) - สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย (กระทรวงมหาดไทย) - ศูนย์การเรียนรู้ - ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนเกณฑ์ของสถาบันศาสนา - ผู้ปกครอง (การศึกษาตามอัธยาศัย) - ชุมชน - มูลนิธิต่าง ๆ 2. การดำเนินงานด้านงบประมาณ ควรให้ - องค์การบริหารส่วนจังหวัด - สำนักงานเทศบาลเมือง - องค์การบริหารส่วนตำบล - สถานศึกษาเอกชน - กรมอนามัย (กระทรวงสาธารณสุข) - สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย (กระทรวงมหาดไทย) - ศูนย์การเรียนรู้ - ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนเกณฑ์ของสถาบันศาสนา - ผู้ปกครอง (การศึกษาตามอัธยาศัย) - ชุมชน					

ข้อความ	แนวโน้มนที่จะเป็นไปได้				
	มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
ความจำเป็นการนิเทศต่อการจัดการศึกษาปฐมวัย 3. เพื่อพัฒนาบุคลากรให้มีประสิทธิภาพ 4. เพื่อเป็นการช่วยเหลือ แนะนำการจัดการศึกษาปฐมวัย 5. เพื่อเป็นการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามความถนัดและความสนใจของผู้เรียนให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 6. เพื่อเป็นการประสานความร่วมมือระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ 7. เพื่อให้กระบวนการนิเทศเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาการจัดการศึกษาปฐมวัย ตอนที่ 2 ยุทธศาสตร์ของการนิเทศการศึกษาปฐมวัย 8. สร้างศูนย์เป็นแกนวิชาการด้านการจัดการศึกษาปฐมวัย 9. วางแผนให้โรงเรียนมีส่วนร่วมในการนิเทศทั้งนิเทศภายในและภายนอก 10. ส่งเสริมครูมีขวัญและกำลังใจทำงาน มีความเข้าใจ เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัย 11. จัดกิจกรรมด้วยวิธีที่หลากหลายในการนิเทศ 12. สร้างศูนย์ประเมินตรวจสอบการนิเทศการศึกษาปฐมวัยให้มีประสิทธิภาพ วิธีการนำยุทธศาสตร์ไปใช้ในการจัดการศึกษา 13. บุคลากรที่นิเทศ ประกอบด้วย ศึกษาในเทศก์ ผู้บริหาร ครู หัวหน้าหมวด หัวหน้าชั้น และครูประจำชั้น					

ข้อความ	แนวโน้มที่จะเป็นไปได้				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	5	4	3	2	1
15. จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลา มีการประสานความร่วมมือกับบิดา มารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชน					
16. ปลุกฝังคุณธรรม จริยธรรม ที่ดีงาม					
- การเป็นผู้นำ					
- การมีปฏิสัมพันธ์					
17. จัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนที่เน้นเด็กเป็นศูนย์กลางให้กับเด็กปฐมวัย					
ตอนที่ 2 รูปแบบการนิเทศการศึกษาปฐมวัย					
18. การนิเทศทางตรง					
19. การนิเทศทางอ้อม					
20. การนิเทศรายบุคคล					
21. การนิเทศเป็นกลุ่ม					
22. ปฏิบัติการบูรณาการนิเทศ					
- การนิเทศแบบบูรณาการ					
การนำรูปแบบการนิเทศไปใช้ มีแนวทางปฏิบัติคือ					
23. เป็นการนิเทศแบบพาทำ คือ					
- ร่วมคิด					
- ร่วมทำ					
- นำส่งเสริม สนับสนุน และชื่นชมยินดี					
24. สร้างสื่อนิเทศทางไกลที่ต้องการพัฒนางานที่โรงเรียนทำได้สำเร็จแล้ว ส่งให้ผู้บริหารโรงเรียนโดยตรง					
25. เน้นการทดลองใช้เครื่อง เฉพาะรายชั้น จะส่งผลถึงผู้สอนโดยตรง					
26. การสร้างรูปแบบการทดสอบ การสังเกตแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ เพื่อรวบรวมข้อมูลใช้การนิเทศ					

ข้อความ	แนวโน้มที่จะเป็นไปได้				
	มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
27. ส่งเสริมการนิเทศทางไกล โดยใช้ - วิทยุ - โทรศัพท์ - Computer - Internet					
ตอนที่ 4 การกำหนดเกณฑ์มาตรฐานของการนิเทศ การศึกษาปฐมวัย มีผลด้านการประกัน คุณภาพ 28. เพื่อพัฒนาระบบโครงสร้างขององค์กรมีคุณภาพ 29. เพื่อสร้างโรงเรียนเครือข่ายที่มีวิทยากรให้มี ความรู้ 30. เพื่อเปลี่ยนแปลงระบบสารสนเทศ เครือข่าย ข้อมูล CAI ในด้านการเรียนการสอน 31. เพื่อพัฒนาระบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การสอนเน้นเด็กเป็นสำคัญ ตามพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 32. เพื่อเป็นการพัฒนาผู้บริหาร/ศึกษานิเทศก์/ครู และกรรมการโรงเรียน ให้เป็นผู้นำมืออาชีพ ในการพัฒนาการศึกษาปฐมวัย นำการนิเทศการศึกษาปฐมวัยสู่เกณฑ์มาตรฐาน 33. มีการวางแผน วิเคราะห์งานการศึกษาปฐมวัย ร่วมกันทุกฝ่าย 34. เป็นการสร้างความรู้ ความเข้าใจในการ ดำเนินงานตามแผน 35. เป็นการปฏิบัติงานตามแผน ตามบทบาทของ ผู้นิเทศ/ผู้รับการนิเทศ และผู้สนับสนุนการนิเทศ 36. เป็นการสร้างขวัญ กำลังใจ เป็นกัลยาณมิตร ที่แสนดีกับทุกฝ่าย เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นใน การทำงานเป็น Team 37. เป็นการตรวจสอบ ติดตามการประเมินผล การดำเนินงานตามแผนงานที่กำหนด					

ข้อความ	แนวโน้มที่จะเป็นไปได้				
	มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
ตอนที่ 5 บทบาทของชุมชนที่มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาปฐมวัย 38. มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา 39. ให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ/สถานที่/วัสดุ/อุปกรณ์ และอื่น ๆ ที่นำมาพัฒนาเด็กปฐมวัย 40. มีบทบาทช่วยเหลือ แนะนำ ร่วมคิด ร่วมทำในการพัฒนาเด็กปฐมวัย 41. สละเวลา แรงงาน เพื่อร่วมให้และใช้ข้อมูลเพื่อกำหนดเป้าหมาย จัดทำแผนพัฒนาการ 42. มีบทบาทหน้าที่ในการตรวจสอบ ประเมินผล และปรับปรุงสถานศึกษา ผลดีชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมการจัดการศึกษาปฐมวัย 43. ทำให้การดำเนินงานด้านการจัดการศึกษาปฐมวัย มีองค์กรหลายหน่วยงานมาร่วมด้วย 44. เป็นผู้สนับสนุนด้านงบประมาณ สื่อ / วัสดุ / อุปกรณ์ ช่วยให้การนิเทศประสบผลสำเร็จ 45. ช่วยกระตุ้นครูเกิดความรู้ ความเข้าใจในการพัฒนาเด็กปฐมวัย 46. เป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในการพัฒนาสถานศึกษาปฐมวัย 47. ทำหน้าที่กำกับ ติดตาม ดูแล ด้านการประเมินผลให้เป็นไปตามนโยบายของรัฐ					

ภาคผนวก ง
หนังสือขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

ที่ ทม ๑๐๑๒/ ๓๗/๒๕

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท ๒๓ กรุงเทพฯ ๑๐๑๑๐

๒๘ ตุลาคม ๒๕๕๓

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน ผู้อำนวยการการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นางสาวธรร ฉันทวรภาพ นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์เรื่อง "แนวโน้มการนิเทศการศึกษาในระดับปฐมวัย" โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ และ รองศาสตราจารย์ ดร.บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ นายพนพล จุลเจือวงศ์ และ นางกิตติมา จงสมจิต นักวิชาการ ๗ และ นายวีระชัย ศรีเมือง หัวหน้าหน่วยศึกษานิเทศก์ เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอบถามแนวโน้มการนิเทศการศึกษาในระดับปฐมวัย

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่าน ได้โปรดพิจารณาให้ข้าราชการในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาวธรร ฉันทวรภาพ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. ๖๖๔-๑๐๐๐ ต่อ ๕๖๒๖, ๕๖๔๔

โทรสาร. ๒๕๘-๔๑๑๕

ที่ ทม ๑๐๑๒/๓๗๑๒

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท ๒๓ กรุงเทพฯ ๑๐๑๑๐

๒๘ ตุลาคม ๒๕๔๓

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน หัวหน้าฝ่ายบริการทางการศึกษา สำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นางสาวธรรณ จันทวรภาพ นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “แนวโน้มการนิเทศการศึกษาในระดับปฐมวัย” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิริมา ภิญโญนันตพงษ์ และ รองศาสตราจารย์ ดร.บุญเชิด ภิญโญนันตพงษ์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญนางวาสนา เลิศศิลป์ ศึกษาานิเทศก์ ๕ เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอบถามแนวโน้มการนิเทศการศึกษาในระดับปฐมวัย

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่าน ได้โปรดพิจารณาให้ข้าราชการในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาวธรรณ จันทวรภาพ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. ๖๖๔-๑๐๐๐ ต่อ ๕๗๒๖, ๕๖๔๔

โทรสาร. ๒๕๘-๔๑๑๕

ที่ ทม ๑๐๑๒/วท/๑๕

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท ๒๓ กรุงเทพฯ ๑๐๑๑๐

๒๘ ตุลาคม ๒๕๕๓

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน หัวหน้าหน่วยศึกษานิเทศก์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นางสาวธรร ฉันทวรภาพ นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์เรื่อง "แนวโน้มการนิเทศการศึกษาในระดับปฐมวัย" โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ และ รองศาสตราจารย์ ดร.บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถามแนวโน้มการนิเทศการศึกษาในระดับปฐมวัย

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่าน ได้โปรดพิจารณาเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาวธรร ฉันทวรภาพ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. ๖๖๔-๑๐๐๐ ต่อ ๕๖๒๖, ๕๖๔๔

โทรสาร. ๒๕๘-๔๑๑๕

ที่ ทม ๑๐๑๒/วท/๑๑

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท ๒๓ กรุงเทพฯ ๑๐๑๑๐

๒๘ ตุลาคม ๒๕๕๓

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหนองบอน

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นางสร้อยธร จันทรรภาพ นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “แนวโน้มการนิเทศการศึกษาในระดับปฐมวัย” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิริมา ภิญโญนนตพงษ์ และ รองศาสตราจารย์ ดร.บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ อาจารย์นันทวัน มรกฏจินดา เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถามแนวโน้มการนิเทศการศึกษาในระดับปฐมวัย

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่าน ได้โปรดพิจารณาให้ข้าราชการในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสร้อยธร จันทรรภาพ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. ๖๖๔-๑๐๐๐ ต่อ ๕๓๒๖, ๕๖๔๔

โทรสาร. ๒๕๘-๔๑๑๕

ที่ ทม ๑๐๑๒/ ๓๓/๑๐

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท ๒๓ กรุงเทพฯ ๑๐๑๑๐

๒๘ ตุลาคม ๒๕๔๓

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนประถมนนทรี

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นางสาวณัฐร ฉันทวรภาพ นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “แนวโน้มการนิเทศการศึกษาในระดับปฐมวัย” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ และ รองศาสตราจารย์ ดร.บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ อาจารย์ผ่องพรรณ สุภพันธุ์ เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถามแนวโน้มการนิเทศการศึกษาในระดับปฐมวัย

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่าน ได้โปรดพิจารณาให้ข้าราชการในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาวณัฐร ฉันทวรภาพ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิสาลาภรณ์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. ๖๖๔-๑๐๐๐ ต่อ ๕๗๒๖, ๕๖๔๔

โทรสาร. ๒๕๘-๔๑๑๕

ที่ ทม ๑๐๑๒/ ๓๓/๐ ๕

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท ๒๓ กรุงเทพฯ ๑๐๑๑๐

๒๘ ตุลาคม ๒๕๕๓

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนประสพพิทยาภิเษก

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นางสาวณัฐร ฉันทวรภาพ นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “แนวโน้มการนิเทศการศึกษาในระดับปฐมวัย” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิริมา ภิญโญนันตพงษ์ และ รองศาสตราจารย์ ดร.บุญเชิด ภิญโญนันตพงษ์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบแบบสอบถามแนวโน้มการนิเทศการศึกษาในระดับปฐมวัย

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่าน ได้โปรดพิจารณาเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาวณัฐร ฉันทวรภาพ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. ๖๖๔-๑๐๐๐ ต่อ ๕๗๒๖, ๕๖๔๔

โทรสาร. ๒๕๘-๔๑๑๕

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท ๒๓ กรุงเทพฯ ๑๐๑๑๐

ที่ ทม ๑๐๑๒/ ๗๗/๐๒

๒๘ ตุลาคม ๒๕๕๓

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดโบสถ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นางสาวธรรณ ถันทรรภาพ นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “แนวโน้มนิเทศการศึกษาในระดับปฐมวัย” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริมา ภิญโญนนตพงษ์ และ รองศาสตราจารย์ ดร.บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบแบบสอบถามแนวโน้มนิเทศการศึกษาในระดับปฐมวัย

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่าน ได้โปรดพิจารณาเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาวธรรณ ถันทรรภาพ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. ๖๖๔-๑๐๐๐ ต่อ ๕๗๒๖, ๕๖๔๔

โทรสาร. ๒๕๘-๔๑๑๕

ที่ ทม ๑๐๑๒/๗๓/๑๗

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท ๒๓ กรุงเทพฯ ๑๐๑๑๐

๒๕ ตุลาคม ๒๕๔๓

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลพิบูลเวศน์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นางสาวธรร ฉันทวรภาพ นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “แนวโน้มการนิเทศการศึกษาในระดับปฐมวัย” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ และ รองศาสตราจารย์ ดร.บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ ผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียน เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถามแนวโน้มการนิเทศการศึกษาในระดับปฐมวัย

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่าน ได้โปรดพิจารณาให้ข้าราชการในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาวธรร ฉันทวรภาพ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. ๖๖๔-๑๐๐๐ ต่อ ๕๗๒๖, ๕๖๔๔

โทรสาร. ๒๕๘-๔๑๑๕

ที่ ทม ๑๐๑๒/ ๗๓/๑๗

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท ๒๓ กรุงเทพฯ ๑๐๑๑๐

๒๘ ตุลาคม ๒๕๕๓

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลสามเสน

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นางสาวณัฐร ถันทรรภาพ นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “แนวโน้มการนิเทศการศึกษาในระดับปฐมวัย” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ และ รองศาสตราจารย์ ดร.บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ อาจารย์รุ่งรวี กนกวิบูลย์ศรี อาจารย์อารี เกษมรติ อาจารย์ราศี ทองสวัสดิ์ และ อาจารย์รัตรี ศรีไพรวรรณ ผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียน เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถามแนวโน้มการนิเทศการศึกษาในระดับปฐมวัย

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่าน ได้โปรดพิจารณาให้ข้าราชการในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาวณัฐร ถันทรรภาพ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. ๖๖๔-๑๐๐๐ ต่อ ๕๗๒๖, ๕๖๔๔

โทรสาร. ๒๕๘-๔๑๑๕

ที่ ทม ๑๐๑๒/ ๓๓๖๐ ๘

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท ๒๓ กรุงเทพฯ ๑๐๑๑๐

๒๘ ตุลาคม ๒๕๔๓

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลวัดนางนอง

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นางสาวธรร ฉันทวรภาพ นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “แนวโน้มการนิเทศการศึกษาในระดับปฐมวัย” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ และ รองศาสตราจารย์ ดร.บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลวัดนางนอง อาจารย์ปราณี นวมะวัฒน์ ผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียน และ อาจารย์สายสมร นาคประเสริฐ เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถามแนวโน้มการนิเทศการศึกษาในระดับปฐมวัย

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่าน ได้โปรดพิจารณาให้ข้าราชการในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาวธรร ฉันทวรภาพ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. ๖๖๔-๑๐๐๐ ต่อ ๕๗๒๖, ๕๖๔๔

โทรสาร. ๒๕๘-๔๑๑๕

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท ๒๓ กรุงเทพฯ ๑๐๑๑๐

ที่ ทม ๑๐๑๒/ ๖๗๐๘

๒๘ ตุลาคม ๒๕๕๓

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนคาราคาม

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นางสาวณัฐร ฉันทวรภาพ นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “แนวโน้มการนิเทศการศึกษาในระดับปฐมวัย” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริมา ภิญโญนันตพงษ์ และ รองศาสตราจารย์ ดร.บุญเชิด ภิญโญนันตพงษ์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ ผู้อำนวยการโรงเรียนคาราคาม และ อาจารย์อำนวยการ พุทธ ผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียน เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอบถามแนวโน้มการนิเทศการศึกษาในระดับปฐมวัย

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่าน ได้โปรดพิจารณาให้ข้าราชการในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาวณัฐร ฉันทวรภาพ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. ๖๖๔-๑๐๐๐ ต่อ ๕๓๒๖, ๕๖๔๔

โทรสาร. ๒๕๘-๔๑๑๕

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท ๒๓ กรุงเทพฯ ๑๐๑๑๐

ที่ ทม ๑๐๑๒/ ๓๗/๑๓

๒๘ ตุลาคม ๒๕๕๓

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน หัวหน้าฝ่ายวิจัยการศึกษา สำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นางสาวธรรณ ถันทรรภาพ นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “แนวโน้มการนิเทศการศึกษาในระดับปฐมวัย” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ และ รองศาสตราจารย์ ดร.บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอบถามแนวโน้มการนิเทศการศึกษาในระดับปฐมวัย

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่าน ได้โปรดพิจารณาเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาวธรรณ ถันทรรภาพ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. ๖๖๔-๑๐๐๐ ต่อ ๕๖๒๖, ๕๖๔๔

โทรสาร. ๒๕๘-๔๑๑๕

ที่ ทม ๑๐๑๒/๓๗๐๗

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท ๒๓ กรุงเทพฯ ๑๐๑๑๐

๒๘ ตุลาคม ๒๕๕๓

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบ

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นางสาวณัฐร ฉันทวรภาพ นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “แนวโน้มนิเทศการศึกษาในระดับปฐมวัย” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ และ รองศาสตราจารย์ ดร.บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบแบบสอบถามแนวโน้มนิเทศการศึกษาในระดับปฐมวัย

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่าน ได้โปรดพิจารณาเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาวณัฐร ฉันทวรภาพ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. ๖๖๔-๑๐๐๐ ต่อ ๕๖๒๖, ๕๖๔๔

โทรสาร. ๒๕๘-๔๑๑๕ :

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท ๒๓ กรุงเทพฯ ๑๐๑๑๐

ที่ ทม ๑๐๑๒/ ๓๗๐๕

๒๘ ตุลาคม ๒๕๔๓

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดโสมนัส

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นางสาวณัฐร ถิ่นทรวงภาพ นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “แนวโน้มการนิเทศการศึกษาในระดับปฐมวัย” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ และ รองศาสตราจารย์ ดร.บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดโสมนัส และ นางวัชรภรณ์ แก้วพันธุ์ ผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียน เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอบถามแนวโน้มการนิเทศการศึกษาในระดับปฐมวัย

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่าน ได้โปรดพิจารณาให้ข้าราชการในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาวณัฐร ถิ่นทรวงภาพ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. ๖๖๔-๑๐๐๐ ต่อ ๕๗๒๖, ๕๖๔๔

โทรสาร. ๒๕๘-๔๑๑๕

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ - ชื่อสกุล	นางสร้อยธร ฉันทวรภาพ
วัน เดือน ปีเกิด	5 ตุลาคม พ.ศ. 2494
สถานที่เกิด	อำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	32/61 ซอยคชเสนีย์ แขวงสามเสนใน เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร 10400
ตำแหน่งหน้าที่การงานในปัจจุบัน	ศึกษานิเทศก์ ระดับ 7
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	สำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร อาคาร 4 พญาไท ถนนศรีอยุธยา กรุงเทพมหานคร 10400
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2512	มัธยมศึกษาปีที่ 3 จาก โรงเรียนราชปรารภนครราชสีมา อำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี
พ.ศ. 2517	ประกาศนียบัตรวิชาการชั้นสูง จาก วิทยาลัยครูสวนดุสิต กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2525	ครุศาสตรบัณฑิต (ค.บ.) วิชาเอกสังคมศึกษา จาก วิทยาลัยครูหมู่บ้านจอมบึง อำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี
พ.ศ. 2544	การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร